

Z A L Á N'

F U T Á S A.

A. Somazzi

KALANFUTÁSA

HÓSKÖLTENÉNY

Írta

VÖRÖSMARTY MIHÁL.

PESTEN, PETRÓZAI TRATTNER MÁTYÁSNAI.

1825.

540.011

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

VÖRÖSMARTY MIHÁLY
KÖNYVTÁRSZÉL

ELSŐ ÉNEK.

Régi dicsőségünk hol késel az éji homályban?
Századok ültének el, 's te alattok mélyen enyésző
Fénynyel jársz egyedül. Rajtad sűrű fellegek, és a'
Bús feledékenység' koszorútlan alakja lebegnek.
Hol vagyon, a' ki merész ajakát hadi dalnak eresztvén
A' riadó vak mélységet fölverje szavával,
'S késő százak után, méltán láttassa vezérlő
Párduczos Árpádot, 's hadrontó népe' hatalmát?
Hol vagyon? Ah ezeren némán fordulnak el: álom
Öldösi szíveiket, 's velök alszik az ősi dicsőség.
A' tehetetlen kor jött el, puhaságra serényebb
Gyermekek álltak elő az erősebb jámbor apáktól.
Engem is, a' nyugalom' napján, illy év hoza fényre
Már késő unokát, ki előbb, a' lányka' mulandó
Szépségén függtem gondatlan gyermeki szemmel,
'S rajta veszett örömem' dalait panaszosra cserélvén,
Hasztalanul eget, és földet kérlelve betölték.
Még is az ifjúság' háborgó napjai mulván
Biztos erőt érzek: kebelemben nagyra kelendő
Képzletek villannak meg, diadalmas Ügekről,
'S a' deli Álmosról, s Álmosnak büszke fiáról

Párduczos Árpádról . . . Oh honn! meghallasz-e engem,
'S nagyra törő tehetősb fiaid hallgatnak-e szómra?
Megjön az éj, szomorún feketednek az ormok, az élet
Elnyugszik, 's a' fél föld lesz nyoszolyája; de engem
Fölver az elmúlt szép tetteknek gondja. Derengő
Lelkem előtt lobogós kopják, és kardok' aczéli
Szegdelik a' levegőt: villog, dörög a' hadi környék.
Látom, elől kaczagányos apák, 's heves ifju leventák
Száguldó lovakon mint törnek halni, vagy ölni,
Zászlódat látom, Bulcsú, 's szemem' árja megindúl.

Oh hát halljátok, ti hazának gyermeki! szómat,
Későn hangzik már; de magában hordja halálos
Harczok' fergetegét, 's hű a' haladékony üdöhhöz.

Alpár' messze terült síkján búsongva körül néz
A' fejedelmi Zalán. Valamint a' sárga halálnak
Birtoka, olly szomorú csendes most vára, 's előbbi
Diszlését alacson gyászszal fölváltva hanyatlik.
Büszkén állt ez előtt: ellenségére hatalmas,
Jámbor szívvel jött szomszédnak kedvet ajánló:
Szüntelen a' szabados vigságnak zenge zajától.
Mostan mély csendét panasz, és jaj' hangja szakasztja,
És az ürült teremén bágyadt lépéssel inognak
Elrémült hölgyek, szívetlen férfiak, és a'
Harcz' veszedelméből sebbel jött csonka vitézek.
Vagy zörgő buzogányokkal diadalmi örömben
A' rohanó Magyarok jönnek hírt hozni uroktól
Párduczos Árpádtól: mint küzdött gyáva Gelóval
A' szörnyü Tuhutum, Nyirségen mint vala harcza.

Méni Marót milly sorsra jutott; a' büszke Zobornak
Mint vete dárdával rohanó nagy Kádosa véget.
Elmondják, mit tett Nyitránál karja Szabolcsnak,
Tátra' magas bérczén Bors mint szágulda hadával;
Hogy telepedtek meg szabados kényökre Sajónál,
Zagyva' sebes vize' mellékén, a' szőke Tiszának
Partjain, és felhőbe kelő nagy Mátra' tövénél.
'S merre Szamos, 's az arany fővenyet hordó Körös omlik,
'S a' kis partu Maros dagadó hullámaait önti,
Mint jártak tábort, diadalt mint nyertek üdönként
Ő pedig ül komoran, 's a' mint néz messze Sajónak
Tája felé, 's néz Zagyva felé, a' szerte virágzó
Téreken elbúsúl, 's szeme' fényei könnybe mérülnek:
Szólani kezd, 's a' mint szavait folytatja, rezege.
Meg-megzördül a' fegyver düh-emelte kezében:
,,A' hálátlan! ezért engedtem birni Sajónál,
'S Zagyva' lementében a' gazdag földet, ezért volt
Mindenem olly készen nagy szükségére, hogy ő most
Büszke követséget küldvén mindegyre bosszontson?
Hírt ad harczeitől azt mondva, hogy én is örüljek
Boldog előmentén, mikoron már szinte körül vesz
Népeivel, 's minden részről vad fegyvere csattog.
A' hitvány jövevény! .. mi egyéb is ez a' ravasz Árpád?
Hányja magát, 's hazugúl Etelével mondja rokonnak.
Mondja, holott tán a' latrok' barlangja nevelte,
'S mérges oroszlán, vagy tigris volt durva szülője.
Hah! de miért epedek? ... Menj Ungnak gögös urához,
Nemtelen Árpádhoz, 's fenyegezd meg, Kladni, nevemben,

Mondd: fejedelmi Zalán Árpádnak küldi parancsát.

Mondd: takarodjék el földemről még ma, 's ne merje

A' csendes folyamok' hullámit nyomni hadával,

Mert ön népemmel, Görög, és Bolgári sereggel

Rajta ütök, 's leverem végkép, hogy nem marad, a' ki
Társai' romlását hírül vigye Volga' vizéhez."

Kladni, Zalán öreg Apjának, nagy hírü Reánnak

Harczaiból maradott bajnok, hogy karja legyengült

Késő vénségén böles, 's biztos békekövet lett.

Most ura' szózatján fölkél, és tisztelen őszült

Hajfürtét lesimítva komoly figyelemmel elő áll.

Hallja kevély üzenetre fakadt fejedelme' parancsát,

'S dorgáló szemeket vetvén, így válaszol egyben:

„A' győző seregek fejedelme, dicséretes Árpád,

Illy szókat halljon tőlünk, unokája Reánnak!

'S én a' békekövet fenyegetve beszéljek-e nála?"

Igy szólott; de Zalán komoly intésével elűzé.

Mint a' csillapodó tenger, hogy látta megindúlt

Hü követét, enyhüle Zalán; de haragja helyett most

Félelem, és bajos aggodalom szállt gyenge szivébe,

'S már kezdé sajnálni, hogy olly fenyegetve beszélett.

A' rohanó Magyarok' harcát juttatva eszébe

Már iszonyú leve lelkében bús képzeletének

A' győző seregek' fejedelme, dicséretes Árpád.

Sors üldözte Zalán! lassúk már a' te csatáid

Szükült téreiden, kezeid megküzdni gyengék

A' nagy erőnek karjaival. Majd zúgva, süvöltve

Fölkél a' zivatar, 's te remegve tekintesz elejbe,

Ha szép telkeiden végig pusztítva terül el.
De ki siet hozzád szaporán lépdelve, heves dél'
Tájairól? örömet jósol víg arcza, jövőse,
Lágy selymét ékes fegyver czifrázza ragyogva,
És pihegő mellén czímét hordozza Leónak,
A' ki vizsontságok' közepett nagy tengereket bir,
S földeket, és félénk népének félve parancsol.

Vára Zalán sereget, kedves hírt vára keletről
Constantin' dús várából, 's nagy tengere mellől.
A' követet látván megörült; Sthenelos pedig illőn
Mehajtottá fejét, kipihent, 's így szóla Zalánhoz:
„Küldi köszöntését Császárom, küldi vezérem,
Ossa vidéki Philó, Alpár' fejedelme, tenéked.
Haemos' bérczeiről, Oetától, a' nagy Olümpos,
A' zajogó tenger, Peneos, 's Strimon' vize mellől
Gyültek bajnokaink: Görögök, 's Bolgária' népe.
Hol Tisza' habjai a' mély árku Dunába merülnek,
Még naphunyta előtt tábort nyugtatnak, az este'
Árnyaiban pedig eljönnek földedre serényen,
'S nyugtalan éjed után, mehozza hajnalod' álmát”
Szóla. Zalán pedig örvendett, 's lelkében eloszlék
A' bajos aggodalom. Kezdett büszkülni magában,
És báná, hogy Kladni' szavát nem tette vadabbá.
Kérdezgette tovább, milly hősök jönnek ez úttal,
Mennyire megy seregek számmal, milly sokra erővel,
'S kikkel már régen diadalmat ígére magának,
Mert még nem látá, égett hírt venni felőlök.
De Sthenelos ravaszúl látván, hogy elérni beszéddel

Bajnoki értékét mindegynek ritka szerencse,
'S mert az erős Bolgárt nyájánál jobbnak ítélé,
Szégyenből röviden szólott, 's a' Spártai Hermest,
Bölcs kormányú Philót, Schediost, az Olümpi Philémont
Emlegeté, 's fattyú Csernát, 's a' Haemosi Viddint.
Monda bizottan utóbb „mind bátor válogatott nép,
És noha latrokat elnyomnunk nem volna dicsőség,
A' lator Árpáddal megvívunk értted erősen“
A' fejedelmi Zalán pedig andalgásnak credvén
Messze kinézegetett, 's a' váltáságra jövendő
Hősöket, és nagy harcaikat számlálta örömmel.

Kladni ezen közben, 's több kísérei menének
A' Tisza' mellékén búsan, 's mély gondba merülve.
És már Zagyva' vizét érék, a' mint ez omolva,
A' kis partu Tiszába szakad. Még egy napi útát
Tettenek a' síkon, 's már hallák messze zajogni
A' rohanó hadakat, 's mentek hallgatva feléjük.

Messze terül kiesén, 's pusztán a' Zagyvai síkság
Napkelet, és Dél' tája felé; éjszakra, nyugatra
Domborodó halmok, 's távolb a' Mátrai bérczek
Hamvas felhőkként az egekhez látszanak érni.
Erre levágtatván sebesen, villogva kitüntek
Árpád, 's bajnokai, 's vizárként széllel elönték
A' dobogó nagy tért. Árpád pedig álla magasban
Egy kis domb' tetején. Vala ékes párdueza vállán
Rendítő buzogány jobbájában, 's oldala mellett
Ösei' harcaiból maradott nagy kardja világolt.
És könnyű süveg álla fején, 's toll reszkete ormán.

Mint Ügeké, szép apjái, nagy termete; könnyen

Mozdúl a' súlyos fegyverrel; karjai, válla,

Mint a' Mátratető, és bércei, izmos erősek.

Igy állt meg komolyan, 's végig pillanta hatalmas

Szemmel szép hadain, 's intett, és nyomban elálltak

A' rohanó csapatok. Valamint a' csillapodó vész,

Lassú zúgással megszűnt a' tábori vas-zaj.

A' fegyver csillámla, de már nem csattoga többé,

'S dárda, gerely, lobogó büszkén emelődtek az égre.

A' fejedelmi Magyar még gondosan óva körül néz,

Megtelepíti hadát, és sátort üttet az ormon.

Kél pirosan, mint a' hajnal, szép sátora, fénylő

Gazdag arany rojttal, tiz réz dárdára feszítve.

Ő pedig egy terepély bükk' árnyékába kitérvén

Nézi kemény hadait, 's iszonyú felkében öröm két,

A' mint a' szálló seregek csattognak előtte;

Mert ekkor száguldva hozák a' harczy vezérek

Bátor népeiket. Legelől egy előhadi dandárt

Dárdával rohanó Kadosának karja vezérel.

Nyest kaczagány ing vállaikon; kard, dárda halállal

Járó fegyvereik; rohanások mint az erős szél,

'S a' szélvészek előtt szaladó vad tengerek' árja.

Mindennél rohanóbb pedig a' Hadnagy, valamintha

Lába sebes szélvész, keze villám lenne, ropogva

Járja meg a' hadakat, 's pusztít mindennek előtte.

Nincs sok fegyverrel terhelve, de rakva sebekkel.

Farkas bőrt hordoz, 's strucz tollas kalpagot, és nagy

Dárdát, 's görbe vasat. Most gyorsan szállva lováról

Sátorokat veret, Árpádnak halmára sietvén.
Hozza hadát deli tündérként a' nyalka Zoárd is.
Nyugtalan ez mind harczaiban, mind tettiben: egyre
Változik, és majd üz, majd megszalad a' csatatéren.
A' hadat üzönnek kártévő, mert iszonyú gyors
Megfordultában, 's a' győzöt porba teríti.
Gyermeke ez Kadosával ama' szép arczu Hüleknek,
Kit tündérektől gondolt származni hazája:
Most pedig a' habozó Tanaisnak partjain alszik,
Ott temeték őt el maradékai. Kardja fejénél,
Lábainál réz pajzsa hever, 's dárdái körülé.
Hasztalan! Ő azokat meg nem zördíti kezével,
És nem örül szeme, fényeiken. Pusztítva kerengnek
Hamvain a' viharok: nem hall ő, alszik örökké;
De fiait szép hír hordozza dicséretes úton,
Árpád' harczaiban, Kadosát, és nyalka Zoárdot.
Most sátort veret ez, 's Árpád' halmára megindúl.
Kund nyargalt ezután csapatit térítve fiával
A' haragos Csörszszel. Mint két Kríváni fenyőszál
A' bérczek' tetején, akképen tetszenek ők ki.
Termeteik fejjel magasabbak népeikénél.
Köntöseik barnák, paripáik színre hasonlók
Gőgösen ugrálnak szörnyü terhöknek alatta.
Ők lobogós kelevézekkel legelőre rohannak
'S ezombjaikon csattog nagy kardjok czifra hüvelyben.
Húszszor ezer volt ez, 's még négyet Bojta vezérlett.
Bojta, ki hadnak örül, 's a' nélkül nem tud örülni,
Vígán alá szállítja hadát, valamintha csatára

Volna menendő, kezd sajdítva örülni magában.
Kalpaga medvéből, farkasból van kaczagánya,
Puzdra zörög hátán, kard villog hósi kezében;
Balra pedig kéziya fityeg derekára övezve.
Most telepedni megyen, 's hadi sátort rendesen üttet.
Végre fehér paripán lassan futtatva előjött
Őszbe borúlt Und is, hajdan katonája Ügeknek,
'S a' jeles Álmosnak, most kísérője fiának.
Tiszteletes képén méltóság, harczy komolyság
Hosszasz üdők' tudományával vala szépen egyítve.
Rettenetes tigris tarkállik vállain, izmos
Markában vas balta pörög, 's nagy pajzsa setéten
Függ balról. Hoz négy ezeret, sik térre vezetve.
Hogy hordozza vasát, most immár ötvened éve,
'S még jól birja; erét még ifjú szikra feszíti.
Ezt hogy' szemlélé Árpád telepedni, szelíden
Monda: „Vitéz öreg! a' te karod még rettenetes lesz
Harczaimon. Vénség meg nem szaggatta erődet.
Bajnoka ősömnék, most bajnok társam! örömmel
Látlak erősim közt: jőj föl halmomra pihenni.”
A' komoly Und kivídámulván, így szóla viszontag:
Fejedelem! még nem gyengék a' bárdot emelni
E' karok; ám már olyan erőm nincs, mint vala hajdan
De kedves még a' kardcsörgés agg füleimnek
'S bár fene ütközetek megszegjék életemet, csak
Vérem után földet hagyhassak gyermekeimnek,
Elmegyek, és nem rémülök a' csatatéri haláltól.“
Igy szólván tüstént sietett Árpádnak elejbe.

Ekkor már közelebb járult hű Kladni szomorgó
Társaival, 's a' tábornál szeme könnybe borúla
„Oh mi igen más ez, mint pusztai népe Zalánnak,
Óh mi hasonlatlan lesz majdan az ütközet!“ így szólt.
Még is, hogy helyesen véghez hajthassa parancsát,
Hűséggel neki bátorodott, bízatta barátit.
'S ment egyenest a' kis dombnak, hol párduczos Árpád
A' győztös seregek' fejedelme, vezérivel állott.
Följutván, mély tiszteletét kimutatva imigy szólt:
„Fejedelem! ki vitézséggel, mint hírre nagyobb vagy
Kit földünk' nagy része ural, kit tisztelek én is,
Nincs-e szabad szólás végkép megtiltva előtted,
'S a' követ új hírrel, hozzád küldetve Zalántól,
Ment-e, ha híven szól fejedelme' szavának utána?“
„Szólj bizvást,“ felel a' győző seregek' fejedelme,
,Tölem, 's hősímtől követ, és hű szolgálja ne féljen.
„Féljen az, a' ki kevély üzenettel sérteni bátor,“
Erre magas hangon hűséges Kladni imigy szólt:
„A' Fejedelmi Zalán, neked Árpád! küldi parancsát,
Hogy takarodjál el földéről még ma, 's ne merjed
A' csendes folyamok' hullámit nyomni hadaddal;
Mert ön népével, Görög, és Bolgári sereggel
Rajtad üt, és leverend végkép, hogy nem marad, a' ki
Társai' romlását hírül vigye Volga' vizéhez,“
Mint fene kölykes oroszlanok' barlangja, dühödten
Zúg a' hős tábor, 's kelnek csillogva, zörögve
A' rohanó csapatok; száz lángszem méri halálra
Alpár' embereit: szörnyet hálnának azonnal;

De nincs bántások, 's hogy ezen félelmök elálljon,
Árpád' hadkötöző fejedelmi tekintete őrt áll.
Csendre verődik mind lelkébe temetve haragját,
'S a' hadat intéző szép méltósággal imígy szól:
„A' fejedelmi Zalánt, Árpád nem kérdezi többé
Merre mehet, 's menjen földet foglalni hadával.
A' hajdanta dicső Etelének hős unokája,
Merre utat nyithat kardjával, menni fog, és az
Ősi hazát, ha különben nem, megszerzi erővel.
Hogy pedig a' Görögöt, 's Bolgárt nem rettegi népem,
És hogy vesztünknek Volgánál híre ne lenne,
Bátran előállunk; te azonban menj el uradhoz,
Mondd meg, mint leltél bennünket Zagyva' vizénél,
'S még tán szólanı fogsz, mikoron meghallod eminnen
A' zúgó tábort, 's pnsztító fegyvere' hangját.“
Megriadott a' hős tábor nagy örömsre fakadván
E' szavakon; búsult Alpárnak régi követje,
És a' rémítő hirrel reszketve megindult.
Árpád a' rohanó seregek' fejedelme, legottan]
Lóra kapat gyors férfiakat, hogy híjanak öszsze
Hősöket a' megbirt földekről: gyors nyílu Tarczalt,
A' zászlós Bulcsút, 's apját, jó kedvü Bogácsot,
'S hadzavaró kaczagányos Etét, ki erőre hatalmas
A' hadban, lelkére nagyobb, szépségre legelső.
Borsot is, és Edömért meg kellett híniok, és Tast,
'S rettenetes fiait: Hábert, 's a' kürtösen ékes
Úti Lehelt, kit utaztában szült Anyja Meótis'
Habjainál, hol egy ősz tündér lány hangu dalokkal

Zengedező sípot nyújtott a' gyenge szülöttnek.
 Hogy nőtt a' gyermek, gondatlan jára virágos
 Völgyeken, és hegyeken, 's bájos sípjába lehelvén,
 Anyját lágy dallal tisztelte, 's az ősz tavi tündért.
 Énekeket mondott a' késő napnak, az ékes
 Hajnal' arany hajszálainak, a' csillagi fénynek,
 És a' felleg alól kijövő szép hold' sugarának.
 Későbbben megváltoztak játéka, látván
 Versenyos apjánál, 's száguldó bátyja' kezében
 A' ragyogó fegyvert, fényét megkezdte kívánni,
 'S már délezzeg paripán kardot villogtata, kopját
 Szórt, 's nyilakat, 's örvös buzogánynyal készüle harezra,
 'S kéré a' tündért, hogy változtassa keménynyre.
 Sípja' szelíd hangját. Búsult; de nem állhata ellent
 A' tündér, 's hadi kürtté lett a' gyenge dalú síp.
 Harsány most, es rettenetes hangjával, az égi
 Dörgésként zeng táborokon, 's vérharci mezőkön:
 Szívet emel, majd szívet aláz a' bajnok ajakról.

Bodrogköz' szigetén hegy emelkedik a' hideg éjnek
 Tája felé egyedül, erdővel övezve derékon,
 Zölden alól, pusztán 's szirteknek hagyva fölülről.
 Kis Ticze, a' Tisza' habjaiból lesietve aláfoly
 Balja felől, jobbán Bodrog fut csendes özönnel;
 Össze kerülnek utóbb keskeny szegletre, 's zuhogva
 Hagyják el gyönyörű táját a' délre mosolygó
 Szép hegynek, zengő ligetit, 's vízlepte lapályát.
 Itten az ősz daliák, 's tehetetlen bajnokok, a' kik
 Álmos' harezáiban győztek vala, csendesen élnek,

Itten Elem, Csákány, 's hadrontó Túzima nyugszik.
Itt a' hegy' végén látszik hajléka Hubának,
Ez, hajdan tehetős, Susadálnak rettegetője,
Büszke Kiovnál a' Kúnoknak víta csoportit,
És a' mély fenekű Ungnál leütötte Laborczot.
Nyugton van most fegyveri közt, 's majd nézi enyelgő
Gyermekeit, majd vissza sohajt a' boldog üdőkre.
Kis Bodor a' hősnek legutólsó gyermeke, nyájas
Kedvü fi, most tized évében, enyelegve lehuzza
Néha az ősi vasat, 's atyjának döngeti pajzsát,
Vagy fáradságos kézzel hurczolja temérdek
Buzgányát, 's jó nénéit mosolyogva fenyíti.
Megy, meg vissza kereng 's így szól nénjére tekintvén:
Gyenge Szömér! te nagyobb vagy már, még sem bírod a' szép
Kardot, még ideget sem tudsz pengetni madárra.
Oh mikor én olly nagyra nővök, majd pengetek fjat,
'S tőletek a' gonosz embereket még karddal is űzöm;
Mert vannak gonosz emberek is, lásd édes apánknak
Jobbját egy mérges bajnok meglőtte nyílával.“
Igy szólott, csókkal fogadá őt nénje, elaggott
Atyja pedig kiderüle, 's vidám könny csilloga képén.
A' gyermek még szóla tovább „oh néni! nekem volt
Egy helyes ijacskám. Aranyos volt két hegye, 's hurja
Olly szépen hangzott, mint a' liget-esti madárszó
Volt nyilam is, sebes és ragyogó a' déli sugárként.
Hajnának vittem, vadakat hogy lőne, de Hajna
Még nem lőtt vadakat, pedig elmegy meszsze az erdőn
A' kis ivet mindég viszi, és meghozza magával

A' nyilat is ; de vadat nem hoz , 's még olly keveset szól . . .
Hajna te , mért búsúlsz ? Szemeid mért vannak elöntve ?
Oh ha azért búsúlsz , hogy nem tudsz lőni nyilammal ,
Vagy tán a' ligeten jártodban csuszva megérte
Lábadat a' mérges kígyó , . . deli Hajna ! ne búsúlj :
Én a' kurta kígyót bottal kergetve lesujtom ,
És ha kivánod ez íjammal még sok vadat ejtek .
Add ide bár , hozok ők horjat , vagy gyenge nyulaeskát
A' vadon erdőből , hattyút a' vízi lapályról ,
'S tollaiból gyönyörű pártát szép szőke hajadra "
Andalodó szemeket vete rá deli Hajna , 's föleszmélt
Gondjaiból öccsét forró kebelébe szorítván .
Majdan vékony orosz fátyolt burkolva fejére
Fölkelt , 's a' ligeten tegezét zörrentve megindúlt .
Óh , kiket a' hadi zaj , kiket a' bús tárogató hang
'S rettenetes kürtszó ébreszt , nagy lelkű vezérek ,
Hagyjatok egy kissé távoznom harczy mezőről ,
'S mig nagy táborokon szenderg a' szörnyü halálnak ,
És veszedelmeknek szikrája vitézi kebelben ,
Hadd kössek gyengéd koszorút a' hű szerelemnek .
Dalra talán nem méltatlan , ki ölébe fogadja
A' fene harczokból fáradtan vissza került hőst ,
Karjai közt hervad , 's honnjának bajnokokat szűl
Nagy kín közt , 's még több kinnal leszakasztja szivéről
A' serdült ifjat , ha hazája kikéri veszélyét .
Illy anya , áldott hölgy , méltó a' sorba kerülni ,
Hol nagy hősöknek diadalma 's halála dicsőül .
Ment a' szép haju lány kebelében víve szerelmét ,

Mint viszi nyögve, vadász' dárdáját, a' sebes özfi.
Hajló fényében ragyogott már a' lefutó nap,
Minden fűszálon gyönyör, és báj lenge, de Hajna
Mind csak Etét keresé földet, 's eget úzve szemével,
'S ég, föld szívének Ete nélkül nem vala kellő;

Meg ne sebezzétek könnyű kis lábait átkos
Tüskék, 's rút kórók; ti hajoljatok ifju virágok,
'S gyenge füvek deli Hajna' piros talpának alája.
Folyj lassan Bodrog, fövény ágyad' csendes ölében,
Halkva suhanj el az erdőkön langy nyugati szellő,
Megne zavard a' lányt, mikor a' deli hős fira gondol,
És minden mást messze felejt. 'S oh tiszta sugár te,
Melly csillogva leszállsz az egeknek fénykebeléből,
A' hév nap tüzes arczáról, te is el ne setétítsd
Hajna' szelid kebelét, mely szebb a' reggeli hónál,
Szebb a' hattyúnál, 's mint hajnal' csillaga, olly szép,
Hagyd gyengén hajadon képét, piros ajkait, állát,
Hogy mikor őt a' hős meglátja, elandalodólag
Lássa kökény szemeit, 's gyönyörű két arca' világát,
Hogy minden bajait kedves láttára felejtse,
'S értte akármelly bajt ne remegjen venni magára.
Csendesen, és folyvást megyen a' hab, Hajna közelget,
Majd a' parton eláll, 's így szól a' vízbe lenézvén:
„Csendes özön, képem mellett csillogva kerengő,
Jó meg megy maradás nélkül szép habzatod: oh bár
A' Tisza' mélyéhez vinné el képemet, ottan
Látná Und' ékes fia, és megörülne; talán ha
Látná, mind epedek, megkezdené szánni magában,

'S jőne serényebben, mint jó; de gonosz vagy özönviz,
Képeket egy helyben hagyod elbágyadva, remegve,
'S kissel alább lengő fűszált, és parti virágot,
Bokrokat, és fákat mutogatsz a' kékes egeknek.
Csak menj hát, majd elközelít a' hadzavaró hős,
Szép gyönyörűségem, 's megnyugtat erős kebelében.
Ekközben leveté lágyan szótt lepleit, fját,
'S meszsze kitúnt delin, és pusztán a' déli sugárként.
Hogy csendes Bodrogha leszállt, még gömbölyü térde
Látszék a' habból, melly azt fodorodva keríté,
'S hajnalként futa gyors pirulás deli teste' fehéren,
Szálla tovább, 's már a' hullám tele czombjait éréen,
Pajkosan ellebegett hajló ágyéka körül is,
'S mosta sugár derekát. Ekkor meghajla kezével
A' deli lány, 's szép kis tenyerét lemerítve szelíden
A' siető habokat képére nyakára loesolta.
Megbomlott haja, és szabados fürtökben omolt el
Tündöklő vállán, karján, és a' kerek emlőn,
Melly mint egy fakadó bimbó kipirúla középelt.
Alkonyodásra jutott már a' nap, 's tiszta határát
És a' nyugvó tájt bágyadt láng színbe borítván,
Általadott vizet, és földet hűvös esti homálynak.
Ekkor barna deres paripán, hús esillagi fénynél
A' Hajnal' szép gyermeke jött, egy délszaki tündér,
Mint röpülő felleg, szállván a' híg levegőben.
Tündöklött pedig ékes arany haja, 's a' kaczagánnyal
Lenge szelek' szárnyán maradozva utána huzodék,
Balja felől aranyos hüvelyében csattoga kardja,

És vala gyöngyökkel ragyogó szép sípja kezében,
Melly a' természet' hangját elzárva magában,
A' nagy föld' közepén mélyen fekvék vala hajdan.
Onnan az Éj-anya fölragadá, és adta fiának,
A' mikor ezt Hajnal mérgében elüzte magától.
Zenge pedig csalogány' 's tarkás pintyőke' szavával,
Elsiető dörgés' morajával, 's a' fene tigris'
'S kölykeiért sívó vad oroszlán' durva zajával.
Mellybe ha fútt, rettentő volt, vagy gyenge varázsló,
Melly futtában elkállítá a' gyorsan iramlót,
'S állót mozdított a' mint szándéka vezérlé.
Hajna hová lesz most? Rémülve, pirulva kiszökvén
Bodrog' habjaiból, veszi könnyű lepleit, íját;
És szalad a' ligeten, 's futtában törli fejről
A' vizet, és igazítja magán huzogatva ruháját.
Melle földetlen még, csak félig van szövevényben
Szép emlői körül, azt is lebbenve kibontja
A' suhogó szellő, 's le-lehuzza, ha érheti, róla.
Már elmenne, tömött erdőben rejtve maradna;
De zeadúl a' síp, csábító hangja betölti
Minden erét, tagját. Áll most, 's bámulva tekinti
A' fiatal tündért. Az alá száll, 's gyenge szívárvány'
Íve terül, valamerre megyen, paripája elejbe.
Egy kisdéd csillag ragyogott vezetőleg előtte,
Melly mikor ő vágyódva halandók' földire lépett,
Fényesen, és magasan tündökle fölötte az égen.
Már közel ért, szeme csillámló vala, képe mosolygó;
Fél víg, fél szomorú mint a' hold' éjjeli képe;

De piros, és kellő, 's már nem bírhatva szerelmét
 Nyájasan áltölele' az előtte szemérmesen állót,
 'S rózsás szűz ajakán megesattant isteni ajka.
 Szíve gyönyörködven a' rég keresetben, örömmel,
 És boldogsággal tele volt, de remegve kifejle
 Karjaiból deli Hajna, 's futott. A' délszaki tündér
 Gyengén vissza voná, 's édes bús hangon imígy szólt:
 „Hajna te futsz, oh Hajna, kiért elhagytam az ékes
 Hajlékot dél' fényes egén, ki miatt keseredve
 Fölkeresém Kaukáz' üregében az agg szelek' atyját,
 Hogy hol létedről hírt vennék, 's édes atyámat!
 A' gyönyörű Hajnalt tudakoztam napkeleten túl.
 Oh ki után annyit bujdosam, Hajna, te futsz-e?
 Míg más honnodban Volgán túl gyermeki kedvvel
 Szédelgél a' tarka mezőn, és én is atyámmal
 Tartóznán mint gyenge fiú szállottam elődbe,
 Nem futtál, ha jövék, sőt mondtad gyakran enyelgve:
 „„Szép tündérfi, mikor jössz ismét vissza mezőnkre,
 Oh ha megént eljössz, hozz nékem csillagot““ és én
 Lassan elindultam, csendes nyugtában atyámnak
 Csillaga' fényéből egy szikrát vettem orozva;
 Míg lejuték, megnappalodott, 's a' szikra kipattant,
 Sirva jövék hozzád; te pedig deli Hajna szeléden
 Törléd könnyeimet, 's mondád sajnálva, ne sírjak.
 De nemzóm látván a' szikrát szerte holyogni,
 Elbúsúla 's boszús szemmel megtilta magától.
 Most hát, mert haragos szántából délre szakadtam
 Elfeledél-e, hogy így irtózol Hajna ölemtől?“

Erre, mivel gyermek kora nem rémlott el eszében,
Még jól emlékezett a' lány és monda: „Hogy érttem
Illy tova bujdosnál, szép tündér, szánlak; azon kor
Mellyet imént mondál, játékunk, 's könnyü siralmad
Hátra maradt ösöm' honnjában, Volga vizén túl.
Itt fölserdültem, hidegek már énnekem a' te
Karjaid, és öleléseidet is megtiltja szerelmem;
Mert tudd: hadzavaró Ete hős van Hajna' szivében.
Olly ékes nem, mint te, vadabb, mint gyenge szerelmed,
De szép, 's jó lelkű, 's a' harzban erőre hatalmas,
A' ki hazát szerzend e' boldog földön atyámnak,
És minékünk, 's hős karjával megnyomja serényen
A' dúlásra jövő harcoknak enyészetes árját.“
A' fiatal tündér pedig ekkép szóla viszontag:
„Igy rontál haragoddal, atyám, így tetted örökké
Számkivetésseddel bússá fiad' élete' folytatát!
Bár soha csillagodat ne ragadtam volna kezemmel,
Oh bár e' földet soha lábam meg ne tapodná.
Vagy mért lett örök életem is? Haj mért nem enyész el
Földi halandóként, mint árnyék, 's lengedező szél?
Mért tart, míg az egek, 's tündöklő csillagi tartnak,
Ha örömem nincs, és szomorítanak csalfa remények?
'S Hajna, ki enyhíthetsz egyedül, nem szánsz-e bajomban?
Vagy hiszed azt, hogy mint hősöd, nem védhetem én is
Nemzetedet? Tudd a' bús fellegek engem uralnak,
Tiszta verőfényt is beboríthatok éji homálylyal,
És kényemre parancsolok én a' tengeri gőznek.
Vagy mit ohajtasz még? Jer, az ég' hajlékúba viszlek,

Melly kék szobrokon áll a' déli határnak utólján
'S a' tele fényre jutó holddal van fődve tetőül.
Benn pedig ékes arany rojttal puha szőnyegek, ágyak
Vannak, 's bő teremim mint a' viz' habja, fehérék.
Oh szép Hajna jer el, karomon hordozlak odáig.
Ott pedig óhajtó szívemen fogsz csüggni napestig,
'S csendes lesz palotánk, mint a' fagyos éjszaki tenger.
Ékes tagjaidat reggel harmatba fűrösztöm,
Hajnali szép színnel takarom, 's habi gyenge ruhákkal.
Majdha lefolynak az esztendőök kedvünkre, vidáman,
Díszes arany haju gyermekeink, egymással enyelgő
Szép fiak, és lányok fognak mosolyogni körülünk,
'S zengeni fog palotánk örömeiktől, és szerelemtől!
Jer piros ajkaidért kérlek, 's szép szőke hajadra!
Szürkül már az üdő, 's szomorún feketednek az ormok.
Vagy mind hasztalanúl szólottam, nincs-e kegyelmed?
Én egyedül menjek, 's hova menjek Hajna, ha nem jössz?"
Igy szólt, esdeklő képét a' lányra szegezvén,
És állott epedő szemmel még várva szerelmet.
A' deli lány pedig aggódott, sajnálta szívében
A' szomorú tündért; egyszersmind menni kívána,
Barnuló ösvénye felé ijedezve tekintvén.
Száz, meg ezer rémet mutatott zavarodtan az árnyék,
És mint álmodozó, haloványan látta Etéjét.
Menne, de két tűz szem kötözötten tartja helyében,
Tartja siralmával, 's titkos tündéri varázsszal.
Áll, mint a' remegő gyermek, nem tudva hová lesz.
A' liget e' közben zendül, és Hajna, nevéről

Férfias, és gyerekes hangon szólítatik egyre:
Hajnát zeng hegy völgy, Hajnát a' pusztai térség,
Vissza tekint a' lány, 's a' tündér hirtelen elvész,
Hirtelenebb a' szellónél, 's árnyéki tünethél.
Ezt hogy ez észre vevé, megörült, és gyorsan elindúlt,
És látá legelőbb öccsét elejébe szökelni,
A' ki heven pihegő mellből édesdeden így szólt:
„Nénike, hol voltál? Oh melly rég járok utánad!
Egy fiatal hős jött, az ohajtott látni, utánad
Jár az is, és keres itt neveden szólítva; nagy Árpád'
Harcza felé menvén sietett beköszönni, de Hajna
Tudhatná-e, ha nem szólnék, melly bajnok az, a' ki
Hozzánk jött? Böngérnek véréből-e vagy a' hős
Tasnak nemzetiből? Kulpon' magzatja, vagy Undé?
Nem tudod úgy-e? de várj meg mondom: termete sугár;
Képe fehér; hosszú haja sárga; ruhája setétes,
Bojtos oroszlánból van vállán lágy kaczagánya,
Kalpagján kolesag' tollából szép lobogó reng;
Pajzsa pedig kerek, és dombos: közepében aczélből
Verve repülő sas látszik, 's vad tigrisi kölykek.
Mindene nagy: vasa nagy, dárdája nagy, ő maga is nagy.
Méne futós mint a' szarvas, maga mint az evét gyors,
Könnyen jár, fordúl, deli minden mozdulatában,
És rólad tudakoz, téged vár, küldöz utánad.
Véled-e már? Ete az, bajnok fia istenes Undnak.
Ekközben haza érkeztek, későbbben utánok
Megtért gyenge Szömér 's a' szép Ete, hadzavaró hős:
Ősz Huba künn állott, 's áldással hitta be őket.

Mostan együtt vannak, 's Ete így szól, Hajna reá néz:

„Erdőn és ligeten jártunk, deli Hajna utánad,
Merre valál, hogy nem tudtam nyomaidra találni?

Oh lány! én szaporán jöttem, 's kell mennem azonnal:

Hol maradál te szerelmemnek rövidíteni napját?“

A' deli Hajna nehéz szüből így válaszol erre:

„Hős! te az én gyönyöröm, ne neheztelj, nem maradék én

Tudva szerelmednek napját rövidíteni; hanem lásd

Bodrognál késtem, 's onnan jövök édes örömrre.“

Hajna' szelid szavain megtelt a' bajnok örömmel,

'S rég vágyó szemei csillagként rajta nyugodtak.

Hogy pedig a' szövevényt mellén megbontva találá,

Könnyü mosolygással hozzá így szóla szerényen:

„Oh deli Hajna, ki szivemnek vagy örömrre hozója,

Mért vannak szép emlődön megbontva ruháid?

A' lehajolt ág bonta-e meg futtodbán az erdőn,

Vagy hüvösen lebegő szellők a' pusztá vidéken?“

Nem szólott a' lány, hanem elhalt arcza pirulván

Össze kapá szövetét, 's a' hős' arczára epesztve

Tiszta szemérmében szemeit, kebelére simúla.

Illy teljes boldogságában hős Ete így szólt:

„Oh mi igen jót tett, mikor engemet alkota, 's látnom

Adta Hadúr a' szép földet, 's magas égi világot,

És mikoron kezeimnek erőt, mellemnek erős szűt,

Lábamnak gyorságot adott, és harczy szerencsét!

De csak ugyan te tetesz boldoggá lánya Hubának;

Mert te szelíden jósz álmodhoz, 's képzeletemhez,

Mint a' hajnali fény, ha mezőn távol vagyok innen;

Most pedig ártatlan szerelemmel ölembe borulván
Gyorsítod szívem' dobogását, 's megszaporitod
Örömemet, mint zápor eső a' csermelyek' árját.

Ekkoron a' hájlék' közepén már álla rakottan
Gyenge gyümölcsökkel, téjjel, 's hegyi mézzel az asztal,
'S egy sült őzborjú' fele volt kiterítve szegetten
Hosszas ezüst tálon. Mert dús vala ősz Huba: hímzett
Szőnyegetek hozza, 's bőven aranyt, bővebben ezüstöt,
Még mikoron kardját, 's kezeit jól birta, Kióvból.

És hozza fegyvert is, leütött Bengálnak ijesztő
Fegyvereit: lobogós gerelyét, nagy domboru pajzsát,
Sastollas sisakát, melly mind függesztve soronként
Önnön fegyveri közt falain vérfoltosan állott.

Fenn pedig ékes edény' közepén mécs csilloga. Lelket
Ébresztő bort hoztak most kis bükfa kupákban,
És díszes gyerekek sürgöltek szóra figyelve:

Ígyen laktanak ők. Ete hős pedig ége szívében,
És iszonyú gond nyomta fejét: a' Rémnnek alakja
Megjelenék neki, és örömét kebelében előlte.

Elkomorúlt a' hős ifjú, siradalmas enyészet
Toldúlt gondja közé, 's hidegen megrázta szelével.
Néze pedig heven, és búsan, mint a' ki halálra
Válik társaitól, és sorba tekinté szemével.

Melly mikoron Hajnára jutott, keseredten elállá
Szép arczán, és kezde vitéz szikrája borulni.

De hámar észre vevé őszült Huba, 's monda: „Vitéz Und'
Hős fia, tégedet a' szerelemnek ront-e hatalma?

Ha szerelemmel akarsz bizvást mulatozni, hadálra

Gondolj, 's hozz békét harez-zárta lakunkra, fejünkre...
Oh mért gyengült el jobbom, mért hajlani nem tud,
Hogy kardot rántván tudnék meghalni csatában!
Gyáva Laborcz' szolgájának nyila megszegezé azt!
Te fiatal vagy még, ép, és diadalmas erővel,
Menj el, hozz örömet pusztító fegyvereimmal,
Ott függnek, hajdan viadalim' fényei: válaszs! "
Ezt hallván a' gyermek megbúsúl vala, 's így szól:
„Oh de atyám, ha te mind od' adod, mi marad nekem? Én hát
A' hüvös erdőben heverészszek-e bujva naponnan,
Vagy csak kurta parittyával harezoljak-e? Távol
Én fejöket könnyen beverem hajigálva kövekkel;
De ha közel jönnek, megmetszik torkomat, akkor
Tagjaimon madarak harezolnak puszta mezőben.“
Andalodásából fölütődött hős Ete, hosszas
Elgyengülését szégyelvén, 's fényleni kezd
Bús szeme, fegyvereit látván fenn függni Hubának,
Titkos búját meg érzé, de kevély vala lelke,
Büszkébb a' búnál, büszkébb a' gyáva panasznál.
Néki erősödik, és így szól viszonzva Hubának:
„Harezban előszült hős, ám légyen, mint te ohajtod.
Hogy kedvet hozzak, pusztító fegyvereiddel,
Választok; te pedig hősök' szikrája ne búsúlj,
Megjövök én ismét kardjával hajnok apádnak,
Rajta az ellenség' vérét, 's a' régi dicsőség'
Szép sugarát hozom el, melly téged győzni tanítson.“
Így szólott, 's levevé a' kardot, melly vala balról
Egy mély szögletben, 's komoran még rajta borongott

A' vad enyészetnek szikrája : halálos aczélát!
A' por régen ülé; de midőn kitörölte porából
Hős Ete, megvillant hegye, 's éle, fogása fehérlett
(Melly elefánt csont volt), lapján borzasztva kitüntek
A' szomorú rajzok : Sas' körmei vittek erőtlen
Kisdedet a' ki eső félben anyjának előtte
Látszott fenn vergődni, fejét szép vére borítván.
Más felen egy fejedelmi vitéz rablólág orozván
Hölgyeket, és fiakat hajtott a' tűzi halálra.
Hosszú volt pedig, és széles vasa, görbe hegyével,
Fegyvere Zámirnak hajdan, ki kegyetlen erőszak'
Képeit óhajtá, 's ifjú kora' gyenge szakában
Már gyilkolt, 's idegen földön pusztítani kezdett.
Ezt leveré Huba, 's emlékül úgy vette le kardját!
Hajdan, míg az erős ifjúság' szárnyai vitték.
Most Ete vette vasát, 's csattogva vetette hüvelybe.

Ekkor az ajtóban, halovány szép csillagi fénynél,
Megjelenék a' kis gyermek, dallója Hubának.
Lant vala baljában, gyengén beborítva virággal,
Köntöse tiszta fehér, kék övvel kötve derékon,
És rózsás koszorúcska fején. Most pengeti lantját,
'S hangosan, és tisztán kezd ott künn dallani: zendül
A' lenyugott erdő, 's hegyek, öblök vissza morognak.
„Óh legyetek liget, és sík tér szavaimra vigyázók,
'S míg dalomat zengem, megszünjetez esti fuvalmak!
A' fiatalságnak szép napjai, a' gyönyörű kor
Hirtelen illan, mint felhők' sebes árnya tavasszal.
De az erőseknek nagy tettei a' siető kor'

Kellemivel nem romlanak el, szép déli sugárral
Hintvén szüntelenül a' jó maradéokra világot.
Csendesen ül Huba, gyermeki között, hegyháti lakában;
De rettentő volt hajdan viadalra mezőkön,
Rettentő a' háborodott tengernek ölében.
Óh legyetek liget, és sík tér szavaimra vigyázók.“

Hős Ete gyúladozott e' szókat hallva, 's figyelmes
Lett nagy lelke az éneklő gyermekre 's dalára,
Az pedig elkezdé ismét, és dalla tovább is:

„Nyugton vagytok-e még döntő Magyarok? kezetekben
Nem zörög a' buzogány, gerely, és kard. Bús zivatar kél
A' tenger' melléke felől, ti meg' alva mezőkön
Tábori sátor alatt heverészték. Haj! kipirúl majd
A' hajnal, de sokan nem fogják látni világát.
Keltetek-e? Ha későn keltetek, haj! hunyjon el inkább
Bús szemetek; mert földeteket pusztítva találja.
A' tenger' dühödő szélvészit hozva magával
Mint egy sirbéli rém, jó Baltom' erős fia, Zámir,
Már késő éjben; de szerencsés széllel evezve.
Tölgy nászádja nem irtózik szirtekhez ütődni;
Bátran leng a' hányt habokon, közelíti Meóti's
Partját, mint éjfél' felhője, borongva, setéten.
'S hah! már szerte megy a' vad nép elszórja az ékes
Sátorokat, megfojtva szelíd álmában az ifjút,
És öreget, bátor katonát, és gyenge leányzót.
Baltom' erős fia dúl, tör, ront, mint éjjeli farkas.
Vér van fegyverein, vadság, és méreg ijesztő
Lelkében. Senkit nem szán, rabol, és öl egyenlőn.“

'S már embert, barmot büszkén nászádja felé hajt.
Óh csak tégedet is ne ragadt el volna magával,
Barna szemű lány, hős Vihadar' szép gyermeke! inkább
Más ezeret vitt volna az éjszak' lányaiból el.

De gyors nászádon visz téged is a' fene Zámir,
Rettentőn, sebesen, mint ölyv a' gyenge galambot. “

„Íme azonban kél Huba, napkelet' ifju sugára,
Népe' zaján riad álmaiból, megdöngeti pajzsát,
'S kardot köt, 's röpülő kopját ragad égve szívében.
Nézi; de nem leli már a' kedves barna szemű lányt,
Szép Szelemért gyors nászádon viszi a' fene Zámir. “

De hova futsz idegen? nászádotat ál szelek úzik,
'S az nem is olyan erős, hogy szirtet meg ne szakasszák,
És nem is olly rohanó, hogy gyors Huba' karja ne érje.
Nézd! közelít ő már könnyen léhdesve hajóján,
'S szörnyű fegyvereket, 's haragot hoz büszke fejedre.
Nézd, mi setéten emelkedik a' szirt tölgyfa hajódra.
Fereteg úz ordítva, vadan; Zámir hova léssz most?
Megröbbant nászádod az alsó szikla' fokában,
A' haragos habokon szórván el népedet. A' szirt'
Fereteges közepén magad állsz csak, 's élete' fogytán
Szép Szelemért vad hullámok hajtják ki elődbe.
Haj! oda tölgyfa hajód, oda néped, veszve hajóstúl
A' szélhányta Meótisnak tajtékait iszsza.
De jó rettenetes bújában könnyü hajóján
Gyors Huba, 's több daliák lobogós nászádon utána.
Őket az emberölő hadak' istene őrzi kezével.
'S messze sebes rohanások előtt nagy kardja világít.

Szép Szelemér! egyedül te vagy itt nyomorultan előlve,
Lábadat a' zajgó tenger' hullámai mossák,
'S gyenge fejed támasztva kemény szirtekhez elájúl! —
Ekközben szörnyebb zaj támad. Zúg fene Zámir
Mérgében, 's tutaját dárdával rontja Hubának.
Az lemerül; de Hubát ki szorítják a' habok, és áll
Vizben övedzőig, 's így szól megrázva sisakját:
Büszke, ne hidd, hogy kárt tettél lemerítve hajómat;
A' dühödő habokat megbirják lábaim, és e'
Kopja szivedre talál, ha kemény kövek' öblibe bújsz is.
Igy szólt, és gerelyét Zámir' paizsára hagyítá,
Elfordúlt Zámir; de sebes vala mentiben a' vas,
Szélén érte nehéz paizsát, és meghasogatván,
Éles sziklákról recsegett a' vízbe törötte.
Nem késik Zámir, kardját zörrentve berándúl,
És veri a' habokat, veri gyors Huba' barna sisakját.
Zúg a' háborodott vízár, fölkapja fenékről
Mélyen elült köveit, 's velök a' magas égre lövöldöz.
Rá iszonyodva borúl le az éj, ordítva rohannak
A' dühödő szelek, és harsog, reng, bömböl az alszirt.
Még is hallani harczait. Szél, 's vízi morajból
Messze kicseng a' kard, 's villámvasa fénylik az éjben.
Mint a' tengernek két szörnye, vínak erősen.
Hullanak a' fegyver rongyok, 's az özönbe setéten
Foly vérök, mint melly patakot soha nap' szeme nem lát.
Vág Huba, 's már közelít Zámirnak vége. Megént vág,
'S véresen elhajlik Zámir' feje, teste kiterjed,
'S ezt a' bús habokon ordító fergeteg úzi.

Hajnalodik; de fejét ez már nem nyújtja feléje,
Hosszan áluszsa setétségét a' végtelen éjnek!

„Óh bár honnodban tudnál, vesztegleni Zámir!“
Sokszor mondta apád, most mit mond, majd ha feléje
Hajt a' szél, 's halak' étkéül lát uszni habokban?

Óh mért honnodban nem tudsz vesztegleni Zámir!“

„Napkelet' ifju sugára kikél a' szirtre azonban,
'S megy vívén örömet hölgyének, szép Szelemérnek.
Ébred az is, 's bágyadt szemeit hősére nyugasztván
Karjaiból veszi vissza alélt szive', 's lelke' hatalmát.“

„Óh hős! szép fiatal korod eltűnt már az üdövel,
De hadi tetteidet keleten még zengi dalában

A' gyermek, 's nyugat' énekiben még zengeni fogja,
Míg döntő Magyarok' népének vére ki nem húl.

Esti szelek, most már zúghattok csendes erővel

A' ligeten; bontsátok meg kis fürteim' ékét,

'S adjatok enyhülést keblemben az éneki tűznek.

Eldallottam az ifjúság' szép, 's hirtelen illó

Napjait, a' bátor daliáknak hajdani tettét.

Esti szelek most már zúghattok csendes erővel.“

Igy hangzott el az éneklő gyermek' szava, 's kobza;

Benn pedig ültenek a' hősök nagy gondolatokban

Némán és komoran. Huba vissza tekintve korára

Szép' fiatalságán andalgó szívvel imígy szólt:

„Óh bizony eltűntél, örömek', 's harcok' kora gyorsan.

Szép Szelemér! te is elhamvadsz a' föld' kebelében,

Hol komoran besetétel az éj, 's nem látni sugárát

A' napnak, se telő holdnak nem hat le világa.

Messze rideg vénségemtől, most messze hazámnak
Széleitől idegen földön mély álmodat alván,
Nem látod serdülni mosolygó gyermekeinket,
És nem örülsz velem arcaikon. Már nékem is int a'
Néma halál, 's gödröt mutogat vak honnja' porában:
Nyissa ki bár; én nem késem. Szép napjaimat most
Élik gyermekeim, hadat úzó nemzetem éli.
'S bár még élje ezen választott honnban örökké,
Már mikor e' tetemet mélyen lemeríti az árnyék,
'S rajta hideg szellő agg kórót lenget az éjben.“
Hadzavaró Ete hős pedig ekkép szóla utána:
„Harczban előszúlt hős! nagyok a' te vitáid az ifjú
Kornak napjaiból, és szerte dicséretes elmúlt
Életed annyi dicsó nyereségeivel. Noha most már
Jobbodat a' röpülő nyílnak megtörte hatalma,
Jó nevedet csak ugyan meg nem ronthatja: örökké
Fenn marad az, mint a' szép hold, a' csillagos égen.
Engem is a' dühödő harcok' veszedelmei várnak.
Bolgárok fenik a' vasakat screginkre; 's ohajtják
A' puszták' madarát, hogy minket emészteni jöjjen!
Oh deli Hajna, ne irtozzál, engem soha nem fogsz
Látni gyalázattal. Mégtérek majdan öledbe,
Úgy hogy tetteimet hallhasd a' téli napoknak
Vendégségeiben, hol csak nagyok' éneke hangzik.
Vagy ha nem, a' nap rám soha többé nem süt azontúl.“
Ekkép szólva erős szívvvel búcsúza Hubától,
'S Hajna' szelíd öleléseitől. Deli Hajna pedig ment
Könnybe borúlt arczezal belső teremébe nyugodni:

Ment; de nyugodni hogyan tudjon, kút szíve fölébreszt
Bús dobogásával? Nem aludt. Oh álmait a' szép
Bajnok aludta kemény lélekkel, mellyben erősen
Zúgtak az ütközetek' rivadásai, 's forra szerelme.
Mondom, aludt; mert fáradtan jöve messze vidékről;
De szomorú hangok fárasztják álmait, és gyász
Képe veszélyének, melly lesz harczára jöendő.

MÁSODIK ÉNEK.

Már is rezge az éj, 's eljött a' földre setéten.
Édesen elnyugodott most a' sokféle halandó,
'S a' mivel ébren nem birhat vala, álma hozá meg ;
Vagy remegett üres ártalmat sajdítva magában.
Mert vak kénye szerint csal, játszik az álom eszünkkel.
A' boldog gyakran vesztét álmodja javának,
'S sokszor az altában fejedelm, és föld' ura lészen,
Kit koldús bot vár, ha fölébred, 's százszoros ínség.
Óh fejedelmi Zalán! te is álmodol a' siket éjben.
Bátor bajnokokat 's diadalt Alpári meződön,
És neved' új fényét csillogva közelgeni látod :
Meg ne örülj ; kétes nagyon a' harcok' birodalma :
Sok munkát, nagy erőt kíván, 's van kötve halállal.
Lassan az éjfél is leborúl, kiteríti ijesztő
Szárnyait, és susogó rémek röpdösnek alakján.
A' kiseded patakok lassú csörgéssel erednek,
Harsog az országos Duna, tétova fölszedi őket,
'S a' folyamok' vizeit, 's iszonyúra nevelkedik árja.
Száz ragyogó szemmel bele néz a' mennyei térség.
Nem szünik ő, lemegy a' tengerhez veszni, yeszendő
Habjával lemegy a' nagy üdő, hogy vissza ne térjen.

Kezd távozni azonban az éj 's ritkítja homályát.

De kik fénylenek itt a' hajnal' csendes ölében?

Fegyveresen jönnek titkon, 's békével előbbre.

A' bolgár had jó legelőbb, mint egy magas erdő,

Tompa morajjal, erős páncélban, vas sisakokban,

Nagy somdárdákkal, karddal készülve, 's paizszsal.

Merre köves Haemos kékellő bérezeivel hat,

'S a' tengerbe vesző Duna' hétszeres árjai zúgnak,

Onnan gyűltenek ők, 's három dandárra szakadtak.

Rettenetes Viddin vezeté szilaj észszel az első,

'S nyugtalanúl, mint éh tigris, szágulda előttök;

Termettel nagy ez, ép, izmos, rohanásra igen gyors;

Törhetlen bátorságú, 's erejével ijesztő.

Fegyvere mint a' nap kiragyog, de ruhája setétlő,

Mint éjfél. Többször nyíltan hordozza sisakját,

'S nagy szeme mint véres csillag tündöklék alatta.

Legfőképen ez a' népnek bizodalma, reménye,

Mellyet küldé Simon, Bolgárok' büszke királya,

Hogy legyen a' Görögök mellett mentője Zalánnak.

Másodikat vezeté Izacs. Ez jó férfi korában

Most van, 's Viddinnel legerősb a' bajnoki sorban.

Csontos is, és izmos; de kisebb termetre amannál,

Bátorságra hason; de merésre nem annyira hajló,

Mint okos, és csendes. Villog nagy kardja kezében.

Sastollas sisakot hordoz, 's vasazottan előre

Toldul mellével, valamint a' szikla tolódik

A' tengerbe, habok, szelek ellen víni keményen.

Harmadikat fattyú Csernának karja vezérlé.

Serdülő korban van még; de merése nem ösmer
 Semmi hátárt: Istent, embert ő semmibe sem veszi,
 Nincsen előtte szeméremnek, böcsületnek, az észnek
 Érdeme; mindeneket karjával méreget, és oszt
 Avval igazságot. Nincs olly szentségtelen ösvény,
 Mellyre, ha vére buzog, ne kívánjon menni hadastúl.
 Kit keze megbirhat, mind ellensége. Magáért
 Senkit sem kímél, kényére lerontana mindent.
 Így nőtt a' tiltott szerelem' fia zordonan, és majd
 Barmi szilajságban, hogy lenne mit enni az éhes
 Férgeknek 's gonosz éltéről ne maradna egyéb hír
 Régi gyalázatnál, 's átoknál. Ez vala Cserna!
 Teste magas karesú, haja hosszú barna: setéten
 Verdesi fürteivel vállát, és szinte leányi
 Lány szépség mosolyog hóképén. Majd hihetetlen
 Hogy lakik ennyi erő 's vadság illy gyenge tetemben.
 Gond, nevelés nélkül így nőtt a' gyermek erősebb
 Ifjává szabadon, játékul hagyva az álnok
 Könnyű szerencsének, melly őt fölvitte kevélyen
 Vak bizodalokkal töltvén, hogy veszne korábban,
 És nyomorulttabban. Most jó gyors-szürke lovával
 Kis dandára előtt. Büszkén égnek veti képét,
 Mintha nem is földön lakozóktól volna születve,
 S dúlást, és iszonyú öldöklést forral eszében.
 Tarnov jött ezután haragos vad képpel; az 'ékes
 Vértü Kebár, és tiszta Rucsuk léptettek utána.
 Bogláros paripán hánykódik ezifra Lemák is:
 Mind bátor katonák, 's hadi nagy tettekre serények.

A' Görögök hada jött ezután villogva, robogva,
Es illő rendben haladott a' téren. Előttök
Tündöklött szép fegyverben, mint déli verőfény,
Ossa vidéki Philó. Aranyos dárdája előre
Hajlott, 's a' széllel kolcsagtoll rezge sisakján,
Melly ragyogó vala gyöngyökkel 's vert finom arannyal.
Pajzsa is, és testén a' rézruha nagy karikákkal
Csilloga, 's szinte sugárt vete, a' mint népe előtt ment
Könnyü lován, melly szürke fejét meghajtva viselvén,
A' ragyogó zabolát lágyan hordozta, 's ülőjét.
Jó császára' hagyásából a' harcra vezérlő
Ez lön, 's a' sereget bírá most fő hatalommal;
Elmés ez pedig, és ravaszabb nincs napkeleten, mint
Ő, ki hadakban, 's békében már forga sokáig,
'S érti kivált a' két értelmű udvari nyelvet.
Nincs nagy erő már karjaiban, de eszére hatalmas
Sergeket ér maga 's válogatott nép ugrat utána.
Hol Rhodopé, hol Pangeos áll eget ütve fejével,
'S híres Olümpos emelkedik és Athos' ormai állnak,
Onnan szedte vitézeit, és oktatta csatákra.
Strímon' tájain is, 's a' zúgó tengeri partról
'S a' közföldről nagy számmal szedte vitézeit.
Mind jól készültek, tündöklők fegyvereikben.
'S vannak húsz ezeren. Köztök mind harci merésre,
Mind fő nemre kitetsző itt az Olümpi Philémon,
És nem sokkal alább Hieró, 's a' szőke Neánder,
Csendes Odüsseos, és a' szép nézésü Lüsippos:
Hősök tudnillik mint akkor voltak, eléggé.

Jártasak a' hadban, de puhák a' csendes üdőben,
És ha nem is bátorságban, megfogytak erőben.
Sokkal gyengébbek, hogy sem víhassanak egy nagy
Romlatlan nép' vas tetemű seregével egyenlőn.
Mert immár elmúla dicső korod, Epaminonda,
Milliades, véres Marathonnak hőse, öröklő
Lelkek! Azon kor már elmúlt, melly híreteké volt:
Régi dicsőségték' szikrája aluddogal, és vész.
Óh mert a' hosszú nyugalom' henyesége lerontja!
A' nagy nemzeteket, 's a' sas' fia gyáva galamb lesz;
Megfordúl a' hajdan erős természet egészen,
'S melly nép villongó vasakat csördíte örömmel,
Éjjeli mécsesknél zabolátlan vétkeik úzi,
'S éltének gyilkos kézzel szaggatja virágát,
Mig végtére kidől 's maga lesz temetője nevének!
Romlatlan vala nemzetem is, szilaj, ép erejében
Fél Európának hajdan megrázta határait:
Szűkre szorúlt most, és kevesét sem bírva hanyatlík,
'S a' puhaság' fertőjében megemészti hatalmát.

Melly nép gyávultan, noha czifrán, 's ékesen áll ki
A' rohanó Magyarok' seregére, veszélybe hanyatlík,
És a' büszke görök nevet is rabbá teszi egykor.
Majd ismét föllázad erős lelkében az ősi
Hírnek egekbe hívó szikrája: csatákra keményül,
'S hősi fejét ezerek' testhalma közül üti fényre
Véresen, és szabadon. — Hova lettünk nemzetem? Ah de
Melly bús útra jövék? komoly elme ne menj tova, hagyd el
A' gyászunkra jelent nagy üdő' haladásait, és a'

Régi dicsőségnek bátran térj vissza nyomára.

A' gyönyörű Hellás' fiait mosolyogva vezette
A' csapodár Theophil, kit hajdan híres Athéne
Szült. Kis termettel bir, könnyen tétova fordúl
Szürke lován. Nagy ezüst csillag foglalja be pajzsát,
Íja pedig, 's puzdrája zörög megrakva nyilakkal.
Kényes pávából visz tollat gyenge sisakján;
Kardja kezében van; fegyver viselője pediglen
Visz lobogós gerelyet, 's réz dárdát nyomban utána.
Népe hasonlóúl puzdrát visel, és sebes íjat,
És rohanó kópját. Nem lévén fegyvere súlyos,
Minden fordulatot könnyen tesz, gyorsan iramlík;
De buta, és álnok: szent Parnass' 's Helikon' alját
Barmaival mászatja, 's szelíd tudományra nem indul.
Hírből tudja dicső tettét szűk Thermopüláknál
Nagy Leonidásnak, 's példáját rettegi tenni.
'S melly hajdan kivilágított, mint déli verőfény
'S a' butaság' ködeit megritkította, Athéne
Romjaiból csak alig látszik, 's hadi napja lehunyván
Szívetlen vezetőt küld harcra hív katonákkal.
Volt ugyan egy, ki dicsőségét érezte, 's azonhoz
Minden üdön emelé lelkét és tetteit; annyit
Még sem tett soha, hogy megfordíthassa veszélynek
Indúlt honnosait. Csendben ment köztök, erősebb
Lélekkel, mint van valamennyinek: a' veszedelmes
Harcokat, és bajait nem rettent venni magára.
Ez Schedios. Feketén van fegyverkezve, 's kezében
A' mint megy, kardját komorán nyugtatja, 's halálos

Gondolatit nagy mellében viszi bátran előre.

Jött a' szűk közön át Peloponnes' félszigetéből,
'S a' szélvészekkel háborgó Adria mellől
Egy gyakorolt dandár, melly most valamennyi Görög közt
Legbátrabb, 's a' nemzetölő viadalra serényebb.
Fő pedig, és köztök legfőbb a' Spartai Hermes.
Nemzete' régi keménységét hordozza szívében;
Tartja szoros rendben katonáit, tartja magát is;
Engesztelhetlen, 's iszonyú sebes ütközetében;
A' szaladó szarvast képes megelőzni futással;
Olly sebesen járó paripát tart, melly szökik, ugrál.
Orrából haragos szeleket fú, szája habot ver,
'S barna sörénye lobog, repdes mint saskeselyű szárny.
Mind kik utána megindultak, hadi jó paripákon
Vígadnak, 's hosszú dárdákat visznek előre.
Izmosak, és magasak mint szint' a' Spártai Hermes;
Még is legmagasabb Hermes, 's dárdája kezében,
Áll rendületlen, mint egy kőszáli fenyőfa.

E' sor után gazdag Thessália' gyermeki jönnek,
A' gyönyörű Tempét, Ossának völgyeit, ékes
Pindos' tájékát oda hagyták, 's híres Olümpot;
Gyors Peneos' tengerre futó hullámain, és a'
Nagy tenger' szép látását most harcra cserélték;
De nem harcra valók. Munkátlan pásztorok, és a'
Kíméletlen urak' kényétől nyomorodottak.
Lankadtan jönnek. Vezetőjük Heliodóros,
Potrohos és alacson; nehezen piheg, és döcög a' nagy
Fegyver alatt, sisakot, pánczélt visel, és cseri dárdát.

Kénye szerént élő here hajdan, most unalomból,
Mert érzékei már elkoptak az életörömtől,
Eljött, hogy hadat is lásson, 's érezze hatalmát.
Ám csak menj elbiztodbán! Vár szörnyü halállal
A' zúgó tábor Tisza' gazdag partjai mellett.

Eztán a' gazdag szigetek' lakozói jövének,
A' tenger' szeleit, hullámaint ösmerik inkább
Mint hadak' ártalmát. Fegyverre, ruhára különbe,
Rend nélkül mennek szanaszét a' többi sereg közt.
Kallimachos, 's a' barna tekintetü Milo leginkább
Vannak jó hírben, 's gyors Krantor, Kréta' lakója.

A' ravasz udvarnak kedvencei jönnek ezentúl.
Dölfösen, és nyalkán, kik torkig elültenek a' jó
Élet' kényeiben, most harczokat, és veszedelmet
Fényes tettekkel már is dicsekedve keresnek,
Czafrangos paripák, szökdösnek könnyen alattok;
Lágy selyem öltözetök dúsán megtűzve aranynyal.
Szépen villognak dárdáik, 's a' sisak' orma
Tündöklő köveket forgat, 's megrengeti tollát.
Constantinárból jönnek 's noha érdemeikre
A' teleket bevető pórnaál tiszszerte kisebbek,
Büszkék, 's bár az arany lánczoknak rabjai, vélik,
Hogy szabadok, 's méltók szabadokkal harczra kikélni;
Ékesen, és magasan viszik a' szép váراسi zászlót,
Mellynek egyik lapján áll teljes díszü ruhában
A' koronás császár, 's a' széllel hajladoz egyre;
Másikon a' vérző Krisztusnak képe piroslik.

Jött még egy különös csapat is, melly Azsia' belsőbb

Részeiből szédetett, hol zölden emelkedik Ída,
'S nagy szálfái kemény fuvalommal zúgva czivódnak,
'S hol lassú vizeit zaj nélkül önti Skamander.
E' tájról rosz készülétű, de kemény csapat állt ki
Antipater' vezetése alatt, kit messze hazából
Gyenge szerelmével követett szép hölgye szelíden,
Hogy ha ugyan megtér, vele megtérhessen örömmel:
Ha pedig élete a' gyűlölt harcokban elesnék,
Ő is veszne, 's hideg férjére borúlna halottan.
Járt pedig egy csendes paripán mellette urának,
Hogy neme másoknál ne tudódnék férfi ruhában,
Fegyverrel, 's mélyen leeresztett könnyü sisakkal,
Antipater, ki hasonlókép hajló vala hozzá,
Nyájasan, és titkon szólott vele néha; vigyázott,
Gondosan ápolgatta szívét, 's őrzötte szerelmét.
Vitte pedig széles kardját az egekre feszítve,
'S balja felől mint ör-angyal, tündökle vasában,
Dárdáit meghajtva siet hű népe utána
'S barnás zászlóján viszi a' szűz Mária' képét.

Böles kormányu Philo most sátort üttete, 's népét
Úgy osztá, hogy jobb szárnyán Bolgáriával állna
Rettenetes Viddin; balról a' Spartai Hermes;
Közben egyéb hősök, 's hadak; ő pedig állna derékon
A' magasabb téren, 's mindent meglátna serényen.
Tett még két csapatot fődözőül: Heliódóros'
'S Antipater' csapatit, 's jó rendet hagyva nyomában,
Ment több hadnagyival tüstént fejedelmi Zalánhoz.

Kétszer kelt, 's kétszer lefutott a' tiszta verőfény,

'S Bodrog' mentében már akkoron öszve gyülének,
A' meghítt hősök, 's törnek vala szüntelen arra,
Merre nagy Árpád, a' győző seregek' fejedelme,
Vitte hadát. De nem így akará Rémistenök, Ármány;
Más szándékkal vólt. Hogy rútúl veszni vihesse
Őket, ezerképen csalogatta. Előbbi üdőben
Vulgán túl szigorú hegynek közepette lakozván
A' döntő Magyarok' seregét sokféle gonoszszal
Rontá; most pedig ott nem lévén nyugta, morogva,
És bömbölve hagyá Volgán túl régi lakását,
'S Zagyvának forrása fölött megszállta hadával
Erdős Mátra' hegyét. Fellegdárdája' hegyével —
Melly, valahányszor vág, iszonyút villámlik azonnal —
Itt nyita barlangot, feneketlent, ködbe borongót,
A' télnék bús honnja felé. Itt szüntelenül, mint
A' közelítő fergetegek' zaja, 's éjszaki széllel
Játszó tengernek zúgásai, tompa moraj van.
Néha pedig szörnyebb jaj csendül. A' gonosz Ármány
Dúl, fül, és ordít, ördögít csipkedí, zuzza,
Hogy dühödtebben száguldjanak a' kijelentett
Kárra; ezek pedig éktelenül ugrálnak előtte,
'S bögve keservesen indulnak veszedelmes utakra.
Akkoron a' viharok' tetején csapatozva rohannak,
Kergetik a' felhőt, 's az eget beborítja haragjok. —
Innen, hol mindig füstfelleg emelkedik, és köd,
'S a' komor éjfélnék nincsen soha szünete, 's néha
Rémesen és hosszan vérláng lobban ki toronyként,
Innen jött Ármány, 's a' mint úte, vága dühödten;

Villámlott, és szikrázott a' fellegi dárda,
Hogy pedig a' dőbögő téren szemlélte haladni
A' Magyarok' seregét, szörnyet hunyoríta szemével,
Hörgött mérgében, és már fölfogta ijesztő
Dárdáját; de Hadúr' emléke letörte negédét.
Ártani nem mervén nyilván, csalt vetni leszállott,
'S ördögeit szaporán úgy öltöztette, miként a'
'Tót 's bolgár katonák, 's szürkankós póri csoportok
Járnak ezen tájon. Tüstént zajt ütve rohantak
A' szellemképek; mikoron már éjre sötétült
A' ragyogó napfény, 's mélyen lemerüle világa,
Szidva fenyítve lépék a' nyugvók' tábora' rendét.
Kardot zörgették, 's ideget pengetve nyilakkal,
Rezgő kopjákkal jöttek hadakozni, 's kaszákkal.
A' nyugovó Magyarok szilajon lázadva haragra,
Mint ugyan annyi oroszánok, fölkeltek azonnal,
'S már nyilaik szálltak, magok is már zúgtak utánok.
Ármány ekközben népét úgy vitte, hogy a' hol
Lassúdott a' zaj, dühösen támaszta nagyobbat,
És hadrendítő rivadással zenge közöttök.
Már a' tábortól tova voltak ronda mocsárok
Közt, vizenyős lapokon. Itt hős Ete bátorodottan,
Mint lecapó sólyom, megrándult jó lova' hátán,
'S a' szellemképet könnyű rohanással elérvén
Sujtva derékon üté vasazott dárdája' nyelével.
Megbomlott a' kép, 's szakadazva terült el az úton,
Majd kénkő lángban, 's füstben fölnyulva magasra
Hirtelen elszállott csúfos röhögéssel előle.

Ekkoron a' sereg is megszűnt, 's rémülten elállá
Néma szorongásban. Ármány pedig, a' gonosz isten,
Nagy denevér szárnyon repkedve visita közöttök,
'S váltig vergődék fejeikre lecsapni sietvén.

Innen ugyan bátor Tasnak vezetésire vissza
A' táborba jutott, 's már kezde nyugodni is a' nép;
De gonosz ördögivel tüstént föllázada Ármány,
'S rút ijedelmekkel rémíté éjjelök' álmát.

Erre az ősz Táltos, kit szinte Etel' vize mellől
Csendes rejtekiből Álmos táborba idézett.

Erre kijött Darvas. Kaczagányát földre teríté,
'S csonkás dárdáját forgatván balra kezében,
Hogy dühös Ármánynak röptét elakaszsa imígy szolt:

„Halljad Rémisten, gonoszoknak kútfeje, Ármány!
Hah Ármány, Ármány! nem hallod-e? Szállj le pokolra,
Szállj le, Hadúr isten nem szenved téged az égben.
Légy tőlünk, 's minden néptől átkozva örökké,
Szállj le az ég' ködein, Rémisten, 's veszsz meg előttünk.“

Ezt hallván csikorogva megállt röptében az isten,
És mikoron mint egy szakadó nagy szikla leszállott,
Megdöbbsent a' föld, 's rengett terhének alatta.

Ekkor már látszott mérges képében ijesztő
Két szeme, melly mint a' katlan, benn pisloga mélyen.
Rőt haja, mint a' láng, szanaszét hátára vetődött,
És meg-meglobbant, ha vadan megrázta dühében.
Így állt a' tábor' közepén, és mintha morajjal
Terjedező szélvész dörmölne, kiálta kegyetlen
Torkából, 's véráldozatot kívána magának:

„Áldozatot nekem, áldozatot! Így zúga haraggal.
Veszszetek el mind, vagy légyen nekem áldozat, és vér!“
Mellyre merész hangon zúgott a' tábori főbb rész :
„Hagyj el bennünket ; mert meg lesz az áldozat, és vér,
Hagyj el bennünket Rémisten, 's veszsz el örökké.“
Erre lecsillapodott a' Rém, és elmene gyorsan,
'S megrázá elmentében dárdája' hatalmát,
Melly haragos vérsujtással megvillana, 's eltűnt.
Csend lön ezenközben ; de nyugodt még nem vala Ármány.
Háromszorta körül lebegé látatlan az álló
Táltost, és szavait titkon sugdosta fülébe,
Mellyek után ismét eltűnt a' tábori helyről.
A' Táltos pedig eljajdult, 's kacagánya' körében
Megképedve maradt, mint a' sós asszonyi bálvány ;
Nem sok üdöre megént bajosan, 's nagy lassan előkelt,
'S így szólott bánat' hangján a' hős seregekhez :
„Halljátok seregek, halljátok harci vezérek,
Ifjak főképen, kiket a' szép élet örültet,
Halljátok, gonosz Ármánynak kívánata ez volt :
A' ki leginkább vár, 's vágyódik boldog üdöre,
A' ki ez életet, és javait buzgóbban ohajtja,
Vesse ki minden ohajtását egyszerre szivéből,
Szánja magát neki harczában, és veszssen el : akkor
Meggzünik ő, 's rohanó hadainkat nem viszi kárba!
Hallátok, seregek, hallátok, harci vezérek,
A' gonosz Ármánynak teljes nagy titka imez volt.“
Állanak a' hősök, kiki számot vetve szivével,
Mintha halál kötné a' földhöz lábokat, állnak

Néma nagy oszlopként. Már hamvad, búsan, alantan
Égdegel a' sok tűz, mert senki sem őrzi, előttök,
És még nincs, ki magát Ármánynak szánja halálra.
Legtöbbet forgat bajosan küzködve magával
Hős Ete, 's élete' szép örömét mérsékli halálhoz,
És iszonyú gondokba merül. Most mossa veríték,
Majd csupa jég, 's változtában nincs szünte bajának.
Nem lát a' habozó egyebet mint a' mi veszetten
Zajlik keblében, semmit nem gondol azon túl,
És érzése butulva megáll a' néma halálnak
Szörnyű képénél. Im most föllobban előtte
A' kisdéd tűz, és elenyész. Iszonyodva fölölti
Erre fejét, 's mintegy álmából kelve körül néz.
Bámulatos szemcét lassan fordítja, 's merően
A' Táltosra tekint. Még minden csendes előtte
És nincsen, ki magát Ármánynak szánja halálra.
Talpra kel ő, 's a' tér' közepén elszánva megindúl.
Döng a' föld, a' mint szilajon megy rajta nehéz, és
Nagy lépésekkel, vas fegyvere össze verődik,
És csörög; ő pedig a' Táltoshoz lépve merészen
Áll szemközt, 's nagy lelkéből így mondja beszédét:
„Vér kell Ármánynak, 's hadi áldozat. Áldozat, és vér
E' karban neki szánva vagyon; legyen ő csak ezentúl
Nyugton; erősödjék a' nép: én elveszek érte.
De kifolyó vérem lelkét úgy zárja el, a' mint
Zárva van a' komor éj' országa setétes özöntől,
Hogy ha megént a' nép' kárára ohajtana jöni,
Veszszén el, és lelkem diadalmát lássa veszésén.

Átkomtól besetétedjék a' déli verőfény
Akkor, 's a' földből lelkem' sírása kizúgjon.
Akkor jőj te is el hadak' istene, rontsd el az átkot
És a' hittagadó Rémmel sülessz el örökre...
Emberevő féreg, mozdúlj meg ronda porodban,
Szállj ide kánya sereg, hős Undnak gyermeke nem fél;
Bátoran esküszí e' fogadást, 's ezen eskü' hatalmát
Örözzék az atyák' suhogó arnyékai; fődje
Karja Hadistennek, 's örök inség nyomja szegését. “

Ezt mondá 's megrázkódék a' harczi halálnak
Szörnyűségénél, mellytől nem rettege máskor,
'S gyorsan elő' hozatá diadalmas szög paripáját
Egy forrás mellé, melly lassan zúgva magányos
Útjában csörgő köveken futtatta kis árját.
Meghorkant a' ló a' mint ide lépe; urára
'S a' Táltosra setét szemmel húnnyorga; sörénye
Hánykódott, mint melly fának szél lengeti gallyát,
És füle állt hegyesen, 's félelmesen égre meresztve.
Tombolt, és tüszkölt; végtére megállá közöttök.
A' bajnok pedig ott termett, megfogta sörényét,
'S rettenetes kardját fogatig mártotta szügyébe.
Megszökkent a' ló, 's nagyot ágaskodva süvöltött,
De nagy erővel megtartá baljában az ifjú,
'S rettenetes kardját még egyszer döfte szügyébe.
Erre ledőlt, és páráját vonagolva kinyögte.
Vére setéten folyt a' kútnak tiszta vizénél;
Hős ura állt szomorú képpel mellette, 's imigy szólt:
„Nyeld be setét föld e' vért, és kebelcbe takard el

Bolygó páráját diadalmas jó paripámnak,
Melly sok harezon erős lábbal, nyíl, dárda, gerely közt
Mint könnyű szellő, sebesen nagy sergeket eljárt,
'S vitte hatalmamat a' rohanó csapatoknak elejbe.

Nyeld be setét föld, és te fogadd el, szűtelen Ármány:
Áldozatom' jele ez, neked és rémidnek ajálva:

Nem sok üdőre magam föld' árnyékába borúlok,
'S nemzetemért szemeim' fényét viadalban elóltom.

Légy te nyugodt, szüntesd lelkednek régi haragját!"

Igy szólt és hátrább lépett. A' Táltos azonnal
Meggörgette kicsiny dárdáját, 's teljes erővel
Háromszor tapodott. Már érzé a' gonosz Ármányt,
'S népe' jelenlétét, 's így szólt bús csendes ajakkal:

„Éji setét, 's ti az éjjelnek bús rémei, immár
Szűnjetek, és a' vérjeleket békélve vegyétek.

Itt van az áldozat a' forrásnak tiszta vizénél,

Itt folyt el nektek buzogó fris vére, 's fölötte

Áll egyedül, ki ez áldozatot teszi, bajnok erővel,

Nagy bátorsággal fölfegyverkezve, 's halála'

Terhes gondjaival. Ti ne rémítsétek fezentül

Háborgó lelkét, ne vegyétek tőle hatalmát:

Nem sok üdőre hideg föld' árnyékába borúland!"

Aldor háromszor megvillant helybehagyóúl

Ármány' jobbjának felleg-dárdája, 's elomlott.

A' Táltos pedig elrándúlt kacagánya' köréből,

'S hogy megerősödjék, a' hős ifjúhoz imígy szólt:

„Oh ne nagyon számláld, deli hős, ifjúi korodnak

Napjait, oh ne igen szomorodj e' létel' utóján,

Mert nem kéne e' menned utóbb? nem kell-e nekünk is?
Ott hol Atillának iszonyú árnyéka húzódik,
Hol nagy Ügek, nemes Álmossal vígadva parancsol
A' sok ezer népnek, mellyet dárdájok elejte;
Ott még áll üresen végetlen tére az éjnek,
A' mi helyünk. Te korán jutsz el jelesedve közökbe.
Jobbodat a' Kutigúr árnyékok is áldva fogadják,
'S a' döntő Magyarok' vérképei néked örülnek. —
Szép itt a' ragyogó nap' déli tekintete, kedves
A' piruló hajnal, 's az egek' kék színe nap' estén ;
Édesek a' szerelem' forró ölelései, és a'
Társas öröm' víg énekeit mindenki szerette;
De ki lemond itten lelkét elszánva ezekről,
'S a' ki dicsőséggel megváltja ezernyinek éltét,
Százszorosán vesz részt mind ebben az ősi világon.
Ármány kísértett: főlemel nagy karja Hadúrnak.
Az készíti neved' koszorúját csillági fényből.
Örvendj: a' mi ezerben nincs, fölgyúla szivedben
A' nemesebb bátorságnak szikrája, 's ez éltet
Itt, és síron túl bajnok híredben örökké!“
Igy szólt. Mindnyájan nyugalomra siettek azonnal.

Éjfél múlt. Nehezedve nyomúlt szemekre az álom.
Minden szunnyadozott, csak az ifjak' lelke tűnődvén
A' történeteken. Hábor, kürtös Lehel, és Bors
M megbúsúlva terültenek el, hogy késedelemmel
A' hír' szép mezejét megjárni egyébre halaszták.
De minden gondot lassan lemerite az alvás;
Söt Ete' álmait is szörnyű lelkével előlte

Ármány, hogy mélyen szunnyadjon, mint mikor a' bús
Néma halál' karján szunnyadnak az emberi lelkek.
Téged hágy egyedül gonddal küzködni magadban
Nagyra törő idegen, Susadal' szép ifja, Laborezán.
Halni, vagy élni neked nem öröm már, végtelen inség:
Nincs nyugodalmad ezen, bizodalmad nincsen amabban.
Állsz, mint tengernek partján az egekre növé fa,
Mellynek zöld tetejét villám, és fergeteg éri;
Élet adó gyökerét esaphodva emésztí az árvíz.

Hogy megdőle Kióv, Álmos' harcára, midőn ez
Ősi hazájából seregét rá vitte merészen,
És az orosz földön jól terjesztette hatalmát:
A' frígyes kunok, és oroszok' bátrabbjai nyomban
A' diadalmas után indultak hirre sietvén.
Ekkor jött könnyű elmével az ifju Laborezán.
Kedvében vala Álmosnak 's a' hős seregeknek,
Mert fő nemből volt, 's kedves szépségű személye,
És őszinte szelíd; de magában nagyra sovárgó,
Könnyetlen szemmel honn hagyta az érte kesergő
Jámbor atyát, búgondos anyát; ott hagyta eszetlen
Hírre futásában jegyesének tiszta szerelmét.

Ugy maradott a' lány, szép arcú Bellira, árván,
Ége, 's veszett hervadt bújában; végre lehunyta
Bús szemeit, 's gyászos sirjába temette szerelmét.
Ifju Laborezánnak mikoron már messze vidéken
A' szigorú hegyeket bajosan megmászta, 's ijesztő
Ütközetek középett állott vérében alétan,
Sokszor eszébe jutott búsongó Bellira' képe.

Később még, mikoron főbb éveit érte: hevesb lett
Kívánsága; szerelmében most gyúlada jobban,
Most érzé tetemes kínnal; mit veszte, szivében.
Már készülé hazájához fordulni; feledve
Lön nagyság; és hír: egyedül még éle szerelme,
'S éle szerelmében búsongó Bellira' képe.
Ment; de haszontalanúl: a' bús lány sirba jutott már.
Útjában hallá', későn szomorodva, halálát,
'S megfordúlt ismét 's élt itten azulta siralmas
Csendben, örömtelenül. Seregektől járt seregekhez,
'S kedve csatákhoz már nem igen lett annakutána.
A' ki vigasztalná, eldődinek istene, azt is
Elfeledé, 's bizodalmaival nem járula hozzá,
A' rohanó Magyarok' vérengző istené birta
Háborodott keblét: abban hitt, 's rettege tőle;
Most Ármány' jelenéseiből új ösztöne támadt,
És nagy erőszakot érezvén több fényre, 's halálra,
Még mikor a' tábor' rendében mélyen aludtak
Társai, és kezdett a' nap csirkázni, az első
Gyenge sugároknál keserűn így szóla magában:
, Rejtezz gyűlölt nap, melly búmra világodat öntöd,
A' zivatar' felhői mégé rejtezz el előlem!
Hervadj léptem után, szemeim' láttára borúlj el
Természet, melly díszeidet csúfomra nevelted.
Hah! vagy mért vagyok én nyomorult a' boldog üdőben?
Illy inségre jutandónak, mért kelle születnem?
Vagy mért kéne tovább bajaimhoz kötni az élet'

Csálfa kívánatját? Nyilj lelkem' rejteke, vagy bár
 Nyilj te keserves szív 's mondd el, milly terhes az élet!
 Inte az ifjúság' gyönyörűje; de nem fogadám el.
 Férfi dicsőség szólt hozzám a' mennyek' öléből:
 Fölhevülék, 's buzgóságom könnyekre fakadt ki,
 Haj! de hevültöm után nyomorultan hátra maradtam.
 Most gyász képzeitem dúlnak, 's a' csalfa setétség'
 Országát keresik. . . . Te fogadj hát szűtelen Ármány.
 Hah! Ármány, Ármány! te fogadj, és ronts is el engem!
 Bűn legyen a' maradás nekem, és örök átok az élet:
 Én leszek áldozatul a' népért veszni menendő "
 Szóla, 's megúnt fekvéséből fölkelve serényen
 Öltözetet veve, melly kékes vala, mint az emelt ég,
 Lány szövevényekből, 's ezifrázott rojtos ezüsttel.
 Gyenge szekernyjét, melly félig fődte be szárát,
 Vékony szíjjakkal kötözé. Fölvette továbbá
 A' fénylő sisakot, 's paizsát melly domború térén
 A' szaladó vadakat, 's úzóit metszve mutatta.
 Vette tovább ragyogó kardját, 's markába szorítván
 Megsuhogatta keservesen, és hüvelyébe taszítá.
 Most dárdái körül választá, tünődve magában,
 Egy súlyost, 's hegyeset, 's állt elszánt fővel az égnél:
 Mint a' sir' mély gödre, üres vala keble, 's borongó,
 És szemé messze tekintve vészett a' tiszta határon.

Lassanként már ébredezett a' tábor is. Első
 Kelt ki Tas, és fiait hevesen fölrazta. Legottan
 Keltek azok. Mint vad párducz fölrobbana Hábor

Öltözetet veve, és fegyvert, melly álla fejénél.
Úti Lehel mozdúla vitéz bátyjának utána.
Nálánál alacsonb termetre, de vállban erősebb,
Mint hegyi tölgy mellett a' sziklafal, álla merően.
Hábor' testén a' ruha zöld; kaczagánya setét kék.
Hímes aranszálak' ragyogása keríti be szélét.
Fegyverek, és harcok csillognak rajta kivarrva,
Bal sarkán egy kis hű kéz fölnyújtja virágát
A' rohanó hősnek; de vad az, nem hajlik utána.
Harczba siet fölvetve fejét, és karja' hatalmát.
Ezt a' kis Dalamér, Huszton' fejedelmi leánya,
Varrta ki gondosan, és mellette tudatlan ajakkal
Dall vala Háborról, Hábornak barna szeméről,
Kit, mikoron nyargalna Denep' sebes árjai mellett,
Láta magas tereméből, és megkedvele forrón.
Gyenge, minő a' harmatgyöngy, és tiszta szivű volt
A' fejedelmi leány; de reá nem gerjede Hábor,
Bús vala még Tanaisba veszett mátkája' halálán:
Még is ajándékát emlékül hozta magával.
Most fölvette, 's dicsőn fénylik vala benne, miként fenn
Hajnali díszében az egek' szép csillaga fénylik.
Kardja alant lógott leszorított sárga övéről;
Kalpagján alacson kolcsagtoll renge; de hosszú
Somnyelű dárdáját magasan fölütötte kezével.
Öccse hasonlólú jöve fegyverkezve; de vállán
Szarvasbőr vala mente gyanánt kurtára szabottan,
És; örvös buzogány jobbában. Balja felől a'

Hős seregek' riadója lelóg, a' tábori nagy kürt.
Igy készültek ezek, 's döngették pajzsokat: erre
Ébredezett a' nép, 's szilajon kapkodta dsidáit.
Tas pedig állt hős gyermeki közt a' sziklai sasként,
Melly bátor fiait magasan szép napnak ereszti,
És örvend, 's lassan csapkod szárnyával utánok.
Úgy állott fiait biztatva Tas, a' fene képű,
'S láttokon örvendett 's velök a' nép' rendi közé ment.

Távolb fölkele Bors megbízott férfi erőben.

Vissza veté fodros hajait vállára, 's keményen
Nyomta reá süvegét. Sok harcz' emléke vagyon már
Bátor szívében. Attól ég arcza, holottan
A' nem rég vett seb látszik még gyenge huzással,
Nem szégyen; mert nyalka Dobort ő verte le futva
Tátra' magas bérczén. Az előbb ott rajta sebet tett,
Még is erőt vett Bors, és egy vágással előlte.
Most is kalpagján hordozza Dobor' lobogóját
Melly magasan veri a' levegőt, és messze fehérlik.

Már minden részről valamint nap' nyugta után a'
Csillagok egymást érve kitűnnek az égi határon,
Akkép kelnek ezek, 's szaporán készülnek az útra.
Itten kél Edömér, 's csattog pánczéla ruháján.
Délcegen ugrál és nyihog a' pej esődör alatta,
'S a' mint hánykódik, megvillan kardja kezében.
Tornyos testével jó zászlós Bulesu amarról,
Mint döntő elefánt. Ékes zászlója lebegve
Játszadoz a' széllel, nagy ezüstös szára ragyogván.

Kék lapján képek vannak bele szöve arannyal;
A' vezető szarvas, 's dárdás úzóje nyomában,
Messze terül siető lábaiknak alatta Meótis.
Naptól csillámló síkján ősz hó fuvatok közt
Csak néhol feketül a' szirtek¹ disztelen orma,
Hol repeső csókák, 's hollók marakodva tanyáznak,
Látszik alább nagy erőt mutató állásban az első
Hét Magyar: Álmos, Előd, komoly Und, Tuhutum, Huba,
Tas, Kund,

A' mint esküsznek fölemelt kardokkal. Ezek közt,
A' fejedelmi magyar deli Álmos, díszre kitetszőbb,
Áll magasan, 's vérét 's gőzölgő véröket iszsza.
Hajdan ezen képet könnyű tündéri kezével
Szótte szelíd Zala, Álmosnak testvére, ki otthon
Megmaradott az előbbi lakon hú Torzon' ölében;
A' zászlót pedig Álmos adá hordozni Dobónak;
Elgyengüle Dobó, 's a' zászlót Bulcsura hagyta:
Ez viszi most gyakran betekerve, ha kis csata zendül,
Fenn lobogatva, ha nagy seregeknek harcza dörömböl.
Réz buzogányt hordoz, 's hadijesztő barna fején mély
Vas kalapot; nem mintha halált rettegne, hanem mert
Könnyen birja, 's hevet, hideget ki tud állni alatta.
Ezt, hogy az alföldön nyargalt, fölírta lovának
Lába, ezulta fején viselé kalpagja' helyében.
Apja is a' jó kedvü Bogács kél nyomban utána;
Párducz kápa fején, 's van esínos bocskora lábán;
Testi ruhája setét, de ragyog szép csatja övének,

Mellyről kardja lelóg 's hüvelyével verdesi czombját.
Ez hogy népe között járkál, meglátja továbbad
Mint agg 's gyötrődik Susadal' szép ifja Laborczán,
Hozzá tér, 's így szól pusztuló sátora mellett:
„Félre keserviddel szívem-kedvelte Laborczán,
Síra szülőddel apád, 's téged nem tarta siralmok.
Most, mikor itt vagy már, te kesergsz-e? Mutasd meg erődöt!
A' bátor seregek' közepébe nem illhetik e' gond.“
Ifju Laborczánnak pedig ez volt válasza: „Tévedsz
Oh jó lelkü Bogács, félenknek vélve Laborczánt:
Meglátod még őt a' harcok' fergetegében,
Meg! rémületlen képét sok czernyi halál között.
Néztem mint fordúl a' jóból rosztára szerencsénk,
'S elmerülék, de azért meglátsz a' harcokon engem.
Ott hol legsűrűbb 's szörnyebb rivadása, veszélye,
Nézz, 's ha megösméred vasamat villogni, ne vádold!“
Így szólottak. Ezen közben már bontva valának
Sátoraik, 's a' bajnokok is mind talpra kelének.
Jött Ete hős iszonyú gondját lelkébe temetve,
Délezegen, és bátran. Bojtos kaczagánya kevélyen
Lebbent a' széllel, 's valamintha világnak utolján
A' szakadó egeket föl akarná tartani, állott
Izmos markában vasazott dárdája merően.
Tarczal is a' nyilazó seregeknek büszke vezére,
Fecske lován, mint könnyü madár, nagy gyorsan előkelt:
Szép arany ív fénylett baljában, 's rakva nyilakkal
Csengett, és zörgött ékes puzdrája, ha mozdult;

Görbés kardja pedig csillámlott oldala mellett.
Fecske lován, a' mint sebesen fordúla, ezüstös
Czafrang hányódott, 's meglebbent sárga sörénye.
Mint, ha megindúl a' fuvalom nagy Mátra' vidékén,
Rengenek a' tölgyek, fejeik meghajlanak ingva:
Úgy mozgott Bodrog' táján a' reggeli tábor.
A' nyihogó paripák, 's hősök keveregve forogtak
Itt is, amottan is a' vezetők villogva kitűnván.

HARMADIK ÉNEK.

Míg ezek itt késnek, 's hatalommal vágat előre
Árpád a' győző seregek' fejedelme Tizánál,
És füves Alpárnak haddal közelíti határát:
Fattyú Cserna' szivét egy dölfös gondolat éri.
Tudnillik fejedelmi Zalán' hű kéme kilesvén
Hogy Bodrog' táján sereg indul, rendre beszélte
A' szilaj ifjúnak, ki legott teli telve merészen
Gondolt tettekkel, föllázada, 's nem vala nyugta,
Miglen rettenetes Viddint, és bajnok Izácsot,
'S a' nemes Antipatert el nem csalhatta magával.

Már zengett kürt, tárogató, már kész paripákon
Ültenek a' Magyarok, mikor itt a' völgynek öléből
Ellenök a' bolgár seregek lovagolva jövének.
És látszék legelől szörnyű erejében az adáz
Öldöklő Viddin, látszék dárdája' hatalma;
És hada, melly bátor nyomain ment bátran. Utána
Bajnok Izács toldúl. Ezt fattyú Cserna hadával
Éri, 's nyomába rohan. Legutól jó Antipaterrel
Csendesen és komolyan hőtermő Ázsia' népe.
Kik mikor a' völgyből már mind sík földre kelének,
És a' kész sereget látták, hadi zajra fakadván

Megrivadások után sebesen zúdultak előre,
 Ellenben délczeg lovakon száguldva rohantak
 A' Magyarok. Mint két felhő, melly távol az égen
 Jár, 's meg-megdördül, a' mint egymásra közelget,
 Ugy zajog a' két had. Cseng döng paizs, és sisak' orma,
 A' mint a' suhogó nyilakat föl tartja rezével,
 'S róla kemény gerelyek lekocznak tompa törötten.
 Megy Tarczal, nyilazó seregeknek büszke vezére,
 Fecske lován legelől; nyilait pedig a' levegőben
 Már viszi zugva feszült idegének könnyű hatalma.
 Dől sok erős Bolgár. Megakad torkában az éles
 Vessző, 's vérével lelkét hadi térre bocsátja.
 Egymást érve megy a' Magyarok' nyila, kit fejen ütve,
 Kit mellben vervén letaszít. Most Tarczal erősebb
 Nyilvesszőt veszen, és idegét föl huzza halálos
 Ujjaival. Peng a' jó húr, nyila csengve röpül már,
 'S mint az egek' villáma, hatalmasan éri az ékes
 Vértü Kebárt vállban. Megrettenik a' deli bajnok
 A' mint látja kezét fénylő kardjával elesni,
 'S érezi sérelmét. Átkozza magában az omló
 Gyors nyilat, elbúsul esetén, 's átkozza lövőjét.
 Hasztalan! a' suhogó nyilakat még hallja röpülni.
 Szállnak azok mind szüntelenül. Ő lankad azonban
 Elhalaványodik, és kardos nagy jobbja lelógván
 Vissza csavarja lovát, 's keseredve megy a' seregektől,
 Más részről gerelyek hullnak nagy erővel omolván
 A' sűjtók' keziből. Hegyeikkel előre ragyogván
 Verdesik a' levegőt, 's rohanó hősökre sietnek.

Most Hábor szívós gerelyét markába szorítja,
 És háromszor irányozván veti nagy hatalommal,
 Nagy kopjája megy, a' levegő megreszket előtte,
 És szörnyűképen hallik suhogása, azonban
 Rettenetes Viddin látván kikerülni akarja,
 'S megbukik; ámde sebes mentében eléri sisakját
 A' gerely, és nagy erőszakkal leszakasztja fejről.
 Megszédül a' hős; de hamar meg' helyre verődik,
 'S rettentőbbre borúl képén nagy szíve' haragja.
 Olyan most ő, mint a' széltől hányva boszontott
 Tenger. Lelkének minden nyugodalma kifordúl.
 A' hadakon végig hangzik rivadása szavának,
 És dárdája' hegyén viszi bántott lelke' hatalmát.
 Össze robog már a' két had, dörmölve nagyobbúl
 A' moraj, és sűrű por kelvén lábaiknak alóla,
 Bodrog' szép táján szomorún besetétedik a' föld.

Erre tiporva megyen Viddin, 's órjási kezével
 Földre sodor mindent. Megdőlnek előtte Bodor, Bús,
 Távozik a' kis Etúr; csak zászlós Bulcsu tud ellent
 Állni csapásának. Megreng a' nagy fa kezében,
 A' mint rettenetes Viddin csapkodja; de áll ő
 'S egyre viaskodik a' zászlót markába szorítván.
 Nem szünik a' Bolgár. Neki szúr nagy dárдавásával
 Több ízben. Zászlós Bulcsúnak balja az éles
 Dárdától vérzik; mellén is hosszan elárad
 A' buzogó frís vér, 's megrendül harczi kalapja;
 Ő pedig áll egy lépést sem hátrálva helyéből;
 A' Bolgárra keservesen üt, vág vissza vasával,

És hozzá, látván hogy erőlködik újra, imígy szól:
„Bolgár hős! mire vesztegeted nagy erődöt irántam?
Hozd bár a' szélvész' erejét ordítva kezedben,
Nem veszed e' zászlót. Miglen markomban az isten'
Mennyköve meg nem üti, magasan fog az állni, 's merően!“
Igy szólván szörnyű karját fölnyújtja, 's keményen
Hány ellent a' rettenetes Bolgárnak, azonban
Vére foly: ő el nem csügged, folytatja vitáját,
Miglen utóbb a' hős elvész a' zajban előle.
De ki fenébb köztök mint fattyú Cserna dühében?
A' kiket ér, vad párduczként szaggatja, 's az ömlő
Vérben, elesteknek kinjában, 's a' vad enyészet'
Képeiben gyönyörére talál. Itt kardja ledönti
Szóke Csabát, kit hogy meglát a' síkra terülni,
Néki rivalkodik, és ígyen szól büszke kacajjal:
„A' földet mit méregeted? nem durva fajodnak
Termett az, hitvány; de megállj, majd fölszabadítlak,
Hogy keserű lelked bujdossék vissza hazádba!“
Igy szólt, és testét kezdé tipratni lovával.
A' nyilazó Tarczal távol meghallja kegyetlen
Cserna' szavát, 's elbúsulván katonája' elestén,
Gyorsan ereszti nyilát. Megkocezan Cserna' sisakja,
És remeg a' mint a' gyors nyíl ormához ütődik.
Borzad Cserna, 's fején szomorún megrázza sisakját.
Néz csikorogva körül, 's mikor épen balra esavarja
Szürke lovát, Tarczal' nyila esendül második ízben.
Látja ez a' nyilazót; de rogy a' szép szürke azonban,
Melly megszökve, fejét a' nyilnak elejbe fölütvén

Mérges ülőjének gonoszúl eltűri halálát.
Nyargal már Tarczal maga is, megvágja derékon
A' dárdás Bukovot, 's ezután lenyakazza Mezirkát,
Kik menetét gátolni jövének elejbe; de Cserna
Ekközben gyorsan paripát vált, 's délczegen ül már
És megyen a' rohanó vívónak elejbe rohanva;
Vág Tarczal, 's első vágása hatalmasan éri
Cserna' fején a' réz sisakot, melly csengve lehullván
A' földet veri; Cserna megáll, 's egyszerre halálos
Szinbe borúl haragos szeme' bús szikrája; de Tarczal'
Kardvasa a' nagy ütést nem bírván eltörik, és jó
Ellenben Tarnov, 's jobbát megszurja dsidával.
Tiszta Rucsuk pedig a' sisakot fölnyujtja urának.
Cserna föleszmél már. Tarczal fut esorba vasával
Elkeseredve; de még szívét nem vesztve, miként a'
Megszaladó farkas melly gyors úzóire gyakran
Vissza kap, és szikrát ereget csattogva fogával.
Már készíti nyilát; de serényebb Cserna' haragja.
Ott terem, és ragyogó kardját úgy vágja fejéhez
Tarczalnak, hogy messze lehúll koponyája, 's lováról
A' megcsontult test sebesen lehanyatlik. Az ékes
Fegyvereket dühös ellensége letépi, örülvén
Szép arany ívének, 's terhes puzdrája' nyilának;
A' bajnok pedig ott fetreng vérében aléltan,
Vissza sohajt hős társainak harczára, 's elalszik.

Tas, mint harci vezér, emberkedik, és közepette
Gyermekinek, valamerre megyen, dől, széled előle
A' hadi nép, de nagyon megtartóztatja haragját.

Mint egy lesben ülő keselyű, áll hátra gyakortább,
 Jegyzi az ütközetek' folyamatját, és hadat intéz,
 A' gyengülőket szava karja előbbre segíti,
 Vagy fődözőül van, ha ki megfáradna, hadával.
 A' nép mind inkább kevereg, 's vívódik azonban,
 Győzetlen karját a' rajta ütőkre szegezvén.

Itten Izács toldul széles mellével előre.

Hullámként zajog, és rohan a' nép vágva feléje;
 De nagy mellének szirtében megtörik a' zaj,
 'S karja' hatalmától a' hullám vissza verődik.
 Lábi rohan, 's egyenest zúdúl dárdája Izáchoz,
 És bizik ő, de erős a' Bolgár' barna sisakja:
 Róla lefordúl a' fegyver; Lábit pedig állban
 Vágja keményen Izács, 's melléje lefekteti Bátát,
 'S Dúst, rohanó Villám' fiai, 's Villámot azokkal:
 A' ki midőn fiai védné, velök elvesze, 's vérét
 Magzati' vérével megölőjök vitte keverve
 Gőzölgő kardján, melly Villám' szíve alatt járt.
 Ellenben gyors karvalyként csapkodja vitézit
 Kún Edömér. Milasint nyakszirten vágva ledönti;
 Kardja alatt ketté szakad agg feje barna Meronnak;
 A' hosszú Nedorol kopjáját érzi hasában,
 'S össze tekergődzik kinjában gyenge kigyóként.
 Így Edömér valamerre kerül, ront, kerget, öl egyre.
 A' szomorú Lammák sebesedve iramlik előtte;
 Ő pedig űzi, kereng, vág, és ordítóz utána.
 A' nyomorult Bolgár itt már elveszne. Azonban
 Közbe vetődik Izács. Edömér jó gyors lova' hátán,

Látja rohantában harcának ritka cseréjét,
'S a' daliás Bolgár' képén bámulva megáll most.
„Mit vizsgálsz bámulva vitéz? Bolgár vagyok én is.
Jőj, lássák feleink kihez áll a' harezi szerencse.“
Mond az erős Bolgár, 's elejébe szökelteti ménét.
Hős Edömér nem fél, hanem így szól válaszadólag:
„Emberséges vagy szavaidban harci mezőn is
Oh bajnok, 's karodon nagy erőnek látni csodáját.
Tisztelem a' te tekintetedet, 's veled itten örömmel
Vívok, hogy lássák kihez áll a' harci szerencse.“
Igy szól, és sebesen neki rugtat jó paripáján;
Nem gyáván villog sebesítő kardja kezében.
A' Bolgárnak karvasa cseng, és vére megindúl,
Hogy' rá vág Edömér, 's könyökén gyűrűit eloldja.
Vissza csap a' Bolgár; de kerüli serény lova' hátán,
'S könnyeden elfordúl Edömér, és vágdal azonban,
Hogy már szinte kifárad Izács. Végte're kitészik
A' nagy erő Balról úgy vág Edömérre halálos
Karral Izács, hogy mellcsontját beszakasztja, holottan
Elsárgúl a' hős, 's lemarad félhalva lováról;
A' bús ló pedig elrohan, és viszi páraszakadva
Meggpusztult nyergét, ura vérzik, 's haldokol. Ezt hogy
Látta Izács, így szólt sajnós hunytára tekintvén:
„Igy fizet a' véres hadak' istene minden üdőben.
Bátor bajvívó! boldog legyen a' te nyugalmad,
Megjő majd napom is, mellyben mint szinte hanyatló
Testedet, engem is a' förtelmes férgek elesznek.“
Monda, 's tovább indúlt seregét uj zajba vezetvén.

A' völgy' mélye felé küzdött hada Antipaternek.
 Ő maga szóval is és példával is úgy megy előttök
 Hogy vezetése után Bors' népét vissza szorítják.
 Látja, 's elő ugrat buzogányt rengetve kezében
 Bors, és a' Görögök' nyilait fölfogja merészen
 Czifrás pajzsával, 's megyen Antipaterre rohanva.
 Bátran küzködik a' két kar, 's kétségbe huzódik
 A' viadal; de utóbb már lankadoz Ázsia' hőse,
 'S a' rohanó Borsnak rosszúl fordítja hatalmát:
 Vág ugyan, és széles kardját Bors' mellire szegzi,
 De paizsát tüstént oda nyújtja ez, és üt azonnal
 Nagy buzogányával. Beszakad rozsanva sisakja
 Ázsia' hősének, 's megkocczan erős koponyája.
 Hölgye pedig remeg, és bésététül szép szemé' fénye.
 Már őrzői között nincsen nyugodalma, kirándúl
 Bajnokit inti, 's viszen segedelmet gyenge kezével.
 Hátrál Antipater, 's itt tüstént közbe nyomulnak
 A' Görögök. Bors dül; gyávának szidja magában
 Antipater' lelkét, 's tör utána, de bátran elállják
 Utját: öldököl ő; de azok meghalni se félnek:
 Megsebesült urokat karddal 's testökkel is őrzik.
 Antipater pedig a' bús nőt biztatja szavával,
 'S szíve' szerelmével mosolyog rá bajnoki képe.

Nagy keseredve megy és vagdalkozik ifju Laborezán
 Más részről, és semmi veszély nem tartja futását.
 Megy mint könnyű szél, 's szabdalva boszontja magára
 A' hadakat. Mirzát gerelyével mellbe hajtja,
 És yérét látván megörül. Majd czifra Lemákra

Vagdal. Vissza ver az; ki nem állván végre csapásit,
Megszalad; ez pedig úzi vadúl száguldva nyomában,
'S hát hosszat ragyogó kardjával vágja keményen;
Czifra Lemák leesik, 's földet rág kínos ajakkal.
Inti körül vívó bajtársit, 's kéri halálát.
Nem könyörülnek azok: hagyják gyötrődni bajában:
De az orosz gyermek már vesztét érezi. Nincsen
Nyugta sehol. Mélyen belevág a' had' derekába,
És oda vágy, hol legszörnyebb veszedelme. Azonban
Végkora még nincs itt; Csernával kezdi vitáját.
Vág, 's pusztít kegyelem nélkül a' két heves ifju,
Kardjaiknak fennyen hangzik csöngése, 's erősen
Ver, dobog a' hó szív dagadó mellöknek alatta,
'S már fejlik, bomol a' pánczél fene Cserna' nyakánál:
Erre keményebben lecsap ő is, 's homlokon érvén
Vágja Laborezánnak paripáját, össze rogy a' ló
Szörnyü süvöltéssel; de Laborezán hátran előkél,
És gyalog is hevesen harczol. Tüzesedve bevágtat
Erre Bogács, győző Csernát meg' hátra szorítja,
'S gyilkos szándékát bajnok karjával elüzvén,
Dárdás társaival szorosán bekeríti Laborezánt,
És lovat ad neki, és így szól a' harcz' örömeiben:
„Ember vagy fiam. A' te karod nem gyáva. Dicsőség
Van veled; én hallám vasadat csattogni vitézül.
Menj, harczolj magyarán, 's méltó léssz mint magyar élni!“
Monda, 's az ifjú ment; de nem élni — keresni halálát,
Antipater' csapatit kezdé kísérteni. Bátran
Vága be, 's már oda jött hol csendesen áll vala néhány

Bajnoki közt a' szép görög asszony férfi ruhában.
Titkos erő unszolja, 's mivel nem lát nemesebbet,
Erre megy. Ármány itt mindent elkerget előle,
Hogy hamarább vesztét érhesse csatája' hevében.
Áll maga, 's ví egyedül a' bús hölgy, fényes aczéllal.
Ellent hány; de erőtelenül. Megnyitja Laborczán
A' könnyű sisakot, 's a' pánczélt gyenge nyakánál,
És már látni fejér kebelét, a' szerte vetődő
Hosszú barna haját, 's epedő szeme' tiszta sugárit.
Bálványként oda vész nézleiben az Ifju: csapása
Fenn akad, a' lélekzet eláll, szive verni szünik: majd
Megdöbben nagyon: és hangos kopogása kihallik.
A' szép hölgy pedig áll vesztég, 's rémülten előtte,
Mintha beszélné, hogy nem volt szándéka csatázni,
Mintha rébegné, hogy hűsége kötötte urának
Harczaihoz szívét, úgy áll itt félig álétan.
Képe könyörgését, 's csendes bánatja' hatalmát
A' vesztő szerelem' bágyadt szikrája segíti,
És csábítóbb lesz szépsége veszélyes ügyében.
Ekközben már jó szörnyű fájdalma' hevével,
A' feleség féltő Görög, és oda szöktet azonnal,
Mint haragos tigris, porrá tördelni Laborczánt.
Nézi ez is, 's iszonyú képét meglátva gyanítja:
„Ez tán férje lehet“ 's lelkét új gondolat úzi.
Még egyszer pillant a' hölgyre, 's levetve halálos
Képzeletét, örömet forral szín-csalta szivében.
Lelke lebeg kardján, kezeit vágyása vezérli.
Élni kívánna. . . Szegény! mikor élhete, veszni ohajtott,

Most már élni kíván; de bolond fogadása kiveszti.
Bús, komor árnyékban szédítő rémi jelekkel,
Csak neki látszólag, lebeg Ármány' képe fölötte,
'S élete' szép örömét sanyarún elfogja szivétől.
Antipater nagy dárdával szaggatja derékon,
És üti szertelenül a' vágyó nyugtalan ifjat;
Össze rogy ez, 's kedves képét elfutja setétség,
És melly olyan igen nagy volt, szive' lángja, elalszik.
Néz iszonyodva, szemét a' tágas egekre szegezve,
És nem lát egyebet, mint Ármány' ördögi képét,
Mást, mint vesztének keserű fájdalma, nem érez.
Igy vész el nyomorúlt szép ifjúsága' korában.

Látta Bogács bús harczában lankadni az ifjút,
És sietett, de ledőlt az, 's már örvendve letépnék
Fegyvereit. Nem hagyja Bogács, ordítva közökbe
Csap, 's a' holt testet kardjával védi vitézül.
Hősi haragja elől sokan elrémülve kitérnek,
És sokat a' hidegült test mellé fektet, azonban
Mind inkább gyűlnek katonái, 's közökbe fogadják
A' vérrel porral csúfított bajnokú testet.
Nézi Bogács, és gondba merül így szólva magában:
„Haj! csak ugyan meglelted utóbb a' harc' mezejében,
A' mit ohajtottál gyakran, vég vesztedet, ifju.
Itt idegen porban temetődöl: messze hazádtól,
Messze szülőidtől, 's nem fogják sírodat a' bús
Hölgyek szép szemek' nedvével elönteni, róla
A' fakadó ibolyát hű kéz nem tűzi kebelbe.
De te nyugodjál békével, bús ifju, porodban:

Itt se csaló örömek nem fognak kelteni többé,
'S álmodat a' titkos búnak sem ijeszti hatalma,
Melly ifjú napodon komor éjszint vonva borongott. "
Igy végzé 's csapatit biztatva előbbre nyomúla.

Zúg a' harcoknak haragos rivadása; keményen
Csattog az össze ütött fegyver, 's a' büszke leventá
Még viszi teste sebét, karját még harcra feszíti,
De fáradtan zeng a' kései ének utána.

A' fene bajvívót, 's daliás komoly arcza' haragját,
A' mellébe törött nyillal keseredve vesződöt,
'S a' diadalmi öröm' hangját nem győzi követni.
Gyengék is már e' letűnő kor' lelkei; a' nagy
Ősi dicsőséget nem birják tartani többé.

Ti kaczagányos apák, hadat úzó szittya vezérek,
Hős eleink, mi csekély nektek keveredni csatába,
Ott új honnotokért küzködni, 's elesni vitézül.

Nem! méltó unokátoknak most mondani én nem
Merném nemzetemet; mert a' kard' súlya keserves
Már neki, 's mellékes gondokra vetődve, mohón a'
Béke' futó örömét kapdossa (nem őrzi) bolondúl.

Ollyanokat még is szült századom, a' kik örömmel
Vissza tekintenek a' lehunyó fény' régi nyomára,
'S hátra maradt sugarát fölfogják tiszta kebellet,
Hogy vele áldozatot lobbantsanak a' haza' színen.
Oh ha ezek' számát érhetném gyenge dalommal,
Föld! gyönyörűséget nem kérnék tőled azontúl.
Szívem' örökségét itt hagynám jobb fiaidnak,
És komolyabb örömem nagy egekkel lenne határos.

A' ki kemény szűvel viszed Ármány' rémeit, és a'
Szörnyü halál' utján nem tudsz csüggedni, vitéz Und'
Hős fia! hát téged hol nézzelek a' csatatéren?
Sűrűn áll, mint a' telekek' zöld szálai, a' nép;
De visz vesztednek sanyarú érzése közökbe.
Meg nem akadsz, és a' hadakat rémítve zavarván,
Mint a' villámé, tündöklük fénye vasadnak,
Vagy magas arbocként forog a' nagy dárda kezében;
A' gyúlt nép pedig elrémül, vész, és fut előtted:
Vér fakad útaidon 's haldoklás nyögdel utánad.
Áll nem messze kemény harcban csillogva, zajogva
A' három Bolgár, 's ádázan váglat előre,
A' népek sokasága pedig dől nyomban utánok.
Látja, 's vitéz elszántában nekik ugrat az ifjú
Fénylő kardjával legelőször megtöri fattyú
Cserna' fején a' réz sisakot. Megdőlne legottan
A' Bolgár; mert elkábúl feje, 's balra lehajlik
Vála fölé; de hamar nagy zúgás' hangja közelget,
Ármány jó, 's a' harc' moraját esikorogva hasítja.
Itten Etét, a' mint ellenségére halálos
Vágást tenne, setét rémítő képpel ijeszti,
'S tornyos szikla gyanánt szakadólág elejbe vetődik.
A' hős nézi, 's nem irtózik; jól tudja veszélyét;
De szive megbúsúl, hogy legjobb harcza' korában
Kell hátrálnia, 's dárdáját fölemelve bosszúsan
Verdesi a' szellem-képet. Mind hasztalan: össze
Bomlik az, és annál iszonyúbban ütődik elejbe,
Újabb rémekkel. Most őt vadán űzi halála:

Nincs nyugalma futásában, sem győzödelemben.
Karja legyen bár, a' villámnál ütni serényebb,
Pusztítson bár nemzeteket, nincs vége bajának:
Győztös kardja' hegyét az enyészet vissza taszítja.
Ezt érezve veszettebben kezd dűlni esatáin.
Képe setétebb lesz, valamint mikor a' magas égre
Felleg emelkedik, és szép fénye' sugárit eloltja,
Úgy beborúl szép hősi tekintete. Szökdös alatta,
'S tajtékozva megy a' pej mén, sujtásra szegetten
Áll egyenest a' rettenetes nagy dárda kezében,
Hasztalanúl dől most Ármány rémképe feléje,
Hasztalanúl veti nagy mellét, és kardja' hatalmát
Ellene bajnok Izács. Hegyek essenek, a' sebes árvíz'
Tengere zúgjon bár, ő győz, vagy halni fog: így megy
'S ég, föld nem képes megtartóztatni menését.
Most oda szúr, hol Izács nagy mellvasa össze fogódik.
Messze ki hallik réműletes csengése vasának;
Magszakad a' vastag pánczél, mellében Izácsnak
Mélyen jár a' dárda, 's szívét megnyitja hegyével.
Vész az erős bajnok, szép czímere búsan alá hűll
A' szédűlt fejjel. 'S még itt sincs nyugta Etének;
Megy keseredve tovább, 's viszi vérés fegyvere' súlyát.
Rettenetes Viddint leli nyargaltában ez úttal,
És neki vág, 's döngő paizsát megzúzza kezében;
Őtet azonban az ellenséges Rém vadán űzi
Ál fénynyel csábítva szemét. Most merre rohanjon
Honnan védje magát, 's hova vész nem tudja, 's halotti
Borzadozás hidegen fut végig tagjain. A' sok

Bolgár mind rá zúg; megbúsult népe Izácsnak
 Ellene jó haragos szájból ordítva boszúját.
 Ezmél Cserna is, és ide csattog vak dühe' szárnyán.
 De legrettenetesebb a' bántott Haemosi bajnok.
 Mintha veszett sárkányt szemlélnél a' magas égen
 Éjjeli felhők közt száguldani lángos agyarral,
 Úgy rohan ez, 's ragyogó kardjával csapkod Etéhez
 A' tajtékzó mén már össze rogy: ő pedig állva
 Véresen, és tépett fegyverrel még keseredten
 Vissza ver, és harczban készül elvenni halálát.
 Veszne, 's erős lelkét a' Rém' vad körmei vinnék
 Mátra' setét barlangja felé; de fölöttök az égben
 Fényhajlékából lát a' hadak' istene mindent,
 És megszánja Etét, 's a' Rémre haragja kilobban.
 Gyorsan előragyog a' felső levegői határból,
 Villámsujtásként látszik nyoma, 's messze világos
 A' tájék, mellyen földrázó fegyverivel megy.
 Nap ragyog arczában, de szemölde haragra huzódik.
 Kalpagján magasan szikrázik szép lobogója,
 És hamvas kaczagánya körét aranyozza verőfény;
 Kardja pedig nyugaton végig csillámlik. Előtte
 Elkomorúl a' Rém, 's besetétül csalfa világa.
 Barnás fellegeit bajosan burkolja magára,
 Messze kinyújtja setét dárdáját, 's zúg, morog, és fut.
 Hasztalan üt, nem villámlik dárdája kezében,
 'S a' mint csillámlo kardjával rá ver az isten,
 Megszakad a' sűrű felleg ruha rémes alakján.
 Búsán folynak alá barnás felhői, utána

A' roncsolt árnyék, 's hitvány dárdája lebegnek,
'S megy pusztán, 's egyedül nyomorúlt rosz lelke pokolra;
Itt pedig a' zivatar hangján így szólal az Isten:
„A' ki vitéz lelkét elszánván honnja' javáért
Veszni megyen, gonosz Ármánynak nem jut le kezébe.
Én oltalmazom azt, 's hírét szép csillagom őrzi“
Monda, 's legott bátorság gyúlt lelkében Etének.
Vissza vevé kifogyott erejét hős karja 's hatalmas
Lón vágása megént. Más részről jönnek azonban
Vesztét sajdítván megbúsult társai. Hábor
Első, a' ki Etét paizsával földve fejről
Elveri Viddinnek rettentő dárdacsapását.
Majd a' sűrűdő bolgár csapatokra kerülvén
Hátban sujtja Csetirt, 's hevesen letaszítja lováról;
Megdöfi odalban Helkát, hogy azonnal elejti
Kardját, 's a' kantárt, 's csörrenve lehajlik utánok.
Igy a' Bolgárok csapatit gyériti; de őtet
A' haragos Viddin dárdával szúrva derékon
Hirtelen által üté. A' hős nem is érzi sebéét jól,
Már vész, és csengő fegyverrel földre hanyatlik.
Fennyen emelkedik a' fiatal cser' törzsöke Fátrán,
Égnek eresztgeti zöld sudarát, és zúgva czivódik
A' viharos bérczek' lecsapó mérgével: azonban
Fejszés jó, 's alacson bokrokhoz fekteti lombját.
Igy fetrengesz most, Hábor, te is a' hideg úton.
A' gyávák mellé leborúl nagy hajnoki tested,
'S nincsen erőd melly karjaidat viadalra emelje.
Most Ete hős, ki beszélje busúlt nagy szíve' haragját?

Megfordúl noha vérbe borúlt deli termete, arca,
Mint az eső kőszál fordul meg az erdei fákra.
„Haj Hábor, hol vagy, bajaim' hű társa? kí bántott
Tégedet oh Hábor? Hol vagy, hova veszszek el értted?“
Igy ordít, 's vas dárdáját két kézre szorítván
Mintha egész sereget le akarna sodorni dühében,
Nem szúr, és nem döf, hanem ordítózva körül vág,
'S a' hova ér, tör zuz; vele jár, és dül az enyészet.
Igy letöré derekát egy gyors nyilazónak, Azirnak,
Arczon üté Mekirát, ki legott jajdulva hanyatt dőlt.
Mellben vágta Simont, 's szörnyen leütötte lovastúl.
Már Viddinre rohant, gyalog a' lovag ellen, azonban
A' ló Viddin alatt iszonyú jövetére nem állt meg,
Meghorkanva szökött, hátrált kikerülni csapását.
Rája nyilak jöttek, kopják szállottak azonban
Távrolról; de Hadúr inté, hogy térne ki gyorsan.
Itt pedig a' nép mind inkább gyűl, 's mintha egyéhhűt
Béke uralkodnék, nyargalva csak erre rohannak
A' legerősbe is. Elkeseredve fiának elestén
Villám-szikra gyanánt jó Tas, 's nagy kürtü Lehellal
Bors kíséri nyomát. Már hős Ete mentve van; újra
Fegyvereket, paripát szándékozik venni; de hozzá
Járúl a' Táltos 's komolyan nyugtatja szavával,
A' heves ifjú a' bölcs szót keseredve fogadja,
És hogy hév sebeit kötözik, most érzi leginkább
Fajdalmát, még is Hábor-t jajgatja szívében,
Háborról tudakoz, 's kardját kiragadva megindúl
Harmadszor; de szelíd Hajnát szemléli lebegni

Kardja előtt, 's útját véres siralommal elállni.
Ezt küldötte Hadúr, hogy hősét vissza idézze,
Árnyék volt; de valójához természetre hasonló.
Szinte fehér kebelén látszott pihegése, 's kinyujtott
Szép keze' tiszta haván ragyogott harmatja szemének.
A' mint szólt, bájos zengés lön alakja' körében,
Átka vad Ármánynak elenyészett hangzatos ajkán,
'S elvesze hirtelenül a' bajnokot intve magához.
Ekkor az ifjúnak lelkét más gondolat éri,
Bágyadtan leborúl széles szekereére Bogácsnak.
Csendes ajakkal hálát mond kardodra, Hadisten,
'S ismét kezd a' szép életnek örülni magában.
Távozik a' véres hadak' istene innen azonban,
'S vissza ragyog sebesen szép hajlékába egének.
Rettenetes Viddint pedig a' sok fegyver eléri,
A' bolgár sokaság csattog mellette, 's keményen
Harczol Cserna is itt; de vitézei futnak; utánok
A' Görögök' hada is megfordúl, őt is erősebb
Karjával tüzesen hajtván Bors vissza szorítja.
Viddin' népe marad, 's maga a' hős, harcza helyében,
'S a' bús mérges atyát, a' mint rohan ellene, és nem
Vigyáz harcában, gyakran megsérti; de nyomban
Éri Lehel, 's örvös buzogányát rázva keményen
Verdesi melléhez. Most már ki nem állja; dühében
Megcsikorítja fogát. De fut a' nép, hátra megy ő is.
Gyötri kevélységét a' szégyen, 's gyakran elállja
A' rohanók' útját: öldöklő fegyvere, mint a'
Verbe borongó nap, megvillan néha; de tüstént

Megcsendül fülinél súlyos buzogánya Lehelnek,
Ekkor hátra vonul ismét, és lassan iramló
Népeihez keveredve boszús lélekkél elindul.
Jó darabig megyen így a' két had, 's szörnyü nyomában
Holtak, haldoklók vérrel fertőzve maradnak.
Elválnak végtére külön pályára szakadván
Mindenik, és csendesb lesz a' szép Bodrogi tájék,
De zeng a' rohanó Magyarok' mentében az ének.
Fujja Lehel cifrás kürtét diadalmas ajakkal,
És az egész tájék reszketve felelgeti hangját.
Bús, de hatalmas hang; valamint, ha setétes öléből
Csattog az ég, a' kába világ meghallja haragját,
És retteg, mikoron hegy völgy megharsan utána,
Úgy zeng tárogató, és kürt' szava: rettenet, és bú
Terjed az ellenség' földén hangjoknak utána;
Mert tudják hogy azok pusztító fegyverü hősök,
Kiknél büszkén zeng a' bús dal harezos ajakról;
Jól tudják, hogy azok Tanaist elhagyva kijöttek
Barna szemü deli hölgyekkel, sok gyenge fiakkal,
Hogy honnot keresők, 's diadalmasak a' csatatéren.
Oh de te nem zengesz többé hadi kürtre Lehelnek.
Csendes vagy, 's az erős ajak is, melly csontodat érte,
Némán hamvad el a' földnek lemerülve porába.
Nem viszi hangodat a' szellő vérharczi mezőkön,
'S a' maradék, noha kívánná, nem hallja meg azt már.
Híred azonban, 's a' bajnok' nagy híre le nem száll.
Mig csillag ragyogand magas éjjeli fénynyel az égen.
A' mit vérengző had meg nem emészte, gyakorta

Álnokság töri meg, 's veti jégkarjába halálnak.
Igy készül neked Antipater, neked Ídai szép hölgy,
Hú két élet-társ, így készül szörnyü haláltok.
Kardja Laborezánnak mikoron megtörte az asszony'
Gyöngé vasát, 's rémült halovány kegyes arcza kilátszott,
És hava keblének, 's hosszú haja' fürte' homálya.
Látta közel víván a' fattyú, 's lángba borúla
Kellemein, 's azokat szilajon kezdette kivánni.
Vére' gonoszágát gonoszabb szándéka nagyítá,
'S a' mit ohajta, legottan el is végezte magában.
Vétke fogantatván rengett bele mindenik íze.
Hányta, vetette fejét. Sokfélét gondola, többet
Érze, 's akart mindent. Végére kifőzve csalását,
Minthogy visszamenő seregében nem vala nyugta,
Antipaterhez tér, 's így szól tüzet adva szavának:
,, Így hát, így fog-e a' nemes Antipaterrel egész nép
Néma gyalázatban megtérni Philónak elejbe,
'S a' fejedelmi Zalán bennünk így tartsa reményét?
Viddin ama' rettentő is hátrálni tanul már,
És mellette boszúlatlan vész bajnok Izácsunk,
Zsákmány sincs, melly enyhülést hozhatna szivünknek.
Jer, rajtunk soha illy szégyent nap'fénye ne lásson.
Jersze, tegyünk zsákmányt, 's hozzunk hirt vissza hadunkkal"
Erre felelt nemes Antipater, 's beborúl vala képe:
,, Cserna! serény vagy az ütközeten; de nagyon heves és vad.
Nincs nyugtod, veszedelmet ohajtsz, melly téged el is vesz.
Bizva megindúltunk most is szavaidnak utána,
És a' többi sereg' csuljára megyünk haza; mert sok

Bajnok esett, 's önmön vérünk fertőzi ruhánkat“
Még sem szünt, hanem indulatit titkolva, 's haragját,
Vissza felelt szaporán, a' szép, de gonosz szívü gyermek:
„Oh bizony olyan igen nincs mit csüggedni az első
Gyenge csapásoknál, inkább jobb hirre sietni
Most van okunk, hogy ez egy harcunk el lenne felejtve.
Mert noha ők sem örülhetnek, hogy győztek, elesvén
Sok buzogánnyal erős fiaik, 's nyilazóik előttünk,
Még is vesztésgüink, 's az erős Izács' este siralmasb.
Tartsd itt hát hadadat, megtartom népemet én is,
És menjünk ketten, vagy hárman amarra, hol a' fák
Reggeli árnyékkal hozzánk fordúlva virítanak.
Túl azokon gazdag zsákmánnyal elülve lakoznak
A' Magyarok. Másik csapat, és tiszszerte csekélyebb,
Mint ez volt. Te pedig jőj el, 's vizsgáld meg először
Mint leszen ott dolgunk, hogy kész légy bizni azontúl.
Jőj el, 's kísérőidet is hozd arra magaddal“
Monda, 's megállította hadát a' puszta vidéken
Hitt neki, és népét amaz is szüntette haladni.
Ámbár a' bús hölgy szomorún vonogatta sisakját,
'S inte szerelmével; csábított férje megindúlt
Cserna után, minthogy nem tartott semmi gonosztól.
Ment maga a' hölgy is, mint Cserna kívánta leginkább.
Ment vele Bellerophon, ki jeles bajnok vala és hű,
A' ki Skamandernek jött zúgó partjai mellől,
És az egész nemzetségben egyedül vala élő.
Kis fia, 's atyja szelid hölgyével egy éktelen éjjel
Tengereken járván a' barna habokban elültek;

Anyja pedig, 's kedves testvérei rég ki halának.
Ő vala még egyedül, 's nem zúgott napjai ellen
Vitte kemény szível, mi reá volt mérve, 's csatában
Sem lehetett rémült képét soha látni, 's futását.
Illy bátor vala ő, 's most így kísérte vezérét
Néma komolysággal. Csernának húsz katonája
Rejtve maradt sűrű fák közt, 's így Cserna, midőn itt
Meglátá a' nagy Görögöt lépdelni nyomában,
Elkomorúla; de nem rettent jól bizva kezében,
Bizva vitézeiben, 's ment gyors vezetéssel előre.
Már is az erdőnek hűvös árnyékába merültek
És a' tábortól tova jártak titkos utakban,
'S szólt nemes Antipater nem akarván menni továbbá:
„Merre vezetnél még háborgó Cserna? Talán csak
A' gonosz ellenség' markába nem ejtesz egészen?
Állj meg, 's a' zsákmány hova van halmozva, mutasd ki“
Mellyre felelt szaporán a' gyors deli természetű Cserna:
„Jersze tovább; a' mély völgyön tova fekszik az; onnan
Hol lombos tetejét az üdős cser az égnek ereszti,
'S áll egyedül magasan több apró zsenge cserek között
Onnan mink látunk; de azok nem látnak, előttünk
Sűrű fák lévén iszolaggal elülve setéten“
Monda, 's előmene a' sűrűn törtetve serényen,
A' csábított is ment gyorsan utána, veszélye
Huzván őt, mint huzza vizár a' könnyű hajókat.
Hölgye pedig hátrább akadékos utakban elállván
Borzadoz, agg, remeg, és ment férjét vissza ohajtja,
'S a' mellette jövő hű Bellerophonnak imígy szól:

„Bellerophon, ki jövémnek vagy hú követője,
Jámbor Bellerophon, nem látod-e, hogy megutálván
A' magas istenség bennünket veszni hagy itten?

Úgy hiszem én: vagy az ellenség ott férjemet érvén
Meggyilkolja, vagy a' rosz fattyú Cserna' kezétől
Dől le siralmamnak, 's akkor, ha ohajtani tudnám,
Hogy haza térhessek, nyiljék a' föld meg alattam,
'S rám nagy terhével honnom' hegye Ída szakadjon,
Vagy fene tengernek zivatarjai tépjenek össze,
És ne legyen temetóm a' tágas földi világon “

Tiszteletes szóval felel a' hős erre viszontag:

„Oh bizony a' gonosz ifjú már rosz harcza vezérlett,
Most pedig e' helyben még több veszedelmet okozhat.

Loppal amott látom katonáit jöni nyomunkba:

Jót nem akarnak azok, téged 's vesztünket ohajtván:

Ám de ne hidd, hogy bennünket megutál vala 's elhagy

A' magas istenség. A' jókkal megmarad ő mind

Holtiglan; te pedig jobb vagy más Ídai nőknél

Tiszta szerelmedben, 's jámbor szép ifju korodban.

Fogjad azért ragyogó nyiladat, 's jól húzd az ideggel,

'S a' magas istenben bizván nagy gyorsan ereszd el.

Hidd sokan elvesznek; mert angyalok őrzik irányát

Gyenge lövésednek, 's adnak neki gyilkos erőt is.

Én pedig ellökvén hegyezett kopjáimat, éles

Kardomat is rájok fordítom, tégedet óván,

'S zajt ütök itt, hogy hallja urad, hogy hallja hadunk is “

Monda, 's legott teli torkából ordítva kiáltott.

Antipater hallá; de nem a' had, melly tova zajgott.

Már ekkor közel állottak fene Cserna' vitézi.
Bellerophon hegyezett kopjait rájok ereszté,
És megyüté legelőbb a' döngő pajzsu Szilárkot,
A' ki midőn beleit szaggatná a' hegyezett vas,
Nagy zuhanással alá fordúlt jajgatva lováról.
Másodszor meglökte nyakon hős Kalderit, a' ki
Haemos alól szép öccsével, Dalainnal, elindúlt,
És aranyos gazdag fegyvert hozza drága ruháin.
Ennek erét nyaka' jobb részén megszegte az érezhegy.
Vérbe borult ragyogó dús fegyvere, 's teste hanyatlott
Kit mikor öccse, szelid Dalain, fölfogna kezével,
A' magas istenben bizván neje Antipaternek,
Megrántá idegét, 's nyila róla rezegve lecsendült.
Hogy Dalain dőlt bátyjáért meghajla, földetlen
Vékonya, a' panczél lehuzódván róla, kilátszott,
Itt éré a' nyíl, 's szabadon megjárta hegyével,
'S élte' tüzét kedves fiatalságában eloltá.
Szép Dalain eldőlt bátyjával, 's össze ütődött
Fegyvereik megcsöndültek testvéri panaszszal.
Látta, mi történik, 's elbúsult Ázsia' hőse,
És széles kardját tartván vágásra kezében
Vissza rohant, de amaz vadan ellene álla vasával,
'S szóla, hogy a' völgy is zengett bele, durva haraggal:
„Hölgyed enyím, ég föld sirjon bár, hölgyed enyím lesz;
Te pedig átkozz meg, 's fekügyél keseredve porodba“
Evvél elejbe rohant, 's szörnyen megyütötte sisakját.
Ingott az, 's nagy messze hatott csengése rezének.
Vissza ütött tüstént fattyú Csernára boszúsan

A' nemes Antipater, 's kardját elesapva magáról,
 Mellben, 's hóna alatt hosszú vágást teve rajta.
 Itt ugyan a' dühödött Bolgár' szeme' fénye lehunyna,
 És csúfos munkái közül ez lenne utolsó;
 Mert iszonyú rohanásában nem győzi kiállni
 A' feleség féltő Görögöt, 's nem bírja csapásit.
 Már hátrál; de segéd közelít pártjára, sietve
 Kalpe, 's vitéz Turibin jönnek melléje csatázni,
 'S a' Görögöt hosszú törrel szurdalva fogyasztják.
 Mérges orozlánként ordít a' bús Görög, és küzd.
 Mély sebeit nem is érzi, előbbre tör égve közülök.
 Kalpe, 's vitéz Turibin sebesedve lehullnak előtte.
 Végre lefektetik őt két részről csapva reája
 Cserna, 's az álnok Emár, ki utána kerülve keményen
 Szúr derekába dsidát, mellynek hegye köldökét éri.
 Így esik el, 's szörnyen megcsördül fegyvere testén;
 Teste pedig még rázkódik, 's remeg a' nagy erőtől,
 Mellyel megbúsult hős lelke kiszállta belőle.
 A' nő, haj! nem is az, búsongó férjtelen asszony,
 Elfásúl, leereszti kezét dermedve nyiláról.
 Élni nem óhajt már, egyedül még retteg az ádáz
 Cserna' kaczér szándékától. Ez erőre segíti
 Újlag, és boszuló nyilat indít a' lator ellen.
 Megy nyila, 's Cserna' kezét paizsán áttörve megéti;
 Vérzik az, és paizsát döbbenve leejti; de annál
 Mérgesb, és rohanóbb vágyásit elérni remélvén.
 Kit mikor a' bús hölgy látott közelíteni, képe
 Elsárgult, 's ragyogó íjáról jobbjá lefordult.

'S még csak alig, nyitván ajakát, így szóla rebege:
 „Bellerophon, haj! Bellerophon, nem tudsz-e megölni?
 Ölj meg, az ég' jósága megáld valahára helyettem“
 Szánta; de meg nem ölé a' hős; hanem egyre csatázván
 A' dárdás Bugarót agyon ütve leverte lováról.
 Megtöri most Krallint, és büszke Lemerka' hatalmát,
 'S mond a' bús hölgynek, lelkét hogy erőre vihesse:
 „Oh ne remegj, kiségit minket még a' kegyes Isten.
 Bizzál, és nyiladat fordítsd a' gyilkosok ellen“
 Szóla, 's vasát villogtatván folytatta vitáját.
 De fene Cserna előtt megereszté jó paripáját
 A' bús hölgy, 's futa, merre nyilást léle a' vadon erdőn,
 S már oda Bellerophon. Molkob szájába ütötte
 Dárdáját, mikor ez Csernához vága vitézül;
 Cserna reá hajtott, 's testét tipratta lovával
 Most, mert vélte, hogy a' sereg e' zajgásra megindult,
 'S látta, hogy a' hölgyet nem nyerheti vissza kezére,
 Futni hagyá, 's hév vágyaít elfojtotta szívében.
 Véresen, és szomorún ment a' Görögökhöz, azoknak
 Mintha vad ellenség' kardjától folya ki vére,
 'S Antipatert is azok rontották volna le 's hölgyét,
 Úgy szólott, 's a' kábákat megcsalta szavával.
 Balgatag azt várá, hogy majd ha vasával elejti
 Antipatert, hölgyét a' mély völgyekbe vitetvén
 Többi vitézivel a' Görögöktől elsözik ő is,
 'S kényét Antipater' vesztével dölfösen éli.
 Így gondolta; de a' gyönyörűség elfuta tőle:
 Búne maradt csak meg, 's méltó félelme szívében.

A' Görögök nemes Antipatert meghalva találván
Véres fegyvereit, 's testét paizsokra emelték,
'S hölgyét nem lelvén szomorún indultak el a' vad
Cserna' nyomán, kiki fenn hangon esküdve boszúját.
A' hölgyet pedig utnak eredt lova szerte ragadván
Vitte hegyen, völgyön tajtékzó szájjal az erdőn,
Végre kifáradván egy csendes völgyben elállot;
Hol mikor a' bús hölgy siralommal epedve bolyogna,
Elvesze mérgétől a' fűbeli kurta kígyónak.
Erre vadász ifjú térvén így lelte meg őtet
Elbomlott hajjal, leterülten egy almafa tónél:
Íja, sisakja közel heverének bal fele mellett.
Szépséges tetemét kis sírba letette az ifjú.
Nézte soká, 's szomorú látásán könnye lecsordúlt.
Czifra palástjával betakarván poit vete rája,
És puha zöld hantot, 's fiatal szép völgyi virágot,
És ragyogó íját emlékül vitte magával.
Mellyre midőn egyedül ligeten sétálna, gyakorta,
Szíve megindulván, csendes könny hullá szeméből.

NEGYEDIK ÉNEK.

Mint mikor a' juhokat zúgó habok ellen eresztí
A' siető pásztor, vagy előttök az esti homályban
Róka fut el: fele megfordúl, fele törtet előbbre.
A' szilajabb kosok állnak elől szarvakkal erősbek
'S bátrabbak lévén, a' többbit félelem úzi,
És az egész falkát buta zúrzavar éri miattok:
Bodrogi harcza után meglévén törve dagálya,
A' görög, és bolgár tábor most így vala: soknak
Vissza dobog szive honnja felé; más menni kívánna
A' gyámoltalanul maradott jó lelkü szülékhez.
Némelly társairól gondol; sok ohajtja mosolygó
Gyermeke' játékát, 's fiatal deli nője' szerelmét.
Másokat a' rohanó Magyarok' nyila meg nem ijesztett.
Ütközetet várnak, köszörülük az érczeket, és nagy
Fennyen ígér' szájok diadalt fejedelmi Zalánnak.
Mind e' közt fene gyűlölség, 's szívbeli boszú forr,
'S félelem, és szégyen. Viddint, noha sokra halált szórt,
Szégyene marja nagyon. Valamint kebelébe huzódván
Kurta kigyók marják a' parton csendesen alvót.
A' ki hogy' álmából vesztő kinjára fölébred,
Nyög, forog, és ordít; de baját nem tudja kerülni...
Ázsia' népe vezértelen áll, 's mély buba merülve.

Rejti gyanúját még ; de boszú' tüze gyúlad erében ,
'S kész az egész tábort vassal földültni haragja.
Cserna setét bűnben sanyarú gondokkal evődik.
Hát fejedelmi Zalánt , mi nehéz bú' fellege nyomja ?
„Vissza tehát ? Hah ! vissza verék , így szóla magában ,
A' bolgár sereget , mellynek legjobban örültem ?
'S most mire várjak még ? Te kevély nap hunyj el előttem ,
A' fejedelmi Zalánt földig megalázva ne lássad “
Monda , 's kerülte szemét mindennek , rejtve maradván
Belső termeiben , hol nagy dárdája Reánnak
Függ vala régi szegen , 's tarajos hadi sárga sisakja ,
'S a' szörnyű kardvas , 's bikabőrös pajzsa fölöttök.
Most ezeket henye békében por , rozsdá emészti ;
Mert soha nem jutnak , noha birja , kezébe Zalánnak.
Mind e' közt féltette Philó , hogy tábora belső
Zendülés által megbomlik , 's vagy nyomorultán
Vész el hír nélkül , vagy harcztalan a' haza földre
Vissza szökik , 's őt mindenkép nyomon éri gyalázat.
Sok forog elméjén. Végez , meg' vissza kerülget
Első gondolatán. Hogy Viddin társa' tanácsán
Tőle külön hadat indított a' Bodrogi síkon ,
Nem vala szíve szerént , sőt megtiltotta először.
Engede végre ; de most azok ellen gyúla haragja ,
Kik vad erőszakkal megmérték törni tilalmát.
Ez vala rettenetes Viddin , 's a' nyugtalan ifjú
Cserna , ki lázított sokat a' rosz harczra leginkább.
Szólna ; de Viddinneknél jól ösmeri : feddő
Szóval azért nem mer közelíteni a' nagy erőhöz

Rejti tehát mérgét, 's ravaszúl elszánja dicsérni,
Kit legyalázní akart. Fő gyűlést renddel: azonnal
Megtelik a' nagy tér. Daliák, és harczi vezérek,
Hátrább számos nép jönnek tolaakodva. Zsibongás,
'S tompa moraj terjed tüstént, mint éj' szelé fűttán
Lenni szokott a' nagy tavakon, hol barna özönnel
Fölszúdúl a' víz, 's partját közelíti morogva.

Ül legelől aranyos székén a' fejedelem; aztán
Ossavidéki Philó, távolb más harczi vezérek:
Szemközt, 's hatúl a' népség áll nyugtalan észszel,
Kis váratra Philó fölkél, 's int messze: kezében
Fenn ragyog a' szép kard. Látják, 's hallgatnak azonnal,
Ő pedig elrejtván kardját nagy hangosan így szól:
,,Bótermő Alpár' fejedelme, 's ti harczi vezérek,
Bolgárok, 's Görögök legyetek szavaimra vigyázók.
Úgy hiszem én, mikor ellenség közelíti hadunkat,
Nagy, 's rohanó, valamint a' szerte dicséretes Árpád,
Nem kell szagatnunk seregünket gyenge csapatra;
Mert az erő képesolva nagyobb, ha megoszlik, alább száll.
Tiltom azért valamennyi vagyon mindennek ezentúl,
Hogy hírem nélkül seregét vigye bár mi dologra,
Vagy rablásra, vagy ál hírből csatatérre vezetvén...
De fejedelmi Zalán te is a' bús gondokat úzd el.
Majd ha egész hatalommal ütünk a' büszke Magyarra,
Nem fog örülni, tudom, napjának, mellyen az ősi
Szúk honnból nyugat' orma felé vesztére megindúlt.
Most ugyan azt hinnéd: hogy veszve van a' mi szerencsénk;
Hogy hős Antipater oda lett viadalmas Izáccsal;

Még is halhattad, Viddin' hadi tette kipótol
Mindeneket. Ne is aggódjál. Ő, a' ki legelső
Bajnoki nagysággal, 's egyebek közelítve hasonló
Hősím, ama' gógös hatalomnak végire járnak " " " "
Szóla, de ősz Notaras nem tudta javalni beszédét.
Fölkel azért, és mond feddőző szókra fakadván:
„Máskor ugyan te vezéri Philó bölc szózatot ejtél,
Most pedig eltévedt elméd, mikor ennyi Görög közt
Első helyre tevéd Viddinne harci hatalmát,
Nézzed bár Schediost, 's a' bátor Spártai Hermet,
Karddal erősebb az, győzőbb ez dárdacsapással;
Észre pedig sokkal főbbek Viddinne eszénél,
Anyira, mint hogy' az ég magasabb az olümpi tetőnél.
Mert ki nem érti? Gonosz harcot kezdett ez iment is,
'S fattyú Csernának kész volt befogadni tanácsát.
Látta pedig minden jó szem, hogy vissza verődött,
Ég, és a' vérrel beborúlt föld látta futását.
Bajnok Izács oda vész torlatlan dőlve porába,
'S a' nemes Antipater, 's mindez láttára esik meg.
Én ugyan inkább a' tenger' fenekére borúlnék,
'S jobbm előbb lobogó tűztől megemészttve lehullna,
Mint sem megtérnék hajtársam' ceste után is.
'S vajha csak annyi erő rejteznék agg kezeimben,
Mint mikor elvertem házamról Lerka' hatalmát.
'S a' gyilkos Temerét, ki orozva ütötte le kedves
Ősömet, agg Peleüst. Azt én ifjúi koromnak
Láng szakaszán dobogó lábbal kergetve lehajtván,
Kopjával megütém Strimon' hullámai mellett.

Hol mikor egy karját a' szívós kopja letörné,
Megrendüle, 's hanyatt a' könnyű habba lefordúlt.
Átkozza még ott is, de betömték szája' szidalmát
A' zúgó Strimon' hullamai. Ott vesze, 's testét
Vad halak' étkéül becsavarta fenéktelen örvény.
Oh de minek szólok multakról? Antipaternek
E' remegő vén kar már gyenge boszulni halálát;
Gyenge! szívem bús csak; mert kedves volt neki a' hős.
Öt még, mint csecsemőt, láttam kegyes anyja' ölében,
'S emberré nevelék, hogy most itt veszne szegényül. . .
Úgy de te bölcs kormányu Philó, mint kezdted, ezentül,
Tiltsd meg mindennek, hogy tétova menjen erőtlen
Harczaival megrontani a' diadalmi szerencsét.
Inkább, mint illik, ha vezér, népére ügyeljen,
Azt biztassa, lovat, fegyvert forgatni tanítván.
Lóra, ha köz bajnok, 's rontó fegyverre vigyázzon,
És köszörülje vasát, 's hallgassa vezére' parancsát.
Így lesz, mit tennünk, míg a' rohanó had előjő,
És nem kell külön a' veszedelmek elejbe szaladni.
Eljön az úgy is utóbb, 's a' bajnok lel hadi munkát "
Szóla 's leült, de boszús szívvel rég álla helyében
Rettenetes Viddin, 's csak alig zabolázta haragját.
Ége setét arczán szikrázó két szeme, mint ég
Két haragos csillag barnás felhői homályban.
Szóla vadúl, és a' gyávák reszkettek előtte:
„Ostoba vén Nataras, te dicsekszel eszeddel, azonban
Meg sem gondolod azt, hogy majdha porodba ledöntlek,
'S hangos gégédet megmetszem, megszakad a' te

Bölcs eszed is, 's nyelved nem fog dicsekedni fölöttem.
Sőt némán dőlsz el, mint szinte ha pásztora vágja
A' ligeten bőgő barmot vas fejsze' fokával,
Némán fetreng az, 's többé nem bőghet az erdőn.
Hát ha ugyan tizszer, vagy százszor lenne is elméd
Bölcsőbb másénál, senkit te boszontva ne mocskolj.
'S még ha talán valahára gonosz szó jőne belőled,
(Mert csak szólni serény; de egyéb jót tenni csekély vagy)
Tudd meg, utolsó az, 's a' díszes Tempe' határin
Nem hallják szavadat fiaid, 's unokáid azontúl"
Jól el sem végzé, már ellene zúg vala minden
Fő Görög, és hangos moraj indúlt a' seregek közt;
Szólni pedig nem akart még ellene senki is. Ekkor
Egy dühödő csapat Antipater' hű népe hözül jó
Nagy hevesen, 's fattyú Csernának kéri halálát.
És Lamias szomorú képpel, mint éjjeli bús rém,
Lép ki közülök, 's szól, keze kardján reszket azonban:
„Bölcs kormányu Philó, 's ti dicső nagy harczy vezérek,
Ha nemes Antipatert, valamelly tisztelte közülünk,
Most, mikoron meghalt, adjunk neki jobb nevet, és hírt.
Engemet ő kegyesen mint gyermeket elveve, 's táplált
Ön hajlékában, 's vala jó vezetője hadának.
Most pedig őt soraink mellől fene Cserna kicsalta,
És megölé gonoszúl katonáival a' vadon erdőn.
Ott vesze szép neje is daliás nagy Bellerophonnal,
'S mind ezt Cserna tevé, most hát érette lakoljon,
És temetési torúl legyen étke az éhes ebeknek.
Antipater' sirján kell néki elesni kezünk közt."

'Adjátok ki legott; bűnk, 's a' hős' vére kívánja"
Monda 's haraggal emelte kezét, és kardja kezével
A' mint fölrandúlt, nagy zajjal csörrene vissza.
Mindnyájan hámultak ezen; de gonosz szive forrván
Erre felelt heven a' mérges deli termetü Cserna:
„Jöjön bár, ki halálra siet, kísérteni, jöjön!
És te mivel bús vagy, búdat meg szerzem azonnal,
Áruló Lamias, ha szavadnak végire nem mégy“
És ekkor valamennyi Görög neki zúga dühödten;
Ő pedig a' ragyogó kardot tartotta kezében,
'S megrémült, de felé indúlt pártjára szegődvén
Rettenetes Viddin, 's rivadó szava zenge közöttök:
„Senki kezét bajnok Csernára ki tenni ne merje,
Vagy tüstént ellenségink örömére csatázunk
Egymás közt, 's iszonyú öldöklés végzi pörünket,
Én ugyan azt leütöm, ki közel mer jöni haraggal,
És szeme' víg fényét kezeimmel örökre eloltom“
Monda, 's boszús karját a' rajta ütökre kitará.
Spártai Hermes volt balról mellette. Ez is most
Ellene szólt hevesen, 's hosszú dárdája kezében
Állt rendületlen, mint egy magas Ídai szálfa.
A' feketés Schedios lépett vele közre 's merészen
Állt fegyvertelenül vont fegyverek ellen, azonban
Hátrált mindenik, ő pedig így szólt hangos ajakkal.
„Elbűszkült gyermek, 's te ki szép hírben vagy erőddel,
Haemosi nagy Viddin, ne reméld, hogy mindenikünket
Elrémít fényen villongó fegyvered' éle;
Ám de heves társak, ti se üldözzétek az ifjú

Bajnokot oklatanúl, vétkét bizonyítani kell még,
 Aztán szenvedjen; de ha mostan ezekre üdő nincs,
 Álljon elő, 's kettős viadallal mentse hibáját,
 Vagy vesszen, mint a' sors' istene rendeli dolgát:
 Ím én mindenitek' láttára vivok vele, jöjön "
 Szóla, 's reá zúgott javalólag az ostoba népség.
 Cserna pedig megfélemlert, de kiszálla sietve
 A' fejedelmi Zalán székéből, 's szóla szomorgón :
 „ A' nagy ígéret után így teszték-e bűmra vitélő
 Bolgárok, 's Görögök? Bár inkább hagyjatok el mind
 Hogy vég vesztetnek ne lehessen senki tanúja!
 Oh de mit is mondék? Ellenségimnek alatta
 A' dobogó paripák port vernek földemen: íme
 Itt van vég napom, és nincs a' ki segítene rájtam.
 Ám legyen, elveszek én, ha boszúsak rám az öröklő
 Istenek, elveszek én, 's majd földem' puszta határin
 Megtipor a' rohanó bajnok, ki letépi dühödve
 Véres fegyverimet, de ti bár haza térjetez innen,
 Visszavonó katonák, meg fogtok adózni Zalánért "
 Szóla, 's ki ment tüstént haragos, bús képpel előlök,
 Elbámult a' nép, mikor ezt szemlélte 's ijedten
 Nézett a' sebesen rohanó Magyaroknak elejbe,
 Szégyenlette Philó; hogy meg tudá rende homolni,
 Forrott mérge, setét lón homloka, 's ránczba huzódott
 Két szeme fénye fölött. Valamintha fölül az egekben
 Gyenge homály lebeg a' nap előtt 's még látni világát
 A' nagy tengerben; de körülé setétedik a' víz,
 És haragos habokat fodorít rá mély fenekéből:

Ekkép szálla Philó' képére haragja szivéből:
 „Erre jutottunk hát? “ Így szólott „csorda ez inkább
 Mint hadi nép 's én illy népet viadalra vezessek?
 Jól vagyon, elvezetem; mert meg kell térti nevünknek'
 Melly már csuffá lett; de vezéri szavamra kimondom,
 'S a' magas istennek fölségire esküszöm, egyben
 Meghal az, a' ki paramcsomnál mer tenni különben.
 Menjen azért kiki, 's tartsa helyét a' táborigy rendben
 Hogy mikor arra megyek, jól fegyverkezve találjam “
 Szóla, 's nem is mertek most ellenkezni szavával.
 Ment kiki, és fegyvert paripát készíté serényen.
 Ekkép csillapodott, nem szünet a' párt' dühe: titkon
 Forrott még, 's a' fegyver alatt lappangva nagyobbúlt,
 E' zajogás közben megtért hű Kladni szomorgó
 Társaival; mint a' sír' éje, borult vala képe,
 'S monda rebegeve: „Zalán végső unokája Reánnak,
 Oh Fejedelmi Zalán fuss innen az ősi telekről:
 Mert temetődde lesz; fuss, vagy nem hallod amonnan
 A' zúgó tábort, 's pusztító fegyvere' hangját? “
 Monda, 's boszús lön rá Alpár' fejedelme felelvén:
 „Hát te is ősz ember keseríteni jössz-e bajomban?
 Most mikor össze fogott minden gonosz ellenem, és az
 Istenek elhagytak, keseríteni jössz-e te is még?
 Veszni fogok, de te sirni ne merj szemeimnek előtte.
 Sirni fog a' bús hölgy elesett jegyesének utána,
 Sirni fog a' gyermek haldokló atyja' halálán
 Gyászba borúlt küszöbén, de mig élek szánni ne merjen
 Senki is, agg siralom ne gyalázza Zalánnak elesését “

Végzi, 's parancsokat ad, hogy gyűljenek össze vitézi
'S a' heverő fegyvert göggel leragadja faláról.
Fenn vala még a' nap, 's híg felleget úzve világolt
Díszes egén, mikoron, mint egy deli sas sereg, Alpár
Elleniben telepedve megállt a' puszta mezőben
A' rohanó tábor. Nem sokkal utána jövének
Meghitt társaik is. Valamint mikor a' vizek' árja
Két külön ágra szakad, 's egyikét mentében elállja
A' besodort kőszirt; az gyúl, haboz, és zajog egyre,
Majd kicsap árkából, 's megfogyva lefutja töretlen
Ösvényét; 's mellytől elvált, azon utba csap ismét,
'S abba fejr tájtéku vizét mormolva vegyíti;
Bús hadi dalt zengvén lassú diadalmas ajakkal
Igy jöve Tassal elő a' véres Bodrogi tábor.
Sok búsula vitéz társát nem lelve közöttök.
Némellyik nagy Hábornak tudakozta csatáit,
Kún Edömért keresék mások, sokan ifju Laborczánt,
Legtöbb a' nyilazó Tarczalt keseregte szívében.
És mikor a' daliák, 's kaczagányos harczi vezérek
Nagy lelkű Árpáddal együtt tanakodni valának,
Istenes Und kezdvén legelőbb így szóla közöttök:
„Fejedelem, 's ti derék buzogányos szittyá leventák,
Valljon hős rokonink, kik győztös harcban elestek,
Bodrog' szép táján temetetlen fognak-e veszni?
A' deli Hábert, és Edömérnek bajnoki testét,
A' nyilazó Tarczalt, és kellemes ifju Laborczánt,
Férgek emésztik-e hogy honnért tusakoóva kivesztek?
Oh bizony így komor éjjeleken fejeinkre lebegnek

A' nyomorult lelkek, 's álmunkat sírva szakasztják.
Nemde Kiovnál is temetésünk félbe szakadván
A' zivatar' dühödése miatt, Hadur Isten ijesztett,
'S éji lidérczképen szakadott seregünkre haragja.
Küldjeteink inkább egy csapatot, melly fölszedegesse
Elszört tagjaikat, és csillagi gyenge sugárnál
A' habozó Bodrog mellett szűk sirba temesse.
Én ugyan így vágnék meghalni, ha vég napom eljő,
Hogy csendes mély sirba tegyék a' harci mezőről
Testemet, és főmnél buzogányom' gombja heverjen.
Vagy pedig azt fiam, és unokám hordozza csatáin,
'S véresen, és győztös kézzel függeszsze falára "
Így szólt, és javalák szavait zajt ütve baráti.
'S várták mit mond a' seregek fő Táltosa Kárel;
Az komolyan fölemelte fejét, 's rá inte; de tüstént
A' lobogó tollú haragos Csörsz' apja, merész Kund
Alla elő, 's vadan és akadozva beszéle imígyen:
„Jókor gondoltok temetést. Bátor hadi munkát
Várnak az elhunytak, 's ellenség' vére' patakját
Ontott véreikért; de nem illy temetői siralmat.
Őket majd az erős viharok temetik be fővénnyel,
Vagy zuhogó zápor csendes Bodrogba lemossa,
Mink pedig itt addig harczoljunk bátran, erősen.
Így kívánja Hadúr, 's egyedül így kedveli népét.
Engem ugyan bár éh farkasnak gyomra temessen,
Vagy heverő poromat vad szél ragadozza magával,
Nem bánom, ha dicső viadalban eleshetem egykor "
Végzi, 's kemény kardját magasan fölnyujtja az égnek,

Ellenségei' romlását vadan eskve magában.

A' lobogó tollú Csörsz áll mellette, 's leszegvén

Tornyos dardáját komoran figyel apja' szavára,

'S zúgva körül állják javalólag az ütközet értők.

Mond pedig a' seregek' fejedelme, dicséretes Árpád:

„Nem szükség vetekedni tovább ti vezéri leventék.

Mindketten hölcsen szólottatok. Úgy de tanácsosob

Adni halottaknak vég tisztességet ezennel,

Mint Hadur Istennek botorúl elvárni haragját.

Egy csapat, úgy tartom, hát elmehet esti homályban,

Hogy ne gyanítsák meg, 's mikoron hideg éjjeli fénynyel

Fölragyog a' tele hold, az elesteket egybe takarja,

Halmot emelvén ott, 's áldozván barna tulokkal.

Onnan Bodrogek szigetébe siessen azonnal,

'S földje az elgyengült daliákat, hölgyeket, apró

Gyermekeket, kik azon tájon gyülekezve maradtak.

Menni pedig fog ez uttal az istenes Und' fia: úgy is

Bajnoki híre betelt az utolsó szörnyü csatával “

Szóla, 's parancsolatit javalák valamennyi vezérek.

Ült Ete hős egyedül zöld sátorboltnak alatta.

Mély vágás nem volt testén; de körül vala sebbel.

Dárda csapás sajtott fájdalmassan égve bokáin;

Czombja szurást vett, és keze, melle, bal oldala vérzett;

Vére lefolyt testén, és a' por alatta megázék.

Ezt mind elkötezők füvet értő férfiak. Így ült

'S Ármány' rémképét, 's az ijesztő éjjeli hollyást

'S harcza' nehéz napját hányá türodelmes eszében.

És ámult szörnyü veszedelmén, mint ki setétes

Éjjeleken komor álmaiból serkenve csodálja
A' tüzesült tarajú sárkányt, vagy bojtos oroszlánt,
Mellyeket álmában látott ordítva rohanni,
És még irtózik, 's félig hiszi álma' csodáit :
Igy Ete még borzadva tekint harczára ; de hála
Ébred hű kebelén, hálát zeng ajka Hadúrnak,
„Isten! erősebb, mint földön valamennyi halandó,
A' ragyogó napnál, 's tengernél karral erősebb,
Hála, dicsőség, és áldás neked a' magas égben.
A' szeleken rohanó Ármányt megalázta hatalmad,
'S a' fogadott iszonyú veszedelmet elúzta fejemről.
Hála, dicsőség, és áldás neked a' magas égben!“

„Oh! ha felőlem hall szép szőke leánya Hubának,
Mint fog örülni, 's köszönni neked; mert általad élek,
Mint fogok én is örülni, ha őt ép karral ölelvén
Rám dobogó kebelén boldog szerelemre hevülök.
Égi Hadúr Isten! te ne hagy ezután is el engem
Légy velem a' hadakon, 's csendes békében azonkép.
Áldalak én holtig, 's valahányszor ez év'szaka megjő,
Áldozatul dobogó lovaim' legszebbike veszzen“

Ekkép zenge Hadúr Istennek hős Ete hálát
Sátora' belseiben, mikor ifjú társai jöttek :
Csörsz, Lehel, és barnás Csongor, magzatja Veleknek.
Kikre, midőn nézett, megörült lelkében az ifjú.
És azok elmondák, Árpád mit végze szavával;
Erre pedig nagyon elbúsult, 's bánatra hajolván
Földre sütötte fejét, és monda keserves ajakkal;
„Haj! bizony itt gonoszúl vezet ismét csalfa szerencsém.

Ujra ki kell Árpád' harcából messze maradnom.
És ti Lehel, Csongor, 's te merész Csörsz, szüntelen a' nagy
Harcnak híre után vigadozva siettek előlem? . .
Menjetek. Ép karral nem volnék most is utolsó,
Megsebesedve pedig, mint van jobb része karomnak,
Nagy hadi munkákat nem tudnék tenni; de a' hűlt
Testeket eltemetem szép csillagi gyenge sugárnál.
Majd nekem is, ha talán leterülök puszta mezőben,
Tisztességet adand legutolszor egy ifju leventá,
'S dombot emel tetemimre futó kis völgyi pataknál. . .
Menjetek! Ójjon meg villongó kardja Hadurnak.
'Adjon erőt nektek, veszedelmet az ellen ütőknek "
Monda, 's barátságos jobbát nyujtotta Lehelnek,
És nyujtotta merész Csörsznek, 's búcsút veve tőlök.
Csongornak nyujtá végtére; de nem veve búcsút
Tőle, hanem kérévén mondá: „Magzatja Veleknek
Jőj ma velem, ha te jössz, örömebb elmegyek én is.
Jőj velem, és kísérv bajtársi karoddal utamban "
A' viadalt báná Csongor; de barátja' szavának
Engede, 's ment fegyvert, paripát készíteni tüstént.
Így végzének ezek, 's Ete hős egyedül vala ismét.
Fáradozása után érzéki leszenderedének,
És aluvék mélyen; látott pedig álma' utolján
Egy ragyogó képet, valamint volt képe Hadurnak,
Melly is előlebegett a' híg levegői határból,
'S messze világos lett a' tájék, merre leszállván
Szörnyü sebességgel földrázó fegyverivel jött.
Inte; de nem szólott alvó kaczagányos Etének,

'S kardja midőn vágott, a' zúgó Bodrogot érte.
Háromszor vágott, 's mindannyiszor arra jelentett.
Ébred az ifju, 's csalárd álmának kergeti képét.
Istene nem jelenik; de megújult bajnok erővel
Ver szive, 's teste vidám épségben kel ki sebéből.
Mellyre midőn könnyen érezné tagjait, indul,
Sürgeti társait, és készül utjára serényen.

Árpád, a' rohanó seregek' nagy lelkü vezére,
Ütközetét bajtársaival más napra halasztja.
Megy kiki, 's rábízott dolgát végezni törekszik.
Örököt állít Kund, 's a' tábort óva kerüli.

A' leleményes Csomb élelmet rendel az éjre:
Tulkokat, és juhokat, 's szüretét a' régi hegyeknek.
Fát hoznak mások. Reng, zúg ropog a' vadon erdő
Nagy fejszéik alatt, 's fahalom kél sorra helyenként,
Melly kivilágítand a' barna homálnak öléből.
Bors ott, hogy tova járt, egy szarvas ünőre találván
Üzte heven, hogy majd megvendégelje vezérét.
Vérzett a' vad már; de nyilát még vitte nyakában.
Üzte tovább is Bors, 's már társai messze maradtak,
Ő futa egyre ohajtván a' kis ünőnek erőtlen
Tagjait, és bőrét, melly szép vala, 's gyenge növésű
A' vad ünő pedig olly könnyen, mint a' hegyi szellő,
Ment, kis lába alatt még a' fű' szála sem ingván,
'S mentében nyomait szép ifjú vére borítá.
Túl a' rengetegen szemközt nagy bátran elállta,
'S már a' hős dárdát készüle hajítani, mellyre
Még közelebb járult az ünő, 's oda nyujtva nyakával

Gyenge fejét, így szólt csábító asszonyi hangon:
„Oh bajnok, szünjél kergetni, magam jövök immár,
Vedd nyiladat, mellyet lőttél, vedd vissza nyakamból“
Vissza vevé, 's elbámúlt Bors: könnyűlve megugrott
A' kis ünő akkor, 's fődözetlen gyenge leány lett.
Ejszaki hóhegyként, mellyet nem bánhata lábnyom,
Sem ragyogó napfény, itt állott ékes alakja.
Mint a' parti virág, kékellett szép szeme fénye,
'S kis kerek ajkán a' szerelem' rózsája mosolygott.
Balról által volt szögszín haja vetve előre,
Mellyet baljával pihegő mellénék alatta
Tart vala, 's térdiglen befödé ágyéka' szemérmét.
Jobbjával mutogatta sebét, melly tiszta nyakának
Hattyu fehérségét vékony pirulattal elönté.
Ekkor Borsot az ámulás izgatta, 's imígy szólt:
„Lányka, ki vagy te, hogy a' természet' alakja megolvad
Kényed alatt, 's könnyen mutogatsz tündéres enyelgést?
Mért csaltál ide, társimtól mért tartasz el engem?
Nem tudod a' viadalt, mellyet fog párduczoz Árpád
Büszke Zalán ellen Görögök' csufjára viselni?“
„Jól tudom én“ felel a' csábító lányka „de téged
A' boldog szerelem' nyugodalmas karja fog el ma.
Jőj el azért te is, engedvén szerelemnek, ölelj meg.
A' hegyeket bírom én. Jég, és hó enged erőmnek,
És csikorogva leszáll, ha kívánom, az éltes oromról.
Ott lakozom; de szívem forron ver az édes örömhöz,
'S kölcsönös érzéshez. Jőj el hát, csendes az este,
Csillagi szép fénnel bujdosva forognak az égen,

És szerelem' hangján suttognak gyenge fuvalmak.
Jőj el, az ércz fegyver ne legyen gátlója szivednek:
Százszor erősebb léssz, ha karomból vissza hotsátlak "
Igy szólván nyujtotta kezét, melly szebb vala minden
Földi leány kéznél. Csendes lett ekkor az este,
Csillagi szép fényvel bujdosva forogtak az égen,
És szerelem' hangján suttogtak gyenge fuvalmak.
Minden bájos lett az enyelgő lányka' körében.
Állíthatatlan erő vonzá Bors karjait: egyben
Ált ölelé a' lányt, 's kiveté a' harcot eszéből.
Szinte megérzé már kebelének erős dobogását;
'S ajka' hevét, mikor a' lány megrázkodva kifejtett,
'S lassan odább lebbent, mint egy kísértetes árnyék.
Onnan is ámitó hangon csalogatta vitézét;
Az pedig a' szégyen, 's harag' indulatja' hevében
Vette nyilát, 's gyorsan csábítójára kilötte.
Véresen elment a' siető nyíl, és nyaka' bőrét,
Melly egyedül sértést szenvedhete, újra megéré,
Mellyre sikoltva szökött a' lány, és szíve vadulván
Hév fájdalma miatt hangos sírással elindult.
Nagyra, minő a' legfőbb bérez, olly nagyra dagadván
Ment agg Fát'ra' hegyén, 's sziklái zörögtek alatta.
Végre megállt, 's Kriván tetején keseredve leülvén
Jajgata szüntelenül: szörnyűkép harsoga hangja
Végig az ősz Kárpát' sorain, 's zivatarba szedődvén
Záporként lecsapá a' nagy tengerbe siralmát.
Igy büntette Hadúr, ki vitézét csalta hadaktól.
Bors pedig a' síkon kedvét elvesztve bolyongott

Hasztalanúl, 's a' táborhoz nem juthata többé.
Társai várják őt künn, és a' tábori helyben,
'S híven, hogy megtér, dolgokhoz látnak erősen,
'S a' farakást ide is, tova is jó renddel elosztják.

Állnak egyéb katonák csapatonként, és veszik, adják
Harczi parancsait, Paripáik fékesen állnak,
És meg-meg csördül a' fegyver erős kezeikben.

A' nap alá száll már, haloványodik arca' világa
A' zajgó nyomorúlt földnek közel érve határit,
Áll egyedül Árpád egy csendes kis halom' ormán.
Nézi körül a' sík tájéket, az elleni tábort,
Melly sokaságával mozog a' nagy téren előtte.
Lelke magas képzésekkel forog a' nagy üdőben,
Annak előbbi, 's jövő tüneményit látja lebegni,
'S titkos imádságot mond hála-buzogva Hadúrnak.
Barna haját, 's vállán tarkuló párducz' szélét
A' siető szellő kapkodja, 's arannyal elöntött
Fegyvere' szép fényén haloványan reszket az alkony.
Néz iszonyodva reá a' pezsgő elleni tábor.

Egymást kérdi heven, 's a' kérdés közben elámúl,
A' mint látja felén rettentő kardja' világát,
És daliás tetemét magasan fölnyulni toronyként.
Nézi Zalán bús várából, és Kladnihoz így szól:
,,Kladni, te megjártad seregét a' büszke Magyarok,
Szólj, ki az, a' ki amott egyedül áll a' halom' ormán?
Párducz inog vállán, 's ide látszik fegyvere' fénye.
Olly daliás képet mutat ez, mint hirnek utána
Gondolom Árpádot, kit nemze Ügek' fia, Álmos

Es kire mindenek azt mondják buta vélekedéssel,
Hogy daliás iszonyú képét ki nem állja halandó;
En pedig útalom, mint a' lator éjjeli tigrist "
Erre felelt tüstént szomorún hú Kladni urának:
„Jaj! bizony a' hirből igazán ösmerted el őtet.
Árpád, a' győző seregek' fejedelme az ottan.
Láttam rettenetes karját kardjával emelve,
Mellyel népének mikor int vala könnyü lováról,
Azt véltem, hogy csattanik a' levegőben utána,
Es beszakad földünk, valamerre dobogva lenyargalt.
Csendes egyébkor, 's a' kegyes égre hasonlatos arcza.
Népe vadabb, 's egyedül ő tartóztatja haragját,
Oh de reánk vad lesz; mert meg van sértve szavunkkal“
Mellyre boszús fejedelmi Zalán így szóla viszontag:
„Hah! remegő öreg, és vadsága ijeszthet-e téged?
A' delelő napot az többé nem fogja megérni,
'S népe szelídebb lesz, mint a' füves éjjeli sirdomb“
Igy szólt, és büszkén végig pillanta gyülöngő
Bajnokain, 's tenger bolgár, 's görög ezredek' árján,
'S állhatlan lelkén félelmit előlte haragja.
Még is imádta Hadúrt Árpád a' kis halom' ormán,
Es ragyogó arczán forró könnyecsepje lecsordúlt.
Hír égett hevülő kebelén, 's új honnja' szerelme.
Érttetek, oh új honn' keresői, fohászkodik ő most,
Már született hősök, 's születendők, érttetek ég ő,
'S harczi vitézséget kér a' hadak' isten-urától.
Meghallgatja Hadúr, és ad hadi szörnyü szerencsét,
Melly sok bajba kerül, 's a' nemzetet untalan úzi,

Melly véres hadakon forog, és nem lelheti nyugtát,
Nem boldogságát; de remegnek előtte, utána,
'S fél Európának megrendül tőle hatalma.
Harczi szerencsét így kért és nyere párduczos Árpád,
'S a' mint szikrázó karddal rá inte Hadisten,
Reszkete ég, és föld, 's a' földnek büszke lakói,
Csak maga Árpád nem, nagy erőt érezve szívében.
'S a' ki szilaj nemzetségét ösmerted, az ádáz
Harczok' fergetegét láthattad rajta; de csendes
Békenapot keveset számlálhatsz gyászos egében.
Már ekkor nyugaton lemerült a' sárga verőfény,
A' fejedelmi Magyar most össze hívatta vezérit,
'S táltosait, 's így monda nekik fölszólva közöttök:
„Férfiak! alkonyodik. Tűzetek most keljen az éjnek
Üzni setéttségét, 's melly áldozatunkat emészsze,
Egy farakás álljon közepettünk rakva Hadurnak.
Vendégséget ütünk azután, 's kiki zengje csatáit:
Dallal hadd muljék a' nyugtalan éjnek unalma.
Mert szemünket előbb nem zárja be kellemes álom,
Mint a' büszke Zalánt megalázzuk vára' falánál “
Hangosan így szólt ő, és mindenik engede néki.

ÖTÖDIK ÉNEK.

Távol azonban az éj' szörnyű veszedelmei dúlnak,
Elkomorúl rajtok szép csillagos arcza az égnek,
'S vad zajgásait szomorúan vissza morogja.
Oh ha tovább mennem szabad a' nagy tábor' öléből.
Elmegyek a' földet pusztító néma halállal,
Fölfödözöm véres mezejét hideg éji homályból,
'S rajta kitüntetem a' holdnál ordítva czivódók'
Harczait; és a' holtaikért tusakodva veszőket.

Hallván a' földnép, hogy az alsó tájra huzódott
A' fő tábor, erőt, 's szívet veve, 's forrva dühében,
Merre Magyarat telepedve tudott, oda zúga hegyéről,
'S öldöklő kezeit gyarló öregekre, fiúkra,
És gyámoltalanul maradott hölgyekre vetette.
Bodroglközbe rohant legelőbb; de zajos vala jötte,
Mint a' fergetegé, melly még a' bérczeken ül, és
Már iszonyú moraját hallják a' pusztá' lakói.
A' Bodroglköziek hallák, hogy zúga vidékők,
És kiki, mint tuda, ment, bujdosva kerülte halálát.
A' hegyüregbe vonúlt némelly; sok bolyga az erdön;
Sok Bodrognak eredt, 's hídján át omla zsibongva;
Volt, ki setét vizeit lappangva meguszta az éjben.

Másokat a' dühödő pór népnek elére haragja,
Kik lehajolt fejjel szomorún egymásra halának.
Jókor ment Huba, 's fogta Bodort, és fogta kezénél
Gyenge Szömért; deli Hajna pedig mene nyomban utána.
'S már bús ösvényén a' zúgó Bodrogot érte.
Szólítván Hajnát, szólítván rendre cselédit,
A' szűk gyenge hidon félelmes lábbal elindúlt.
Igy át vitte Bodort, és kezdé vinni Szömért is.
Ekkor erős hangon megdobban utánok az ösvény,
'S szó-és fegyverzajt harsognak vissza az öblök.
Megfélemlik ezen, 's viszi gyorsan gyenge leányát,
Elsiet, és sajnos vesztséget sejtve csak akkor
Jajdúl el, mikor úzóit nagy messze kerülvén
Mérgök elől eltért, és nem leli a' deli Hajnát.
,Haj! mi kemény vég ez, mi gonosz kéz hajt ide engem?
Agg fejemet sietek megmenteni; 's veszni felejttem
Lányamat, a' gyönyörű Hajnát, fene latrok' ölében“
Így szólván keseredve ledől egy szikla' tövénél,
Mert agg lábai már nem bírják vinni; körülé
Nyögve siránkoznak kedves fia, lánya, cselédi,
Kérdi Bodor, vele kérdi Szömér: Apa, Hajna hova lett?
Nem felel az, hanem a' sziklához nyomja keservtől
Kába fejét, 's fölnéz a' csillagos égre merően.
Háromszor fölkel elszánva keresni leányát,
'S háromszor rogy vissza szegény a' szikla' tövéhez:
„Nem mehetek, vad szikla te légy, légy erre tanúm ég!
Nem mehetek; de te, hű Szakadár, menj gyorsan utána,
És ha lator kézben lelvén nem mentheted, öld meg“

Monda, 's red nyögtek síró fia, lánya, cselédi. ;
Hú Szakadár pedig elmenvén sirt éjjeli utján,
'S hasztalanúl bolygott a' csillagi gyenge világnál.
Látta Hadúr e' fájdalmat, megszánta vitézét,
'S szóla legottan az Álomnak, hogy menne le hozzá,
Enyhítné fájdalma' hevét, biztatva reménynyel.
Éjszakról tüstént a' kellemes Álom alászállt.
Szép aranyos szegetű szárny inga suhogva nyakánál.
Hosszu setét hajait hamuszín koszorúja keríté,
'S könnyen gombolyodó híg barna köd úsza nyomában.
Tart vala lágy iratos szövevényt betekerve kezében,
Mellynek egyik lapján víg hajnali színben előntve
A' boldogságnak vidor ábrázatai tüntek ;
Másikon állt a' bús sanyarúság' képe setéten.
Ott a' búsan ülőt meglepte szelíden ölelvén,
A' koszorúzott hölgy tarkás rét' csermelye' partján,
Ott a' távol eső meglátta barátjait ismét,
Véreit a' rokon, a' bujdokló honnja' határit.
Meholt társával mulatott vigadozva az élő,
Hitte jelenlétét, 's örömétől lángola képe.
A' hős győzve kitünt ragyogó nagy kardja' vasával.
Éhesek, és szomjúk boldog bőségben ülének,
És fejedelmi arany ragyogott a' durva paraszton.
Itt lesütöt fejjel rabok állnak régi bilincsen,
'S jár éhen szomjan fonnyadt bőrképpel az ínség.
Itt a' gyilkostól remegő elfutna: de nem tud ;
Veszti dicsőségét a' hős; vas fegyvere bomlik ;
Népe fut, ő leesik, 's dobogó paripája tipor rá.

A' csecsemőt dühödő farkasnak körmei tépik,
 Anyja sikolt, 's iszonyodva fut a' fene vadnak elejbe.
 Itt a' hajnallal sokszorta szerelmesen eskvőt
 Alkonyodás tájban mással szemléli mulatni
 A' bús lányka, 's virág-pártáját tépi fejéről.

Illyen féle, 's ezer más képet tüntet az Álom
 Lágy szövetén, mikor a' nyugvókat előnti ködével,
 Azt pedig a' jó, vagy rosz szinnel nyomja fejökre.
 Most jöve, 's csendes dalt mormolt még távol az égben,
 És hallék zúgása, miként a' szirteken omló
 Kis pataké, vagy az erdőé, mikor esti szelektől
 Lassan meghajlik leveles feje, 's benne moraj kél.
 Már közel ért, 's legelőbb, a' két kis gyermeket éré,
 S lágy, iratos szövevénye' hegyét nyujtotta szemökre,
 Mellyen rakva gerezdekkel szőlőtövek, ifjú
 Kis csemeték piros almákkal fejeikre lelőgtak.
 A' két gyermek aludt atyjának ölébe hajolva,
 Ősz Huba is fáradt szemeit nehezedeve lehúnyá.
 A' boldog szövevényt rá nyomta mosolyga az Álom.
 Látta Etét ragyogó képpel diadalmi örömben,
 A' győző sereget látá vágatni merészen,
 'S párduczos Árpádot hadat úzó karral előttök.
 Jött végtére leánya elő, és sirt örömben,
 És csókolta kezét, és kedveze, szóla mosolyga,
 Mint ezelőtt ébren vala szólni, mosolygani kedve.
 Így mikor álképét a' kellemes Álom elosztá,
 Vissza röpült betekert szövetével az éjszaki tájra.
 Itt ugyan ők rövid álmaikat nyugalomban aludták

A' baj után; de kik a' véres hadi téren alusznak,
Álmaikat valahára megént fogják-e elűzni?
Vagy ki lesz, a' ki szelíd kézzel kelthesse föl őket,
Hogy még gyenge tavaszt, 's napfényt láthassanak egyszer?
Senki sem! éktelenül a' véres porban enyésznek.
Im! hogy' emelkedik a' csendes hold' képe ragyogva.
Szürke világánál, mint a' Kríváni fenyőszál,
Látszanak éktelenül a' termetes éji leventák.
Bús lábok, valamerre tapod, holt testeken áll meg,
Mellyek aludt vérrel feketedve, kihülve hevernek.
Lassu hideg szellő játszik huzakodva hajókkal,
Némúlt ajkaikon besivít, és, (hallani szörnyü!)
Tompá sohajtásként jó vissza halálos özönnel.
Igy járnak köztök Csongor, 's Ete bajnokaikkal.
Néma, halálos gondolatok kíséretik őket,
Nyelvök eláll, zajló mellöknek hangja dobog csak,
Vagy mikor indulnak, megdöbben alattok az ösvény,
És a' holtak után hajlónak fegyvere csördül.
Itt fekszik Hábor hosszan sík földre terülve,
Arczszal alá, valamintha porát keseredve harapná.
A' ragyogó szegetű kaczagány, 's kelevéze törötten,
Haj! máskép, mint míg viselőjök birta, hevernek.
Hős Ete rá botlik, meg is ösmeri, 's képibe pillant
Élete' vég sugarát vélvén még rajta találni.
Oh de setét az már, 's bús éjre van úzve világa,
És hideg, és merevült, mint a' fagyos éjszaki tenger.
Mind bámulva körül állják, paizsokra bocsátja
Őt Ete, 's elnehezült szivből így ejti beszédét:

„Bajtársam, hajdan víg gyermek társa koromnak,
Vérbe borúlt földön nyomorúlt így lellek-e téged?
Rám dühödött a' vad Bolgár, te helyettem elestél.
'S haj! most hol van erőd, szemeid' szép fénye hová lett?
És legelől rengő lobogód hova szálla fejeddel?
Mind letiporva hever, 's te enyészet' karjain alszol.
Ifjúság' koszorúja! korán kiszakadsz te közülünk,
'S a' sápadt holdnál temetésed nem lehet ékes.
Kis domb' aljánál fogsz disztelen éjben alunni,
'S fegyvereid' fényét a' föld' árnyéka berejti;
De feledékenység nem rejt el téged előlünk.
Kardodat elviszem én, villogjon holtod után is,
És legyen öldöklő, valamint, ha te vitted előre,
Ezt pedig árnyékok seregében bírd te sajátúl.
Majd egykor hozzád nyugovó helyeinkre leszállunk,
És kereső jobbnak ránk nyujtott jobbodat éri“
Igy szólván kardját gerelyével váltani készül,
'S könnye reá csordúl, mikor oldani hajlik utána.
Már viszik őt szomorún széles paizsokra terítve,
'S borzasztó látás! mikor a' holtakra tapodnak,
Elnehezült fejjel lassan fölütődik előttök
Egy haldokló hős. Sanyarú képére tolódván
Kínja halálának, szemeit komor éjbe borítja,
Ősz haja véresedett fürtökben lóg le fejéről,
'S szívrazó hörgése között illy szózata hallik:
„Föltámadtok-e hát ti halott bús társak az éjben?
Vagy kik járnak emitt zörgő fegyverben előttem?
Haj! nagy az én kínom: lelkennek nyissatok útát“

Igy hörgött, 's feje ismét a' holtakra hanyatlék,
'S a' mellébe törött kopját markolta kezével.

Itt iszonyodva megállt, mind a' ki körül vala 's Csongor
Ment legelőbb hozzá, 's minden haja' szála fölállá,
'S keble dobogni szünék, mikor a' hős rája mereszté
Haldokló szemeit, 's ő a' tört kopja után nyúlt.

Hogy kivoná megrázkodék, a' vér pedig omlott
Annak kebléből, és lelke sohajtva kiszállá.

Kinjától feketült arczát a' csendes enyészet

Most elsárgítá, 's szemeit betakarta ködével:

„Nagy volt, oh bajnok, 's tartós fájdalom szivednek;

Szunnyadj most, valahára megáld szélhányta porodban

A' maradék, ki ezen földnek bírandja határit,

'S szörnyü haláloddal fiait nagy tetre hevíti “

Igy szóltak, 's betemették őt a' kis halom' alján.

Társaival 's a' tört kopját melléje letüzték.

Erre hozák Edömért lehajolt bús fejvel, utána

Tarczalt a' nyilazó seregeknek büszke vezérét.

„Haj! mi nem így nyugodott csak reggel is a' csatatéren,

Mondák mindnyájan, szeleket megelőze futása,

És nyila messze röpült ragyogón, és gyorsan előtte.

Most pedig éktelenül itt fetreng véres ajakkal,

'S szép arany íjából gonosz ellensége lövöldöz! “

Végre Laborczánt is hozták, 's a' kis halom' alján

Négyöknek tágas sírt ástak az éji leventák.

A' többit halmokba rakák, és dombot emeltek

Testeiken. Tüzet is gerjesztete Csongor azonnal,

Áldozatot hogy tenne nekik kis barna tulokból,

És szomorú torral végkép megválna közülök.
Hős Ete járt egyedül holt ellenségei' halmán,
És az erős Bolgárt, kit nagy viadalban elejte,
Nézé, hogy neki is vég tisztességet adasson.
Távol azonközben megvillan az éjjeli fegyver,
Mellyre midőn pillant Ete hős, nagy gyorsan elindúl
Társaihoz, nekik a' jelenést kimutatja, holottan
Sok megrettenik, és javasolja kerülni futással
A' sokaság' erejét; de nem így Ete, 's Csongor: erősen
Állnak ezek bátor sziveikkel akármi baj ellen,
'S a' közelítőket készek fegyverre bevárni.
Még is, hogy ne talán némelly hadi társok elessék,
Hős Ete cselet gondol, 's szaporán így ejti beszédét:
„Társak, az éj kedvez. Fekügyék kiki szerte nyugodtan
A' tetemek mellé, magam itt a' holtakon ülvén
A' lobogó lángban piszkálok dárdavasammal,
Vagy sárkány tarajú sisakát föltűzőm Izácsnak
Egy hosszú vérrel fénylő kelevézre, hogy ettől
Vissza ijedjenek, és rend nélkül fussanak, akkor
Keljetek, és őket fent kardotok' éle fogyaszsa“
Végezi. Szét vezeté Csongor kis számu vitézit,
'S a' holtak mellé fektette le őket ötönként,
Hogy mikor a' jövevény sereget szét bolygani látják,
Ők egyesült karral bizvást ölhessenek abból.
Rejtve maradt maga is, 's borzadva ölelte az elhült
Bajnokokat, 's véres képökre remegve tekintett,
'S ége halálos fekvését harczokra cserélni.
Szép Ete hős pedig a' tüznél kelevézre szegezvé

A' sárkány tarajú sisakot fölütötte magasra.
'S bajnok Izács' tetemét fej nélkül vértesen, és bús
Helyzetben föltámasztá holt testi halomra,
És maga ült lobogós sisakot kapcsolva fejére.
Már az alatt közelebb járult amaz éji csoport is,
'S erre tüzet látván sebesebben kezdé rohanni.
Cserna hozá őket. Lelkét szilaj érzetek ölvén
Vétke' tudásában többé nem lelte nyugalmát.
A' tábort oda hagyta, 's futott kikerülni halálát,
Mellyet az elbúsúlt Lamias' dühe forrala titkon.
Futsz gonosz öldöklő, de utól ér szörnyü hatalma
Véres hűnödnek, 's fejedet bekeríti halállal,
Balgatag! a' hölgyet megnyerai hijába reményled
'S holtakról zsákmányt szedvén haza térni veretlen.
A' hölgy férjével, kit elöltél, nyugszik örökké,
'S itt legutolsó lesz neked e' rémületes éjjel.
Jő sebesen hadi népeivel deli termetű Cserna,
'S rézhegyü kopját tart könnyen forgatva kezében.
Ekkor kél a' hős, valamint Bakony erdeje' halmán
A' sudaras nagy tölgy, melly zölden messze kinyújtja
Ágait, és magasan jár büszke fejével az égben.
Ott szép fürteivel lágy szellők játszanak, és a'
Tiszta verőfénynél feketés nagy sasfiak ülnek:
Igy kél hős Ete, és lobog ékes tolla sisakján.
Integet a' fölemelt dárdával, 's vissza riasztó
Mozdulattal Izács' esonkúlt tetemére mutatgat,
Illy szörnyű lehet a' déltengeri sárga halál is,
Melly a' szárazhoz kis sajkán csendesen indul,

'S lassu szelek hordják veszedelmes szája' leheltét;
Végre rohanva megyen, 's a' népes partok utána
Holtak' testeivel hosszan beterítvé maradnak.
Szemmeredezve tekint a' Bolgár, látja fejetlen
Bajnok Izács' tetemét, 's kelevézen függve sisakját,
Elrémül. Iszonyodva megáll maga Cserna is, és néz.
Mit véljen, nem tudja, 's mihez tarthassa irányát.
Végre pogány lelkét ekkép szólítja magában:
,,Most van-e hát szaladásra üdő? Hah! vagy hova fussak?
Hol vehetek békét, mellyet nem fegyverem adna?
Ál ördög, vagy akárki vagy ott tetemével Izácsnak,
Míg fegyvert birhat, nem látod Cserna' futását“
Illyent gondolván, kopját vete rája bosszúsan,
Melly nagy erőszakkal sebesen zúgott ki kezéből,
'S ment egyenest; de kifáradván a' földre lehuílt.
Ekközben pengő idegéből kétszer ereszte
Gyors nyilat Und' fia is, megüté egyikével Ikámert,
A' fegyverhordót, ki legott Csernának elejbe
Általütött nyakkal leesett, sok kopja zörögven
Markában, nyomorult! többé nem nyujthat urának.
A' másik nyíl zúgva röpül fene Cserna' nyakánál,
'S a' sisakos Hirkunt sebesítvén jobb szemé' táján
Csap be, 's hideg vas hegygyel örökre eloltja világát.
Hős Ete gyors nyilakat lövén így kezdte csatáját;
Most pedig a' kopját fölkapta, 's hatalmas erővel
Vissza veté. Reszketve futott ki előle az alszél,
Ez pedig a' levegőn sebesen tolakodva sivített,
'S most nem esett le, hanem nagy erővel ütötte közepén

Cserna' kemény paizsát, 's ketté osztotta hegyével
Gombos övét éré azután, 's ott félre hajolván
Gyenge fehér csipejét szurván vérevel elönté.

Fattyú Cserna midőn evvel keseredve vesződnék,
Már közel állt Ete rettentő dárdával előtte.

Népe keverve futott, 's közben valamintha halálok
Kelne, serény haddal némán föltámadá Csongor.

Oh mig az öldöklést rebegéssel zengi el ajkam,
Bujjatok el ragyogó szép csillagok a' magas égen,
Hogy besetédjék boruló lelkemnek az éjfé.

Csongor előbb karddal leveré a' természetes Illit,
És az öreg Bekirát ketté szaggatta derékon,
A' kik szinte együtt estek le halottan előtte.
Hátban üté Bogomilt, azután a' sanda Kolombárt,
Kit, mi üdön arczczal fordult, 's szégyelve futását,
Bőr paizsát védül tartá, és vagdala karddal,
Szája fölött megvága nagyon, kiütötte kezéből
Kardját is, melly csengve legott a' földre lehullott,
A' Bolgárt Csongor még egyszer ütötte meg arczúl,
Mellyre hanyatt fordúlt dombos paizsával elesvén.
Sok futa, mint nap előtt fut az éj' köde völgyek ölében
Ő, mint könnyü sugár, hozzájok élére vasával,
És kegyelem nélkül járt ölve, riasztra közöttök,
A' gyalogokból már ötöt ejte le, most kelevézt vön,
Egy földön heverőt, 's Irkunt leütötte lováról.
(Mert csak némellyek szálltak le keresni barátjok'
Elhidegült telemét, 's a' többi lovon vala) Irkun
Vérző oldallal lecsett, és esve nyakát is

Szegte szegény, kit jó lova futván messze lehurcolt,
Hogy' kengyelben akadt lábát nem tudta kivetni.

Csongor után mind föltámadt a' büszke Magyarság,
'S a' szaladó csapatot könnyű harcokban emészté.

Kis szemü Báta, ki mint a' bús csillagtalán éjjel,
Rút vala képében, nagy fejjel, 's ferde ajakkal
Száz ezerek közt is kitünő, komor éjszaki rémként
Kelt, 's iszonyú ordítással kezdette csatáját.

Négy Bolgárt űzött egyedül maga. Karjait egynek
Elvágá, a' másoknak megtörte sisakját,

És megtörte fejét, mellyel szédülve ledőlt az.

Futában megbotlott itt a' kis szemü Báta,

'S vastag törzsökként leesett a' földre zuhanva.

A' bolgár Hiresut megfordult rája dsidával,

'S szidva fejének szúrt; de tömött kápája megóttá.

Talpra szökött szaporán, 's elvágá Hiresutesz' orrát,

Majd torkába veré az aczélos kardot; azonnal

Eldőlt a' Bolgár, és társa ijedve odább állt.

Vitte szekerczójét a' markos Tárkony is, és őlt,

Pusztított, valamerre futott ló, ember előtte.

Öt rétű paizsát a' vívó testes Oláknak

Elrontá egy vágással, 's ugyan annak alatta

Oldala' két csontját betöré másodszor. Olák sem

Vára balgatagúl. Kardjával jól csapa hozzá,

'S bal vállát mélyen megvágta; de őtet azonnal

Főben üté Tárkony, hogy aléltn földre hanyatlott.

'S rajta futó bolgár bajtársi remegve tapodtak.

Már a' két népség' üzése, futása vegyes lón,

A' rejtett Magyarok mind gyors viadalra kelének,
És rosszul forgott váratlan harcban előttök
A' buta Bolgárság. Már a' rémületes éjben
Holtakat is gondolt vesztére rohanni, 's csatával
Nem mére, mint máskor kétséges harczí szerencsét
Várni, hanem bizonyos veszedelmét futva kerülte.
'S most az ölö'k' dühödött ajakán, 's az ijedve futóknak
Torkaiból kisüvöltő hang egy zajba verődik,
'S a' fegyver ropogás, paripák' nyihogása eget ver.
Ott, hol előbb holtak borzasztó csendben aludtak,
'S a' letiport földön még féreg sem vala élő!

Cserna midőn látá népén gonosz éje' csodáit,
'S a' rettentő hőst, 's fölemelt dárdája' hatalmát,
Megrendült, 's vadsága kifogy vala minden erőből.
Fölhágott szaporán, 's megereszté jó lova' fékét,
Es futá, mint a' rém, mellyet megkergete Isten,
'S melly hosszan nyújtózik el a' nagy felleges égen,
'S hogy' leszakad, bús árnyék megý tépetten utána,
Igy futá Cserna futó népét szaladással előzvé, n,
És holtakra vetett árnyéka követte futását.
Még sebesebb árnyékánál, és rettenetesb volt
A' szaladó Ete hős, ki vivén dárdája' hatalmát,
Mint a' mennydörgés, ment zúgva, zörögve nyomában.
'S csak hamar által üte paripáját hátra feszített
Lába előtt, hol vékonyodik hasa, szőre kopottabb.
Lassúdott a' pára 's halálgond érte ülőjét.
Félre szökött hát, és a' mellynek előle iramlott,
El nem futhatván, fegyverrel várta halálát.

Főben üté legelőbb is Etét; de töröten esett el
A' vékony kelevéz' hegyezett vasa csonka nyeléről,
És Ete még állott, mint a' nagy Tátrai kőszál.
Annak kormos agyát sok villám szállja ropogva,
'S kár nélkül elenyész, mikor eljut régi tövéhez,
Melly mélyen gyökerezve megállt a' föld' közepében,
'S ott az üdök' végét ingatlan fogja bevárni.
Így Ete még állott, 's dárdáját hosszan előre
Nyujtván, mig kardot rántott az, erőt veve ismét,
Monda pedig, mikoron rá készült Cserna rohanni:
„Hitted-e hát te kölyök Bolgár, hogy gyenge csapásod
Engem is a' holtak' seregébe fog úzni? de téged
Most megemészt tüstént e' hosszú kezembeli dárda,
És ragyogó kardom szivedet megjárja hegyével.
Majd panaszolni fogod népednek ferde ajakkal,
Hogy mikoron szaladál, magyar ifju leventá ütött meg.
Az pedig ottan rád nem fog hallgatni; hanem fut
Fegyverem' életől, 's egyedül hágy téged az éhes
Férgeknek, kik majd dögödon marakodva lakoznak“
Erre felelt, noha félt, bátran deli termetü Cserna:
„Téged ugyan nagy erőd büszkévé tenne; de láttam
Én már elrémült fejedet, mely szinte lehullott
A' nagy Viddin előtt. Hej! máskép állsz vala ottan:
Most engem büszkén éhes férgeknek ajánlasz.
Várj csak, azok téged sem fognak messze kerülni,
A' ki reánk lappangva csapál, mint éjjeli farkas.
Most vedd e' választ holtak' rablója, 's dögölj meg“
Így szólván ragyogó kardját neki vitte, 's keményen

Csapkoda balja felé, 's most mint két tigrisi kölykek,
Vittanak elhangzó iszonyú csengéssel az éjben.
A' szaladók megfordulnak bámulva, 's közöttök
Látván egy harczolni urát egyenetlen erővel:
„Vajmi buták voltunk, hogy féltünk eddig is e' csúf
Latroktól, kiknél majd tizszer több vala számunk.
Jertek most, üssünk rájok, 's mentsük meg urunkat“
Hangosan így szólott; 's mind zajra fakadtak utána,
'S mint sívó lelkek, keseredve rohantak urokhoz.
Cserna, kerek paizsát verdeste keményen Etének;
Ez meg'vissza szökött, 's dárdáját messze kinyújtván,
Mellben üté Csernát, hogy azonnal vére kibugygyant
Torkából, 's elalélt karjával kardja lehullott.
Kardra kapott Ete is, 's nagy erővel vága nyakához,
Melly a' páncél' kapcsa fölött gyengén vala fődve.
Itt éré: a' Bolgárnak feje porba vetődött,
Teste pedig nagy zörgéssel hullott el utána.
Szörnyű kínjától vonagoltak tagjai, ékes
Arczát szájából kiszivárgó vére csufítá.
Rá hágott Ete, 's mellyeket ő kérkedve letépett,
Tarczal' ivét, teli puzdráját most vissza szerezte,
'S pajzsa helyett baljába vevé; 's vállára akasztá.
Egy csapatot Csongor, 's öldöklő társai üztek,
Sok most erre rohant, ha lehetne, megóni vezérét,
Vagy legalább testét megmenteni víva remélte,
'S csenge boszúálló markokban kardjok' aczéla.
Kikre midőn nézett Ete hős, elejökbe vetette
A' véres fejet: az nagyot esvén földre lekocczant;

Ő pedig így szólott rettentő szóval „Ihol van
A' magasan kelt fej feketítő porba keverve:
Bánatos anyjának nyujtsátok vissza, hogy őtet
A' zajogó tenger' habjában mossza fehérre;
Mert nagyon elcsúfúlt . . . de ti sem juttok haza többé,
Sorra vasat nyeltek, dühödők, 's vért isztok előttem“
Elkeseredtek ezen, 's szilajabban zúgtak előre
A' bolgár katonák, de amaz sem szóla sokáig,
Mint fecsegő szajkó; hanem a' vont hurral ereszté
Tarczal' erős nyilait, sok az által szörnyü halált halt,
Bráleczi Imerrel alá fordult: azt mellben ütötte
A' hegyezett vessző, száján besivíta emennek,
A' mint ordított: egyszerre elállt szava, 's a' nyíl
Által járva fejét jó messze kiállta hegyével.
Így ezek a' csörgő fegyverrel porba zuhantak.
Harmadszor csendült Tarczal' szép ija kezében,
'S ekkor sem suhogott nyila hasztalan, a' gyalog Eddint
Fülhegyen érte, 's tovább kelvén megakadt az üdösebb
Eddin' czombjában, ki amazt lovagolva követte.
Eljajdultak ezek; de velök nem gondola senki.
Könnyű dárdával Szemirenka leszálla lováról,
Megragadá izmos baljával Cserna' fejetlen
Testét, és szaporán elvonta Etének előle.
Mint őz borjat evő tigris, vagy bojtos orozslán,
Mellyre hiéna rohan, 's konczát vonszolni merészli,
Rá viszi rettenetes körmét ordítva, dühödve:
Úgy mene hős Ete most hosszú dárdája' vasával,
És letöré derekát a' hú Bolgárnak: az ottan

Össze rogyott ura' testével, 's nyöszörögve reá halt;
 Bajnok Etét ez alatt láncával mellben ütötte
 A' gyors Kelde, 's egyéb társit biztatva reá tört.
 Még is Etét mikoron szemlélte rohanni feléje,
 Szembe nem állt vele, jó deresen szaladásnak eredvén.
 Öt az ölö ifjú leveré döngetve lováról,
 'S lóra kapott maga, 's most mint a' sas jára közöttök,
 És magasan forgott véres lobogója az égben.
 Balra szegett fejjel viszi, a' mén szörnyü hatalmát,
 Tombol, tajtékzik, remeg, izzad, borzad alatta.
 Most Ete hős nyilazó Rollinnak szúrja hasába
 Dárdáját; lerogy az, 's kínjában marja ruháit.
 Megtöri Broncek' agyát, 's melléje lefekteti Zákát,
 És jámbor Rutufot, ki gerelyt vete rája; de gyengén
 Kocczant az paizsán, 's leesett a' földre rezegve.
 Így ment, mint a' nyíl sebesen, 's veszedelmes erővel
 Cserna körül már harmadszor, 's kikerülte futással
 A' rá hányt kopját, vagy meg-megrázta aczélos
 Pajzsát, 's a' bele tört fegyvert hullatta: körüle
 Ember, ló hullott az alatt, 's nyöge véresen a' föld.
 Senki ezentúl a' testet nem merte ragadni,
 Csongor is erre került ismét, 's a' kis szemü Bába,
 Most a' Bolgárság másodszor eredve futásnak,
 Vissza futott, árnyékát is rettegeve tekintvén.
 A' csend, mellyet az éj' viadalma szegett meg, ezentúl
 Még iszonyúbb, mélyebb lön, mint mikor a' nagy üdö még
 El nem kezdődött, 's a' fő hatalomnak ölében
 Eleterő nélkül nyugodott a' néma teremtés.

A' két tábornak nem volt nyugalma azonban.
Zúga szünet nélkül a' csillagos égnék alatta,
És tüzeik versent csillogtak az égi tüzekkel.
Áll fenn várában Alpár' ura, néz le, 's ezerszer
Változik el gondos szive' indúlatja: tünődik.
Majd hül, majd izzad, félelmét váltja haragja;
Majd megalázódik, majd gőgösen érzi hatalmát.
Ébren van, de az álommal vetekedve röpülő
Bágyadt gondolatok támadnak erőtlen eszében,
'S járva, pihenve fején leli szörnyű gondjai terhét.
Fegyvert ölt most, és a' nagy táborba lekészül.
Egyben elejbe siet zokogó neje, fátyolos Íno,
'S szóke Melitta, kiket, mikor egy kikeletkori nappal
Ossa hegyaljánban szedtek koszorúba virágot,
Szép görög országból tiltott szerelemmel elorzott,
'S titkon ölelt, az anyák' átkát gyönyörébe keverve.
Most ezek eljöttek, 's legelőbb szólt fátyolos Íno:
„Merre Zalán, haj! merre sietsz, bús árva fejünket
Melly szörnyű inségre hagyod hites esküid ellen?
Vártalak, ah mert nélküled nem is édes az álom,
'S most nem jósz te, miként ezelőtt vala jőni szokásod,
Hogy keblemben elaltatnád nagy bűncim' átkát,
'S képzelt boldoggá karodon ringatna szerelmed.
Óh mi igen más szív voltál, mikor Ossa' tövében
Szűz lány társammal leltél koszorúzva, 's virágát
Ifjúságunknak, te hitetlen, örökre kicsaltad,
Akkor csábító szemeden szép szikra világolt,
'S ifjú-ajkadon olly kedves vala hangja nem ösmert

Honnodnak. Hitetű, most melly csűfságrá hagyandasz?
 Éjtszaka rejtve vagyunk, egyedűl elzárva naponnan.
 Csak te valál öröműnk komor éjjeli csendes üdűben,
 Most fegyverbe sietsz, 's ránk nincsen gondja szivednek.
 Ah hát, mig harczolsz, idegen kéz birjon-e minket?
 Vagy szabadulván is, hova a' nagy földi világba
 Tisztesség nélkül, nyomorűlt, hova menjek ezentűl?
 Jűj ki Zalán, oh jűj ki velűnk e' harci vidékrűl:
 Szolgád, és szeretűd, valamerre menendezs, utánad
 Léplelek én, 's el nem fárad kísérni szerelmem.
 Kedvez az éj, jer vissza Zalán, jer, veszni ne hagyj itt.
 Vagy várod, hogy bűs fényét szemeimnek eloltsa
 Őn kezem, és ki setét éjben szívemnek alatta
 Fekszik, az is veszszén, nyomorűlt, a' gyilkos anyával,
 És valamerre hajolsz, legyen átka, keserve fejednek? "
 Mellyre Zalán szomorodva felelt, és közbe sohajta:
 „Most jűsz hát te is, oh most jűsz keseríteni, bűs hölgy,
 Kit más szűveknél tűzesebben kedvele szívem?
 Most keserűtesz-e? haj mért kellett arra vetűdnűm,
 Mért kellett idegen földűn szemeimbe ötűlnűd,
 Hogy most könnyeidet lássam kebeledbe lehullni?
 De ne remegj, megmentelek én: ti elűre lementek
 A' Duna' partjaihoz. Ha szaladnom kellene, ottan
 Fűlfoglak titeket, 's a' nagy hullámos özűnnel
 Kis sajkánk szaporán lerűpűl Nándornak alája "
 Ő ugyan így szűlott, 's megűrűl vala fátyolos İno,
 Szűke Melitta meg' állt, mint ékes vűlgyi virágszál,
 Melly gyűnyűrű kebelét a' csalfa melegre kítárta,

'S csak hamar a' fagyos éj' dere hullott gyenge fejére.
Leng azután a' langy szellő, fris harmat esik rá,
'S fürte fölött melegen tündöklék az ifju verőfény.
De kebelét az már többé nem nyitja; hanem vész,
'S hervadt gyenge fejét vékony szárára lehajtja.
Szőke Melitta imígy állott fejsüggve Zalánál,
És halovány ajakát szomorún illy szókra nyitotta:
„Bár inkább vennéd el tőlem az élet' unalmát,
És vérző szivemet nyitná meg kardod' aczéla.
Haj! nincs már örömem, nincs semmi reményem azulta,
Hogy veled itt egyedül elzárva gyalázatot élek.
Majd mire kell jutnom, nem tudtam balgatag, akkor.
Fennyen ígérgetted, hogy drága szüléim' ölébe
Vissza vezetsz, 's aranyos szavaid vesztetre hitettek.
Most buja véreddel megrontád lelkemet; eltűnt
Szép ifjú napomat komor éji homályba vetted,
És megvetsz, ínségemnek hia hogy ne lehessen.
Menj hát, bizvást menj, örvendtesd fátyolos Ínót,
'S hagyj engem csufságra; de majd megbüntet üdövel
Mellytől elragadál, honnom' szent istene téged,
'S a' sírból kikiált örömidre leányi szemérmem“
Igy szólván szomorun belső teremébe vonúla.
Menne Zalán örömet, hogy vigasztalja; de Íno
Lágy ölelésével megtartja, 's kezére borulván,
Féltékeny szavait sugdossa remegve fülébe.
'S már lágyulna Zalán; de felejteti gyenge szerelmét
A' népes tábor, melly zúg várának alatta,
És melly ellenben csillámlék az éji tűzeknél.

Most lezörög, mint egy kísértet, utána Preheszka,
'S a' szálas Kornyik, fegyverhordója, sietnek.

Hú kísézőket rendel, kik gyorsan utazván,

Éjszaka hölgyeivel futnának el a' hadi térről,

'S a' Duna' partjánál híret várnák be, vagy ötet.

Íno pedig keserű könnyekkel tölti meg arczát,

'S szőke Melittával nem egyenlő búban elindúl.

Ekközben jeles áldozatot készíté Hadurnak

A' győztös tábor. Sík tér vala hagyva középett,

Hol magasan lobogott a' tűz halmos fa rakásból,

És ropogó haragos szikrái az égbe röpültek.

Jó távolságban, mint a' délester szivárvány,

Melly az eget csoda színezetű boltjával elosztván

A' fagyos éjszaktól délig nyujtózva legörbül,

'S szemtévesztve megáll zúgó nagy tengerek' árján:

Úgy állt félkereken, képpel fordulva tüzének,

Alpár' tája felől Árpád' hadi népe nyugodtan.

Szemközt, és közelebb a' tűzhöz elődi vezérek,

És bátor daliák álltak viadalmas erőben,

Mind tisztelve Hadurt, mind hálát mondva Hadurnak.

'S most a' fő Táltos Kárel, magzatja Izárnak,

Mellén gombokkal ragyogó köntösben előjött.

Keskeny övét derekán aranyos csatjával akasztván,

Hosszan alá lógott zöld rojtos barna ruhája.

Tarta pedig baltát, 's nagy selleget ötvös ezüstmél,

És közelíte, miként közelít a' nyugati felhő

Nap' lesiettéhez, mellytől a' barna setétség

Ritkúl bús közepén, 's kiragyog szép széle körösleg :

Ügy leszen itt kitünőbb a' Táltos' termete, képe.
Hosszu szakálával havas üstöke, bajsza fehérlik,
És magasan kiderül nagy homloka tiszta szemével.

Csendes buzgóság izgatván lelke' nyugalmát,
Tiszta tekintettel dalt kezdé magában; utána
Titkos dal repesett a' zengő Táltosok' ajkán.

Most hátrább lépett, 's szolgáltak társai, zúgó
Csermelyi habzattal megtöltvén sellege' öblét.
Bükfa kupáikat is megtölték gyorsan utána.

Zengve körül állák azután a' nagy tüzet, és azt
Mind egyszerre, kupájokat is bele hányva, megönték.

'S im valamint mikor a' sok századok ulta kevergő
Forróság kitör öbleiből, és szikla-tetőjét

Fölrúgván magasan szikrázik el a' levegőben:

Rettenetesb lánggal lobogott föl az éjjeli nagy tűz,
És vereses ropogó szikrái magasbra kelének.

Szerte világos az éj, de az álló néma hadaknak
Tornyosodott árnyéka setét órjási hegyekként
Messze lenyujtózik rémült várára Zalánnak.

De mi moraj támad, mi riad meg az éjszaki sarkon?

Áldozatul barmok voltak czövekekre kötözve,
Gyenge juhok, 's ökrök, 's harczok' paripái. Előttök

Két őrző állott kezeit botjára nyugasztva:

'S im vastag kötelét dühösen rángatva letépvén
Egy nagy igátlan ökör vészes rohanással elindúl.

Mint naptól a' hó, fénylettek szőrei testén,

'S vitte magas szarvát, ádázan előre szegezve.

Ez legelőbb a' két őrzőt kergette, 's ki rája
Bottal ütött bátrabb lévén, azt messze kivetve
Megtapodá, dühösen földet hányt szarva hegyével,
'S bőge veszett torkát iszonyú hangokra feszítvén.
És futa messze; de a' seregek mindenhol előtte
Álltanak, és ha közel szaladott, fegyverrel ijeszték.
Vissza kerüle tehát, és nagy fáradtan elállá
A' lobogó tűznél. Bámulva tekintete itten.
Véres nagy szemeit vadán a' nézőkre mereszté,
'S álla magas fejjel, mint a' havas éjszaki jégdomb.
Megragadá szarvát tüstént a' fő hadi Táltos,
'S homloka' nagy csontját megüté baltája' fokával.
Földre rogyott az erős állat messzére kinyujtván
Lábait, és hosszú szarvát a' földbe szegezvén.
Ekkor imádságát így kezdte Izár' fia Kárel:
„Nézz le Hadúr csillag szemeiddel az ég' közepéből,
És ha mikor kedves vala néked az ilyen ajándék,
Vedd kegyesen most ezt; adj honnt idegenbe futóknak,
A' barmok neked esnek el itt kezeinknek alatta,
És neked ég lobogó lángunk. Hagyd, veszszenek úgy el
Gátlóink, valamint a' viznek csepjei vesznek
A' lángban, 's valamint juhaink vasainkkal elesnek.
Veszszenek el, 's tűzzel, vassal ronthassuk el őket“
Égre tekintgetvén így szóla Izár' fia Kárel,
'S a' figyelő daliák mind megzendültek utána.
Rettenetes lett most az imádság' hangja szavokkal.
Szörnyű láng szemek, mint egy bús üstökös, égtek,

És hademészti tűz csillog vala mindenik arczán,
 Így könyörög komor anyjának, mikor érzi jövését,
 Sárga fejét rázván a' vad kölyök éhes oroszlán,
 Vagy sziklás fészekben ülő nagy sasfi, ha hallja
 Barnás felhőkől apját csattogva leszállni;
 Így könyörög nagy erőszakkal, 's éhsége' hevében
 Éles erős szemeit, 's száját megnyitja visítva.
 Párduczos Árpádnak csendes vala képe, 's szemében
 Könny ragyogott, mint kék levelen szép reggeli harmat,
 Hangja pedig rettentőbb volt valamennyi' szavánál,
 Olly nagy erővel jött érző fejedelmi szivéből.
 Még magasan lobogott a' tűz' nagy lángja Hadúrnak.
 Kardjaikat kivonák mostan valamennyi vezérek,
 'S égre szegék, haragos hangon egyszerre kiáltván:
 „Veszszenek el! tűzzel, vassal ronthassuk el őket.“
 Ezt mikor a' seregek hallák, buzdulva emélték
 Fegyveröket, földrendítő rivadással üvöltvén:
 „Veszszenek el! tűzzel, vassal ronthassuk el őket.“
 Nem ropog így a' hegy, mikor éltes szikla-tetőin
 Össze veszett viharok harcolnak durva szelekkkel,
 'S roskadozó szirtét feketés üregekbe lehányják.
 Vagy mikor a' nyugovó tengerre zuhogva lecapván
 A' magas árboczokat kitérik csikorogva derékon,
 'S tarka vitorláiú nászadokat össze kevernek:
 Nincs illy szörnyü moraj, 's rémítő hangos üvöltés.
 Hósei Alpárnak meg nem rémúltök-e, vagy kik
 Messze hazából illy tova jöttök halni, görög nép,

'S harczos Bolgárság, szivetek nem hül-e meg erre?
Mért dobog olly zajosan, hajatok mért borzad az égre?
Oh bizony itt méltán támad félelmetek. A' melly
Éjszokról iszonyún harsog, nem gyáva kiáltás:
Férfiak állanak ott, nagy romlást esáve reátok.

HATODIK ÉNEK.

Barmaikat most sorra ölék a' Táltosok, és hogy
A' nagy igátlan ökört meg akarnák metszeni, gyorsan
Lábra kel az, 's a' tűzláng' szélén által ugorván,
Éktelenül kormos bőrrel hamar elfut előlük.
Űzik, ölé nyilat, és kopját lödöznek utána,
Meg nem tarthatják; fut az egyre, kemény hasa' bőrén,
'S hátában viszi a' nyilakat, 's tört kopja' darabját.
Most szabadon megyen, és vaktában előre bolyongván,
A' jövevény bolgár seregek' közepébe vetődik.
Sok vala már, ki nyilat, kardot készíté, gyanítván
A' nagy zajgásból, hogy baj támadhat, azonban
Látván a' szaladó barmot, nagy örömmel örültek,
És leverék tüstént vig tort készítve belőle.
Haj! mi keserves lesz reggelre az étel ezeknek,
Hány vagyon itt, ki ma tobzódik jó kedvvel utolszor,
Kit többé se' velős csontok'bele meg nem erősít
A' sírnak fenekén, se vidáman rája köszöntött
Életadó bornak ragyogó szép nedve nem ébreszt.
De térjünk ismét lobogó lángjához az Úrnak,
Kit forró szívvel hadat űző sergek imádtak.
A' tüneményt látván sokan ott gyanakodva jövendő

Roszsakat értének, 's tévesztő csalfa szerencsét.
Hozzájok szaporán így szóla Izár' fia Kárel:
„Mit rémültök ezen, hadat értő férfiak? Íme
Mind leesének az áldozatok, csupa egy futa tólunk.
Éktelenül az is, és sűrűen vérezve nyilakkal.
Meglássátok, az öldöklő viadalmak utána
Csak kevesen fognak csúfúl menekedni futással;
És azok is véres fejjel bágyadtan omolnak
Rémült hölgyeikhez, hogy azoknak nyögve mutassák,
Melly iszonyú sebet ejt a' fényes szittyai fegyver “
Így szólt, 's a' néphez szavait több társai vitték,
'S a' zajgó seregek némulva lecsillapodának.

Ekkoron a' lakozást kezdék; de nem inga helyéből
A' tábor, se' csoportba, se' szét nem bomla; hanem gyors
Férfiak öntöttek habozó bort bükfa kupákba,
Sorra vivén étkekkel együtt a' kész seregek közt.
Körben erős daliák, 's kaczagányos harczi vezérek
Ültenek, és vígan lakozának az áldozatokból.
Jól megelégedvén, buzdító harczi beszéddel
Váltakozták egymást, 's dal verte az éjnek unalmát.
Közre pedig legelőbb viadalmas Izár' fia Kárel —
Unszolván őt a' daliák, és harczi vezérek —
Jött rézzel ragyogó kobozát pendítve szavához.
Hangos enyegéssel játszott könnyű keze húrján,
'S messze kizengett ajkáról a' kellemes ének.

„Gyászos vagy, 's szomorú, emléke az ősi üdőnek.
„Pusztító képpel leng rajtad az átkos enyészet,
„'S vissza, letűntöd után, fájdalmak' hangja süvöltöz.

- „Haj! valahányszor az énekben zendülve közelgetsz,
„Könny lepi a' szemet, a' későkori énekes' arczát.
„Gyászos vagy, 's szomorú, emléke az ősi üdőnek “
Igy kezdé: szavain szemfényei könnybe telének,
Mindenik erre veté szemeit, 's ő dalla továbbj is:
„Mért örvendsz magadon ragyogó szépsége Csatárnak,
„Szűz Habilán? mért pártázod fiatalka fejednek
„Ékes arany szálát koszorúzott völgyi virággal,
„Fürteidet pedig a' havazó vállakra bocsátván,
„Mintha sokáig örülhetnél, szellőnek eresztéd?
„Ah viharok zúdulnak elő, 's egymásra csatázván
„Elszórják örömed' pártáit gyenge hajadról,
„Eltemetik napodat, 's szemeidnek tiszta világát.
„Fogsz te örülni, de víg örömed' tartása rövid lesz,
„Ah rövid, és elenyész, valamint a' hajnali szép fény.
„Vagy mi moraj támad? Nem Bendeguez, a' ki közelget,
„A' haragos Kutigúr? Nem. az ő, szép ifja Csabának,
„Bajnok Apor lovagol sebesen vágatva keletről.
„A' dobogó gyors mén büszkén hánykódik alatta:
„Fényes boglárók csillognak sárga fejről;
„Kurta sörény veri tiszta nyakát, szél hordja sörényét.
„Ő pedig ül aranyos dárdát ingatva kezében,
„Mint zöld ág' tetején reggel szép égi madár ül,
„Melly ott szárnyat emel ragyogó tollának örülvén.
„Igy közelít a' hős: öröm, és szerelem van alakján,
„'S messze előre ragyog vágyódó lelke szemével “
„Jár ősz apjával Habilán sík puszta mezőben.
„Ott leli őket bajnok Apor, 's leszökelve lováról,

„A' lányhoz tüzesen pillantván, mond az atyának :
„Ösz atya, régi vitéz, ha jeles volt híre Csabának,
„'S ösmeretes nálad, fia jő most, vedd kegyelembe.
„Lányadat, a' hajadon Habilánt add, hölgye lehessen“
„Erre Csatár, az előszült hős, így szóla viszontag :
„Tőled is oh Habilán, szép gyermekem, elmaradok hát ?
„Elmaradok, 's veled itt elhagy vég dísze koromnak,
„El végső örömem! . . De te vidd nagy hírü Csabának
„Hős fia, vidd haza őt nyugovó váradba; szeressed,
„Légy gondos mellette, 's vitéz, mint híres apád volt,
„Hogy boldog legyen úgy a' bajnokok' anyja öledben“
„Így az öreg, 's első szerelemmel Apornak ölébe
„Hajlott szűz Habilán. Levévé pártája' virágit,
„'S bajnok Apornak adá; de közel vala szörnyü haraggal
„Bendeguez, a' Kutigúr, 's most mint nagy üregbeli sárkány
„Melly véres taraját magasan viszi barna fejével,
„Elfödi a' napfényt, 's rémítön röpdös az égben,
„Körmei, 's emberevő foga mérgesen össze koczogván :
„Úgy mence Bendeguez, a' zengő csarnokba haraggal“
„, Most oda már örömed szép fürtü leánya Csatárnak,
„Megszakad a' vigaság, ijedelmek' fellege száll le,
„'S a' zengő hajlék némül a' benne lakókkal.
„Merted-e hát, így szól, — 's a' csarnok reszket alatta —
„Merted-e, gyáva fiú, megelőzni szerelmemet? Élted,
„'S honni csekély híred, ha hatalmam akarja, kivesznék.
„Nem Csaba' magzatját illetheti lánya Csatárnak,
„Hagyd nekem őt, 's haragomtól félj, melly téged elejthet“
„Így szólván fenyegette Aport. 'S harez lenne közöttök,

- „ Rettenetes , mellyen Habilánnak szíve szakadna.
„ Nem tűrhette Csatár , bátran mene Bendegucz ellen ;
„ Megtartá haragos karját illy szókra fakadván :
„ Bendegucz , így vagy-e hős eleidhez tette hasonló ?
„ Nem rémülsz az atyát végső örömeben előlni ,
„ Hogy kisüvöltson bús sirjából átka fejedre ?
„ Menj kérd dus Emezát , vagy az ékes Bimba' szerelmét ,
„ A' ki Meótnál nagy földnek birja határit.
„ Menj , te hatalmas vagy : Kérj , és nyersz hölgyet egyébutt.
„ Hagyd itten Habilánt , én őt , kire vágya szerelme ,
„ Nagy Csaba' magzatjának adom , szép bajnok Apornak “
„ Tisztelvén az öreg daliát elhallgata ekkor
„ A' Kutigúr ; de szívében még elvitte haragját.
„ Jó szelek a' morajos felhőt éjszakra csavarják ,
„ Zúgva , borongva megy az ; de megáll végtére , 's ijesztő
„ Barna halálos kebléből elszórja sokáig
„ Rejtett mennyköveit , 's hegyek , erdők égnék alatta ,
„ Gyászos vagy , 's szomorú , emléke az ősi üdőnek ! “
„ Elmene már Habilán fiatal deli nője Apornak ,
„ 'S ül vala hősével Tanaisnak habjai mellett ,
„ Csínos fürtü fejét a' hős vállára lehajtván.
„ Csendes volt a' víz , sok fény fürdik vala benne
„ Gyenge sugárzattal , 's szél nem fodrozta be színét.
„ Elnémúlt mind a' zajos élet' hangja körülök ;
„ Ünnepet ült a' természet , nyugalomra bocsátván
„ A' viharok' seregét , 's az ölö villámi hatalmat.
„ Kísértő denevér félt a' tündökletes éjtől ,
„ 'S megmaradott üregén az irigylő sanda bagolylyal ,

- „Ily díszes nyugalom' közepett csak félig örülvén,
„Meggzólal Habilán, és zeng szava kellemes ajkán:
„Bajnoki szép férjem, kedves nekem a' te vidéked.
„Ah de nagyon retteg Habilánnak szíve miattad.
„Vagy nem fegyvereket hallok esördülni? mi barnúl
„Déli fenyérünkön? nem Bendegucz, a' ki közelget?
„Jój vígy el szaporán, vígy el váradba 's nyugaszsz meg“
„Így szólván mene férjével; de utánok eredvén
„A' haragos Kutigúr, mérgeedve kiáltoz Apornak,
„Hogy hölgyestül őt, ha nem áll meg, elejti nyilakkal,
„'S mellyet rejte, kivillámlik réz fegyvere szörnyen.
„Ekkor Apor, hova lenne? megáll, 's hölgyére borultan,
„Hölgyem szép Habilán, mondá neki, veszni maradsz-e
„Itt velem, ah fuss el, küldj fegyvert csarnokaimból,
„Vidd haza csókomat, így, vidd el, majd elmegyek én is“
„Menne; de a' Kutigúr kopját vete rája kegyetlen
„Markából, 's mene, mint villám, a' kopja' hatalma.
„Kárt még sem tehetett, a' földben elállá rezegve.
„Onnan Apor kiragadta, 's az öldöklőnek imígy szólt:
„Hős vagy-e, vagy latrok' vezetője, hogy így közelítesz,
„Mint rabló fene vad? De ne bizzál, vissza megy e' vas,
„És iszonyú dühödő fejedet megfúrja velődig“
„Így szólott, és vissza veté a' somnyelü kopját.
„Bendegucz elkerülé; de serény katonája Kelendi
„Általa meghasadott fejvel láttára lefordúlt.
„Zúg, morog a' Kutigúr, karddal rohan ellenök... Indúlj,
„Indúlj szép Habilán, oda lesz hős férjed, elejti
„Őt a' vad Kutigúr önnön várának előtte.

- „Újra viaskodnak. Nincs fegyver bajnok Apornál,
„Még sem rettenik ő. Egy zordon szikla darabbal
„Rá megyen, és dombos mellét úti teljes erővel.
„Bendegucz itt megdöbbenik, és lélekzete fullad,
„Nagy feje is lehajol; de körül van népe, segíti.
„Eszmél újra, 's az ellene jött, 's katonáit ijesztő
„Hóst döfi, nagy kardját puha ágyékába meritvén.
„Indulj szép Habilán, oda már hős férjed, elejté
„Őt a' vad Kutigúr önnön várának előtte.
„Indul, haj! későn, a' vadnak körme közé jut,
„'S szörnyet hal gyötrött lelkét fájdalommal élölvén.
„Ott vész, 's gyenge fejét vérző férjére lehajtja.
„Még ekkor nem húnyt le borongó napja Csatárnak.
„A' viadal' hírét hallá, 's átkozta vivóját:
„Mért rázzátok irigy szelek a' fát, melly egyedül áll?
„Gyenge virágai elhullnak fonnyadni tövéhez.
„Mért jötök viharok zöld ágat törni fejről?
„Áll a' bús törzsök. Keserűség' nedvei mossák
„Vén gyökerét, hogy disztelenül fölkeljen az égbe.
„Óh Apor, óh Habilán, ti virágai voltatok a' vén
„Törzsöknek. Hova hagytalak el, hova hagytatok engem?“
„Igy szólott csikorogva, 's szavát elfogta keserve;
„De hallá fenn a' hadak' istene lelke' siralmát,
„Csúfos harczáért megutálván Bendegucz' éltét,
„Rajta ütött, 's leveré haragos villáma' tüzével.
„Gyászos vagy, 's szomorú, emléke az ősi üdönek!“
Végezi; bús fejeket mindnyájan földre sütötték,
Árpád a' győzlős seregck' fejedelme pedig szólt:

„Éneked, óh Kárel, szomorú¹, gyötrelme szívünknek.
Mert harag, és szerelem, ha határ nincs benne, keserves
Romlással megyen a' rövid élet' napjain által.
Mégis az elmultról mindenkor kedves az ének,
És örömet halljuk dalszóban az ősi hatalmat.
Csak rokon, a' rokonok' keblébe ne mártana gyilkot,
Haj! csak véréhez soha senki ne lenne kegyetlen.
Nemzetem! és késő unokák, a' mit mi szereztünk,
'S szerzendünk ezután, nem dönti-e porba, homályba,
Egymás ellen ütött villongó kardotok' éle? "
Így szólt; 's mindenik elméműla vezéri szavára:
Aggodalom tölté lelköknek harezi haragját.
Végre kiáltának némelly hadi büszke vezérek:
„Mondj te nekünk más dalt, kürtös Lehel, ősi hadakról
Győzödelem legyen éneked, és zengése örömjaj "
Ekkor előveszi szép kürtét Lehel, és bele fúván
Vékony hangot ereszt torkából, mely az üreglő
Csontot megjárván harsány hatalommal ömöl ki,
'S változatos gyönyörű zengzettel játszik az éjben.
Meggstünik, és az erős ajakakról elveszi kürtét,
'S dalra fakadván, most így mondja esatáit Ügeknek:
„Halljátok szavamat daliák, és harczi vezérek!
„Bár azok is, kikkel földrázó harezokat űztünk,
„Hallhatnák azok is dalomat diadalmas Ügekről.
„Hol vagytok rohanó Hábor, deli természetü bátyám,
„Hol van hős Edömér, hol kellemes ifju Laborczán,
„'S a' nyilazó Tarczal' kezeit mely álom emészti?
„Ah, mint máskor, ezek többé nem hallanak engem;

- „Némán a' szomorú holdnál leterülve feküsznek,
„'S vérök az öldöklő harcok' mezejében özönlik.
„Nem hallhatnak már, de dicsőség, 's fény lepi őket,
„'S száguldó paripák telepítik elejbe Hadurnak,
„Hol diadalmasan ül nagy fellegen a' magas árnyék,
„Mégis erős megválni nagyon; de csatáit Ügeknek
„Halljátok figyelő daliák, és harzi vezérek“
„,Honn! besötétedik a' te eged, porfelleg omol rá;
„Ellenséges erő közelít, fene népe Huronnak,
„Barna Huron legelői, mint örmény bojtos oroslán,
„És rengő sisakú fia, délczeg Uláma rohannak.
„Mért rendűlsz veszedelmeiden nagy honnja Ügeknek?
„Még neked állnod kell, oh mért rendűlsz meg alattok,
„Bajnokaid nem gyáva fiúk, nem gyenge galambok!
„Kél Ügek, a' véres kardot hordozza Kevergő.
„Csattog az össze hívó paizsok' hangos reze, buzgány
„Dárda, tegez, kardok csördülnek, 's össze verődik
„Száguldó lovakon a' döntő szittyá Magyarság.
„Kél Ügek, és zajogó seregek villognak előtte.
„Rajta! kiált, 's az egész tábor földrázva megindul,
„És csattogva süvöltve csap a' két nagy sereg össze.
„Igy vának hegyi fergetegek magas erdei fával,
„Vissza imígy harczol nagy szálla szeleknek urára,
„Hogy moraj indul, és döbrentő szörnyü csikorgás.
„Itt is az össze ütött fegyver, fene harzi sülvöltés,
„A' nyihogó paripák rettentő zajba verődnek.
„Vas karral bátor daliák egymásra rohanván,
„Kopja röpül, 's gyors nyíl, a' vívók' szörnyü halála.

- „Döng, recseg a' paizs, és kelevézek törnek el élén.
„Vértek, 's a' tarajos sisakok rongyokra bomolnak,
„'S véres kalpagokat tipor a' ló ronda fvényben.
„Bátor Ügek viszi öldöklő nagy kardja' hatalmát,
„Nincs, ki megállja szemét, 's hademésztő karja' csapását.
„Csak te vitéz ifjú, gőgös magzatja Huronnak,
„Csak te rohansz neki biztoddan; de halálos ütéssel
„Téged Ügek lever a' lóról nemzódnek elejbe,
„'S porba kevert ajakad panaszos hangokra csukódik.
„Ott nem késik Ügek, viszi harczos lelke' haragját.
„A' láncsás Hubarát ketté vagdossa derékon,
„És testes Remilint, ki reá nagy bottal irányzott,
„Gyorsan agyon vágván, velejét kardjával elosztá.
„Öt azalatt dühödött hangon szólítja Huron, 's jó
„Két élű dárdával elő, mint éjszaki csillag,
„Melly haragos szikrákat hány, 's fut az égen ijesztve.
„Úgy jöve, 's a' sereget szörnyű rohanása megosztván,
„Bátor Ügekre csapott, 's derekát megütötte keményen,
„És behatott az ütés a' hősnek harci vas üngén;
„Réz öve tartá meg, behajolván a' nagy erőtől.
„Öt Ügek, a' dobogó paripán meg' helyre verődván,
„Vissza nyomá, dárdája nyelét elvágva vasával.
„Hátra tekint azalatt, 's mint látja, körül vala véve,
„Népe kemény harczczal harczától messze szakadván.
„Hagyja Huront, és vissza kiált, és vissza ügyekszik.
„Utját állnák itt; de zörögve lehullnak előtte,
„Mint a' sárga levél szélnek futtára mozog, 's hull.
„Bajnoki közt van már, 's rettentőbb harczokat indít.

- „Hajtja Huront fene népével, 's öldöklí, zavarja.
„Barna Huron megfordúlt most, mint hirtelen árvíz,
„Megragadá nagy Ügek' lova' fékét, 's mellire tartván
„Széles erős paizsát, így szóla „megállj Ügek, a' nép
„Veszve ne szenvedjen, harczoljunk ketten ügyünkben “
„Így szólott: Horkanva megállt nagy Ügek' lova 's a' két
„Hős megverte rezes paizsát, és inte hadának.
„Mint mikor a' Tündér lecsap a' tengerbe kezével,
„Ott az eget vívó hullám két részre kitérvén,
„Tiszta verőfénytől ragyogó vízoszlopok állnak,
„Ő pedig a' száraz tenger' fenekére lerándúl,
„'S a' kibukó szörnyet buzogánnyal verdesi, rontja:
„A' két had fénylő fegyverben imígyen elállott,
„És iszonyú képpel közepett egymásra rohant a'
„Két fejedelmi vitéz. Legelőbb Huron ére Ügekhez,
„'S vállon üté, 's paripája' nyakát megvágta keményen.
„Bátor Ügek' vállán a' párducz nyomban eloszlik,
„Vérzik válla, süvöltéssel paripája megugrik,
„De nagy erővel vissza csap ő, megdönti Huronnak
„Sárga lovát, vele barna Huront megsujtja, hogy eldől;
„Hagyja lovát ő is, melly már meghajla nyakával.
„Addig erős lábbal fölkél Huron, újra csatát kezd
„A' megrendített sisakot leszorítva fejére.
„Most gyalog ütköznek, szikrázó kardjaik' élén
„Harcsi veszély reszket, 's az enyészet' szörnyü hatalma.
„Vág Ügek, ellent hány dühödő Huron, és valahányszor
„Üzi az, annyiszor ő nagy erővel vissza szorítja.
„Vérzenek, és a' vér tapodó lakaikra lecsordúl.

„Most Ügek elszántan, hogy győz, vagy halva terül el,
„Gyorsan odább ugrik, 's jobbát megkapja Huronnak,
„'S markából kitekert kardját a' földre hajítván
„Mondja: Huron hátrálj, megalázott téged Ügek ma.
„Engem-e? halj meg előb, mint ezt mondhassad, imígy zúg
„A' bőszült. 'S véres kezeit nagy Ügekre kinyújtja.
„Harmadszor rohan a' két hős egymásra haraggal.
„Porzik lábok alatt a' föld, csikorogva forognak
„Karjaik, és széles mellök dobbanva üt össze,
„Gyengül végre Huron, nagy Ügek töri nyomja kezével “
„Folyt a' sik' közepén Álom' kis csermelye délről,
„'S teljesen eltölté szűk medrét szőke vizével,
„Abba merült fél lábával Huron, és veszedelmét
„Lelte, erőt vesztvén gonosz állásával; azonban
„Jőne segítő nép; de Ügek' hada vissza ijeszti.
„Barna Huron lecsett Álom' patakába szorongó
„Oldala, 's hátra feszült derekának csontja ropogván.
„A' két hős Álom' medrét roppanva betölté.
„Tajtékozva kitért nagy földet elöntve vizével
„A' dagadó csermely; de kikelt Ügek onnan azonnal,
„'S Barna Huront fulladva hagyá bús népe' kezére “

Igy dallá az Apák' harcát Lehel: őt komoly areczzat
Hallák a' daliák, és buzgó lelki gyönyörrel;
Szíveiket pedig a' seregek' rivadása betölté,
'S megmozdult iszonyú kezeikben az emberölő vas,
Párduzos Árpádot fellengző képzet emelte,
'S dallá lett ajakán a' szittyai szózatok' árja;
Szólt pedig így, 's közelebb tolakodtak az ütközet értők:

- „Rendületlen Atyák! melly szó lehet a' ki fölérje
„Bajnoki lelketeket, 's karotok' diadalmi hatalmát?
„Döntő vállaitok megnyomnák a' vasak' és a'
„Megszakadó sziklák' rohanását, könnyü nyilakkal
„A' szélvészt megelőznétek, 's a' záporok' árját.
„Mégis hol vagytok? szemetek' hadi fénye hová bűnyt?
„Ősz fejetek haj! porba merült, 's csüggedve lehajlott
„Bajvívó karotok. Pedig így kell veszni nekünk is;
„Ott, hol Ügek, deli Álmos Atyám, hol ezernyi leventák,
„'S nemzetölő Etelének erős vas karja, nyugosznak,
„Nyitva van ott a' vissza hívó föld' gyomra nekünk is.
„Mert Isten' keze van rajtunk. Ez akarja, 's ropogva
„Megrendül a' sziklafenek a' föld' közepében,
„És vele megrendül az egész nagy földi kerektség.
„Ez pillant, 's a' tengereket kifogyasztja szemével.
„Új forrást indít, 's abból harsogva lezúgnak
„Országos folyamok, tengerré gyűl az özönviz,
„És hulláma eget verdes: nincs földi határa.
„Ő int, 's a' rohanó daliának karja hanyatlik.
„Jó szele, 's száz ezerek' lelkét viszi, hozza magával.
„Mégis az ordító zivatart ha ereszti, 's utána
„A' feketült sziklát csikorogva kirázza tövéből,
„A' daliák' neve ott nem vész: azt hordja magával
„A' zivatar, 's hegyek, és völgyek zendülnek utána.
„Sőt ha hegy, és völgy elsülled mélységes türegbe
„Akkor is ékes egén a' hős' szép csillaga fénylik.
„Oh hát kíséj el hadi bátorsága szivemnek,
„Kíséj el, valamerre megyek, valamerre esatázok,

„Hogy mikoron fejem a' megemésztő porba lehajlik,
„Mondhassák: fia Álmosnak, unokája Ügeknek,
„Itt nyugszik sok harcza után, a' párduczos Árpád,
„A' honnért küzdő seregek' fejedelmi vezére“
Végezi. Elszántan, 's némán állottak előtte
A' daliak, minden csep vérök harcra hevüle,
'S bátor, emelt fejeik iszonyún Alpárra hajoltak.
Bujdosik e' közben megtévedt lánya Hubának.
Öt mikor a' hidat átkelvén megesuszna, levítették
A' esendes Bodrog' hullámai, partra vetődvén
Ott nyugodott egyedül. Közelíte dühödten azonban
A' vad póri csoport; de sűrűn nőtt zsenge fűzekkel
A' remegő lánykát Bodrognak partja befödte.
Mentve maradt, 's mikor észre vevé távozni veszélyét,
Merre hívé apját bujdosni, serényen iramlék.
Nem tett zajt sehol is, félvén az előbbi veszélytől,
Nem zengette nevét; hanem eltelt szívé sohajtván,
Sírva kereste nyomát, és könnye az útra lehullott.
Végre közel jut egy erdőhöz, hol szálas iharfák,
'S illatozó hársak sűrűn állottak etötte.
Itt borzadva megáll, betekint a' barna homályba,
'S vissza ijed; de csaló lágý zengzet tartja figyelmét,
'S lassu moraj terjed, valamint ha beszédes ajaknak
Hangjai volnának. Néz, és ösvényt lel az erdön,
'S megy remegő kis lábaival puha fűre tapodván.
Messze haladt; de az álösvény elhagyta, 's azontúl
Úgy bolygott, mint a' csábító hang' nesze csalta.
Mentében tövisek szaggatták könnyü ruháját,

'S szőke haját, melly fodraival vállára leomlott,
A' lehajolt ágak rángatták vissza fejével.
Rettentőbb lett a' hang is, közeledve, fülének.
Sas keselyűk vijjogtak alá vén sziklatetőre,
És csattogva levergődvén, a' fészkes üregben
Nagy zajgások után haragos szerelemmel elültek.
Megmordúlt a' mély barlangok' gyomra, 's az erdön
Lengő gyenge szelek zúgó szárnyakra kelének.
Itt a' reneteg, ott vad szikla vetődik elejbe,
'S fenn hogy lássa baját, száz csillag' fénye világít;
Ő pedig a' futamó rémek közt védtelen állván,
Illy panaszos szózatra fakad, 's fagyos ajki remegnek:
„Ah hova csaltál el, melly most rémítesz, ölő hang?
Hol van atyám. hol testvérim, játéki szivemnek,
'S hol vagyok én nyomorúlt? Itt a' bús reneteg, ott a'
Kormos agyú sziklák, rettentőn kelnek előmbé,
'S a' futamó rémek, 's fene körmű állati csordák.
Istene hősömmek! hova hagysz illy ótalan' engem? “
Igy szólván, a' földre rogyott, 's szeme ködbe borúla.
Veszni jövé-e, szerencsétlen, körmébe az éhes
Medvéknek, 's étkül a' bolygó róka fiaknak?
Tiszta kőkény szemedet hollók vájják-e, fehérő
Ékes tagjaidon férgek lakozása leend-e?
Nem, téged soha sem hágy el, ha nyomorgat is egyszer,
Istene hősöndnek... Ím száll a' mennyei Nemtő,
Egy tündér gyermek, védnek küldetve Hadurtól.
Ezt, hős Zongortól nemzette világtalan Olna,
És bajjal nevelé. Tündérek jártak előtte,

Gyenge szülötte körül, 's körülötte susogva röpösvén.
Végre baját látván forrásos Orozda hegyénél
Mélyen elaltatták, 's a' gyermeket égig emelték,
Ott hogy erősödjék, adták a' Szellem anyának.
Az mihelyest látá, nagy erőt ada gyenge szívébe,
Melly, mint embereké, testéből elne röpjön,
És az üdölkön uralkodjék. Szép gyermeke így nőtt,
'S titkos kedvéből legelőbb is az isteni helyről
Földre tekintgetvén gyakran lemosolyga, 's leszállá.
Égi szelíd arczán esábitó földi vonások
Változtak, 's érzés látszott gerjedni szemében.
Most is az ájuló lánykát sajnálva, megindult.
A' hadak' istene őt bátorrá tette nyilával,
'S könyü galambszárnyat vete két karjára segédül.
Itt hogy' az ékes lányt látá elhagyva heverni,
A' morgó vadakat csendessé tette nyilával,
'S hangos ezüst íját suhogó hársgalyra akasztván,
Hogy lassan zúgjon, meghagyta az éjjeli szélnek;
Tüstént lassúdott a' szélzajos éjjeli zúgás.
Ő pedig a' bágyadt lánykát álomba merítvén,
Gyermeki karjaival lágyan ringatva kivitte.
'S egy patakér mellé letevé puha völgyi füvekre.
Ott lemosá deli tagjairól sebe' szennye' homályát.
Eltünteté sebeit, 's könnyített szíve' szorultán.
Szép haja' fodrait is könnyü tündéri kezével
Össze szedé, 's lassan dobogó mellére bocsátá.
Megtépett leplét gyengén szőtt égi ruhával
Váltva, sugár derekát lekötötte tulajdon övével,

Mellyen gyenge szivárványként sok színü huzások
 Látszottak, 's szélről hajnal' szép színe piroslott.
 'S még nem kelté föl; hanem a' hús csillagi fénynél
 Csendesen a' nyugovó lánynak melléje borulván,
 Szép haja' fodraival, 's ragyogó karjával enyelgett,
 'S ártatlan csókkal meghinté ajkait, arczát.

Már ekkor keleten kiderült a' hajnali szépség.
 Atyja helyett most a' vágyódó délszaki Tündér
 Jött új fényben elő. Nem volt illy ékes az első
 Leggyönyörűbb hajnal. Mint a' sós tengeri tajték,
 Vállá, 's emelt nyaka, 's lábának teli szára fehérlett;
 Bájlólag lesimult egyebütt deli teste' ruhája,
 'S tiszta szivárvány kélt karsú derekának övére.
 Lába setét dombon nyugodott, feje égen öltözött föl.
 Tündöklőbb lévén, mint máskor, fodra hajának,
 'S bánatos orczáján fiatal szépsége ragyogván,
 Így kele, 's rá az egész természet' képe mosolygott.
 Felleg nem látszott, szélvész nem zúga az égen.
 Ő kinyitotta piros kebelét, 's vágyódva sohajtott,
 'S szellőként mene szét tüstént a' gyenge sohajtás.
 Megnyílt szép szeme, és szerelemmel néze le, nyomban
 A' nyugovó földön minden fű' szála megindult,
 'S hozzá hajlodozott falevél, és gyenge virágszál.
 Ez, mikor itt epédő szemmel letekinte, Hubának
 Lányát, a' gyönyörű Hajnát meglátta, 's szívében
 Fölgyuladt hevesebb lángokkal előbbi szerelme;
 Nyugtalanul így szólt, 's a' föld hallotta beszédét:
 „Veszszén-e hát a' kedves alak, kit szívem ohajtoz?

Veszszén-e, 's e' bús szem békével lássa halálát?
Ah nem, előbb örök életemet átokba merítem,
Mint szép tagjain a' vadakat marczonglani lássam.
Meg kell mentenem őt, vagy már ha lehúnya örökre,
Eltemetem, 's gyászos sírjánál ülve kesergek,
És besötétítem vesztén a' földi világot "
Igy szólván, szép orcáját felhőbe borítá,
'S veszni lejött szomorú felhőkön az égnek öléből.
Tüstént a' nagy eget befogá sűrű barna setétség,
Éj lön másodszor, 's a' rémek vissza tűnének;
Ő pedig a' földön vala már, 's meglátva Hadurnak
Hangos ezüst íját a' zúgó hajlatos ágon,
Elrettent, de utóbb levevé, 's lelkében azonnal
Biztos erőt érzett. Igy ment tova, 's völgyi mezőben
Lelte az alvó lányt, 's az enyelgő gyermeket. Itten
Elrejté az ezüst íjat, 's így monda szelíden:
„Jaj hol jársz egyedül kedves kis mennyei Nemtő?
Itt neked a' földön veszedelmes kénsni sokáig,
Menj el szép gyermek, menj most haza Szellem anyádhoz "
A' játszó gyermek rémülten vissza tekintett,
'S rajta szemeit megnyugatván, így monda azontúl:
„Ah ki van itt? tündér ifjú, mi hozott ide téged?
Nem de te a' Hajnal' fia vagy? Hogy az égen utaztál,
Egykor anyám mutatott, 's monda, bogy déli hazádban
Roppant hajlékban lakozol, 's szomorú vagy örökké.
Most már ösmerlek; de te tündér kellemes ifjú
Hasztalanúl biztatsz haza mennem Szellem anyámhoz,
Ő neki rám többé nincs gondja. Hadúr maga küldött

E' szüzet öröznöm, 's nagy erőt ada hangos ivével“

Erre felelt szaporán a' vágyó délszaki Tündér:

„Mégis igen kérlek, szép gyermek, menj el anyádhoz:

A' szűznek majd én gondját viselem ma helyetted;

Menj szaporán, míg kérek, utóbb is erőmmel elűzlek.“

Mellyre viszontag imígy szólott a' mennyei Nemtó:

„Jól tudom én, hogy erősebb vagy; de te engem elűzni

Még sem fogsz, ha Hadúr' íját kezeimbe szorítom.

Hagyj el azért, szép álmából ne ijeszd föl az alvót“

Igy szólván ölelé még inkább a' deli lánykát.

Nem szenvedte ezen látást a' délszaki Tündér,

Megragadá gyengén, 's a' híg levegőbe röpíté.

Itt a' kis tündér fenyegetve megállta, 's legottan

Lombjaihoz sietett leragadni az isteni kézijt;

Nem lelvén pedig ott szomorúan vissza kerüle,

'S szóla siránkozván, 's kérvén délszaki Tündért:

„Ah ne neheztelj rám, többé nem bántalak én már;

Add ide íjamat, és megtérek azonnal anyámhoz“

Igy könyörög vala, mellyre amaz könyörüle, felelvén:

„Látd e szegény gyermek most milly siralomra jutottál.

Vissza adom nyiladat; de te tüstént menj el anyádhoz,

'S eskve fogadd, hogy fegyveresen nem bántasz ezentúl“

Erre nagyon szomorodva felelt a' mennyei Nemtó:

„Ah olly csalfának gondolsz-e kegyetlen eszeddel?

Nem tudok én eskünni; hanem hidd: innen azonnal

Távozom, és tőled megtérek Szellem anyámhoz“

Ekkor vissza adá íját a' délszaki Tündér.

A' Nemtó megörült, köszöné, 's megölelte barátját,

'S csattogván kézija, 's fehér kis szárnya suhogván,
Vissza röpült szép anyjához magas égi lakába.
A' Hajnal' deli gyermeke most egyedül vala. Gyengén
Áltölelé Hajnát, és a' gonosz álmot elűzván,
Csókjai közt fölemelte fejét. Fölserkene Hajna,
Hosszu sohajtással kinyitá szép bíboros ajkát,
És szemeit. Halovány arczán 'a gyenge pirosság
Ismét elterjedt, 's szabadabban vert szive, keblén.
Kétes csillagi fény rezgett a' barna homályban,
Ő bámulva körülnézett, és csendesen így szólt:
„Hol vagyok? Ah melly csalfa világ árad le szemembe?
A' gonosz álomból ki segített? Melly kar ölelget,
Ah melly tűzajak ez? nyomorult melly ügyre jutottam?“
Monda, 's kifejlett a' tündér istennek öléből.
Az tisztább fénynyel ragyogott most, 's nyájasan ülvén
A' remegő lánynyal szemközt, szerelemmel utolsó
Ékeit össze szedé, 's így szólt kegyes édes ajakkal:
„Lányka! hogy életedet láttam süllelni veszélybe,
Hajnali fényemet a' magas égen ködbe borítván,
Mentségedre jövök; de ne rettegj, ajkanom e' tűz
Végső lesz, 's többé álmodhoz nem jövök én már;
Csak most légy kegyesebb, légy hajlóbb, lányka, szívemhez;
A' szép föld' színén add boldog végemet érnem,
Haj! mert nem sok üdöre kiveszt törvénye Hadurnak“
Monda, szelíd balját a' szűz vállára bocsátván.
Csókja elől amaz akkoron is meghajla fejével,
'S vissza felelt érző, 's fájdalmas szive' hevéből:
„Vedd tüzes ajkaidat, vedd, ah vedd vissza: nagyon forr

Arzomon a' szerelem' csábító csókja, 's kezdedben
Szép fiatalságom' gyengéd koszorúja lehervad.
Hagyj el szép Tündér, hagyj engem veszni vadak közt,
Ah vagy az éj' rémét hozd ismét vissza szememre,
'S mélyen az ingó föld' sziklás gyomrába temess el,
Hogy mikor a' napnak kiderülend fénye, ne lásson,
'S hősöm, atyám, és jobb nemzési ne lássanak engem;
Mert besötétednek szemeim, láttokra, 's ha hősöm
Rám veti tiszta szemét, hamuvá ég bennem az élet "
Igy szólván beborúlt szemeit siralomnak ereszté,
'S szép feje a' ragyogó tündér' vállára hanyatlott.
A' Hajnal' deli gyermeke most érezve mulását,
Csügögő karjaival Hajnát még egyszer ölelte,
Romlandó ajakán illy végső szózat ömölvén :
„Lányka ne sirj, létem' végét ne zavarja siralmad,
Lányka ne sirj, többé nem készit bánatra szerelmem.
Látom az embernek kedvesb a' földi halandó,
Mintsem öröklétű; de ma engem az isteni végzés
Megront végképen, 's elveszt vas karja Hadurnak.
Halljad, az ég, és föld mint harsog vissza szavától :
Engem hí, hogy még nem osztott el az éjjel egéről.
Engem ijeszt, és már gyengülök minden inamban.
Még is előbb, mintsem megemésztene szörnyü haragja,
Mentve leszesz, meglátod atyád', meg bajnokod' arcát :
Hogy mikoron boldog szerelemmel nyugszol ölében,
Mondjad : az álmódozó Tündér így kére szerelmet,
'S elvesze nem nyervén, 's megváltá kegyelmesen engem "
Ezt mondván sipjába lehelt az erőtlen ajakkal,

És egy aranyszálat nyújtott a' lánynak öröklő
Emlékül haja' fodraiból, nyújtotta lehulló
Gyenge kezét, 's elosztott a' híg levegőbe vegyülvén.
Tagjait a' ragyogó napnak szikrái föloldák,
'S a' menny' kékes ölen hinték el, mint tavi párát.
Mert meglátva Hadúr, hogy késik az éji sötétség,
A' Hajnalt haragos szájjal rivadozva kiáltá.
Jött a' bús Hajnal; de tekintete nem vala fénylő.
Csillagi fényt nézett; de fián vala dísze, hatalma;
Az pedig a' földön végső vesztére mulatván,
Nem jöve, 's atyjának nem adá meg csillagi fényét.
Most már harmadszor dörrent meg az isteni szózat,
'S tündöklő képpel föltűnt a' tiszta verőfény.
Igy vesze lángjainál a' vétkes délszaki Tündér.
Mint a' reggeli hold, látszott még gyenge világa
Bánatos arcának, 's dél' táján üstöki fényként
Ékes arany haja terjedezett; deli tagjai szerte,
Mint vékony köd, emelkedtek föl az égi szelekkel.
Anyja, az Álommal testvér, a' fátyolos Éjjel,
Hogy megtudta szerencsétlen fia' kínos elestét,
Bús komor orcáját mélyebben fődte homálylyal.
Sirva leszállt hajait tépven a' föld' közepébe,
Ott nyöge: rajta nehéz bérczek' sziklái feküdtek,
'S zúga fölötte szelek' füttán a' tengerek' árja;
Ő pedig egyre nyögött, 's keseregve nevezte szülöttét.
Könnyeivel fölforrt a' zúgó tengerek' árja,
Megrendült iszonyú fájdalmán a' hegyek' orma,
'S a' mereven sziklák' vas szálai megrepedeztek.

Későbbben, hogy erőt vesztő fájdalma megenyhült,
 Gönczöl' szép szekeren elment bujdosni fiáért,
 'S a' ragyogó egeket megjárta, gyakorta sohajtván.
 Volt, hol az ősz' vizes országát bús fellegek őrzik;
 A' forró nyárnak heveit kikereste; megállt az
 Ifju tavasz' mezején, 's koszorúba kötötte virágát:
 'S ah fia, szép fia már nem volt, kinek adja virágát.
 A' szelek' atyját is kérdé, 's a' tiszta szivárványt,
 Holdat, csillagokat, még tán ha reája találna,
 És nyöge szüntelenül, 's keseregve nevezte szülöttét.
 Most végsőt teve: meglátván a' fényes egekben
 Elszórt szép tetemít bús szíve szerette fiának,
 Össze raká ismét, életre vihetni remélvén.
 Fodros arany haja már, 's feje szerkeztetve valának;
 'S ah alig illeti a' hideg ajkat is össze, sohajt az,
 'S szét omol a' füstként, vagy mint a' gyenge ködárnyék.
 Vissza vonult ekkor honnjába az Éj anya búsán,
 Csillagait betakarta szegény gyászára fiának,
 Síra, 's világ vesztig keserűn fog sírni miatta.
 Még gyakran, mikor a' földnek zaja megszűnik, érző
 Szíve' sohajtását meghallani, 's a' vizek' árja
 Hév szeme' könnyeitől hullámot emelve melegszik.
 Hajna, hogy a' Tündért látá levegőbe vegyülni,
 'S hirtelen a' napnak magasabban kelni világát,
 Állt, mint álmodozó, 's bámultan az égbe tekintett.
 Mégis ez álom után szeme' fényei könnybe telének,
 És valahányszor fenn az egekben látta lebegni
 Nap' keltén a' Tündérnek szórt kedves alakját,

Andalodott szívén titkos bú, 's hála tenyészett.
A' siphangra lejött tündér ló, Tomboli, búsan
Álla közel deli Hajnához, lesütötte fejével
Büszke nyakát, 's ura' veszte után keseredve sohajtott.
Most a' bámúlót szólítá emberi hangon :
„Asszonyom, Asszonyom, a' multat ne kívánja siralmad.
Jój inkább testvéridhez, 's ősz tisztos apádhoz,
Vagy deli hősödhöz, ki nehéz harczára lenyugván,
Kellemes árnyékban Bodrognak partjain alszik.
Tomboli a' nevem, és kit láttál veszni, uram volt,
A' tündér ifjú, 's nekem ez meghagyta irántad,
Hogy vigyelek, valamerre akarsz; de te mondjad előbb meg,
Menjek-e mint villám, vagy mint a' gondolat, úgy-e?
Vagy pedig a' rohanó szélvész, melly este megindúl,
'S reggelig a' roppant földet pusztítva bejárja?“
Erre nagyon bámult, 's így szólott a' deli Hajna :
„Téged is a' Tündér hagyta hát oh Tomboli nékem?
Ah mi igen jó, és boldogtalan Isten urad volt.
Veszte nekem nagyon érdeklő, sajnos lesz örökké.
Vigy hát Tomboli, vigy a' hősfihoz, a' ki lenyugván
Harcza' veszélyi után Bodrognak partjain alszik.
Ő majd érettem hevesen fegyvert köt, elúzi
A' gonosz ellenség' harcát ősz édes apámról,
'S gyenge Szömért, 's a' fürge Bodort megtartja szívemnek.
Vigy sebesen; de ne mint villám, mint gondolat, úgy se,
Vagy mint a' rohanó szélvész, melly este megindúl,
'S reggelig a' földet pusztítva bejárja, hanem vigy
Gondosan, és szaporán, hogy hősöm is épen öleljen,

Én is erős, harczos kebelét ép karral öleljem,
'S míg oda elsietünk, a' nap magasabbra ne szálljon"
Ekkor elejbe borúlt gyors Tomboli. Szép sima hátán
Balra lelógatván kis lábait, üle nyugodtan
A' deli lány, 's gyengén tartá lova' tiszta sörényét.
Tomboli ment, ékességét örvendve tekinté,
'S vitte kövér hátán, hogy még haja' szála sem ingott,
'S arczait a' csendes szelek is suttogva kerülték.

Már a' holtaknak végső bús tort üte Csongor,
'S áldozatot mutatott Istennek barna tulokból.
A' fáradt daliák temetéstől félre vonulván,
Szélt a' tiszta mezőn heverének vérbe borultan.
Hős Ete is Bodrog' partjára kitére nyugonni.
Ott teli lombokkal remegő nyárfának alatta
Mély álomba merült. Mellette lerakva heverték
Fegyveri: a' véres nagy dárdák, kardjai, tegze;
Pajzsa pedig feje alja gyanánt fekvék vala, 's mellén
Köntöseit kinyitá, szabadon hogy szíve pihegjen,
És aluvék deli testével nagy messze hinyúlva.
Mint aluszik, ha nagyon fáradt, a' bátor oroszán,
Melly leterül barlangjában, 's jó nagy helyet elfog,
Lábait, és izmos derekát hosszúra kinyújtván,
Sárga sörénye pedig fetreng borzadva fejénél,
És nagy rettenetes feje a' sziklára lehajlik.
Így aluvék. Haja nagy paizsán szóródva terült el,
'S kellemesen ragyogott arczán a' tiszta verőfény,
'S vére nyakán, mint a' bíbor' sujtása, piroslott.
Ekkoron érkezéél egyedül, deli lánya Hubának,

'S alvó kősd előtt mondhatlan örömben elálltal;
Nem merted pedig öt csókolni, hogy abba ne veszszen
Álma, hanem repeső szívvel melléje borulván,
Merre szelek lassú szárnynyal suttogva röpültek,
Szép piros ajkaidon, gyönyörű! illy szózatot ejtél:
„Enyhítő nyugalom! mi szelíden emelkedel a' szép
Hős' dobogó kebelén. Szemeit komor éjtszaka nyomja,
'Arcza pedig, 's ragyogó nagy homloka tiszta derültek.
Itt nyugszik, 's nem tudja, hogy a' kit ohajta, közel van,
S látásának örül, 's szeme vígan röpdös alakján...
Lassan füss pihegő kebelén hűs hajnali szellő,
Lassan emeld fürtét: álmát zajod el ne riaszsza.
Messze, ölö harcban fáradt ő, lelke veszélyes
Gondokkal forrott, karját nagy dárda nehezlé,
'S élte körül iszonyú hatalommal járt az enyészet.
Hadd alugyék, őt a' szellő hadd hütse, szelíden
Nyuljon fürteihez, 's tüzes arczán játszva mulasson.
De mi ez? ah sebesedve vagon. Föld iszsza vitézi
Vére' szivárgását. Bekötöm leves úti füvekkel,
'S fölverem álmából: ártó sebeseknek az álom“
Igy szóltál, 's bekötéd sebeit leves úti füvekkel,
'S félve nyiló ajakad megcsattant bajnokod' ajkán,
A' bajnok pedig ébrede, és bámulva imígy szólt:
„Millyen gyenge karok, melly kéz ápolgata engem?
Szép szemedet szemlélem-e, oh deli Hajna, 's pirosló
Ajkaidat? Vagy az álomnak játéka ez? Ah nem,
Nem játék, te vagy ez, te ölelsz deli lánya Hubának.
De mondd, honnan jössz álomhoz, kedvesem, ilyen

Ékesen , és ragyogón , honnan jössz ? még , noha szép vagy.
 Mindenkor , ragyogásodat így , 's e' gyenge ruhákat
 Nem látták szemeim , se kezedben ez ékes aranyasztalt " "
 Monda , 's te erre szelíd hangon , deli Hajna , feleltél :
 „Tündér öltözet ez , mellyet látsz , 's hímes övének
 Égi virágzását egy türdér gyermek adá meg ;
 Egy más tündértől van nálam az ékes aranyasztal ,
 Mert üldözve valék , 's ők engem váltva megóttak.
 Ah de ne kérdezz most , jőj hajlékába Hubának ,
 Nem leled őt többé , 's játszó magzatjait abban :
 A' vad pórok elől idegenbe szaladtak imént el.
 Engem is a' csendes Bodrog' vive , 's éji düköktől
 Bokros partja' homályával betakarva megörzött " "
 Így szólál , 's azt a' történet bűba meríté ,
 Lány ölelésedből kiemelte serény hadi karját ,
 Társait ébreszté , 's fegyvert vön , torlani vágyván
 A' pór csorda' dühét , 's az atyát is vissza szerezni.
 És te örömmel pillantád nagy termete' báját ,
 'S rettentő vas fegyvereit , 's a' kalpági tollat ,
 Melly magasan lobogott bokrával az égi szelek közt.
 És mikor az hadi társaival paripára szökélne ,
 Tomboli jó lovadon te közel mellette röpülvén ,
 Szép szemedet szemeim szerelembe merülve mulattad.

HETEDIK ÉNEK.

Néma setétségből hogy' fölkele napja Hadurnak,
Zúgva megindult a' két táboron a' veszedelmek'
Szelleme, 's szörnyü halál rezegett vas fegyverök' élén.
Állt készen Görög, és Bolgár, 's kis népe Zalánnak.
Ő maga öse' vasát forgatván jára közöttök
Talpig fegyverben. Tarajos hadi sárga sisakja
Födte fejét, 's halján bikabőrös pajzsa lelógott.

Igy mene, mint valamelly kifajult kedvedtlen oroszlán,
Melly barlangjában sok üdöt heverészve leélvén,
Nagy morolva kijő, ha kívül zaj hallik az erdön,
'S életlen körmét köszörüli az erdei fákon.
Jöttek utána vitézei: a' langfürtü Preheszka.
Jött dárdás Omilyák 's Krallin veszedelmes ivével.
Jöttek utána Preheszkának hat gyermeki nyomban.
Hogy' komor apja után a' morgó medve kölyök megy,
Úgy ezek apjok után ballagtak görbe vasakkal,
Mint ugyan annyi halál, lévén készülve csatára.
Apró láng szemökön, 's kinyomuló homlokok' élén
Nem látszott kegyelem' szikrája. Sötét vala, és bús
Nézésök, mozdulatjok fene, hangjok ijesztő.
Így ezek, és az egész Tótság sokféle ruhában,

'S fegyverrel különözve kijött Alpári mezőre;
'S a' jövevény seregek' jobb szárnyán terjede sorba,
Ellenben látszóbb mozgás lőn. A' kütörő fényt
A' rohanó csapatok szilajúl ordítva köszönték.
Fegyverkezve lován ült mindenik, és hevesedve
Várta csatája' jelét, Árpádnak várta parancsát.
Az pedig a' sor előtt jól fegyverkezve megállott,
'S tartá rezes paiszot, mellyen fölvéra Kióvnak
Tornyosodott fejjel szomorún meghajlani látszott;
Kissel alább az orosz vívók, és Almos' ijesztő
Tábora tüntek elő veszedelmes harcza keverve,
És Huba, és Edömér egymást rongálva csatáztak.
Benn pedig ősi hadak látszóttak sorra kiverve.
Látszott, rejtve miként feküdt a' pusztá mezőben
Kardja Hadistennek, mellyet bámulva emelt föl
Egy baromőr, 's nem tudva mit ér, Etelének ajánlott.
Ezt iszonyú karral Hunnok' fejedelme kinyujtván,
Ült magasan tündér paripáján, 's vitte hatalmát.
Sirva szaladtak elől a' rémült nemzetek, és a'
Gögös vár leomolt, romjába temetve lakóit.
Igy látszott közepén Etelének régi hatalma.
Lábainál remegő császárok' gyermeki ültek,
És fősvény kebelök neki a' föld' kincseit önté.
Fenn pedig álla Hadúr, a' föld' harczára lenézvén.
A' nagy eget befogá iszonyító termete; a' nap
Mélyen alatta feküdt, lángját mind vissza szorítva;
'S békesugár nem jött sok üdőig az emberi nemre.

Ekkép álla Hadúr, ki előtt harsogva letüntek
A' komor esztendők, mellyek' nyoma vér vala, 's romlás:
Ez vala hadvezető Árpádnak pajzsa Szobortól,
A' ki műveszi kezét remekül e' műre bocsátván,
Össze tevé, hogy lenne kemény, 's ne fölötte nehezlő:
Bőr vala helseje vas lappal leszorítva keményen,
'S a' fénylő képes rézzel betakarva kivülről.
Tartóját szíjból készíté hímesen. És hogy
Tündöklése legyen, széltében aranynyal előnté.
Ez vala pajzsa, 's fején könnyű süveg áll vala nyusztból,
Hol magasan díszlett kolesag lobogója, 's alatta
Reszketeges fénynyel kelet' ékes gyöngye világolt.
Karja pedig kivoná a' győző isteni kardot,
Melly soha még idegen kézben nem csilloga, ámbár
Nem vala nyugta sötét hüvelyében semmi csatánál:
Mindig elől csengett öldöklő szittyai kézben.
Gothusok! a' ti vitéz vezetőtök' vére, 's özönlő
Véreték a' kardoa nem gőzölög a' magas égre,
Nem pirosúl többé; de hegyén ül lelketek, és a'
Syörnyü halál nagy Rómának csufjára borong ott.
Ezt rántá ki, midőn föltámadt napja Hadurnak,
És villogva röpiült váró seregének előtte.
Mellynek megjárván sorait, fejedelmi szemével
A' zászlót emelő Bulesnak jelt inte, 's Lehelnek.
És mikoron Bulesú a' hímes nemzeti zászlót
Nagy magasan tartván lengő fuvalomnak ereszté,
És Lehel a' harsány kürtöt megfúttá, hatalmas
Zengte után az egész tábor robbanva megindúlt.

A' nyilosok pedig, és kopjások előbbre rohanván
Ütközetet kezdtek, 's valamintha utánok az álló
Föld indulna, setét por, 's rengés támada tüstént.
Egymáshoz nyillal már, 's ércz kopjákkal elértek,
Mellyek rettentő sebesen csillogva röpülven
Kárhuzatos sulylyal rohanó hősökre nyomultak.
És legelőbb Krallin nyilazott veszedelmes idegről,
Hol mikor a' vessző kirohant, a' tábori szélen
Megcsattanva vivé az erős Bojtára hatalmát.
Ottan elállt a' hős búsúltan, balja sajogván
A' suhogó nyiltól, melly azt átfurta könyökben.
A' féket, 's paizsát tüstént bágyadtan elejté,
'S őt hadi társa, Csupor, kivivé ápolni hadától.
A' had azért bátran vágat vala, 's még sokan a' gyors
Krallinnak nyilait testökben halva viselték.
Nyalka Zoárd is azonban erős kopjákat eresztett,
'S mellben üté legelőbb a' barna tekintetü Mílót,
A' ki szorúlt lélekzettel nyökkenve lefordult,
'S őt rohanó hadi társainak paripái tiporták.
Másodszer megütötte Leót, vak Léda' szülöttét.
A' ki temérdek erős testét nem fődve vasakkal,
Biztosan, és pusztán jött kardot tartva kezében.
Ezt oldalt meglökte kemény kopjája Zoárdnak.
Össze csikorgatván fogait kiragadta kegyetlen
Kézze az a' kopját, 's nagy dühhel vissza hajítá.
És ura' képe felé sietett a' kopja; de pajzszzsal
Föltartá az 's meghajlott képével előle.

Így ő ment maradott, de Leót sebe lassan előlte,
'S veszni veté bajtársi közé, kik előre rohantak.

A' két had' köze már zavaros lön, mint mikor a' föld'
'S ég' köze záporral megtelve sötétedik, és a'
Tarka mező' színén minden fű' szála özönt nyel:
Úgy itt a' sűrűn rohanó kősökre sötéten
Száll nyíl, 's kopja-csoport, 's egymásboz üldöve gyakorta
Utja' közép táján iszonyú csengéssel esik le;
Vagy pedig a' levegőn végig gonosz éle sivítván
Fegyvernek romlást, hősöknek szörnyű halált visz.
Spártai Hermes ugyan sokat ejte le dárdavetéssel.
Nyalka Zoárd mellől Búvárt, 's Kaba szülte Kadártát,
A' ki kemény nézésű, zömök, 's nagy hírű vitéz volt.
Ott mind a' kettő leesett nagy sebben alélván.
Harmadszor Hermes meglökte Zoárd' hadi pajzsát,
Mellyet meg nem tört, de magát a' bajnokot ékes
Nyergében megrendíté lövedéke' sulyával.
Így ez igen gyors kopjavető nagy kárt tön, eloltván
Sok bajvívónak szeme' fényét; mert bizonyos volt,
'S mindig kárhuzatos kopjája, ha szálla kezéből.
Ott vele sok nyilazott, kopját sok ereszte utána;
De csak vétve talált, mert ritkán szálla előttök
Árpádnak bölcs gondja szerént az elődi Magyarság.
A' nagy lelkű vezér pedig ellassúdva nyomúla
Négy hegyü dandárral, hol balról álla merész Kund
A' lobogó tollú Csörszszel vas szegletet ütven;
Jobb sarkon vala istenes Und, sok hősi körüle.
A' dandár' közepén kürtös Lehel álla Bogácsesal,

Es zászlót emelő Bulesú, de rágyogva közöttök
A' seregek' fejedelme nyomúlt; a' párduezos Árpád,
A' hadat értő Tas komoran szágulda utánok;
Független lévén; hogy elő törhessen azonnal,
Vagy pedig a' fáradt hadakat kebelébe fogadja.
Öket az ellenség' nyila, 's kopjavesése nem érte.
Ellenben bizonyos römlással ontoltak előre
Mérges szittya vasak; mert majd az egész hadi néppel
Jó vala Ossa vidéki Philó, diadalra sietvén.
Kárával sietett. Sűrű népére tömöttén
Eletelő lövetek zúdultak; kártalan egy nyíl
Sem szállott, nem esett egy kopja is emberötletlen.
Így vesze jó Lamias, ki minap heven eskve boszúját,
Fattyú Csernának sietett vesztére, azonban
Öt is ágyon fűrván megöle vasa szittya vitéznek.
Így vesze köldökben sebesedvén a' magas Árés,
Így Püramos, 's az okos Peleüsnek gyermeke; Pindár,
'S a' lantos Pürhos, 's az erős szigetormi Leander,
Es bolgár Runov arczúl a' rút földre borulván.
Így az előharcban sok százan sebbe jutának,
'S még a' kopjának most sem lett szünite, 's nyilaknak.
Ezt mikor Ossa vidéki Philó meglátta középről,
Hol sok bajnokkal vala környül véve, serényen
Rendele a' hadból két szélről menni vívókat.
'S tüstént, mint a' szél, kirohant nagy Spártai Hermes,
'S bajnok Izacs' helyiben, ki vezér lön, borzas Herka,
Es ezek itt az előcsapatot bekerülni siettek.
Ezt látván a' nyalka Zoárd, és Bojta' csapattja

Megfordult, s' ott a' forgó szél, vissza suhanván,
'S jóval előbb, hogysem valamelyiket a' heves úzók,
'S villámként rohanó Hermes' dárdája elérné,
Már az erős dandár mellé két részre kitérték.
Ott ugyan a' rohanók az erős dandárhoz ütődtek,
Melly őket nagy erőszakkal csattogva fogyasztá.
És legelőbb hosszú karddal megvágta merész Kund
Borzas Herkának könyökét, hol karvasa ketté
Válva kezének szárával dúlt földre lehullott.
Ott vas dárdáját az még markolta keményen
A' fölütött porban; de magát nagy fájdalom érte.
Mégis erős lelkét szép bátorságra hevítvén
Vissza lovagla, 's imígy szólott népéhez utolszor: „
„Rosz csillag vezetett a' bús Alpárra, barátim,
Távol Izács, az erős hadnagy, végére jutott, most
Engem is éjem elér, 's készül betakarni homálylyal.
Mégis azért bátran harcoljatok, és te helyettem,
Krommil öcsém, légy a' népnek vezetője Boszúld meg
Vesztemet a' vadakon, vagy halj, 's vérembe borulj le“
Hangosan így szólott, és tán még szólana többet,
Ötet azonban Kund leveré gyors lábú lováról,
'S társi között, valamint özek' seregében az ékes
Szarvas jár magasan, járt száguldozva fiával,
A' lobogó tollú Csörszszel. Kemer, Iffim előtte,
És vállas Traha szörnyü halállal elestek, ezekhez
Dárdával leveré Csörsz a' teli fürtös Ehebránt,
És megszúrta nyakon Kovront, 's levetette nyeregből.
Hasztalanúl, sietett Krommil, 's intette vitézit.

A' remegők, szavait nem hallák: ő meg azonban
Főben üté Csörszöt, 's megvérzé homloka' bőrért
Kardhegygyel balról; de midőn komorodva szemével
Rája tekintett Csörsz, 's dárdát fordíta, veszendő
Krommil elirtózott, 's elhült, szive, karja remegvén.
Ott nem várta tovább Csörszöt, hanem a' viadaltól
Hirtelen árnyékként szaladott a' vissza futókkal.
Es paizsát védül tartá hátára terítvén.

Kit mikoron látott lobogós Csörsz, monda boszúsan:
„Hah! széllábu kölyök, minek is szült tégedet Asszony
Embernek? mért nem nemzette nek a' nyulak inkább,
Hogy szét tépetvén ebeket hizlalna halálod?

Vagy hová futsz nézésesem elől? kopjámnak előle
Oly ügyesen nem fogsz, tudom, eltávózni, hanem most
Rád megyen e' fegyver, 's lemerül kebeledbe hegyével“
Így szólván nagy erőszakkal hátára vetette
A' súlyos dárdát. Paizsát szét zuzta az ottan,
'S vérző hátában fájdalmasan álla hegyével.

Krommil nyergében már nem tudá ülni: lefordúlt,
'S porba merült arczát betakarta halotti sötétség.
Csörsz pedig a' dárdát hátából vissza szakasztá,
'S fegyvereit levevén nyujtá Hali-szülte Rovónak.
Más részről iszonyúbb harczot támaszta hadával
Hermes, elől víván. Csalatását látta; de futni
Szégyenlett, 's meg is állta helyét, hol előtte fenyítő
Rettenetes képpel nagy erőű hősfiak álltak.
Ott katonái közül az erős Kotróni lefordúlt
Bulesu' csapásától. Szemközt vágatva Neander

Elveti fegyvereit, 's keseredve kiáltja halálát.
Ott vész Bellerophon, kit küldött hadba Corinthos.
Ő is elől küzdő Várkont leütötte lováról,
És mellesontja fölött Talabort dárdája' vasával
Megszúrá, hogy torkából vér omla legottan.
A' bajnok csikorogva ledőlt, 's elenyésze sebében.
Erre Bogács kirohant, 's karddal csapa Hermes' agyához,
Hol nagyokat csendüile sisakja, de homloka' tere
Sértetlen maradott. Úgy csapkoda melle felé is.
Tarkás pánczélát szét rontá éle vasának,
'S vért ontott mellén, 's valahányszor hátra vonúla
Hermes, hogy dárdát nyujthasson, ez annyiszor üztön
Üzte, 's közléről emberölő vad képpel ijeszté.
Akkoron elbúsúlva rohant neki Spártai Hermes,
Nyakszirton ragadá, 's közepett markolva temérdek
Dárdáját süvegébe veré. A' szittya levonta
Bús feje' törtével kábúl, és karja lehajlik,
'S őt dühödő Hermes készül rút porba keverni.
Ellene már az alatt sok bajnok gyüle tömötten.
Népe futott, őt is sűrű lövet érte; boszúsan,
Megfordúla imígy, és engede a' nagy erőnek,
Elhagyván bágyadt éltében az össze törött hőst.
Mint hátrál lassú szárnyakkal az erdei nagy sas,
Melly már szinte lekonzolván a' termetes ökröt,
Ifju vadászolótól elhajtatik, és nyilak, éles
Dárdavasak sűrűen kilöketve röpülnek utána,
Mellyre odább, meg'odább röppen, 's szeme még az ökrön van.

Igy mene vissza serény Hermes, 's a' rajta ütőkre
Véres dárdáját magasan tartotta haraggal.

Erre vezéri Philó más harcztot gondola, látván
Hogy gonoszúl forog a' csata' mérge hadában, azonnal
Fényes Orontest, és Sthenelost illy szókkal idézé:
„Halljatok engem most Sthenelos, 's hadi fényes Orontes.
A' Magyarok' seregét, melly tömve nyomulgat előre,
Népemnek sokaságával bekerülni reménylem.

Menj el azért Sthenelos, 's mondd meg, valamerre menendesz
Itt a' bal szárnyon, hogy minden harczi vezérek
Népeiket terjeszszék el, 's Teophilhoz elérvén
Mondd, hogy eresztett kantárral vágtaeson előbbre,
És a' többi sereg nyomban kanyarúljon utána.

Menj te is Antipater' seregéhez, fényes Orontes,
És a' jobb szárnyon kanyarítsd a' népet előre,
'S légy vezetője kemény, 's diadalmas harcztot emelvén.

Ti pedig állapotodott honnombeli régi vitézek,
Most velem itt lassan hátráljatok a' seregektől.

Majd ha leszen szükség támadva rohanni csatára,

El ne felejtsetek neveteknek hajdani fényét:

Kardotokon legyen az, hogy megláttára vakuljon

A' lator, és alügyék dízsetlen porban örökké “

Igy azok elmentek szaporán, a' többi vitézek

Bátran emelt karddal villogtak messze körüle.

Árpád ekközben mindegyre nyomúla előbbre

A' szakadó hegyként, mellyet, ha robova megindúl,

Meg nem tart, sem az alsó szirt, sem százados erdő,

Míg jégülte fejét mélyen völgyébe nem ejti;

Állíthatlan imígy robbant fejedelmi hadával.
Csattoga, zúga haláljátéka az ütközeteknek;
De hova kardja csapott, megszűnt hamar a' csata ottan,
'S fogszikorító fájdalom, és gyász omla helyébe.
Már a' két osztály, melly jött elfogni Zoárdot,
Szét szóródva fut, és vész dandárának előtte.
Mint melly ködre kemény éjszak' szele fú hatalommal,
Ritkúl, 's a' levegőn szét oszlik erőtlen alakja:
Úgy ezek oszlottak, 's vesztek nyomorultan elesvén.
De az alatt kiterült Görögök' nagy tábora messze.
Könnyü futásával Theophil, 's hadi fényes Orontes
Harczra hevítve vivék a' népet, 's gyorsan utánok
Ment a' többi sereg kanyarodva. Betelt hamar a' tér,
És a' végetlen sereg azt villogva keríté.
Így mikor a' hegyről sebes áradat omlik, alatta
Hirtelen a' nagy tér betelik csillámos özönnel;
Vagy mikor éh madarak sűrűen csapatozva röpülnek
A' gazdag szőlők' hegyein telepedni akarván,
Hirtelen így szélednek el egy fás délszaki halmon.
'S már kanyarodva vivén Theophil, 's hadi fényes Orontes
Népeiket, 's fő gondu Philó horpadva hadával
Hátrálván, Árpád' dandárát szinte befogták.
A' fejedelmi vezér ekkor villogva kikelvén
Megjára seregét, 's hamar a' bal szegletet érvén
Dárdával rohanó Kadosához szóla „ Hüleknek
Gyermeke, édes öcsém, harcznak szeretője, 's veszélynek,
Jól tudom én, a' vissza futás nem kedves előtted,
Még is igen szükség lesz most futamodnod; azért menj,

Apja örült a' szép gyermeknek, jobban örült még,
 Mint mikor anyja' ölen legelőbb piczin ajka mosolygott.
 Gondosan is nevelé azután, 's a' gyermek erős gyors
 Emberré serdült, 's jámbor vala minden üdőben.
 Kárelnek vala öccse, 's nagyon kedveltje vezérlő
 Árpádnak. Most hogy hallá intéseit, egyben
 Vágtata vissza felé, 's fölüté a' kis hadi zászlót.
 Melly hogy elől lobogott, megnyíltanak a' sorok, és ő,
 Mint az eső villám, szaporán eljárta közöttök.
 Hogy' pedig ért Tashoz, mondá: „a' párduczos Árpád
 Hagyja, hogy e' haddal vess hátat elődi hadának,
 'S légy kész a' kerülő ellenség' rendire csapni“
 Úgy tön az, ez pedig a' zászlót lassúdan eresztvén
 Vissza rohant, és a' sorok elzárodtak utána.
 Így mikor elrendelt mindent a' párduczos Árpád,
 Még maga dandárát intézé új hadi esellel.
 Egy részről Kundot lobogós Csörsz-büszke-fiával
 Oldalt állítá szemközt a' csalfa Görögnek,
 Más részről Undot fordítá ellenök oldalt.
 Állt maga is szemközt nagy haddal várva redjök.
 Bules állott mellette, 's Lehel buzogányos erővel,
 Így valamerre került száguldó népe Philónak,
 Szemben akadt ellenségével. Mint mikor a' szél
 Fúttá után rohanó, ha az ál szél ellene fordul,
 'S porral elegy kövecset csapkod szájába, szemébe,
 Vissza hajol, 's rohanó útját elakasztja boszúsan:
 Így sokan a' Görögök közt vissza ijedve megálltak.
 De sok erős Kadosát, más részről nyalka Zoárdot

Nagy számú néppel vélvén rettegve szaladni,
 Rajtuk ütött, és űzte tovább, mint kelle, azonban
 Messze szakadt a' hadrendtől, 's így a' mit okos gond
 Jól rendelt, gonoszúl történt kárára Philónak.

Fényes Orontes elől vágatya szalasztja Zoárdot,
 Általa Bokros, Emő, kik lassú lóval eredtek,
 Porba merülnek; amazt oldalt megsérti dsidája,
 És bordái között mélyen bemegey éle vasának,
 Ezt, a' mint rá vissza csapott, fülön érte 's keményen
 Agyvelejébe szurá hosszú kelevéze halálát,
 Ő ugyan így harozolt, 's tüzesen szágulda tovább is,
 De az alatt sebesen megrántá jó lova' fékét,
 'S mint a' könnyű madár, kikerülte Zoárd is az űzöt,
 'S őt rohanásában követé jobb része hadának.
 Most űzöttekből űzőkké lettek. Erősen
 Kezdé nyalka Zoárd őket csapdosni, 's szünetlen
 A' hadtörzsökhez téríté, gyorsan azonban
 Közbe vetődött, és elvágá harcokat. Ottan
 Megfordultában leyeré Beri szülte Hoterront,
 És Laposát, kik együtt járván kopjártak utána.
 Ő buzogánynyal amazt leüté egyszerre; de ennek
 Kétszer üté mellét, 's úgy rendítette helyéből.
 Ott zörrenve lehulltak ezek, 's szemekre halál ült.
 Tas, mint a' rejtett keselyű, neki vitte veszélyes
 Fegyvereit, 's a' közbe szorúlt bús népet emészté.
 Nagy homlok-csontját Fókásnak karddal elosztá,
 A' ki keservesen elhajlott, 's leborúla sébében.
 Vágva derékon üté Argost, ki sovány vala, 's hosszú,

Mint valamelly vékony cserszál magas Ída' tetőin,
 És tarajos sisakot, 's vas vértet hordozza testén,
 'S karja haszonvétklen fegyvert, nagy nyársot emelt volt.
 Ezt mikoron Tasnak megdultá kegyetlen ütése,
 Már csak alig birván derekát, keseredve sohajta,
 'S nagy zuhanással esett a' harcz' mezejére aléltan,
 Most hogy vég vesztét látá hadi fényes Orontes,
 És bekerült népét rosz harezban elesni miatta,
 Elbőszült, 's iszonyú méreggel fogta dsidáját.
 Élni nem indúlt ő; de halálát tenni dicsővé.
 Mint mikor eltévedt nyíl sérti az erdei vad kant,
 Csattog az, és haragos szikrázó szájjal agyart ver,
 'S meggy villám sebesen valamerre van ember előtte:
 Úgy megyen ez, száján forr, habzik szörnyü haragja,
 'S messze tömött csapatok közepett ví karja merészen.
 Ott arczúl megüté Baliát; megszurta könyökben
 Gyors Elit, és Terelő' paizsát leütötte dsidával,
 És valamerre körül nép volt, sebet ejte közöttök.
 Rája tömötten ment a' nép, 's ki lovára irányzott
 Kopjával, ki magát sérté buzogánya' fejével;
 Jött rojtos paizsát tartván a' nyalka Zoárd is,
 'S látva vitézségét megkívánt küzdeni; tüstént
 A' rohanó népet kardjával vissza riasztá,
 És egyedül az erőssel erősb állott vala szemközt,
 Most a' két bajnok karddal csapa össze vitézül.
 Megtámadva Zoárd, heven ellent hányva Orontes.
 A' fénylő hegyes ércz sisakot leütötte Zoárd már,
 'S ötet bal vállban megvágá fényes Orontes,

'S képe felé sietett kártévőn vinni csapását.
 Eszre vevé amaz, és ellent vete kardja' vasával,
 Most iszonyúbb hangon kezdett csattogni vitdjok;
 Össze vetett paizsok döngött, szikráztak aczélos
 Kardjaik, és közel álla halál a' büszke fejekhez.
 Gyorsan előre csapott most a' Magyar, érte födetlen
 Társa' halántékát, ki hogy' elszédüle, lefordult.
 Majd, mikor eszmélett, szép kardját adta Zoárdnak,
 'S vérbe borúlt képpel, nyomorúlt, illy szózatot ejte:
 „Meggyőztél, 's nagy erőd neked, és a' harczy szerencse
 Hírt ada; és örömet; nekem átkot, bűt, veszedelmet.
 Már elalélt jobbom nem bír bajt vinni; de légy te
 Irgalmas, vedd e kardot, 's hagyj élni. Ha élnem
 Még lehet, és e' bús csata elvégződik, örömmel
 Nagy kincset hozván, rokonim megváltanak engem.
 'S oh ha vitéz hadadat valahára lehozni kívánnád,
 Szép görög országban neked én telepedni virágos
 Strímon partjainál termékeny földeket adnék.“
 Így ki előbb allíthatlan jöve gőgős erővel,
 Most megalázódott végső fájdalma' hevétől.
 Esdeklett, 's kardját önként oda hagyta kezéből.
 Őt kegyesebb szemmel látá most nyalka Zoárd is,
 'S szíve megindulván éltét kímélni fogadta.
 Hogy szavait hallá, már akkor ohajt vala lakni
 Szép görög országban, hol utóbb hadi népe' felével,
 Honni dicsőségét, rokonit megvetve, 's hazáját,
 Megszállott, 's rútúl elfajzott szittyá nemétől.
 Kit görög asszony ölelt, 's görögöt szült gyáva fiának,

Hogy soha vissza ne nézhessen vérére Ūgeknek ,
 'S apja' magyar hírét czudarúl betemesse nevével.
 Így ekkor sajnálta nagyon hadi fényes Orontest ,
 És biztatta ; de Tas komoran oda zúga , Zoárdhoz
 Feddőleg szólván : „ Valljon meggyőzted-e már a'
 Ránk rohanó sereget , hogy imitt nekik életet osztasz ?
 Oh bizony az , kin most könyörűlsz , kiesufolhat utóbb még ,
 Majd ha kevély nyakadat gonoszúl megmetszi vasával.
 Vagy tán a' rokonok' lelkét hogy elűzte , jutalmat
 Szánsz neki? Sőt ha nem ölt is , elég hogy ránk jöve : haljon“
 Így szólván gombos buzogánynyal főben ütötte.
 Fényes Orontesnek hemerült a' gombvas agyába.
 Teste lehulltában csörgött réz fegyvere , 's lelkét
 A' leütött bajnok , méltó jobb harcra , kihörgé.
 Fegyvereit szép testéről megölője leszedte ,
 'S hogy nyugtassa szivét , tüstént átadta Zoárdnak ,
 'S monda szelídehben „ Baliát ez vágta meg arczúl.
 Nézd ott kínlódik , napfényt nem láthat ezentúl ,
 Vér ül orczáin , vérkönny csordúl ki szeméből.
 Ezt sajnáld ; de ne a' jövevényt ; hadd veszszen , azért jött“
 Erre megenyhült a' bajnok , 's átvéve Orontes'
 Fegyvereit búsan nyujtá Kara - szülte Dobónak ,
 A' ki nyomot nem veszve futott mindenhol utána.
 Ő maga vállá' sebet bekötözni leszálla lováról ;
 Tas pedig a' beszorúlt népet mérgedve fogyasztá ,
 Melly mind egy lábíg szomorún ott lelte halálát.
 Más részről ez alatt Theophil lekerüle hadával ,
 És megörült látván Kadosát szaladásnak credni.

Ment is utána, de őt Schedios szólítva meginté:
„Merre vezér? Ne tovább, ha tudod, mi parancsa Philónak.
A' kik gyorsabbak, minek üzzük hasztalan? Inkább
Mint rendelte Philó, ezeket bekerülni siessünk“
Így szólván nagy aczél kardját fölemelve, merészen
Ugrat elő, 's vágatva sok ellenségi közé csap.
Ott mint a' bús láng vizenyős tájéki lapokban
Hév száraz napokon gyökeres nagy földet emésztt meg,
És hol előbb dobogó pórok munkára siettek,
Most örvény szakad, a' szemnek, léleknek ijesztő:
Így rombol Schedios, valamerre kitünteti kardját.
Bús hézag marad ösvényén. Hol ijesztve reája
Törték erős katonák, most mind megalázva feküsznek.
Fekszik Imány, Rohanó fekszik, 's szemé' ténye Barának,
Gyenge Sugár, leborúl siető apjának előtte.
Most Schedios Kún Gál' ezombját elvágta, 's keményen
Arczon üté Tivadart, kik előtte zörögve lehulltak.
Jött Bara is, 's tort nem gyáván készíte fiának.
Fájdalom ült bús orcáján; de halálos erőszak
Karjaiban. Macedó Niketást, ki előtte csatázott,
Agyban üté, 's oldalt lökvén levetette lováról.
Vállperezét letöré Bogomilnak, 's ment Schediosra,
És sietett fia' vesztéért megvinni halálát.
A' bátor Schedios mind inkább vágya lemenni,
Hogy bekerítve utóbb a' népet, könnyen előlje.
De Bara jött, 's kerülő Schediost vágatva elére,
'S már hangzik vala rettenetes buzogánya sisakján.
Megrendül az erős Görög ott, 's elszünteti harcát.

De hamar újra erőt szállít nagy lelke kezébe:
Vissza csap, és bizonyos vágása Barára lecsattan,
Hol keze' szarától öklét a' kardvas elosztá
Épen hajlásban. Buzogányvasas ökle Barának
Porba esett. A' hős búsán megszünteti harcát,
Hol kettős romlása miatt fene fájdalom érvén,
Fogcsikorítva csavarja lovát, és vissza huzódik.
Már Schedios Tasnak seregéhez szinte lenyargalt,
Még mikor ellenesít bátran vagdosta Orontes:
Ott ő is tüzesedve vívott, és Rettenet, és Bú,
'S a' szörnyű Romlás követék; maga déli sugárként
Vitte nehéz kardját, 's száz ellen is úzte halálát.
A' csapodár Theophil, példáját látva merészen
Und' népére csapott, 's mellette vitézi csatázván;
A' fáradt Elemért kopjával mellben ütötte.
Kit mikoron látott kis léleketre szorulni,
Már dicsekedve beszélt, keserű gúnyszókra fakadván:
, Hát ugyan illy nép jött földet foglalni Zalántól,
A' kik szinte, miként legyeink a' dérré, lehullnak?
Majd nyertek földet; de előbb az fogytig eliszsza
Véreteket, 's Alpári kutyák megemésztenek onnan "
Így szólott; de hamar vesztére találá; serényen
Ellene vitte szekerczójét. Und, apja Etének,
'S rá iszonyú szeméit vetvén, iszonyítva kiáltván
Elrémité; hogy meg sem mere állni; de Und őt
Főben üté, 's éles hangját elvette szavának.
A' fényes sisak őt meg nem tartotta, nem a' lágy
Legbelső szövövény. Lemerült a' nagy vas agyába,

'S a' rövid életnek fényét kitörölte szeméből.
 Így Leo, Lüsimachos, 's komor Arkas előtte ledőltek.
 Kikre midőn veszedelmet szórt, intette csatázo
 Népeit, és sietett Schediostól dúlt hada' rendét
 Vissza szerezni. Magát, mint éjszaki nagy havas erdő'
 Legragyogóbb halmát, látták vala messze kitünni
 A' harcok' fiai, 's tüzesedve siettek utána.
 Még sokakat rontott ősz Und. Az Athénei Mürtilt
 Vállon üté, 's leszakadt annak bal része egészen,
 Hol feketés vérrel megrendült lelke kiszállott.
 Így Tündárt, 's Datamest leveré nagy súlya vasának.
 Benn ugyan így harczott az öreg; de kivüle futását
 Kadosa szüntetvén, megfordult dárdavasával,
 És jöve mint villám, vagy mint sebes éjszaki szélvész.
 Így rohan, és pusztít a' vad kölyök éhes oroszlán,
 Melly szilaj apjával juhokat megyen enni, vagy ökröt;
 A' szemes örök azonban erős apjára kutyákkal,
 És göresös bottal kelvén, bekerítik ijesztve,
 Hol mikor az vadan, és iszonyún ordítva vivődik,
 Ez kiszorúlva zaját halván, megrázza sörényét;
 'S rettenetes száját, 's körmét fene mérge kinyitván,
 Vissza sivalkodik; a' pórok reszketnek előtte:
 Így mene ő, 's vas dárdáját hamar érzeni kezdék
 A' Görögök. Vele Inségek, 's a' szörnyü halálnak
 Kinjai szállottak, valamerre csatáza, fölötte
 Bús felhőn állván, 's fogokat csikorítva lenézvén.
 És tüstént iszonyúbb zaj támada. Csattoga, renga
 Kard, sisak, és buzogány. Bomlott a' rend, az ölőnek

Holt ada helyt, 's tetemén bajvívó hősök omoltak,
Vizsga Lükurgot előbb Kadosának karja ledönté,
És Pirámot, 's Belizárt, ki gerelyt löke rája, 's könyökben
Megvérzé, bőrét lövetének vége lehordván.

Hogy futa, ezt a' nagy Kadosának elérte haragja.
A' vas dárda bement füle mellett szörnyü hegyével,
'S jobb állkapczáját lerepeszté. Ott Belizárnak
Teste nagyot roppant a' harc' földére ledölvén,
És melléje nehéz vas fegyveré csengve lehullott.
Így hada is neki bátorodott, 's a' szittya Magyarság
Bátor erős karral dönté a' Hellasi népet.

Kadosa még Meriont, 's Periklest kergette halálra,
'S hóna mégé szúrván, vérét ontotta Zinának.
Százakat így ölt el maga, így mene tétova, gyorsabb
A' szélnél, ártóbb az erőszakos éjjeli tűznél.

Vér foly dárdáján, kalpagján leng az ijesztő
Toll magasan, 's bátor daliák csattognak utána.
A' komor Ámos, Ipar, 's rémítő Dalma: kezökben
Dárda forog, vagy erős kardnak tündöklök aczéla.

Kik, mint a' szakadó zápor szélvésznek utána
Zúg, 's zuhan, úgy dőltek rohanó Kadosának utána,
A' ki elől vála sok Görögöt dárdája emésztvén.

És beborúlt a' föld, valamerre csatáz vála: Inség
'S szörnyü halálkínok járván vele barna homályban.
Már oda jött, hol erős Schedios villonga Tas ellen,
Rá ragyogó karddal suhogatva halálos ütést.
Tas már csak paizsát tartá; mert kardja kifordúlt,
Hogy' Schedios^s sisakát megüté vele teljes erővel.

Most védül paizsát tartá, melly össze füződött
 Réz, 's vas szálabból vala szerkeztetve, 's közepén
 Czifra huzásokkal, 's játékos tarka szövással
 Látszott, mint valamelly sárgálló völgyi virágszál,
 Ezt csapdosta fején Schedios, ronthatni remélvén,
 És iszonyú csengést tön rajta; de szét nem osztottak
 A' mereven szálak, 's közel adáz ifju legények,
 'S ósz bátor daliák víván mentségre jövének.
 Mégis igen nagy volt Tasnak veszedelme. Ha róla
 Nagy kelevézekkel Schediost lökdösve leverték;
 Az népét biztatva megént jött vissza dühösben,
 'S Tasra rohant ismét, rést nézve halálos ütésre.
 Illy csata közben erős zúgást hall, 's vissza tekintvén,
 Könnyü lovon dárdás Kadosát szemléli rohanni,
 Mint feketés zivatart, melly bögve, morogva megindúl,
 Kergeti a' zúgó tengert, neki fekszik egészen,
 'S mély fenekéről csillagokig föcskendezi habját:
 Így ez előtt is háborgott a' nép; de megállott
 A' bátor Schedios, 's nem lévén dárda kezében,
 Hosszú nagy paizsát széles vállára takarta,
 És kardját rohanó ellenségére kitartá.
 Ellene jött azalatt sarkantyút adva lovának
 A' Magyar, és mint a' mennykő, megcsattana rajta
 Hangos ütésével szörnyű dárdája, holottan
 A' bátor Schedios bal részre ledőle lovastúl.
 Így földrengéskor megdőlnék az ezredes ormok,
 'S messze lemennydörgő zuhanással völgybe lapúlnak.
 Mellén a' paizs is meg van szaggatva, de bellebb

A' panczél nem ereszti hegyét leverője' vasának.
Így mikor elfordúlt, szörnyű zaj támadt rajta,
Víg a' Magyaroké, szomorú a' Hellasi népé;
De Schediost a' hős készülvé halálra sebezni,
És neki vitte hegyes dárdáját. Az pedig adáz
Lelke erőt adván fölkelt, meghajla előle,
'S a' tévedt dárdát baljával félre taszítván,
Vassal vert szárát dühösen megvágta, holottan
Ketté vált, 's lecsett gyilkos hegye szára' felével.
Mégis erőt veve, és a' súlyos dárda' nyelével
Verte fejét tüzes ellensége, 's lecsapta fejről
A' sisakot, melly lábához csördülvé törötte.
Hős feje pusztá maradt, és mint a' felleges éjben
Szikrázó villám, látszott bús lángja szemének.
Kadosa már emelé szörnyű hatalommal az érczes
Dárda' nyelét, de előbb, hogysem lezuhanna veszélyes
Vágással, lova' tarka szügyét megszurta vasával
Hős Schedios, 's a' ló szökvén, kikerülte halálát.
Őt azalatt hevesen fiatal gyors szittya leventák
Környékezték, 's fegyvert adtak Kadosának, elúzvén
Róla sok ércz sisakos Görögöt, sok dárdahajítót.
De nagy erőben még állott az Athénei bajnok.
Mint valamelly szobor, emlékül állatva, tövében
Egy vén sziklának, hol csinos büszke fejével
Harczol üdönként a' szélvész, és záporok' árja,
Es mikor a' végső század jó fergetegével,
Akkor is áll még ő; de sötét képében az első
Tündöklés' csilláma kivész, 's meghamvad alakja:

Így állott Schedios, 's nem gyáván várta halálát.
 Kadosa nemtelenül nem akart megvinni. Leszállott,
 És oda hagyta lovát, melly már rogya kúnja' hevében,
 A' hadakat pedig eltiltá Schediosra rohanni.
 Mindenek eltérvén, megnézé a' Görög' arczát,
 És hozzá járúlt, 's így monda hatalmas ajakkal:
 „Bátor hős, gonosz ügy hoza téged veszni Zalánhoz,
 Hogy többé homodba ne térj, és hölgyed is otthon
 Özvegyi termében szomorú dalt mondjon utánad;
 Gyermekeid pedig a' hajlék küszöbére kiülvén
 Sírjanak, és várván, öledet soha meg ne találják.
 De te nem is gondolsz iszonyú harcokban ezekkel.
 Jőj el azért, vedd e' sisakot, víj meg velem, úgy is
 A' hadak' istene már elszána halálra; pedig jobb
 Elveszned vágásom alatt, mint gyenge csatázók
 Ál nyilu között, melly a' hűrről reszketve lepattan“
 Kadosa így szólott dicsekedve, de rája sohajtván
 Elveszi a' sisakot, 's felel a' nagy Athénei bajnok:
 „Volnának, mint hős cleink, bajtársim erősek,
 'S őket rút puhaság ne tehetné gyáva vivókká,
 Nem szólhatsz vala így, hanem elfáradva ledőlván,
 Vérbe borúlt fejedem rokonid' testhalma heverne.
 Most gyengék hadaink: titeket tevé a' sor erőssé.
 Mégis igen bízol, mikor engem győzni reménylesz.
 Majd ha fejem nyakamon vérét özönölve legördül,
 Mondd, hogy erősebb vagy; de mig e' kard villog elődbe,
 Rettegj; mert eddig súlyos vala, 's éle halálos.“
 Így szólván veszi a' sisakot, 's jól nyomja fejébe,

És indul komoran a' büszke tekintetü hőssel;
Az pedig őt, valamint szélvész a' tengeri gályát,
Huzta magával, erős ifjú nagy szíve lobogván,
És mene nyugtalanúl iszonyú lépéssel előtte.

Látta Philó, hogy semmire sem mehet álnok erővel;
Nem csökkent, hanem a' hadakat biztatva vezetvén,
Hol szükség vala, közbe csapott, és harczola bátran;
A' bontott sorokat népével helyre segíté,
'S merre ragyogva kitünt aranyos szép fegyvere, lelket
Vett a' had, 's egyenesb viadalra nyomúla merészen.
A' fővársiak mennek csillogva, zörögve
Büszke személye körül, lobog a' nagy vársi zászló,
'S a' porzállta eget zúgó lobogása hasítja.
Rémítő tündökléssel mikor így megyen e' had,
Nincs akadály sehol, 's egyesült hatalommal előnti
A' ritkább sorokat; de Philó nem nyugszik ezennel,
Még több ösztönt ad illy szóra fakadva közöttök:
„Constántínvárnak lakozói, ti úri levették,
Tudjátok, hogy ezen rohanók csupa gyáva parasztok,
Kikre ti legragyogóbb várnak lakozói, vitézül
Csapjátok, és ha egyéb csapatoknál fényre nagyobbak
Vagytok; azok legyetek hadrontó tettel, erővel.“
Így szólott, és mindenikét a' csalfa dicsőség?
Lángja vivé, valamerre akart támadni vezérök.
A' puha életi kénynt feledék, és koczka helyett a'
Réttentő hadi dárdákat zuhogással emelték.
Ossa vidéki Philó Viddinhez tére, ki helyben,
Mint maga hagyta, boszús képpel még álla, sietve

Ehhez odább járult; és monda vezéri szavával:
„Rettenetes Viddin, még állasz-e? látod, az álnok
Ellenség cseleinkre kevély, és nincs bekerülve,
Ránk pedig a' harcok' szomorú forgása veszélyt hoz “
Erre boszús képpel felel a' vad Haemosi bajnok:
„Csalfa vezér, szavaidra előbb én hajlani kezdtem;
Mert nagyon álnok vagy, 's hitetők nagyon a' te beszédid,
De ne reméld többé, hogy Viddint harczon igazgasd;
Menni fog ő, 's valamerre megyen, dárdája vezérli
A' harcok' rendét, 's hangos szava ad tüzes ösztönt,
Nem pedig a' te szavad, melly gyenge, 's csalárd is azonban“
Erre szelíd hangon, noha bús vala, monda vezére:
„Méltatlan vádolsz te erösök' csillaga engem;
Mert soha híredet én nem akartam rontani. Haj! da
Nincs most erre üdő, nincs menteni semmi hatalmam.
Rám noha most haragos vagy még, csak menj el azért hát,
'S rettenetes karodat láttasd a' büszke latorral.
Majd ha dicsőséges diadalmát nyerheti dárdád,
Mebékélsz, tudom, és örömet készsz társa hadunknak “
Erre boszús Viddin kirohant, és vitte halálos
Dárdáját magasan. Mint a' gonosz éji sötétből
Megszabadúlt lélek, melly ott csikorogva tűnődik
Istene' karjától lelökette, de végre kizúdúl,
Fölveri a' ropogó sziklát, melly válla gyanant lesz,
'S a' mint szörnyűkép végig megy az ősi világon,
Nap, csillag beborúl, 's reszketnek az ormok alatta.
Rá ordítanak a' viharok, rá dörren az ég is,
Az még is megyen, és akadályt nem szenved el utján :

Úgy mene Viddin, erős népét biztatva, utána
A' fene hajvívók földet rengetve rohantak,
Hadvezető Árpád ellenben erős keze' súlyát
A' Görögökre veté. Legelőbb is Helioddal
Szembe került; de az őt nem várta be, félre sietvén.
Mint köd fut nap elől, vagy az út' pora szélnek előle,
Úgy futa, őt mégis szaporán uton érte halála.
Rája sulyos rohanó kopját vete párduczos Árpád,
Melly végig rezegett a' nagy levegői közön, 's mint
Gyors villám, megüté nyakszirten Heliódórost.
Nyomban előre bukott. Rémült katonái emelték
Karjaikon véres tetemét; de halálos ütéssel
Ott termett a' szittyá vezér, 's szíven érte Neandert,
És Nikephor' karját ragyogó vasa vállban elejté.
Akkor Heliodor leesett vért hányva közökbe.
Ők is hűledező testtel tetemére borultak,
Nagy vas fegyvereik szörnyűkép össze csörögvén.
Termetes Alkest is leteríté párduczos Árpád.
Rettentő vala ez nézésre: fejében az álló
Vas sisakon hosszan rezegett lószőre, 's tetőtől
Talpig vasban volt, nem látszott semmi nyilása.
'S mintha egész ember vashól lett volna teremtvé:
Úgy jött fénytelenül, iszonyú feketében: előtte,
Mint hideg éjjeli domb, látszott nagy pajzsa, 's közepett
Szörnyü halálkoponyát mutatott vert fényes ezüstmól.
Ezt legelőbb mikoron látá, horkanva szökött meg
A' dobogó hadi mén; de ülője hatalmasan ülte,
'S rá hajtotta, serény karját magasabbra emelvén.

Rémületes némán közelíte azonban az izmos
Vad Görög, és morajos hangon megszólala büszkén:
„Halni sietsz-e vezér, latroknak büszke vezére?
Tégedet e' karddal megemészt ma vilézi hatalmam;
Mert még nem született ember, ki szemembe kerülvén
Össze zuzott fejjele nem szállott volna pokolra“
Erre felelt a' gyors seregek' fejedelmi vezére:
„Esztelen, illy szókkal ne remélj veszedelmet elüzni.
Rettents gyáva leányt, vagy erőtlén gyermeki bábót.
De ki reád karddal siet a' hadi rendnek előtte,
Vassal várd be, ne bő szóval; mert csúf leszesz, és a'
Durva halál kinevet, mikoron szemeidre setétül.
Gyáva! ha bátor vagy, minek a' sok vas gyűrű rajtad?
Lomha tevére való a' terh, nem bajnoki testre.
Kard nekem a' pánczél; szabadon viszi homlokom a' nyílt
Könnyű kalpagot, és mikor eljő vég napom, a' szép
Föld' színét, 's ragyogó egeket még látom utolszor;
'Te pedig eltakarod fejedet, vas lapba borítván,
'S rettegsz nézni halált, mellyel fenyegetve riasztál“
Így szólott iszonyún, de amazt nagy félelem érte.
Minden erő híveszett karjából 's reszketé gyáva
Baljában dombos paizsán a' szörnű halálfej.
Árpád őt már nem szóval, hanem isteni kardja'
Fényes aczélával rettenté, 's nagy kelevézét,
Mellyel rajta ütött, egyszerre kiverte kezéből.
Még amaz ellent állt, de hamar paizsára lecsattant
Árpád' kardja, 's legott ketté szaggatta középig,
Hol sebes éle után lehasadt a' fényes ezüstfej,

És nagy csengéssel lábának elejbe legördült.
 Alkes hátra futott rémülten, fölfoga végső
 Oltalomúl egy kő darabot, mely földbe merülten
 Álla, holott tetején sok századok' árnya borongott.
 Ezt az erőszakkal kivevé fülepte köréből,
 És Árpádra löké, de hibásan zúga el a' nagy
 Kő lova' bal szemnél, és érte Izárfi' lovának
 Gyenge sügyét, 's az alatta ledőlt, reszketve süvöltvén,
 Árpádot pedig a' hosszú harc' mérge boszontá.
 Ellene ment, 's iszonyúbb vágással csapkoda hozzá.
 Alkes pánczélán, sisakos feje' rengeteg ormán
 Csattoga, 's szikrázék villámló kardja, 's lefüggött
 Rongyosan Alkesről a' vas ruha, vállban oszolván.
 Ő még a' hegyetört kelevézt forgatta hiába,
 Mellyet vissza kapott, 's feleit könyörögve kiáltá,
 Vas karját is elől tartván el-elüzte halálát.
 De mentségre közel nem mertek jöni, azonban
 Ő is lankada már 's bús vége közelge sötéten.
 A' fejedelmi Magyar nagy rést szemlélve nyakánál,
 Markolatig ragyogó kardját torkába ütötte.
 Alkesnek tüstént minden viadalma megállott,
 Omló szikla gyanánt leesett a' földre csörögve,
 'S véres torkából kiröpült vad lelke boszúsan.
 Hős Árpád pedig a' lóról hozzája leszállván
 Fegyvereit leszedé, és adta Izárfi Lebőnek,
 A' ki gyalog vala szinte, 's közel kísérte vezérét,
 A' sisakot kinyitá azután, 's bámulva tekinté
 Rettenetes képét, mellyen már sárga halál ült,

'S vérbe merült szemeit, 's így szóla hadának előtte:

„Nem mind rettenetes, kit külseje, 's nagy szava hirdet.

Láttátok; mi magas vala ez, 's melly rémes alakja.

Most alacson porban hever itt, 's hadi napja leszállott;

Mert buta rémülésbe merült, 's nagy karja lecsökkent,

Rajta tehát! kiki bátrabban forgassa csapásit,

Ellensége ha bár eget ér is büszke fejével,

'S lábával poklokra tapod; neki menni ne féljen,

Vére vagyón, mellyet fényes kardjával elonthat,

'S csontból áll, mellyet súlyos buzogánya betörhet;

Bátorság teszi, nem csak erő, a' harczi hatalmat“

Így szólott, 's tüzesedve reá zúgott az erős had,

És mene harcra hevült képpel, pusztítani vágyván,

NYOLCZADIK ÉNEK.

Ekkoron a' szigetek' lakozói csapatba verődvén
A' szaladó sorokat biztatva előbbre nyomultak,
'S állt a' harc heven, és harsány zengéssel egyenlőn.
Kallimachos, 's bátor hadi sorsosa Krántor, az álló
Szittyia vezért látván gyalog Alkes' fegyveri mellett,
Össze beszélve reá készültek menni halálos
Alkuval, és így szólt legelőbb a' Krétai bajnok:
„Most ugyan a' legerősb daliát mi veszélybe kerítjük,
Csak te vitéz bajtárs, velem ellene menni ne késsél.
Én legelől rohanok, te azonban félre vonulván,
Vess kopját, 's ha talán sebet ejtesz rajta, merészen
Rá török én karddal. Te is akkor utánam eredvén
Támadd meg hevesen; 's ha vitézül ketten elejtjük,
Így leszen ifju nevünk sok hősnek előtte dicsővé,
'S ketten fegyvereit tartós örömünkre megosztjuk.
Ha pedig engemet ő leterítve megölne, ne csüggedj,
Jőj inkább, 's nemesebb lélekkel rajta hoszúlj meg.
Én szintúgy, ha talán te ledölnél holtan előttem,
Rajta hoszút állok, vagy utánad az életi fényből
Gyászba megyek, 's melléd lerakom rövid éltém' alakját.“
Így szólott, 's amaz elfogadá a' vészes ajánlást.

Bátran elindultak, jó harcztot víni remélvén.
 Balgatagok! ki erőt adhat gyengéknek is, és a'
 Sokkal erősebbet ronthatja le általok, a' nagy
 Mennynek, földnek urát védül elhíni felejték;
 Őket azért fogadásoknak bal része lenyomta,
 'S elhervadt fiatalságok; de dicső vala mégis
 Tettök; az illy romlott nemzetben ritka, 's örökké
 Méltó szép hírrel tündökleni a' maradéknál.
 Mentek. Elől Krantor, félrébb bajtársa, 's hajtá
 Dárdáját; el sem vété, hanem a' paizs' alját
 Erintvén, Árpádnak övét megütötte hegyével;
 Krantor azonban már közel ért, és Kallimachos sem
 Késve rohant bajtársának pártjára, de tüstént
 Észre vevék. Lehel ott termett, 's Krantorra rohanván
 Állban üté buzogányával: megkocczana szörnyen
 Véres szájában minden foga, 's halva lefordúlt
 A' rohanó ifjú. Árpád pedig a' hadi kopját
 Megragadá, és vissza veté gyors Kallimachosra.
 Ment a' rettenetes nagy kopja halálos erővel,
 De kikerülte urát, 's Perionnak bal szeme fényét
 Érte, 's velőig szúrta; legott a' bajnok elájúlt,
 'S nyögve halódólag lebukott szép szürke lováról.
 Ezt látván gyors Kallimachos megrettene, 's már is
 Fordította lovát; de setétes gyászos alakban
 Szörnyen elejbe borúlt Krantornak vérjeles árnya:
 „Vissza! nyögé, haj! Kallimachos, menj vissza boszúlni“
 'S az mene halni; de nem társáért állni boszúját.
 Árpád megsujtá őt a' nagy szikladarabbal,

Melly sisakát betöré, és izzadt homloka' csontját.
Kallimachos leborúlt, kelevéze kihulla kezéből,
'S lelke, kidőlt velején, lassú lebegéssel enyészett.
Így az erős ifjúk egymásnak utána kivesztek,
'S mellyet együtt fogadának, együtt is elére halálok.
Árpád lóra kapott, 's rettentőn villoga kardja,
És léveré Peliast; koponyáját børsisakostúl
Elmetszé, hogy azonnal alélt, 's csörrenve lefordúlt,
A' Peneos melléki Leót is előlte, ki hozzá
Karddal csapdosa; ő fölemelt karjára lecsapván
Elvágá, 's lelöké oldalt rendítve lováról:
Népe, körül, mint a' nagy tenger, zúgva csatázott.
Most Árpád mellett leverék a' gyenge Alexist,
A' ki, midőn feje puszta maradt, 's nyaka, melle födetlen,
Fegyverit elvetvén Árpádnak elejbe letérdelt,
És siralom mosván ajakát, illy szózatot ejte.
„Nagy lelkű, te, ki mindennél százszorba nagyobb vagy,
És hatalommal erősb, hozzád folyamodni merészek.
Nem harczolni jövék, és ártani nem tudok én még;
Mert gyengék kezeim, 's nincsen hadi lángja szivemnek.
Tempe' kies völgyén szült engem az árva Melitta,
Ott még szinte gyerek társimmal játszva találván,
Harczba, hogy elveszszek, hurezoltak irigyi szülőmnél.
De te kegyesb légy, és könyörülj ifjúi napomnak.
Majd ha üdöm eljő, hű kísérője vitézd'
Harczainak, fegyvert viselek szakadatlan utánad,
'S megfizetek rövid életemért húséges eszemmel“
Így szólott a' gyenge fiú, siralommal elöntvén

A' véres földet; de felelt a' párduezos Árpád:
„Haj nyomorúlt! inkább ne születnél volna, vagy első
Lépted után a' sír' mélyébe letéve nyugonnál.
Ítt hol szörnyü halál villong a' fegyverek élén,
Hol nincsen kegyelem, nyomorúlt itt kérsz-e kegyelmet?
Mégis hasztalanúl ne remélj Árpádnak előtte,
Menj be, ha élni akarsz, seregem már bántani nem fog“
Erre felállt a' bús gyermek, 's jól hátra vonódván,
A' rohanó hadak' ércz sora közt rettegve megállott.
Úti Lehel pedig eltelvén hadi lelke haraggal,
A' sziget' ifjait, és kiket ellent állva találta,
Mint lecsapott mennykő, buzogánynyal sujtva fogyasztá.
Általa nagy Médon, 's a' Spartai Dáres elesnek.
Elvész gazdag Araxesnek magzatja Leo is,
'S a' beszakadt mellből vérét feketedve okádja.
A' nagy erő téged, Klonios, nem mente haláltól,
Téged sem gyönyörű külsőd, fénylepte Nikátor,
Mind leütött titeket hadrontó karja Lehelnek.
Ő most a' sebesen szaladó Lúkaonra rohanván,
Vállban üté, kinek is leszakadt nagy válla vasastúl,
És maga hirtelenül jajgatva, zörögve lefordúlt.
Ennek alatta serény pejkancza szökik vala, szügyben
Csillagos, és bíbor takaróval büszke, holottan
Hímes aranyszálak széltében tűzve valának,
A' szép ifju tavaszt képezvén tarka mezőben.
Ezt mikoron elfogta Lehel, meglátta Leböt a'
Súlyos fegyver alatt bajosan gyalogolni, feléje
Vágtata, 's által adá, hogy rajta csatázzon. Az a' szép

Lóra legott föl is ült, 's a' fegyvert, 's gyenge Alexist
A' seregek' sora közt besietvén, bátyja' kezénél
Hagyta, dicső agg Kárelnél, ki nyugodtan az első
Harczi szekéren volt, Istenhez az égbe sohajtván.
Ehhez járult most, 's így szólt ifjabbik Izárfi:
„Bátya te jól teszed azt, hogy kérleled a' magas Istent,
Áld az tégedet, és a' nemzetet áldja meg értted.
Mégis nézz ide most, siető szavaimra figyelmezz.
Itt e' gyenge fiút, 's e' fegyvert küldi, hogy örözd,
A' rohanó seregek' fejedelme, dicséretes Árpád.
De mostan ne kivánd, hogy többet mondjak, erősen
Ver szivem a' had után, veszedelmek' szelleme huzza “
Ezt mondván a' vas fegyvert ott hagyta, 's Alexist.
Kárel öröm könnyel nézett öccsének utána.
Szólna, de szélvésznel gyorsabban vissza futott az,
'S a' harcok közepébe merült. Ott messze világló
Fegyverrel sok üdöig ütött, elhagyva vezérét.
Megsebzette Biast, nyakszirten vágta Philémont,
És agyas Áressel egyszerre leverte: halálos
Léven minden ütés, mellyet keze szóra; de végre
Ötet is a' hadi sor díszetlen porba temette.
Ossa vidéki Timon jött, és megszurta derékon
Nagy kelevézével, melly béleit össze szakasztá.
Erre ledölt, 's vele szinte rogyott a' díszes ajándék,
Jó lova; mert bal czombja fölött nyíl érte keményen.
Így ezek itt egyszerre lefordulván a' földre zuhantak.
Zajt üte rajta Timon, 's biztatta barátit is egyben:
„Társaim, ezt látván ne remegjünk harcza rohanni,

Gyenge halandók ők, mint miink, kik szinte, ha éles
Fegyvereink nyomják, a' földet rágni lehullnak "
Így szólott, 's dicsekedve leszállt, hogy szedje vitézi
Fegyvereit, 's a' lótakarót megtartsa haszonra.

Ekkoron Árpád a' seregeknek előtte ragyogván,
Nem sejté, mi esett, 's a' rémült népeket űzte.
Nagy Bulcsú mellette nyomult, 's a' nemzeti zászlót
Vitte magas karral. Lehel is bal részen erősen
Harczolván a' még későket nyomta vasával,
'S mint a' mennykövező Isten, ment közben, erősebb
Földi halandóknál, a' győző párduczos Árpád,
De mikoron szemlélte Lebőt, hogy büszke örömmel
Fosztják a' Görögök, 's bátrabban is állanak ellent,
Fájdalom érte szivét, 's iszonyú harag üle szemébe,
És oda villámlott, oda csattant kardja legottan.
Mégfélemlé Timon, sietett paripára szökelni;
De mikor immár kelt, czombját elvágta, 's lováról
Vissza löké Árpád 's elhúnyt fegyverneke mellé
Még sokat eltemetett, 's még nem szünt búja, haragja.
A' Görögök pedig elvesztek nyomorultan az ádáz
Szittyá vezérnek kardja miatt; de Philó is azonnal
Ellene jött számos népnek közepette ragyogván,
'S a' szaladók' seregét fölfogta hatalmas erővel.

Más részről ezalatt Viddin' szörnyű hada rontott.
Ő maga rettenetes karral nyita szerte nagy ösvényt,
'S a' csengő sorokat kiveré öldösve helyökből,
És legelőbb Und' népe' javát rontotta; hatalmas
Dombait, a' ki nyilat, 's hadi kopját vetni legelő

Volt ezen osztályban. Most ő egyebekre csatázván
Nyíllal ölé Ricseket, 's rohanó magas Illit elejté,
Somnyelü kopjával leszegezvén karja' hatalmát,
Őtet azonban erős Viddin' dárdája leverte,
Szinte mikor gerelyét izmos markába szorítá:
Agyékát, annak dárdája, veszélyesen érte,
Mellyre hanyatt fordúlt, fájdalmas végre sietvén,
'S döngött a' bús föld zuhanó testének alatta.
Viddin kegytelenül tova ment, 's mentében elejté
A' bárdos Csíszárt, 's oldalt megszúrta vitézlő
Vámost, 's Zongornak koponyáját földig alázza,
Kik hamar a' vad enyészetnek karjába borulván
Szintelenül csörgő fegyverben elesetek. Üvöltő
Népe hasonlókép rontott vala, 's durva morajjal,
Mint az ölö szélvész, küzdött heven a' Magyar ellen.
Ő még Halmilakót kergette halálra fiastúl,
A' ki midőn atyját látá lankadni sebében,
Rettenetes Viddint kelevézzel szurta derékon;
De vas övét annak meg nem rontotta, 's lecsúszván
Csak csipejét sérté. Súlyos dárdával elérvén
Őt is agyon sujtá Viddin, 's levetette lováról.
Ott a' hű gyermek nyugodott bús apja' fejénél,
'S lelkével lelkét az üres levegőbe bocsátá.
Látta az ősz bajnok dúlt rendeit esni halomba,
'S nem rémült veszedelmének közepébe rohanni:
Arra csavarta lovát, nagy fegyvere arra világolt,
'S mentében kéré Istent, az egekbe tekintvén:
„Isten! erősebb a' villámnál, a' ki alatt ég,

'S föld megrendülnek, kegyes istene ütközetinknek,
Vidd az öreg' karját, mint hajdan vitted az ifjú'
Karjait, a' diadal' kétes mezejére vitézül.
És ha ma végső lesz lelkének ez óra, te ójjad
Honnosait, 's nekik adj diadalt vérülte fejénél.“
Így szólott, 's első kéréseit Isten elérte,
'S rá intett ragyogó kardjával, mellyre hatalmasb
Lett az öreg, 's mene gyorsan elő, keze, szíve buzogván.
Kit hogy' rettenetes Viddin megláta fehérlő
Jó paripán tisztos komoly arcczal jőni, csatáit
Szüntetvén, elejébe került, 's illy szöveget ejte:
„Bajnok öreg, téged mi veszély hoz előmbé halandót?
Véled-e, hogy, míg erős bárdod közelíthet, ölő nagy
Dárdám' vége henyél, 's fejedet nem dönti homályba?
Sőt mondom, ha talán háromszoros életet élnél,
'S élted' mindenikén két ember' szelleme volna,
Mégis elúzném azt az üres levegőbe, 's előbb, mint
Hozzám érne vasad, porrá töredezve hevernél.“
Így szólott, de amaz hallgatva közelgete búsan,
És neki vitte szekerczéjét, melly mint az egekben
Megcsattant villám, fénylett rontásra emelten.
Hátrább állt Viddin, 's kétszer rá sújta halálos
Dárdával, kétszer leveré azt Isten; azonban
Ősz Und a' Bolgár' sisakát megvágta keményen,
És külső lapjat lehasítá. Mellyre boszúsán
Hátrált a' Bolgár, 's iszonyúbban emelte az élet
Vesztegelő dárdát. Az, mint magas éktelen árbocz,
Zúgva leszállt Undnak süvegére; de onnan is a' nagy

Isten' erős keze vissza veté, 's a' földbe szegezte.
Und, mikor a' nagy ütést hallá lesuhanni, szivében
Megrettent; Viddin hogy látta erőtlen ütését,
Mégében megrázkódott, 's nem merté bevárni,
Hogy (kit előbb gúnyolt) másodszor vágja sisakját.
Káromkodva vevé dárdáját, és tova zúgott;
Bamúló katonái nyomát zavarodva követték,
Und pedig elpusztúlt sorait meg' helyre javítá,
'S a' bolgár népnek bátrabban türte csapásit.
De Viddin Kadosának erős népére csapott most,
'S ott hamar Omba' fejét megtörte halálos ütéssel.
Mellben üté Villánt, hogy azonnal földre hanyatlott.
Rajta nagyot zörrent megütődött pajzsa vasával;
Ifjú Csombornak sem szánta meg élte' virágát:
Ez legelőször most kezdett harcolni, 's miként a'
Reggeli tiszta sugár, tündöklött gyenge korában.
De hamar ölni tanult kezein vér kezde lefolyni,
'S őt a' rettenetes Bolgárhoz vitte halála.
Szinte midőn leütötte Hibint harmadszori súlylyal,
Rá jöve nagy Viddin, 's megsujtá vak szeme' táján:
Akkor alá hajlott feje, 's megszűnt harcza kezének.
Mégis erőt nyert, és másodszor elejbe vetődött
A' nagy Viddinnek; megvágta, de nem sebesíté,
A' vas panczélon tompulván éle vasának.
Őt pedig észre vevé, 's a' súlyos dárda' hegyével
Viddin megszúrá gyengén lelt tompora' táján,
'S monda, kevély szüből illy gyászos szókra fakadván:
„Féreg, hát téged kétszer kellett-e megölnöm?”

Ám jőj bár tízszer, tízszer megrontom erődöt.
 De tudom, a' te szemed nem fog már látni világot,
 'S tévelygő keselyű temet el gyomrába, ha rád jó
 Szörnyen imígy szól ő; de nemes tűz gyujtja vitézlő
 Dalma' szívét, keserű szavait nem hallja nyugodtan.
 Mint lobogó mennykő, vagy mint dühös étlen oroszlán,
 Rá zúg, 's villámló karddal megvágja sisakját.
 Porba megy az; de utána lecseng Dalmának aczéla.
 'S most látszott Viddin rettentő képe, miként az
 Égre borúlt rémé, melly villám, fergeg ülvén
 Mérges alakja körül, képét egyszerre kitolja,
 És iszonyú szemmel letekint a' földi világra;
 Így látszott Viddin, de hamar fölkapta sisakját;
 Dalma pedig mint a körmetlen, agyatlan oroszlán,
 Megfuta kard nélkül, 's hátráló társait iné,
 Hogy fegyvert kapjon; nyomban volt Viddin erősen,
 'S mintha egyébbel már nem volna csatája, csak arra
 Zúga, csak azt üzé, szóval, dárdával ijesztvén;
 Az pedig a' seregek közepett sík pusztá mezőben
 Jóval előbbre futott, 's csavarogva kerülte halálát.

Már ekkor Kadosával elállt az Athénei bajnok
 Távol egy alsíkon, hol csínos zöld sudarával
 Két remegő levelő hárs közt szép szilfa virított,
 'S változatos fejökön játékosan állá meg a' nap.
 Mindenikét fegyverneke távolról léptetve követte.
 Ott a' két nagy erő közel ért egymáshoz azonkép,
 Mint az ölü villám, melly messze, borongva ködében,
 Végre nagyot lobban, 's végig megy az égi határon,

Hol rohanása előtt fut az éj, 's felhői setétség,
És mikor ő dörög, a' viharok hallgatnak alatta:
Úgy készültek ezek szörnyű rohanásra, 's körülök
Hallgata, míg vittak, a' nagy csata' hangja; de elsőbb
Társához rohánó Kadosának ime' szava zengett:
„Már ha vitéz elszánással vég' bajra kijöttél,
Hadd halljam nevedet, Görög, és nemed' ágait avval,
Hogy ha levághatlak, tudjam megmondani mit tett
Fegyverem, és mi jeles lehet énnekem a' te halálod.
Vagy ha talán engem kezeiddel alázna meg Isten,
Megmondom ki vagyok, hogy tudd mi dicső lesz utánam,
A' ki megöl. Noha nem hiszem azt, míg porba nem esnek
Karjaim, és szemeim láthatnak tiszta verőfényt“
Ezt mondá: de amaz szomorún így válaszol erre:
„Nem bölcsen teszed azt, hogy míg forr harcza hadunknak,
Szóval vesztesz üdőt. De ha tudni elannyira lángolsz,
Halld nevemet, 's röviden nemzetségemnek utólját,
Fő nemből vagyok én, nagy atyámat bíbor ölelte,
Mint mondják; de homály van ezen, 's nem is úzom az elmúlt
Dolgoknak nyomait, sem avúlt hírokre nem aggok.
Engem Athéne nevelt, ott láttam az ősi dicsőség'
Rómjait, és Marathon' mezején hadi szikra fogott el.
Ottan atyám, mikor izmosodám, mind sorra mutatta
A' dőlt sírköveket, 's hadi lángot gyujta szivemben.
Ott ada kopját, és kardot, hogy víni tanuljak.
És maga fárasztott, 's ha henyén mozdúla kezemben
A' fegyver, nyomban mutatá emlékeit elhúnyt
Ösünknek, kiket a' diadal nagy hírre vezértelt . .

Hej! Magyar, a' ki előbb büszkén Marathonra lenézett,
 A' nagy Athénei nép, nem volt szívére hasonló
 Ehhez, melly ma vitéz hadatoknak előtte veszendő.
 Tíz ezer ott száz ezredeket meghajta vasával,
 'S szárazon, és vizen úzte dicsőn a' Persa hatalmat.
 Most Marathon' mezején a' gyávák' nemzete tévelyg,
 'S régi dicsőségét nem bírja Athéne, ledőlván
 A' falak, és a' benne lakók' erkölcse bomolván.
 De te ne hidd, hogy azért engem rémítve megúzhatsz,
 Vagy hogy vissza ragad valamelly kény, 's honni szerenese.
 Nincs rokonom, 's egyedül végső nyavalyában atyám él.
 Azt is azulta, tudom, letevék sírjába nyugonni,
 Lánya Lisandernek, kit hölgyül gyenge korában
 Vettem, az ártatlan Theodósia meghala első
 Szültével, 's örömét elzárta szívemnek örökre.
 Most ki sirathasson, nincs többé senki, se töled
 Nem retteg Schedios, ha ezer villámmal omolsz is "
 Dárdával rohanó nagy Kadosa erre imígy szolt:
 „Óh bajnok boldogtalanúl maradál te az élet'
 Napjaiban, 's gonoszúl pusztán hagyva csalfa szerenéséd,
 Hogy ne legyen, ki örülhessen, ha hazádba jutandasz,
 Vagy ki haláldod után teremidben sirva fakadjon.
 Engem erős Isten kegyesen letekintve megáldott.
 De halld meg nemem' ágazatit, 's ösmerj meg egészen.
 Hajdan Etel mellett könnyű elméje' tanácsán
 Széplakon élt egyedül gyönyörű Nemibonta sokáig.
 Ott közel a' zúgó liget' alján férfi ruhában
 Gyakran egész napokon vadat úze, gyakorta esatába

Mentsz ragyogó szép fegyverben, 's fenn csilloga kardja,
 Mint lobogó vad láng, 's bús harcza' veszélyeit űzte.
 A' viadalmas Erő, szép természetes égbeli tündér,
 Őt minden nyomain követé látatlan alakban,
 'S titkon emelt sóhajtással sugdosta szerelmét.
 Nem hajlott a' szűz, de szivét elfogta tünődés,
 'S látni kívánta hivét. Az elő jött díszes alakban,
 'S csábító képpel mosolyogva közelgette hozzá;
 De Nemibonta futott, a' férfias arezot utálván
 Vette nyilát, 's az ijedt vadakat kergette napestig.
 Már magasan föltűnt a' hús esthajnali csillag;
 De hamar a' tündér rá hozta az éjnek alakját,
 És beborúlt a' táj, 's a' szűz megtévede rajta.
 Így mikoron tova bujdosnék, megláta ragyogni
 Egy siető lánykát, ki fejével gyenge sugárú
 Csillagot ingatván szabadon mene a' bajos úton.
 Ehhez az elfáradt gyönyörű Nemibonta imígy szólt:
 „Ég' szűze, a' ki dicső fejedén szép csillagot ingatsz,
 Vigy haza, 's a' mit kérsz, szándékom tartja megadni“
 Ekkor Erő, mint gyenge leány, mosolyogva imígy szólt:
 „A' hold' lánya vagyok, 's Mahamisnak mondanak engem,
 Most ide szállottam jegyesemnek szedni virágot.
 Megtérek tüstént föltenni az éj' koszorúját.
 De, hia mit én kérek, szándékom tartja megadni,
 Jer, haza viszlek, 's megkoszorúzlak az éji virággal“
 Így szólott, 's csalán rá tette az éj' koszorúját.
 Széplakon a' szűznek már éggett keble, 's szerelmet
 Sajdító szivvel leborúlt, és monda rebegeve:

Ég' szüze oh könyörülj ; vedd, vedd el az ég' koszorúját ! “

De amaz ellenzé, 's most vissza cserélve alakját,
Mint tündér ifjú, szerelemmel hajla ölébe.

Ettől szülte szelíd Elmét, piros ajku leánykát,

'S szép arczú Hüleket, 's meghalt heves ifju korában.

Elme szülé Álmost, hadat úzó bátor Ügeknek,

Álmostól eredett a' győző párduczos Árpád,

A' ki elől csattog, 's Alpárt rettentí hadával.

Más részről engem nemzett Hülek Esztora nőtől,

Engem, kit hínak Kadosának, 's nyalka Zoárdot.

'S mink, mint fergetegek, járunk a' pusztá mezőben,

'S messze seregbontó kezeinkben villog élő vas.

Van pedig egy hölgyem, deli tiszta tekintetü Jolta,

'S anyja' körül játszó kis gyermekem, ékes Aember,

Kik Csepel' árnyai között a' zúgó nagy duna' partján

Várnak emelt karral, 's szomorú dalt zengnek utánam.

De fut üdökn, szóval többé nem tartalak : ott fenn

Lát, 's igazán vet sort a' nagy hadak' istene ; víjünk ! “

Így szólván neki vitte vasát. Mint tengeri szélvész,

Jött hatalommal az is, 's fenn villoga, csattoga kardja,

Mégis alig győzé Kadosának elütni csapásit.

Kadosa öldöklő kezeit most össze csatolván

Rettentőn lecsap arca felé ; nagy gyorsan elugrik

Hős Schedios, 's ellent tartván kikerüli halálát.

A' mint félre szökik, megakad bal lába, 's lebotlik

Ottan hirtelenül dőlt testét talpra segíti,

'S hántott erdeként iszonyítóbb arczczal elő áll,

Kettőztetve hevét, és kettőztetve csapásit.

De az erős ifjú iszonyúbban nyomja, szünetlen
Képe előtt villog gonosz élű kardja: megindúl
A' sisak is, zörög a' pánczél, 's vas rongyai hullnak.
Nem tűrhette tovább e' harcztot nézni lovásza,
A' nyilazó Phaëton, 's a' szívós hangos idegről
Gyors nyilat indított, Kadosát leteríteni remélvén,
És rövidíteni ütközetét viadalmas urának.
Elröppent a' nyíl; de hibásan vette irányát.
Épen emelte kezét Schedios, hogy hóna kinyilván
A' vessző berohant, 's szívét megjárta hegyével.
Ott tüstént lehajolt hős karja, homályba borultak
Arczai, 's melle szorúlt; a' vér pedig omla sebéből,
'S bőven alá folya nagy testén, 's szép fegyvere' színén.
A' boldogtalanul nyilazó maga gyilkos aczéllal
Dúla saját kebelén, 's leborúla urának előtte.
Már ekkor Schediost az erő elhagyta, lerogygyant
Lábáról, 's nagyokat esörrent vas fegyvere testén,
Kadosa vissza riadt, 's mint bálvány, álla helyében.
Látván a' Görögöt méltatlan harczczal elesni,
És fájdalmi közt fetrengeni vére' tavában,
Könnyre fakadt, 's hidegült jobbát megfogva imígy szólt:
„Így kellett neked, oh méltó jobb harczra, kiveszned?
A' reszketve jövő nyilnak gonosz éle ledöntött...
Ám ha reád illy vég vala rendeltetve, borúlj le,
'S istenedet vérző szívvel szólítva köszöntséd.
Mink ugyan a' dalban híredre dicséretet osztunk;
Mert bátor szüvedet tisztelnünk illik; azonban
Elmondjuk, kezed is mint birta halálos aczélát,

Mint ragyogál az erős napként csatatéri mezőkön,
Most pedig a' hitlen katonának vesszeje ölt meg,
'S bajviselő fejedet gonoszúl a' földig alázza"
Igy szólott; de amaz meg nem hallhatta utolsó
Szép szavait, 's szomorú lelkét az egekbe bocsátá.
Kadosa lóra szökik dárdát markolva kezébe,
'S a' mint rettenetes képpel megy vissza serényen,
Látja zavart seregét gyengébb csapatokra bomolni,
Látja futó Dalmát dühödött Viddinnek előtte.
Ekkoron a' kinyugodt paripát meghajtja vasával,
'S megy mint fergetegek' szárnyán a' gyilkos erőszak,
Melly tör, emel, vagy aláz, 's mindent fölforgat utában:
Úgy megyen ez, 's az ölö seregek' közepébe csapódik.
Ott az erős Lirmek csikorogva visz ellene dárdát,
De rohanó Kadosát ki nem állja; lehajlik előtte,
'S homloka megtörvén, velejét vérevel elönti.
Kermeli, és Radován, 's Radovánnak vad fia Rollek,
'S a' kik elejbe rohannak, az útat elállni akarván,
Mind leborúl, 's keserűn a' földet rágva halódik.
Viddin is a' szörnyű romlást közeledni gyanítván,
Dalmát hagyja, kinyúlt dárdával elejbe vetődik.
Most valamint forró Lybiának pusztá határin
Össze megy életölő agyarakkal két fene állat,
Úgy rohan a' két hős egymást pusztítani. Elsőbb
Kadosa messze vetett karral mellére irányoz,
El sem véti, fődött mellén megzörren az éles
Dárda, paizst tör, 's nagy pánczélát bontja hegyével:
Ellensége pedig szintekkor eléri hatalmas

Dárdájával emezt. Bemegy a' vas Kadosa' jobbján,
Megerségi köntöseit, 's megtördeli oldala' csontját.
De Viddin, mikor a' nagy ütés mellére leszállott,
Nem tarthatta magát, leesett csörrenve lováról.
Kadossa ült; de sebét szörnyen fájlalta, 's lelankadt
Karjával dárdája legott a' földre lehajlott.
Viddin megdőbbsent, nagy pajzsa kihulla kezéből,
'S a' vas megromlott mellén, de nem érte seb. Így ő
Földre borúlta után erejét nem vesztve megállott,
Melle szorulását hamar ébredt lelke felejté,
'S vissza rohant vérző Kadosát megvíni halálra.
Ekkoron ott termett Ámos, buzogányos Ipparral,
És új fegyverben rettentő Dalma, kik őtet
Hármas erőszakkal leverék viadalmas urokról.
Ott ismét véres harc támad a köztök, az álló
Bolgárok, 's rohanó Magyarok vetekedve csatázván;
Dalma pedig nagy bőrpajzsát mellére borítván,
A' seregek közt vítt, 's öldöklő kardja' vasával
Vissza csapott gyakran, 's mint könnyű sólyom, azonnal
Elvesze Viddin elől fiatalkori jó lova' hátán.
Óva csatázott már a' nagy Bolgár is, erősen
Meglévén szaggatva, 's fődő nagy pajzsa hibázván.

E' közben fejedelmi Zalánt lángfürtű Preheszka,
Illy keserű szókkal feddőleg harcra tüzelte:
„Fejedelem! minket te talán csak nézni hozál ki,
'S fegyvereink' fényét mutogatni, holottan az ádáz
Harc már rég kevereg, 's ezereknek hozza halálát,
Jer, vagy ugyan többé nem várok semmi vezérre,

'S elrohanok valamerre szívem, valamerré szemem visz.
Szükségem sincsen népedre: van, a' ki kövessen "
Így szólott, 's vele, mint medvék' barlangja, morogtak
Gyermeki, 's apró lángszemök a' harcokra sugárzott,
Erre pedig fejedelmi Zalán illy szózatot ejte:
„Illy keserű szókkal kívánsz-e csatázni Preheszka,
'S hogy fejedelmed alább szállott, nem tiszteled őt már?
Ám legyen; inségem' poharát kiürítem egészen.
En ugyan a' hadakat nem akartam nyugva követni,
De Viddin tiltott, 's mondotta vitézi szavával,
Hogy mig fenn rezegő dárdáját, 's népe nyomultát
Láthatom, a' csatatért távolról nézve kerüljem.
Most rohanó népét látom keveredni, 's hanyatló
Dárdáját lassúdni; .. megyek, kell mennem utána.
Jer te is, és villám kardoddal nyisd meg az útát "
Így szólott, 's keseredve legott a' zajba merüle,
'S most az egész síkon szörnyű rohanással az egymást
Öldöklő népek szemközt rivadozva rohantak.
Ment fejedelmi Zalán, 's ellenben népe Zoárdnak;
Ossa vidéki Philó szemközt vala istenes Unddal.
Két részről pedig a' Bolgárok' csillaga Viddin,
'S a' széllel rohanó Hermes veszedelmes erővel
Kelték elő, 's egyszerre, miként a' felleget' esése,
Rengő dárdákkal harcoss Magyarokra rohantak.
Hangzott ég, és föld, és messze morogtak az öblök.
'S most iszonyú képpel Ármány is előkele újra,
'S a' mint hozta setét népét, a' síkra leszállván,
'S ellene szikrázó kardját nyujtotta Hadisten,

Megmozdult a' föld, sziklái remegtek alatta,
'S a' daliák' képén iszonyító sárga halál űlt.

Oh most villanj meg rejtett hadi szikra szememnek,
Melly nagy századokon mélyen sülledeve borongasz,
Villanj meg, 's láttasd harczát két isteni karnak! —
Hogy kaczagányos Etét megtartá kardja Hadurnak,
Ármány megdühödött, 's titkon forralta boszúját,
Most halván a' bús diadalt, fölkapta halálos
Dárdáját, 's barlangjából dörmölve megindult.
Nem vala még soha rettentőbb, nem kárhozatosb még,
Mátra' nehéz ormát fölütötte ropogva fejével.
Feretegtek voltak zúgó nagy szárnyai; képe
Emberevő sárkány. Így jött vagy mászva, holottan
A' föld megsülledt nyomain, vagy szárnya suhogván
Fölkele, 's vérlángú taraját magas édig emelte.
Benn pedig égő gyomrában nagy sziklahasábok
Hánykódván, mereven vas tagjai össze csörögtek;
Jobbik körmében felleg dárdája világolt
Így fölemelkedvén, már szinte Hadurhoz elére,
De mikor az villám kardját csattogva lenyujtá,
Vissza esett, és mászva futott a' földön előbbre,
Mint valamelly nagy bérez, melly a' sík földre leomlik.
Órjás képében vele volt a' Főelem, és a'
Megnehezült Átok, melly hogy' mene, messze kiszáradt
A' növényes föld, 's fa, virág meghervada utján.
Nagy vala mindkettő, de nagyobb a' Főelem. Ennek
Árnyékként egekig nyúlt vékony termete. Sápadt,
És beesett arczán borzasztó álmok ülének;

Mert latszatján kül nem volt rajt' semmi valóság.

Lábai ingadozók, 's magasabbak az ormi fenyőknél.

Így volt a' síkon, sokszor bujdosni szokása,

Hol hamar Alpárnak megjárván néma határit,

Pórokat, és fiatal baromöröket éjjel ijesztett.

Most a' hadba vegyült e' nagy kísértetes árnyék,

'S ellenségei Alpárnak rettegeve kerülték.

Életelő szemmel ment lassan utána az Átok.

A' vezetők' hátor szavait megnyomta szavával,

Melly fene torkából mélyen hangzik vala, 's tompán,

Hasztalanúl riadoz kürtöd, Lehel, a' hadak immár

Nem hallják hangját, és nem buzdúlnak utána.

Mindent eltemet, és leszorít a' szörnyeteg Átok.

Jö az Zűrzavar is. Fél ló, fél ember, erőtlen

Árnyékkép; de vezérképen futos a' Magyarok közt.

Ölnyi vasas buzogányt forgat zuhogatva kezében,

Durva fején borzas süveget visel, és daru tollat,

Benne hazugsággal folyvást küzd, 's vesz az igazság.

Nyelve csalást árúl. Így jár a' szittyia seregben

Tétova, üz, 's biztat, rémít, és ösztönöz: erre

A' sereg oszlani kezd, sorai szakadozva bomolnak.

Így a' többi gonosz csapat is keveregve kiszállott,

'S a' rohanó hősnek remegett markában aczéla.

De közelíte Hadúr, 's megvágta hatalmasan Ármányt.

Szikrázott a' kard, a' mint lemerüle nyakába,

És rengett az egész környék. Amaz ördög erővel

Tagjait össze szedé ismét, 's még álla erősen.

'S mintha heyes déltől szájít nyitna vad éjszakig a' föld,

És azon örvényes torkokkal fivöltene, bögne,
Úgy bőgött, 's az egész levegőt bőgése betölté.
Másodszor köddárdáját szét verte Hadisten,
'S hasztalanúl ismét vágdosta, hogy össze bomoljon
Termete. Össze bomolt, és újra föllalla keményen.
Rettenetes csörgést tettek vas tagjai, szája
Folyvást zúga, 's magyar hadakat rémíte szavával.
Ekkoron Isten erős kardját hüvelyébe taszítá,
'S messze kinyúlt, 's markát viharos Tátrára vetette.
Ott a' nagy sziklát csikorogva kitorpte tövéből,
És emelé magasan, mint szinte az égi kaszások
Fénylenek éjenként, onnan pedig egyben ereszté
Rettenetes karját, 's Ármányt megütötte kövével.
Röpdöse már a' Rémm, 's körmét Istenre mereszté,
De mikor a' nagy szirt roppanva leszálla fejére,
Földbe lapult, 's iszonyú torkán morgása megállott.
A' hadak' istene most rá hága, 's tiporta boszúsan.
Lába alatt Ármány' vas tagjai össze szakadtak,
Széllal gördültek türedéki; de nyögve, remegve
Ingott a' föld is, 's két sarkai össze ropogtak.
A' Rémet pedig elhagyták gyors szárnyai. Eldőlt
Isten alatt bérczes nagy termete. Félelem, Átok,
'S társaik Isten előtt mindnyáján omolva futottak.
Ő legutól iszonyú kinnal terhelve megindúlt,
'S vissza röpült egyedül nyomorult roszt lelke pokolra.
Isten is a' harcok' mezejét elhagyta serényen,
'S ment ragyogó diadalmával hév déli napon túl.
Ott fényes kapuját kinyiták magas égi leányok,

Megtörlek kezeit, 's izzadt szép homloka' téréit.
Ő pedig a' nagy fegyvereket villogni hagyá még,
De nem csattogató, kékes fellegre bocsátván.
Víg lett mostan az ég, boltját nem vontá be felhő,
'S lassan zenge körül a' forgó többi világok'
Ezrede, 's hús szellő játszott a' nap' sugarával.
Csak maga küzdött a' nyomorult föld, rajta halandó
Emberek egymáshoz gyilkos viadallal omolván.
Csak maga nem nyugogott, 's fiait keseredve viselte,
A' kiket ő szült, és kebeléből fényre bocsátván,
Nem táplált egyiránt. Gőzölgő véröket itta
Most, 's fölszáguldott pora lett temetője sokaknak.

KILENCZEDIK ÉNEK.

Gyászos az ütközetek' folyamata. Halálos erőszak
Járja kemény sorait, 's ordító fergetegekként
Benne vitéz seregek mind vesztig emésztik el egymást.
Hangjától iszonyút csendül a' kényre szokott fül,
'S kedvetölő, vérképeinek látása, 's kietlen.

Nem hevem, a' dal' erős zengései hagynak el engem,
'S melly csata új honnért ősinknek nem vala hosszú,
Dallani azt nekem, és feleimnek hallani hosszú.
Fárad az elme; de ők el nem fáradva dicsőség'
Vérbe borúlt mezején hadakoztak urára hanyatló
Alpárnak, rád, büszke Philó, rád szívtelen Ármány,
'S a' ki vadabb vagy még, tereád, nagy Haemosi Viddin

Oh ha talán vagytok, kik meghallgattatok eddig,
El ne ijedjete, a' hadakat nem folytatom én most.
Párduczos Árpádnak mint romlott nemzete, miglen
Kardja Hadistennek gonosz Ármányt meg nem alázá,
'S a' búsúlt daliák' harczát nem mondom el; innen
Bogrogköz' esendes szigetébe kívánkozik elmém.
Puszta az: al mezején nem hallatik édes enyelgés,
Nem dobog emberi láb. Ormán bús szellet üvöltöz,
És megürült hajléki világtalan állnak az éjben.

Hol Huba, fürge Bodor, hol vannak Hajna Etével?
Kérdezitek; mert messze hagyám kétségesen őket.
Hol van gyenge Szömér? Hadrontó Túzima hol van?
Elmondom, 's megeredt szavaimnak szünete sem lesz,
Mig nem hírdetek új örömet Bodrogköz' urairól.
Kedvesek ők nekem is, kedves vagy Hajna, te főkép;
Szűz hajadon, szép szőke fodorhaju lánya Hubának;
Mert te, midőn nyugszom, hitető álomhoz is eljősz,
És köszönöd, hogy szűz ajakidról, 's szőke hajadról
Édes szózatokat mondék, 's kaczagányos Etéről,
A' ki erőre nagy a' harcokban, szépségre legelső.
Ezt köszönöd, 's ekkor látom megnyílni szelíden
Bíboros ajkaidat, 's füleim lágú hangidat érzik.
Ekkoron a' havazó karokat meglátom, az égből
Isteni szikra gyanánt szállott szem' tiszta világát.
Délnek völgye, szivem' titkának régi hazája,
Dél' völgyében is illy tüzes a' lány' szép szeme. Rajtam
Nem könyörül; de megöl ragyogó sugarával utóbb is.
Vagy hova veszttem el így? . . . Megtérek Hajna, tehozzád.

Hú Szakadár hogy Hajna után mind hasztalanul járt,
Vissza került szomorú lépéssel az éji tanyához.
Ott még ősz Huba szendergett, és nyugtos ölében
Gyermeki össze vetett fejjel szép álmot aludtak,
'S alva körül fekvék tetemét bús gyenge eselédek.
Erre hogy ért Szakadár, el nem hallgathata, mélyen
Vette sohajtását, 's így monda keserves ajakkal:
,, Alhatol oh Huba? Sőt alszol feledékeny eszeddel.
Nem kérded többé, hol van deli Hajna; de kelj föl,

Lásd, hogy reggeledik, 's Hajnának reggele nincsen
Szólt, és fölrázá. Kele az, 's hallotta beszédét,
És álmos kezeit Hajnának utána vetette.
Hajnát nem, de lelét két gyermekit alva ölében.
Mégis nem vala most lelkének búja emésztő.
Sejtve, hogy égből jött, hitt a' magas álomi képnek.
Lassan elindítá magzatjait, és bizakodván,
Égi remény' hangján szólott vala gyenge szívökhöz,
És azok elhitték szavait, szaladoztak utána.
Ő pedig a' gondos Szakadással előre sietvén,
Messze ható szeméit hevesen járatta tanyáján.
Már oda ért. Épen vala mindene. A' dühös al nép
Vad rohanásában kikerülte lakása' határit.
Mindene vissza került, maga Hajna hibája közülök.
Ujra nagy aggodalom szállott lelkébe Hubának;
Nem nyugovék, hanem a' környéket messze bejárá.
„Hajna hová tűntél?“ mondá. „Deli Hajna!“ kiálták
Kis Bodor, és a' gyenge Szömér, 's zajgottak utána.
Nem jöve az; de kik a' sűrűben rejtve maradtak
A' láz pórok előtt, ösmert hangjára kijöttek.
Jött nagy Elem, Csákány, hadrontó Tűzima eljött
Végtire, 's szörnyü kezét nyujtá keseredve Hubának.
Mint melly szikla' felét az üdö' vas karja letörte,
Olly vala ő, balról meg lévén termete rontva.
Nem látszott, örök éj üle fényén! bal szeme; képe
Fél vala csak, fele a' dárdától össze zuzódott.
Még tetemén látszott csak erő, és szikla szabású
Vállain, és karján. A' pórokat ő maga kétszer

Vissza veré hajlékától. Harmadszor előlök
 Nem gyáván, gyilkos karral hátrála, levervén
 Négy hegyi pásztort, kik bizakodva rohantak utána.
 Most is nem jött ő, mint a' kit bú, vagy ijesztő
 Gond bágyaszt; haragos lépéssel jött le hegyéről,
 Mint ki az ellenség' jövetét óhajtja szivében,
 'S mostani kényesedett fiakat fél szemmel is ölte.
 Nem volt kápa fején; de halálos szálfá kezében.
 Úgy jöve, és komoran nézett a' pusztá lapályra.
 Majd hogy elért Huba társához, könny omla szeméből,
 'S zordon erős ajakán iszonyún illy szózatot ejte:
 „Haj! Huba még mi gonosz, mi csapás van hátra? nagy ádáz
 Harczokat eltürtünk, 's ninesen nyugodalma fejünknek?
 Hajdan azért győztünk Álmosnak idétte Kiovnál,
 És Munkácsot azért, csak azért nyerhettük el Ungot,
 Hogy buta pórok előtt, nem hős seregeknek előtte,
 Bujjuk az erdőket, és napfényt nézni ne merjünk!
 Gyűlölöm életemet, nem, hogy csuffá lön ez orcza,
 Sem, hogy bal szememet komor éjtszaka rejti; de bánom,
 Átkozom a' napot is, mellyben a' tábor' öléből
 Félre henyélni jövék; hiszen a' vasat elbirom én még,
 El, csak volna az ércz dárdát tíz rétü paizszsal,
 És magam egy sereget, jőjön bár, fölverek itt is.
 De nincs fegyverem is. Fiam elhordozta magával,
 Egy fiam, és vele elmaradott harczában örökre.
 Boldog! hantja fölött elmennek az esti fuvalmak,
 Megrázzák füveit; de nem őt a' sír' fenekében.
 Apjának nincs enyhelye még. Vénsége' utolján

Dúlt hajlékában nincs semmije, semmije sincsen!
'S öszült fürteivel szabadon csapodárkodik a' szél"
Elvégzé. Amaz a' hegyhátnak végi lakója
Mebúsúlt szavain, 's szomorún így monda viszontag:
„Romlunk már nagyon, oh bajtársam, Tűzima, romlunk,
'S nem maradott egyebünk lemenő napjainkra panasznál;
Mégis melly bajokat mondasz terhedre, azoknál
Több az enyím százszor, keserűbb fájdalma szívemnek.
Vagy mi az, a' mi reád jöhet, és több volna halálnál?
Sőt haldod sem gyáván kell. Iszonyodva tekintik
A' pórok karodat, 's nagy erő kell, hogy te ledőlhess.
És ha ledőlteél, nincs ki utánad sirva kiáltsa:
„Kelj föl apám! ocsmány férjnek keze fekszik ölemben“
Nincs ilyen, nincs a' ki reád félhalva omoljon,
A' kit szellemed is borzadva kerüljön az éjben...
Én többszörte halok, 's kínomra marad meg az élet.
A' ki előbb ezerek közt voltam karra legelső,
Nem birom a' dárdát, kifutok keseredve lakomból.
Magzatimért is futnom kell. És még is azoknak
Szebbike, főbb örömem, kimarad tévedve nyomomból.
Éjszaki honnjából eljő a' kellemes Álom.
Hasztalanúl jövök el tündér képének utána.
Nem közelít Hajnám, Hajnának nyomdoka sincsen,
'S a' heves aggodalom' nyilalásai ölnek el érte“
Jól el sem végzé, hogy nagy dobogási robajjal
Pór csapatok jöttek több részről, mellyre sikoltva
Össze futott a' két gyermek, Maga Tűzima állott,
Mint az erős kőszál, semmit sem féltve helyében,

'S néze hová üssön, 's fölkelt a' szálfá kezével.
Nem késett sok üdőt. Melly nép már legközelebb jött,
Arra rohant, 's zivatar' hangján ordíta elejbe:
„Hah! hiszen ezt vártam, por' férgei, még csak ez egy volt
Szíves imádságom, hogy nappal lássalak, ime
Meglátlak most, 's e' látásomat el sem ereszttem:
Sorra kemény áldást mondok fejetekre botommal “
Így szólott; de azok zavarogva megálltak. Azonban
Bodroghöz tele lett pórral, 's Huba közbe szorúla.
'S hogy látá: nincs semmi segéd, biztatta szorongó
Gyermekit, és kardját még ép baljába szorítá.
Rejtve maradt kebelén tépő gyötrelme szívének,
'S úgy mutatá képét, valamint mikor ezrek előtt a'
Vér' mezején Susadal' fejedelmet verte Kiovnál.
Ehhez tiszteletes kora, és atya léte nagyítá
Bánthatlanságát; 's vele Csákány, és Elem ott volt.
Mint hegyen a' rég múlt századnak tölgyei állnak,
Villámot, zivatart elvárván bátran, azonban
Illattal viselős ibolyák nyilnak ki tövöknél,
'S a' fiatal tölgyek meg sem rendülnek alattok:
Úgy a' régi esaták' győzői hatalmasan álltak
A' két gyenge körül, várván az erőszakot. És ha
Ellenségben szív, ha kegyesség volna parasztban,
Meggöszünek vala itt; de doronggal, görbe kaszákkal
Jőnek azok, 's Szakadár csak alig tarthatja meg őket.
Szidva riasztva körül száguld, 's kelevéze' hegyével
Döfdösi a' közelítőket. Majd gyorsan odább áll,
'S vissza kerül ismét, 's rontóbban ereszti ki karját.

Már ötször szágulda körül, már Tüzima' botján
Soknak vére lefolyt, 's hét élet aludt el örökre.
Ekkor Csongorral közelített a' temető had.
Jött Ete, 's megmozdult rettentő jobbjá legottan.
A' ragyogó kardot markába ragadta; de előbb
Szólt szerelem' hangján a' szőke fodor haju lányhoz:
„Hajna te, szép örömem, a' harc' veszedelme ne érjen
Tégedet, a' hegynek tetejére lovaddal eredj föl,
'S várd be, míg a' környék' lakozói elesnek előttünk “
Még el sem végzé, már Tomboli tudta mit érez,
Megmozgatta fejét, 's mint a' jó gondolat, úgy ment,
'S a' hegy' legmagasabb tetejét Hajnával elérte.

Most ezek a' szigeten zajgó népségre ütöttek,
És Csongor mene társaival, hol látta ijesztő
Tüzima' szalfáját lezuhanni halálos ütéssel,
Rá pedig a' szaladó népet hadakozni kövekkel.
Arra rohant; de Etét szilajító gondjai vitték.
Mint melly villám a' felhőt csattogva hasítja,
Úgy mene szörnyü sebességgel. Csapdosta, tiporta
A' kiket ért, 's élők, holtak dűledeztek előtte.
Csak hamar a' nagy tért befutá öldösve, zavarva.
Majd itt, majd meg amott csattant meg fegyvere, 's ez már
Harc sem volt, hanem irtózat, magas égbe kiáltás,
'S a' rémülve futó pórok' veszedelme, halála.
Sokszor, kik szabados menedéket lelmi reméltek,
Vissza riasztattak rohanó kaczagányos Etétől,
'S nyögve el-elháltak, ha közel szágulda fejkéhez;
Ő pedig egyre veré őket, 's nem lelte nyugalalmát.

Mint megyen a' nyihogó ménesnek büszke cölkösa
 Bogláros paripán lovait téríteni: úgy ment
 Hős Ete, 's a' szaladók' csapatit mind össze terelte,
 Hogy keze súlya alól csak egy ember' lelke se vesszen,
 A' ki előbb számot nem adand kedvelteiről, az
 Ősz Huba' életiről, 's Bodroglői többi lakókról.
 Már sokat egybe zavart, kikhez, hogy utolszor elére,
 Össze rogyott a' ló huzamos futtában alatta,
 Mellyre vadabb lön még, 's így szólt keze, kardja mozogván:
 „Hah! nyomorúlt férgek, ki hozott ide titeket is még?
 Vagy hogyan öljelek el, hogy emészszem lelketeket meg,
 Ha Huba veszni talált, 's Bodroglőz' előbbi lakói?“
 Szóla. Nem értették; de remegtenek a' buta népek,
 És az élő ifjú' lábához sírva borultak.
 Az pedig a' ragyogó kardot már fogta fejökre,
 Hogy vallják ki Hubát. De Hubát meglátta, legottan
 Szünt dűhe, 's a' ragyogó kardot hüvelyébe taszítván,
 Öldöklő jobbát szívesen nyujtotta Hubának,
 'S társainak, 's a' gyermekeket kebelére szorította.
 Ott az öreg bajnok nem örült még teljesen, és már
 Ajka kinyílt, hogy Hajna' baját panaszolja Etének;
 Az pedig őt megelőzve imígy ejtette beszédét:
 „Hadban előszült hős, bajainknak vége szakadt már.
 Szüntesd meg szomorú lelkednek gondjait: ott áll
 A' hegynek tetején egyedül deli Hajna leányod“
 Akkor az ősz fölemelte szemét, meglátta leányát;
 Elnémult örömen, 's köszönettel Etére borúla.
 Csongor is elvégzé harcát, és sorra kötözte

A' rabokat , hogy több kárral ne jöhessenek ismét.
Tomboli a' dulás közben Hajnával alább jött,
És a' hegy' közepén leborúla egy almafa mellett.
Hajna leszállt hősín lábával az ifju füvekre,
És megörült Ete' látásán, ki halálos erővel
Járta meg a' szigetet, 's feje, 's bajnoki karja kitetszett.
Látta rohantában, 's döntő erejében az ifjút
A' deli lány, 's megörült, 's elbámult szörnyü hatalmán.
Jobban örült még, hogy nyomban meglátta Hubát is,
'S gyenge Szömért, 's a' fürge Bodort kapcsolva kezéhez,
Akkor Tomboli fölkele, és így szól vala hozzá:
„ Asszonyom! a' bajokat kikerültük. Nincsen ezentúl,
A' ki reád haragos karját nyujthassa; de boldog
Lészs az erős' kebelén, 's örömidnek napja soká tart.
Mégis az elmultról ha szivednek kedves az emlék,
Tartsd meg arany szálát a' bús tündérfi' hajának.
Szép dolog a' szívnek boldogtalanért is epedni,
'S még valahára talán veszedelmed ijesztene: akkor
Vedd azon emléket, 's délnek tájára lobogtasd.
Megjövök én tüstént: szél, villám nem jön előbb meg,
Megjövök én délről, 's biztos menedékre kiviszlek “
Monda siralmasan, és eltűnt a' híg levegőben.
Ment közel a' nap alatt, 's a' nap hallotta uráért
Gyenge süvöltését, 's az egék' kis csillagi hallák;
Hajna pedig szomorú hálával néze utána.
Fényes aranszálát pihegő kebelébe bocsátá,
'S szánakodás' hangján illy szózatot ejte szelíden:
„ Tégedet oh Tündér, hogy menteni földre leszálltal,

Elrontott az erős Isten, 's most szerte vetődvén,
A' nagy egék' színén lebdes szép tagjaid' árnya.
Szörnyű végzetedért nem elég kis könnye szememnek,
'S gyenge az én panaszom napodat meg' vissza idézni.
Téged azért nemzöd nem lát tündökleni többé
Hajnali fényében, sem anyád nem nyújtja kezét, hogy
Bánatos orozádat harmattal mossa vidámmá.
Mégis enyészted után ha van árnyékodban is érzés,
Lásd, hogy az emlekező lánynak, noha boldog egészen,
Kedvese' karján is megtisztel néha siralma —
De te veszéséért engem sanyarítva ne büntess,
Istene hősömnek! soha én nem kértem ohajtva,
Hogy dél' fényes eget tündér oda hagyja miattam,
És gyermek korom' álmaival szívemre boruljon.
Nem kértem; de nagyon kívántam, imádtalak érte,
Hogy valahára erős karral deli bajnok öleljen.
És magadád, Ete, hadzavaró deli bajnok ölelt meg.
Most mikoron boldog napjaimnak kelne világa,
A' boldogtalanért, hogy az értem romla, ne büntess “
Így végzé, 's semeit levoná a' kékes egekről.
Nem mulatott: szívét a' földhöz huzta szerelme,
Arra, hol örvendő képpel rá vár vala apja,
'S a' kis testvérek, hol hős Ete teljes erőben
Büszke magas fejjel fölségesen álla közöttök.
Ment szaporán, 's legelőbb Bodor utját állta Szömérrel.
Csókolták, karján csüggöttek, sirtak, örültek,
És atyjokra vivék. Az hogy kebelébe fogadta,
Épségén megörült, 's örömét illy szóra fakasztá:

„Látom, kétségem sincs benne leányom, az égből
Szállt kezek ápoltak, 's az öreg katonára tekintvén
Égi Hadúr küldött tévelygésidre segédet.
Áldassék neve! sokszor rám ontotta kegyelmét,
Most a' legfőbbet, hogy téged vissza vezérlett,
A' ki öregségem' napját föltartsa szemével,
'S az ha leszállt egykor, testvérinek anyja maradjon“
Elvégzé az öreg, 's teljes lett álma. Leánya
Megcsókolta kezét, és kedveze, szóla, mosolyga,
Mint csókolta előbb, 's vala szólni, mosolygani kedve.
Majd pedig elválnán, a' hős karjára füződött,
'S állt mellette, hogyan fiatal szép kerti fa mellett
Áll a' völgyi virág, 's rá hajlik az esti szelekkel.
Szűz feje ott a' fát gyengén megfekszí, 's puhán nőtt
Lombja közül a' hajnallal pirosodva kifejlik.
Hajna is így hajlott a' hős' kebelére fejével,
'S nem vala nyugta soká. A' mint már vissza menének,
Egy fia vesztett pór rejtekből üzte boszúját.
Látta fiát a' síkon elesni Etének előtte,
Most meghuzta magát, 's kopját vete rája boszúsan.
Vélte, talán őt, vagy lánykáját lelheti, 's akkor
Lelke nyugodtabb lesz. És ment a' kopja suhogva,
Vitte halálos erőszakkal boldogtalan élet.
Észre vevé Ete, 's Hajnáját elvonta előle.
Gyilkos szer! hova indultál? Nem Hajna szívének
Termett a' te vasad; de halálul terme lövődnek,
A' ki ha el nem ereszt, fia' útján nem megy alunni.
Im lemerül a' kopja keménn fagyökerbe hegyével,

És rezzelve megáll; de az izmos pór fut. Az élet
 Kedves lesz neki, és fut ijedve. Utána hevülten,
 Mint zúgó zivatar, fut hős Ete, 's üzi, riasztja.
 A' hegyen ők szörnyű dobogással messze szaladtak,
 Jóval előbb a' pór, mindig közelítve az ifjú,
 'S öldöklő jobbját fölemelve halálos ütésre.

Egy nagy szikla feküdt, szabadon, süllede, középen;
 Végső oltalomúl dühösen neki dőlt az erős pór,
 És meg is indítá rohanó kaczagányos Etére.

A' gyors bajnok után Bodor is futa nyugtalan észszel.

Most a' rettenetes sziklát meglátva sikoltott:

Kit hogy halla emez, az eső sziklának előle

Nem futa, megtartá bajosan, 's más utnak ereszté,

És a' szikla szakadt iszonyú robogással, az alsó

Bokrokat, és fákat csikorogva lehordta, míg a' mély

Völgybe legördülvén iszapos lágy földben elüle.

A' pór addig előbb kele, és folytatta futását,

'S szinte elért a' hegy' tetejéig, hol feketéllő

Rozzant vén sziklák oromúl tornyozva fölálltak.

Nem késett, a' sziklákat megmászta; de jókor

Ott termett Ete hős, lábát megfogta keményen,

'S rajta nagyot rántott. A' pór a' szikla' kiálló

Szálát ált ölelé, 's nem esett le; de a' nagy erőtől

Termete megroppant. Még egyszer huzta meg a' hős,

És a' nagy kőszál leszakadt a' pórra ropogva.

Halva marad nyomorult, vérét velejével elöntvén,

'S a' tört kődarabok mellette zörögve futának.

Nagy zavar, aggodalom volt lenn; de előttök ezennel

Megjelenék Éte, 's fenn űlt a' kis gyermek ölében.
Mellyre oszolt a' gond, 's öröm állott vissza helyébe.
Már mindnyájan az ősz Huba' hajlékához elértek,
'S mindenik éhet, és szomját hevenyében elűzé.
Kedvre derültek az ősz daliák; mert bajnak utána
Édesb a' lakozás. Hadrontó Tűzima képét
Mint lehetett, kividámította, 's haragja megenyhűlt.
Félre tevé nagy szálfáját, 's szálfája helyett a'
Sorba került ragyogó nedvű kupa forga kezében.
Illy lakozás közben Huba szólította fiát, és
Hegyre futásáért így feddődék vele, mondván:
„Gyermekem a' te üdöd nem jött el, még te veszélybe
Oktalanúl ne szaladj. Ha korán elrontod erődet,
Nem lesz azon korban, hol többnek kellene lenni.
Majd ha karod dárdát bírhat, 's a' kengyelig érnek
Lábaid, a' hadakat bizvást megjárhatod: addig
Ódd magadat bajtól, ne rohanj vesztednek elejbe“
Így feddette fiát, 's annak beborúl vala képe.
Síra, hogy a' dárdát nem bírják karjai, 's lába
Még kengyelbe nem ér. De örűlt neki Tűzima, 's hitta.
A' mint hozzá szólt, megijedt a' gyermek először
Zordon hangjától, később lábára fölűle,
'S félve vevé kenyerét hadrontó szörnyű kezéből.
Csongor elő kele most véres feje' könnyű sebével.
Kit hogy' láta Szómér, 's deli Hajna, kötözni siettek.
(Mert illyen kezek ápolták a' bajnokot akkor.)
Hajna törölte sebet, 's vérét elmosta szelíden

Ifjú arczairól, 's a' sebről félre simítá
Szög haja' lány fürtét. Hozzá jött gyenge Szömér, és
Írt köte rá, és a' bajnok megörüle sebének,
És mosolyogva hajolt a' gyenge kezeknek alája,
A' kit egyébként nem könnyű illetni erősebb
Karnak is a' viadal' mezején, 's elvárni veszélyes.
Most csendes vala, és hozzájok nyájasan így szólt:
„Szőke fodor hajú lány, 's te mosolygó barna leánya,
A' sebeket ti nagyon kegyesen kötitek be, azért ha
Még sebeim lesznek, hozzátok térek azokkal,
Vagy magam is könnyű sebet ejtek testemen önként,
Hogy ti bekössétek, és annak lelkem örüljön “
Így szólt, és amazok pirulának, társi dicsérték.
Félre vonult ezután, 's egyedül lön Hajna Etével.
Messze terül a' sík tájék szemeiknek előtte.
Bodrog alattok megy, csillámos hajkait úzván.
Kedvez az ég, suhogó szeleit lassúdan ereszti,
Némán áll a' hős, szeme Alpár' tája felé vész,
'S aggodalom' hangján hozzá deli Hajna imígy szól:
„Hős, ha szavam téged nem bánt meg, az este közelget,
'S még te nyugodt nem vagy: van kedvesb titka szivednek.
Messze kíváncznak rettentő karjaid innen,
'S Hajna tüzes szemeid' látásán nem mer örülni “
Végezi; szép Éte hős tüstént így válaszol erre:
„Nem vagyok én, o Hajna, nyugodt, és karjaim innen
Messze kíváncznak; de ne aggódj: titka szivemnek
Nincs, ezután sem lesz, melly kedvesb volna szivednél.

Alpár' vérengző viadalmi gyujtanak engem ;
A' harez' híre után lesz csak nyugodalma fejemnek ;
Mert tudod , a' Magyar itt harez nélkül nem tud örülni “
Így szóltak. Távol pedig Alpár' pusztai vidékén
Véres harez vala még , 's iszonyú morajával eget vert.

TÍZEDIK ÉNEK.

E' közben lassan futá már a' déli verőfény;
És nyugatot közelebb kezdette hevíteni lángja,
'S még folyvást dühödött a' harc, 's vér izzadozással
Mérgesedett daliák egymást fene búban emészték,
És míg erős Isten dühös Ármányt meg nem alázta,
Vert vála a' rohanó seregek' nagy része, 's futamló.

Itt fejedelmi Zalán Kundot megnyomta hadával,
'S a' lobogós Csörszöt; vele volt a' Spártai Hermes,
'S mint kirepített nyíl, haladott, hős népeket úzvén.
A' két hadvezető állt még, 's tüzesedve merész Kund
Vissza Zalánra esapott. Megrengett sárga sisakja,
'S bús csengése riadva hatott viselője' fülébe.

De hamar a' nyilazó Krallin, 's lángfürtű Preheszka,
A' daliás Kundot leverék fejedelmi Zalánról,
'S fürge lovát nyilazó Krallin' vesszője megölte.
Ott a' bátor hős, megbúsúlt lelke tüzelvén,
Csapdosa szerte, 's futó népét harsogva kiáltá;
Akkor Hermessel harczolt fia, 's meg-megakasztá
Vad rohanásában. Mint két hegyes éktelen árbocz,
Látszottak nagy dárdáik, 's mikor össze coapódván
Egymást rontották, recsegett a' nagy fa kezökben.

Nem lehetett Csörsznek leteríteni Spártai Hermest,
 A' lobogós Csörszöt nem tudta ledönteni Hermes;
 Néha kimozdítá; de merészen vissza csapott az,
 És megdőbbenté haragos vad képe az úzót.
 Senkinek a' lobogós Csörsz nem hátrála esatáin,
 Nem hátrált most is; de mikor hadi népe futamlott;
 'S atyja' szavát hallá, futa ő is. Utána zörögve
 Vitte hadát Hermes, 's rengő dárdája' nagy érczét.
 Csörsz hogy Kundhoz elért, biztatta fiúi szavával,
 'S végtelen örvényként mindent leteríte körében.
 Ellenben rohanó Hermes, 's láng fürtü Preheszka;
 Vittak erőszakosan, 's vérengző harc leve köztök.
 Vívá körül a' népség is, 's nagy zajt üte, 's hullott,
 Mint szelek' indultán elhullnak az őszi levelkék.

Kadosa e' közben belső szekerére borúlva
 Sínlődött sebein; de leginkább harcza' szűnésén.
 Ekkoron elhagyván harczát, jöve nyalka Zoárd, és
 Lágú testvér hangon szomorú bátyjához imígy szólt:
 „Bátya! miért vesznél te dicsőség nélkül előttem?
 Lásd, gonoszúl fordul a' harczon csalfa szerencsénk:
 Elviszlek tova, hol csata nincs, 's kényedre pihenhetsz,
 Én meg vissza jövök meghalni, ha vég napom eljött “
 Erre kemény lelkű hős bátyja viszontag imígy szólt:
 „Óh mért szólsz nekem illyet öcsém, testvéri kezeddél
 Mért inkább a' földbe nem ölsz, nem fojtasz el engem?
 Menj, a' nagy Bolgárt népemből hídd ki, 's boszúlj meg.
 Őtet imént dárdám leütötte; de melle' vasával
 'S pajzsa' nyomásával jókor kikerülte halálát.

Engem azonban elért súlyos dárdája födetlen
Oldalamon; de azért meglátsz a' harcokon engem:
Csak te rohanj most, 's véremnek vasad állja boszúját “
Így szólott; amaz is szavain nem késve megindúlt,
Vitte hadát iszonyún, iszonyúbban vitte aczélát,
Már is erőtelenül hátrál vala Kadosa' népe,
Őket Viddinnek bátor katonái szoríták,
Bár Viddin maga nem vala itt, Maga a' seregekhez
Ment leg-előre, hol a' hadat úzó párduczos Árpád
Küzd vala, 's a' seregek ritkulva bomoltak előtte,
Ő oda ment; de nevét a' hős ordítva kiáltá,
“S a' rohanó bolgár sokaságnak elejbe vetődött,
Ott haragos hangon Viddint többszörte kiáltá,
“S véres utat töre kardjával. Levetette Berinkát,
És Tugarót 's Rohemet lassúvá tette schével.
Volt egy Ronka nevű Bolgár alhadnagyi tisztben,
A' nagy Viddinhez termetre, ruhára hasonló,
“S bár nem is olyan erős, de merész, és küzdeni termett.
Ez hogy népe között szágúldani látta Zoárdot,
Arra csapott „Viddint nyomorúlt te, mi végre kiáltod?
Itt van most, rettegj, 's érezd meg karja' hatalmát“
Így szólván nagy dárdával megütötte Zoárdot,
“S rojtos pajzsa' felét letöré. Mind hitte csalódva,
Hogy Viddin harczol. Viddint ordíta Zoárd is,
“S hitte, de nem rémült, hanem elnémúla keserves
Mérgében, 's oda ugratván megszúrta halálos
Sebhel erős mellét, 's vérét ontotta szívének.
Ronka legott megszűnt, 's elhajlott büszke fejével.

Rajta örömben merült győzője; de búsan tüvöltött
A' bolgár sokaság, 's rémulten elállá körüle.
Tas hátul szemesen minden mozgásra vigyázott.
'S merre kevergő nép csüggedve vezértelen állott,
Ott termett tüstént, és közbe vetette hatalmát.
Szinte nem is tudá most hova menni, holottan ijedve
Ármány' lelkétől több részről engede a' nép.
Mégis legzajosabb harcztot kezdett vala Hermes,
'S a' fejedelmi Zalán, 's iszonyú katonája, Preheszka.
Hol mikor a' szomorú zengést hallotta, serényen
Vitte feléje hadát. De Phílo a' várási zászlót
Szerte lobogtatván, szaporán mene, mint az élő nyíl,
'S gyújtogatá népét, 's rontotta az ellene vágót.
'S most vala, hogy Magyarokra rohant a' szűtelen Ármány.
Ingadozó fejvel csak alig viva része; nagyobb rész
Már futa, 's vissza csavart paripán mellőzte csatáját.
Csak maga nem rettenve megállt a' párdücsös Árpád,
A' dühödő Réznek helyt nem hagyá büszke szívében;
Küzde, 's dicső feje rettenetes mozgással emelte
A' rezegő tollat, 's tündöklött isteni kardja,
Mint lobogó mennykő. Hogy azonban látta bomolni
Vissza futó hadait, megfordította hatalmát,
És keserű szívvel mene vissza, holottan elérte
Öt rohanó Viddin, 's így szólította kevélyen:
„Futsz-e vezér, nyomorúlt latroknak büszke vezére?
Fuss bár, eltemetem nevedet, 's e' dárdavas át jár
Testeden, és félénk szivedet megmetszi hegyével“
Így szolt, 's a' feketés nagy dárdát szörnyen emelte.

Jól hallá e' zajt, el sem futá tőle nagy Árpád,
Mint más futna, kit asszony szült félékeny apától.
Nem futá, megfordúlt, 's nagyságos homloka látszott,
És csak alig látszott, már villoga, csattoga kardja,
'S a' rohanó Viddint megszédítette csapása:
Így fordúl meg az égi vihar nagy tengerek' árján,
Így fordúl vele meg a' tenger' szörnyü hatalma:
Mint, Viddin! tereád fordúlt meg erőszakos Árpád.
Akkor dárdádat sem birtad emelni fejére,
Nyelved is elnémúlt; de az ott hagyá téged azonnal,
'S a' szaladó seregekhez elért. Reszkettek előtte
A' sanyarú Rémek, 's népét kergetni szüénéck;
Ő pedig így szólott, 's meghallák a' hadak ötét:
„Hősök vagytok-e még? ti vagytok-e, kikkel Ügeknek
Hős fia, Álmos apám indúlt telepedni nyugatra?
Vagy hova futtok most? Hah! hol vagyon a' ti hazátok?
Vissza Magyar! most vissza velem, vagy halni, vagy ölni!
Merre vasam villog, 's hadat úzó hangja sivítand.“
Így szólott, 's a' hadakon végig harsog vala hangja.
Mindjárt égre ható riadással vissza nyomultak
A' szaladók. Valamint mikor Isten járja hatalmas
Lábbal tengereit, hullám-megy előtte tolongva,
Melly az üdős sziget' orma fölött tüneményesen elesap,
És szirtet, partot betemet zabolátlan özönnel:
Úgy mene a' had erős Árpád' fejedelmi szavára.
Megfúvá kürtét Lehel is; 's a' nemzeti zászlót
Vitte magas kézzel Bulesú; most lelkesedetten
Mind új harcra hevül, mind új dúlásra törekszik.

Most vala, hogy futa Isten elől a' Mátrai Rém is.
Tüstént a' esuggedt sziveket megszállta merészség.
Kund, 's lobogós fia, Csörsz ordítva rohantak előbbre.
Jött Tas is, és ragyogó kardját hozzájuk emelte.
Istenes Und bátrabb viadalba vezette vitézit,
És maga hadrontó hatalommal víva közöttök.
A' bolgár harcztot bátrabban túrta Zoárd is,
És kivivé tetemét a' vélt Viddinnek előlök.
Kadosa, hogy hallá riadozni vezére' szavával
A' harsány kürtöt, dárdát emelinte hevülten,
'S nem birván, valamint ezelőtt, keseredve lehajtá
Büszke fejét, és könnyei a' dárdára csorogtak.
Bojta is elbágyadt szemeit még egyszer emelvén,
A' magas égre veté, 's így szóla törékeny ajakkal:
,, Oh csak még ma viselhetném a' harci szerencsét,
'S bajjívó karomon Bolgárok' vére csorogna,
Milly örömetst halnék; de talán majd halni fogok, haj!
'S a' csata' híre között nem lesz ragyogása nevemnek "
Ekkép szóla keservesen, és bágyadva lehunyta
Bús szemeit; de Hadúr rá inte nagy égi kezével,
'S sorsa, hogyan kéré, a' harcz, és harci halál lön.
Fenn, hova emberi szem, sem az agg föld' hangja nem érhet
Áll egyedül gyönyörű ragyogással az életi csillag.
Onnan küldé sugárt a' hős' tetemébe Hadisten.
Szállt a' tiszta sugár, vékony ragyogása megosztá
A' levegőt, 's kedves hangzat jöve lassan előtte.
Éledezett a' hős. Lelkét öröm-ösztön emelte,
'S a' jövevény hangzat megrázkodtatta halálát;

Végre beszállt a' fény, 's kebelében vette lakását.
 Akkor Bojtának megnyílt szeme, homloka gyógyúlt,
 És behegedt. Tetemét nagy erő izgatta, 's merészség.
 Ismét látá a' napot, a' napalatti világot,
 Látá a' szörnyű viadalt, 's kívánta veszélyit.
 Lóra kapott, és népe közé vágatva kinyujtá
 Fényes acél kardját, hol örömbbe merülve tekinték
 Bámulatos szemmel katonái, 's nyomába rohantak.
 Így mikor a' daliák mind föllázadtak, előttök
 Hadvezető Árpád szágulda serényen: az izzadt
 Mén futa, mint szellő, tajtékzó szájjal alatta,
 És földet döbbsentve vivé fejedelmi hatalmát;
 Ő pedig ült, daliás képén nagy lelke kítűnven.
 Rettentő szeme, mint az erős nap' fénye világolt,
 'S mint az élő villám, ragyogott markában aczéla.
 Párduca messze repült suhogó szélszárnyon utána,
 'S fenn a' bús levegőt rezgő lobogója hasítá.
 Gyorsabban nem száll az egek' villáma, sem ennél
 Nem rettentőbb a' felhők' szakadása, holottan
 Végtelen országok zuhogó özönébe merülnek;
 Nem megyen így keserű mérgében az étlen oroszlán;
 Csak bátor keselyű' rohanása hasonlatos ehhez,
 Melly magasan suhog el szárnyával az égi szelek közt,
 'S a' morajos felhőbe merül. Ott szája' hegyébe
 Villámot veszen, és sziklás fészkére lecsattan.
 A' fejedelmi vezér ekkép szágulda, 's omoltak
 A' népek, valamerre csapott. Maga dőlősen állott
 Rettenetes Viddin, szédült feje újra fölélvén,

És Bulesúra veté másodszeri harcza' haragját.
 Véresen, és bátran állott ez előtte, 's kezétől
 Félté, nem félvén maga, a' nagy nemzeti zászlót.
 Ekkor jött Árpád rohanó népének előtte.
 Kit mikoron látott nagy erőben Haemosi Viddin,
 Hadra szokott szive megdöbbsent, 's kétségbe vonúla,
 De hamar ismét a' vak tűz' szikrája fogá el,
 'S lelke vadúl illy gondolatokba merülve tünődött:
 „Viddin!, Viddin! erőd hova lett, hova bátorodásod,
 Melly veszedelmiddel nőtt, mint kísértetes árnyék
 A' lemenő nappal, hova lett most bajnok eszedből?
 Hah! hogy egy ember előtt meg kell döbbseni szívemnek,
 A' ki előtt csak imént seregek nem mertenek állni!
 Óh szállj vissza megént hadi bátorsága szívemnek:
 Nem gyermek vagyok én, nem enyelgő gyenge leányka,
 Nem! hanem a' bajnok Temoronnak fajzata Viddin,
 A' kit erősök nemzettek, hogy lenne vitézebb
 Minden egyéb hősnél, és általa lenne dicsővé
 A' bolgár sokaság. . . Ám jőj hát büszke lator te,
 Jőj, hogy véred után Viddinnek híre maradjon“
 Hasztalanúl így szólt, 's az üres levegőben enyésző
 Szózatival gonoszúl játszott a' csalfa szerencse.
 Ő szaporán Stheneles' ménét megkapva, reá ült;
 Tarta nehéz paizsot, 's kivoná új kardja' hatalmát,
 Melly még vértelenül nyugodott a' czifra hüvelyben;
 Most pedig a' legerősb Bolgártól fényre hozatván,
 Síva röpült, 's a' porlevegőt csillogva hasítá.
 Mint mikor éktelenül zendülvén, össze csap ég, föld,

'S a' beborúlt egeket csak villám' fénye deríti;
Itt pedig elmohosúlt üregekből kél dörögve
A' zivatar, 's vele fölharsog nagy tengered, oh föld!
És egyszerre világ' vas sarkai meghasadozván,
Völgy, és hegy remeg, a' nap, hold, és csillagok ingnak,
'S mindeneken rémítve uralkodik a' vad erőszak:
Ilyen erőszakkal két hős egymásnak eredvén,
Össze megy itt földet rengetve, halálos ütésre,
És csattog, csörög a' fegyver, 's a' fényes aczélhegy
Messze kivillámlik, haragos szikrái lehullván.
Bámúl a' sokaság környül, és szüneti harcút;
De hamar elzúg a' szélvész, hamar elvesz erősök'
Karjai közt a' harc, ha harag gerjeszti föl őket,
'S véröket, életöket meg nem kímélve csatáznak.
Vág Viddin, 's fényes vasa Árpád' pajzsa felé száll,
'S azt nagy zörgéssel ketté lehasítja középen;
A' rezet, és a' bőrtömetet, 's a' vas lapot egyben
Megszegvén bemerül; de nagy Árpád sértelenül van;
Vissza csap, és Viddin' sisakára lecsattan ütése.
Szörnyebbül ennél Istennek mennyköve nem csap,
Nem súlyosb a' vízszakadás. Nem tartja hatalmát
A' sisak, és nagy haj, sem erős koponyája; az éles
Vas lemerül, hol az életerő lakik, agyvelejébe,
És hidegen megy mélyen alá. Viddin' feje hajlik,
Mint hajlik Haemos' tetején a' díszes iharfa,
Mellyet hasztalanúl sok üdöig vágtak erőtlen
Fejszések, 's környül ültek fáradva; de jó a'
Tengernek zivatarja vadan, megrázza tövében.

'S ott harsogva ledől a' nagy fa vak éjszaki völgybe.
Így dőlél te is el, Bolgárok' erős feje, Viddin!
Rajtad az össze törött fegyver rémítve csörömpölt,
És bátran dobogó szivedet megtörte halálad.
A' fejedelmi Magyar tova menvén, déli világként
Vitte az öldöklő vasat, és sereg omla előtte.
Bojta, hogy a' harezokhoz elért, népére Zalánnak,
Mint lecsapó sólyom, veszedelmet, 's szörnyü halált vitt.
És legelőbb agyas Ocsko' fejét megszegte vasával,
A' ki legott nyergére borúlt, és vére leomlott.
Ennek védelmét Krallin vállalta ivére,
És nyilazott, de nyilát nem jól hordozta szerencse.
Elröppen vala Bojta fölött, és messze suhanván,
Gyengén a' lobogós Csörsznek süvegére leszállott.
Még egyszer nyilazott, de vitéz Bojtára hiába
Szórta nyilát. A' bús vég még nem szálla szívéhez.
Bojta ezen közben lecsapott Dernára, ki görcsös
Nagy bottal közelíte vadúl; őt Bojta fülénél
Balról támadván, megvágta, 's midőn amaz erre
Megfordúlt csikorogva, nehéz véres feje zugván,
Jóval előbb, hogysem botját Bojtára lecsapná,
Már hős Bojta, nyakán beveré kardjának aczélát:
Így ez is a' véres földet megölelte, keserves
Kínjában kezeit rágván. Nagy botja fejénél
Fetrengett, mint egy magas ág letörött fa' tövénél.
Bojta tovább rándult, 's Rányit megütötte derékon,
'S czifrás nyergéből lebukott ez azonnal. Utána
Elvesze Dorminolik, 's agg Kempí Preheszka fiával,

Sárga Zoborral, kit mikoron kopját löke hozzá,
 Vissza vetett kopjájával hős Bojta lesújtott.
 Ment azután, hol nagy zajjal fejedelmi leventák
 Vítanak egymás közt. Hős Kund Alpári Zalánnal;
 A' lóbogós Csörszszel Hermes; lángfürtü Preheszka
 Vissza verő Tassal, kik, mint az erőszakos éjszak'
 Erdeje zúg ropog a' zivatarban, zúgva, zörögve
 Egymás közt iszonyú zajjal fene harcokat űztek.
 Bojta is arra rohant, 's Hermes' katonái közül az
 Ellene jött Macedó Theophilt nyakszirten ütötte.
 Védni rohant Xenophon, Hermes' testvére, dsidával.
 Bojtát hóna körül megszurta, de Bojta boszúsan
 Vissza csapott, és jobb karját leütötte könyökben,
 'S nem szűnvn, kebelébe veré a' kardot; amannak
 Teste legott leesett, 's nyájás képére halál űlt,
 Bús feketén, mint ül tengerre az éktelen éjfél.
 A' porban még fetrengett, rángatta nyakával
 Gyenge fejét, 's Hermes! Hermes! kétszerte kiáltá.
 Harmadszor rebegett, 's ajakán testvére' nevének
 Hangjai szellőként szomorú lelkével enyésztek.
 Így vesze ő, Bojtát a' seb' fájdalma hevité.
 Népe közé mene kötni sebét; de körülé süvöltő
 Torkokon a' Görögök Hermest szomorodva kiálták.
 Jött az, 's a' lóbogós Csörsznek kikerülte csatáját.
 Mint röpülő nyíl, jött, 's haj! öccsét halva találta.
 Nem várt, nem szólott, könny nem futa bánatos arcán;
 De szíve síra, 's boszút ordított benne haragja.
 Mind a' népe között álló Bojtára mutattak.

Arrá rohant: az erős népet dárdája megosztá,
Bojtához juta, és oldalt megszurta dühödve.
Bojta nehéz szivvel tüstént eldőle, 's veszendő
Bús feje porba merült. És ekkor az életi csillag
Vissza vevé sugarát, melly búsah zenge, miként zeng
A' panaszos lantnak megpattant húrja, 's rezegve
Égbe kerengett a' kinnal telt földi határból.

Ossa vidéki Philó' bal szárnyát úzta nagy Árpád,
'S már készült a' várasiak' harczába merülni,
Hogy kezöket fáradt Undról csattogva leverje;
De szomorú zajjal jött Bojta' halála fülébe,
'S a' győző Hermest bús szemmel látta ragyogni.
Ekkor megfordult, 's biztatván, szóla Lehelhez:
„Hallod-e a' bús zajt, szép kürtű gyermeke Tasnak?
Haj! nem csalfa zaj az, Bojtának veszte van ottan;
Menj szaporán, ódd a' népet, verd vissza öljét”
Monda, 's rohant a' hős, szép kürtű gyermeke Tasnak.
Lógva hagyá buzogánya' fejét kürtének alatta,
'S dárdát vett jobbába, de a' hadi kürtöt először
Megtúvá nyargaltában. Harsogva hatott el
Hangja, 's az elcsüggedt fejeket büszkébben emelte.
Bojta körül tüstént iszonyú harc zámada. Hallák
A' kürtös daliát közelíteni, 's bízva csatáztak.
Hermes is elborzadt hangjára, 's kitére közülök,
Hogy Lehel ellen erős dárdáját győztösen üsse.
Össze megy a' két hős. Hermes téveszti szurását,
Ellensége' ruhái között megy el érzhegye. Akkor
A' szép kürtű Lehel Hermes' paizsának irányoz,

És üti ; de kitörök ropogó dárdája kezéből ;
Ót Hermes nyomban , mint gyilkos erős fejü sólyom ,
Űzte , 's körül szomorún harczoltak Bojta' vitézi.
'S már emelé iszonyú magasan dárdája' hatalmát ,
Melly mint nagy mennykő , esattanna Lehelre , de gyorsan
Vissza szökik jó sárga lován a' szittyta leventa ,
És buzogánnyal csap Hermes' mellére , holottan
Nyilt vala a' pánczél , 's vastag nyaka' bőre fehérlett.
Ottan (előbb hogysem suhogó dárdája leszállna)
Érte csapás , 's felső csontját döbbentve betörte.
Hermesnek dárdája leszállt , de nem olyan erővel ,
Mint kele , 's kártalanúl lezuhant vállára Lehelnek :
Hős Lehel a' dárdát büszkén elrázta magáról ;
De Hermest végső lélekzete nyomta , Keményen
Csapkoda rá Lehel , és agyban verdeste . Lefordúlt
Ő , 's szép fegyvereit , 's testét paripája tiporta.
Ekközben Krallin Lehel' arcát vette irányba ,
Es meg is érte , piros vérét bőrére kiontván ;
De Lehel a' könnyű sebbel nem gondola : harczolt .
És ismét jöve más nyíl is melly szügyben ütötte
Sárga lovát . Megrogygyant az , 's nem vitte ülőjét :
Akkor mind örömes zajjal rohanának elejbe
A' sisakos Görögök , 's Tótok fejedelmi Zalánnal .
Ellenben leütött Bojtának népe esatázott .
Jött maga is fejedelmi Zalán , és üstökös Indát
Földre veré , süvegét , 's koponyáját össze hasítván .
Megkergette Vihart , 's oldalt úgy szúrta , hogy egyben
Össze rogyott , és földre zuhant nagy teste lováról .

Már Lehel a' hősök közepett maga álla; de jöttek,
Mint ropogó villám, lobogós Csörsz, 's apja merész Kund,
Megronták a' kört, tágulást adva Lehelnek.
Jött Tas is, és harczolt rohanó fejedelmi Zalánnal;
Csörsz pedig egy csapatot maga bontott, 's vitte halálos
Dárdáját hevesen. Krallin futa tőle; de nyomban
Száguldott Csörsz, és félénk hátába ütötte
Dárdáját. Hegye messze bement, 's megfurta veséjét.
Gyors Krallin leborúlt. Íján megpattana hurja,
'S dőlésben nyállal ragyogó puzdrája lecsörrent.
Csörsz kivoná az erős dárdát, 's így szóla fölötte:
„Hitvány! tőled sem fog többé senki remegni;
Sőt tőled nem is, a' nyíltól, melly szívedet őrzé.
Jó híred sem lesz; mert Csörsz, Kund' gyermeke győzött,
Gyors nyilazó kezedet fényes dárdája leszegvén;
És nem lesz, ki dicsérhessen, mert nemzeted elvész
Még ma, reád pedig a' pusztának férgei jönnek,
'S tagjaidat megeszik, 's nyomorúlt rosz véredet iszszák“
Így szólván fölemelte fejét a' büszke levanta,
Ment tova, mint vértől párolgó mérges oroslán;
'S a' leütött Krallin' katonái futottak előtte;
Más részről azalatt végső munkára sietvén,
Jára vezéri Philó, 's a' rémült népeket inté,
A' hadakat szaporán megjárta serény lovon, és hol
Viddinnekné népét, 's a' többi vezértelen álló
Népeket észre vevé, fenn szóval kérve, fenyítve
Harczra tüzelte, 's kemény sorokat rendelve tovább kelt.
És mikor a' sorokat mind végig járta, hadához

Ment ismét, 's magasan viteté a' váraasi zászlót.
 Ott a' váraasiak közepett vágatva ragyogván
 Harezba rohant; de közel jött már a' párduczos Árpád.
 Földre veré Sthenelost, ki vezéri Philónak elejbe
 Fulva gyalog sietett, kelevézét hátra feszítvén.
 A' kelevézt Árpád elvágta, 's utána leszegte
 Gyenge nyakát az erőt vesztett nyúl szívü Görögnek.
 Ezt a' föld' színén dobogó nagy méne tiporta.
 Ő pedig öldöklő kezeit nem vette le rólok;
 Szüntelen ölt, 's a' nagy zászlót közel érte vasával.
 Ott szorosan paizsos Görögök búsúlva megálltak.
 Közbe vevék a' nagy zászlót a' harezi vezérrel;
 De mikor Árpádnak megcsattana kardja közöttök,
 Sárga halálképpel mind nagy rémülten oszóltak,
 'S a' zászló remegett félénk tartója' kezében.
 Bulesu leverte Thoást, Árpád a' Stimoni'Zénót,
 És Notarast. Annak beleit kihalátva, emennek
 Vállát érve, 's erős fogait megtörve agyában.
 Mind egyszerre nehéz fegyverrel földre zuhantak.
 Árpád harmadszor Zákóra, a' váraasi zászló'
 Tartójára csapott. Megüté azt vakszeme' táján,
 Hogy tüstént nyergére borúlt, szédült feje esüggvén.
 Ekkoron Árpádot végső diadalma vezette,
 Rája rohant, szörnyü szemmel két félre tekintvén,
 A' zászlót kivevé, 's magasan fölemelve kiálta,
 Hogy végig rengett seregén nyers hangja szavának.
 Nagy Faragónak adá, magasan hogy tartsa közöttök.
 Ekkoron a' zászlót meglátták gyors hadi népek,

Kik követék Undot, kik vittak nyalka Zoárddal,
Mind magasan ragyogó fegyverrel előbbre rohantak.
Megrémült pedig a' Görög, és futa gyorsan előttök.
A' Bolgár, makacsan helyt álla; de kardja Zoárdnak
Irtogatá őket, mint tűz a' sárga kalászkok'
Dús sorait, vagy erős fejszés töves erdei fákat,
A' ki korán kimegyen sűrűn nőtt dombi berekbe,
Hol fiatal fáit szaporán vágdossa, 's mikorra
Szem között a' delelő nappal fáradva lenyugszík;
Már hosszan beterítve van a' zöld erdei tájék.
Ekkép ölte Zoárd, 's kopjás katonái az álló
Bolgárok' seregét; de megüzé párduczos Árpád
Ellensége' hadát, 's most ketté válva, veszendő
Osztályban gyengén harczolt segedelme Zalánnak:
Hermes' népeit övele a' harcz' mérgé kizárta
Vára' mezői felé. Lobogós Czörsz, 's apja, merész Kund
'S a' fene képű Tas villogtak előtte tömötten.
Itt pedig a' fejedelmi Magyar esattogva szalasztá
A' rémült hadakat, 's a' vársi büszke csoportot.
Megfordúla Philó kétszerte; de a' hadat úzó
Árpádnak kezeit nem merte bevárni, nem a' bús
Villámló szemeket, 's daliás komor arca' hatalmát.
Most imez, a' rohanó seregek' fejedelmi vezére
Megszüntette lovát, 's nagy hangon utána kiáltott:
,, Gyáva ki más ezerek' lelkét viadalra tüzelted,
Futsz most kardom elől, nem tudsz meghalni vitézül.
Bár hát fuss; de tiporjon meg vas lába lovadnak,
'S a' véres Tisza' nagy halait táplálja sziveddel;

Mert nem vagy méltó seregeknek előtte ragyogni“
 Gúnyosan így szólott, hogy megfordítsa futását;
 Mert igen óhajtá megvívni; de hülve, remegve
 Ment a' csalfa vezér, mint párás csillag az égen,
 Melly leszakad, 's halovány lángjának fénye kialszik.
 Már közel ért veszedelméhez. Tisza' partja fölött egy
 Fűz mellett hökkenve megállt. Örvényesen ingott
 Lábainál a' víz, remegő árnyéka halálként
 Látszott mély fenekén, de körüle csoportosan álltak
 A' rémült katonák. Mind erre rohantak eszetlen
 Bódulásokban, 's nem volt ki megójjja haláltól;
 Hátúlról pedig a' Magyarok' riadása dörömbölt.
 Mint rontó zivatar, jöttek csillogva, robogva,
 'S mérges ölö nyilak, és kopják röpdöstek előttök.
 Ritkult a' sokaság; jaj, üvöltés támada benne;
 Holtakkal heterült a' part, 's Tisza' árja piroslott.
 Árpád is véres kardját hüvelyébe taszítá,
 És dárdát ragadott, 's kivetette vezéri Philóra.
 Jó tova volt, a' mennyire majd nem futhat el ember
 Húsz lélekzet alatt; a' szörnyű dárda pediglen
 Elfuta, mint villám, 's lecsapott derekára Philónak.
 Ekkoron az többé nem mert mulatozni helyében;
 A' víznek szöktette lovát. Hortyogva vesződött
 A' hú pára, 's urát magasan hordozta; de égett
 Ennek háta' közén a' dárda, 's befogta sötétség
 Bús szemeit. Most mind zajosan szöktettek utána
 A' vert, dúlt seregek, 's mikor a' mély vízbe merültek,
 Két részről kicsapott a' víz, 's gyász színbe borulván,

A' letiport füveket Görögök' vérével itatta.
Benn az erős örvény' közepén sok bajnok élüle;
Sok lemaradt lova' hátáról, elhányva sisakját
Küzdött a' habbal, de veszendő társa lehúzta,
'S vad halak' étkéül a' mélybe ragadta magával.
Másokat a' nyilak értenek el, kik halva lehajták
Vérbe borúlt fejöket, 's bőrös pajzsokra kerültek,
Haldoklók közepett sokszor lemerüle az élő.
Jaj hangzott, 's szomorú böngés, 's magas égbe kiáltás,
Zengett a' dagadó Tisza, 's partjai vissza morogtak.

Ossa vidéki Philót siető lova vitte: de mostan
A' szárazhoz elért, 's lerogyott, párája kifogyván.
Ott ura is csak alig birván nagy fegyvere' súlyát,
Nyögve kívánczorgott, 's lelkét a' partra lehelte.
Ez lett a' kiveszett Görögök' hírére görög rév.

Ekközben tüzesen harczott a' második osztály,
Még fejedelmi Zalán, és a' lángfürtü Preheszka
Álltanak, és az erőt nyomták bizodalmas erővel.
Példájokra megállt Alpár' bús népe 's csatázott,
Mindennél rettentőbb a' lángfürtü Preheszka.
Ez hogy sárga Zobort, kit főkép kedvele köztök,
Nem látá a' harezi mezőn, fene bánatot érzett
Durva szivén, 's lobogó dühhé vált búja szivének,
Vér habzott ajakán, 's égett hadi tőre kezében;
Szerte futott, ordítva fiát, és ölje kereste.
Sokszor mennydörgő szava zengett a' hadi zajban:
„Hol vagytok kikelöltétek deli gyermekem' éltét?
Hol ti veszett ebek? Oh mért bátran előmbe nem álltok.

Hogy /cesapott fejetek dőljön telemére fiamnak? “
Így ordíta. Reá bátran rohanának az elhúnyt
Bojta' vitézei: ő pedig ölt, 's pusztíta közöttök.
Mellben szúrta Bakót, mikor ez buzogányt víve rája,
'S fültövön agg Csabait, 's a' tőr ált járta egészen
Hósi fejét. Ezeket tüstént betakarta halálok,
'S testeiken habzó paripák vágatva tiportak.
Ezt az erős Balator nem tűrte nyugalmasan. Indúlt,
Mint szakadó felleg, 's arczúl támadta Preheszkát.
Szinte fejét ketté vághatta; de össze sivitván
Parti darázsrajként rá zúgtak az ifjak azonnal,
És leverék apjok' lábához, előbb az üdösbik
Szúrta, 's vidám szeme' húnnyorgásit örökre lezárá.
Ott elesett Balator, 's hálóként össze lyukasztott
Teste, körül, bőven gőzölgő vérit okádta.
Szint akkor vesztére jöven az üdösbet agyalta
Réz buzogányával gyors Téli; de vissza kerülvén
A' testvérekből háborgó Konká, nagy átkok
Közt Tétit hátul karddal megvágta derékon.
A' gyors Téli hajolt, valamint szép délszaki szálfa
Hajlik az erdőben, mellyét vihar ére középen;
Mégis emelte vitéz karját, és vissza suhantván,
Ketté vágta fejét Konkának: csak hamar őt is
Körbe vevék, 's az erős, és bús atya tőre' hegyével
Megszúrá mellét, hogy szörnyet halva lefordúlt.
Most iszonyúbb lett még a' harez' riadása közöttök.
Mint mikor a' sívó tigris kölykekre rohanva
Öl, pusztít nagy erőszakkal két sárga oroszlán,

'S nyomban elő rohan a' tigris nő, 's hímé: holottan
Körmeik, és fogaik egymást lángolva szakasztják;
Reng a' nagy barlang, 's morajokkal bömböl az erdő.
Így küzdött, fiait védvén, lángfürtü Preheszka,
'S messze sivalkodván szava, 's hosszú tőre ragyogván,
Rettentő vala harczaiban, 's rohanása halálos.
Hallá ezt Alpári Zalán, 's bizodalmas erővel
Villogatá kardját; de körül alig állhata népe
Kundnak, 's a' lobogós Csörsznek, 's fene Tasnak előtte.
Még csak az elbúsult atya harczolt győztös erővel.
De most közbe csapott Karadónak gyermeke bátran,
A' paizsos Televér, 's mint kőtorony, álla közöttök,
Somnyelű dárdáját sebesen forgatva fejkénél.
Izmos volt Televér, izmosb valamennyi vitéznél,
A' ki ma itt harczolt, 's volt bátorsága szívének
Tágjaihoz képest; ki sem is tért senkinek, és a'
Seregeken dúló keze, 's fegyvere véres utat tört.
Hímes erős kápát emelintett barna fejével,
És paizsán látszott az iramló Réznek alakja,
A' kit erős Isten hajdan megaláza Kiovnál.
Így mene nyugtalanúl járván a' vas csapatok közt:
Dárdáját vér, és por lepte, 's vitézi ruháját.
Most, hogy alóla kidólt lova, harcra gyalog mene, 's döntő
Órjás lábával letiporta az ellene küzdőt.
Így jött a' szörnyű ide is, 's hogy zúgva kinyújtá
Hosszú dárdáját, megütötte Preheszka' vitézlő
Két fiait, kik azonnal együtt a' földre borúltak.
Ott ugyan az, kit utóbb ért meg dárdája, ledőlván,

Élve maradt a' holt testvér' tört oldala mellett,
 'S lassan emelte fejét, 's kivoná a' kardot alóla.
 Ekközben Televér ágyékon szúrva lesújta
 Még egy erős testvért, 's mikor atyjok szíve szakadva,
 Vért sírván szeme, tőrével Televérhez utat tört,
 A' negyedikre rohant, 's kebelét leszegezte vasával.
 Ekkoron, a' kit előbb leütött, föltámasztá ismét
 Holt testvérétől, 's karddal megcsapta derékon
 Dárdanyelét, melly ott mindjárt a' földre lehajlott.
 Még hozzá csapá másodszer; de hatalmas ütését
 Föltartá Televér paizsával, 's vissza rohanván,
 Megragadá őt, és kardját kiesavarta kezéből.
 Ekkor erős karral fölemelvén vitte magával,
 Mint viszi héja fiát, 's keselyű a' gyáva galambot.
 A' gyermek szomorún vergődött, síva kiáltá
 Hátra maradt apját. Őt a' nagy hajnok azonban
 Szüntelenül ragadá, széles mellére szorítván.
 De közelíte vadúl a' bús atya, és löke súlyos
 Somfa gerelyt, melly nagy Televért lábszáron ütötte.
 Erre megállt, és a' vergődő gyermeket ottan
 Földbe csapá nagy erőszakkal, hogy azonnal elájúlt.
 Rá, tapodott azután, 's lelkét kitiporta dühében.

Oh mért kelle szegény atya nemzened ennyi veszélyre
 Hős fiakat, vagy mért egyebütt nem veszhete léted,
 Hogy fiaid' szomorú végét keseredve ne látnád?
 Jóság, 's lecsapott fiadat már késő menteni. Gyilkolsz,
 'S haj! elhúnyt fiadat töröd' hegye vissza nem adja.

Jött némúlt künban szaporán lángfürtü Preheszka,
'S már fia halva feküdt. Televér is vissza tekintvén,
Oltamat keresett; gerelyét csikorogva kirántá
Nagy szárcsontjából; de hegyes törével elérte
Ellensége, 's kinyílt hónát megszúrta, holottan
Mélyen elült a' vas vérében. Szúrni akarta
Még egyszer; de reá, mint sértett erdei, melly nagy
Méreggel veri láng agyará, 's öli, marja vivóit:
Úgy mene megbúsúlt Televér, 's megölte derékon
Vérengző vas karjaival, 's a' földre lenyomta.
Ott hangos torkát végső veszedelmes erővel
Fojtogatá, 's iszonyú kínzással előlte, alétan
Földre rogyott maga is, 's diadalmát érte hakála.
Bámúlt a' sokaság, 's iszonyodva megállá körülök.
A' fejedelmi Zalán többé nem merve megállai,
Vérző szívvel eredt szaladásnak. Utána csapongva
Csak kevesen mentek hűséges régi vitézek.

Már félig lemerült a' nap, 's bús gyenge sugára
É' gyilkos földön, 's vizein reszketve borongott,
'S szálla setéten, mint örök éj, a' felleges alkony.
Párduczos Árpád most fordúla meg a' Tisza mellől,
'S a' mint jött sebesen, szaladását látta Zalánnak,
A' ki, miként felhő szalad a' szélvész es erőtől,
Melly feketén dörögve kikél, 's ordítóz utána:
Úgy szaladott szomorodva setét végének előtte,
'S várait, és gazdag földét megvédni felejté.
A' fejedelmi Magyart nagy erő izgatta, serényen
Vágtata, 's vitte vasát öldöklő karral utána.

Már közel ért, 's zűgő Haleczet megütötte. Lovástúl
Megdől az, 's ott halt, lelkét elszánva uráért.
De legelől futa gyors paripán a' gyáva vezérlő,
'S futta körül immár kört vont a' barna setétség.
Ekkor elállt Árpád, 's harsogva utána kiáltott:
„Alpárnak fejedelme! megállj, hova futsz el előlem?
Hol van büszke szavad, mellyet követiddel üzentél?
Vagy fuss bár; de tudom többé nem látod ezentúl
Alpárod' mezejét, se fűvét nem rágja le marhád.
Bajnokaim, 's az erős fiak' anyjai, díszleni termett
Hajnal ölü hölgyek fognak telepedni meződön:
Rajta tenyészend e' nemzet, 's országokat állít“
Így szólott. Amaz a' rettentő szózatok' árját
Még hallá, 's szörnyű dobogással vert szive keblén.
Meg sem is álla, kevés haddal keseredve szaladván
Honnja' határaitól, miglén Nándorhoz elére,
'S buba merülten csak távolról nézte sajátját.

H i b á k.

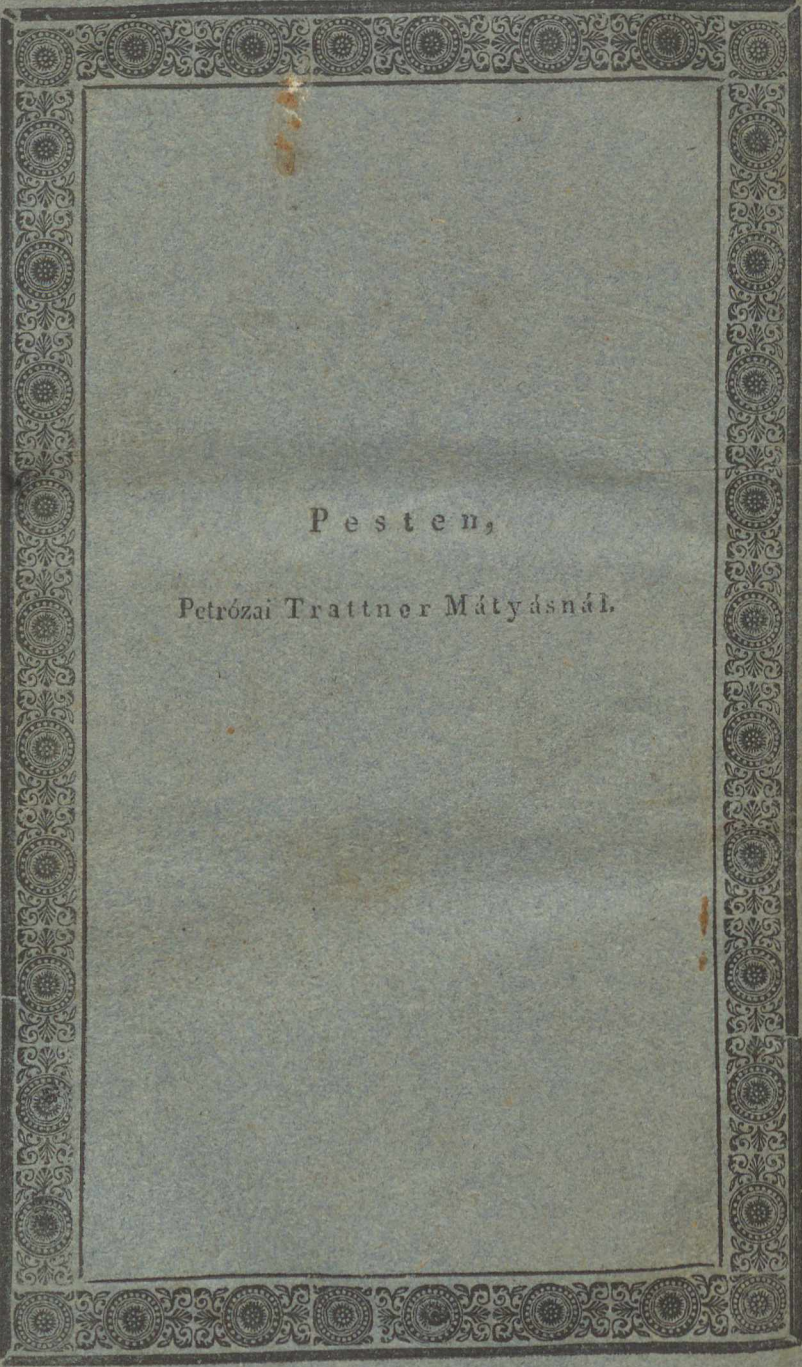
Lap.	11.	Vers.	15.	—	psztító	olvasd:	pusztító
—	16.	—	27.	—	huzodék	—	huzodék.
—	19.	—	10.	—	harzban	—	harezban
—	36.	—	22.	—	görök	—	görög
—	39.	—	23.	—	kikélmi ;	—	kikelni ;
—	51.	—	21.	—	körül	—	közül
—	89.	—	14.	—	hözül	—	közül
—	99.	—	6.	—	bánhata	—	bánlhata
—	100.	—	9.	—	Állíthatatlan	—	Állíthatlan
—	112.	—	13.	—	hijába	—	hiába
—	136.	—	11.	—	elmémúla	—	eluemúla
—	139.	—	28.	—	lakaikra	—	lábaikra
—	141.	—	6.	—	búnyt ?	—	húnyt ?
—	142.	—	20.	—	etötte.	—	előtte.
—	145.	—	24.	—	epedő	—	epedő
—	148.	—	20.	—	ajkanom	—	ajkamon
—	151.	—	13.	—	eletre	—	életre
—	153.	—	6.	—	örveudve	—	örvendve
—	154.	—	1.	—	kösöd	—	hösöd
—	155.	—	12.	—	düköktől	—	dühöktől
—	158.	—	20.	—	Szörnyü	—	Szörnyü
—	166.	—	4.	—	fogszikorító	—	fogszikorító
—	171.	—	13.	—	e	—	e
—	176.	—	20.	—	halván	—	hallván
—	179.	—	16.	—	nyilu	—	nyila
—	223.	—	27.	—	coapódván	—	csapódván
—	226.	—	24.	—	szolította	—	szólította

E L Ő F I Z E T Ő K.

- Ajkay János, nyugalomra lépett Cs. K. Huszár Fő Hadnagy,
és Vas Vgyei Tábla Bíró.
- Baloghy (Baloghi) Imre, Honth Vgyei Tiszti Fő Ügyész. 1. Vel.
Gróf Battyány Eleonora Kisasszony.
- Berzeviczy Emilius, hites Ügyvéd.
- Borcsiczky (Felső Driethomai) István, Trencsén Vgyei első
Al-Ispány.
- Boros (Bellusi) Károly, Honth Vgyei Tiszti Al-Jegyző.
- Bregovics Pál, Tamási Plebános, és Simontornyai Kerület
Esperestje.
- Gróf Cziráky (Cziráki, és Dienesfai) Antal, Kir. Fő Tárnok
Mester.
- Czuczor Gergely, Benedictinus Győrött.
- Csefalvay (Csefalvai) József, Esztergom Vgyei Tábla Bíró.
- Csiffary Vincze, hites Ügyvéd.
- Deák Ferencz, hites Ügyvéd Szala Vgyében.
- Gróf Dessewffi (Cserneki, és Tarkewi) József.
- Eggenberger József, Pesti Könyváros. 2. péld.
- Egyed Antal, Paksi Plebános, és Al-Esperest.
- Eötvös Pál, a' N. M. U. M. Kamara Titoknoka.
- Fábián Gábor, hites Ügyvéd.
- Fáy (Fái) András, Pest Vgyei Tábla Bíró.
- Fáncsy János, Szakcsi Plebános.
- Ferenczy János, Camerális Ügyvéd Aradon.
- Gáspárik Kazmir, Püspöki Titoknok, és több Vgyék' Tábla
Bírája.
- Ghiczy (Assa, 's Ablanczkürti, és Ghiczi) Ignác, Bábolnai
Királyi Uradalom' Ügyésze Komárom Vgyében.
- Guzmics Izidor, Professor Pannonhalmán.
- Gyurtsányi (Moisfalvi) István, Bars Vgyei Tábla Bíró.
- Hady Imre, Szeged Városa' Tanácsosa.
- Havas József, Sz. K. Pest Várásánál tiszti Al-Ügyész.
- Hegedüs Ferencz, hites Ügyvéd.
- Holovits Boldizsár, Törvénytánuító.
- Horváth István, Fehér Vármegyei-Esküdt.
- Hubert József, Világosi Plebános.
- Hucskó Simon, Aldozó Pap.
- Jablánczy Sándor, Pozsony Vármegyei tiszti Al-Ügyész.
- Jakabfy Gergely, Tábla Bíró.
- Jeszenszky (Nagy Jeszeni) Elek, Bars Vgyei Tábla Bíró.
- Juranics László, Pécsi Kanonok, Értényi Plebános, és Espe-
rest, több Vgyék Tábla Bírája.
- Kantz Zsigmond, a' N. M. U. M. Kamaránál Conceptualis
Practicans.
- Karácsonyi Emanuel, Tábla Bíró.
- Karácsonyi Mihály, Kir. Tábla' hites Jegyzője.
- Kárász (Horgosi) Benjamin, Csongrád Vgyei Fő Bíró.
- Kis Adám, Csepi Ref. Lélek Pásztor Komárom Vgyében.

Kis Károly, Báro Márjásy Granátos Hadnagy.
 Kisfaludy (Kisfaludi) Károly, Szala Vgye' Tábla Birája. 5. p.
 Klauzál Gábor, Csongrád Vgyei Al-Jegyző.
 Blivényi Jakab, Nádasi Káplány.
 Kolosváry Pál, több Vgyék Tábla Birája, és Mgos Vásonkői
 Gróf Zichy János jószágainak, és jusainak meghatal-
 mazott Igazgatója.
 Kondé (Pókateleki) József Benedek, Királyi Udvarnok, és
 több Vgyék' Tábla Birája.
 Kulcsár István, Hazai Tudósítások' Kiadója. 4. péld.
 Lassú István.
 Luka (Lukanényei) Antal, több Vgyék' Tábla Birája.
 Luka (Lukanényei) Sándor, Honth Vgyei Szolga Biró.
 Markotsán (Vajdahunyadi) Juliána, Özvegy Csernelházi
 Csernel Danielné Asszonság.
 Mericzay Antal, Szent Széki Jegyző, 's több Vgyék' Tábla
 Birája.
 Mórícz Mihály, Kuczura Cameralis Helység Jegyzője Bácsban.
 Mühr Antal, Hites Ügyvéd.
 Nagy Ignác, több Vgyék Tábla Birája. 1. Velin.
 Nagy István, hites Ügyvéd.
 Náray Pál.
 Oszterhuber József, Szala Vgyei Tábla Biró.
 Pálffy János, hites Ügyvéd Vas Vgyében.
 Paziázi Mihály, Kir. Tábla' hites Jegyzője.
 Báro Perényi Mária Kisasszony.
 Báro Perényi Menyhárd.
 Perczel (Bonyhádi) Sándor, több Vgyék' Tábla Birája. 10. p.
 Radó (Szent Mártoni) Carolina Kisasszony Vas Vgyében.
 Sallay Imre, Kir. Tábla' hites Jegyzője.
 Sághy József, Fehér Vgye' Cancellariájának Igazgatója.
 Sárkány Ildephonsus, Sz. Benedek Szerzethéli Aldozó Pap.
 Stettner György, hites Ügyvéd. 5. péld.
 Szabó József, a' Pozsonyi Seminarium' Al-Igazgatója.
 Szalay Antal, Értényi Káplány.
 Szelestey (Felső, 's Alsó Szelestei) Sándor, Vas Vgyei Szol-
 ga Biró.
 Szentpétery (Szentpéteri) István, Fehér Vgyei Tábla Biró.
 Gróf Szécsen (Temerini) Miklós, N. M. K. H. Tanács' Tagja,
 's Pozsega Vgye' Fő Ispánya,
 Szigethi György.
 Szombathely Antal, Uradalmi Ügyész.
 Szögyény (Magyar Szögyényi) Gábor, hites Ügyvéd.
 Takács (Dukai) Péter, hites Ügyvéd Vas Vgyében.
 Tar István. 1. Velin.
 Thaly Lajos, Komárom Vgyei Fő Biztos.
 Thier József, Váczi Püspöki Uradalem' Alpári Számtartója.
 Tóth (Tóthfalusy) Károly, Vas Vgyei Tiszti Al-Ügyész.
 Tököly (Kevermesi) György, több Vgyék' Tábla Birája.
 Tretter György, Pest Városá' tiszti Al-Ügyésze.
 Vidos (Kolthai) József, Vas Vgyei Al-Jegyző.
 Vitkovics Mihály, hites Ügyvéd.
 Virág Mihály, Pesti nevendék Pap.
 Vörösmarty Ferencz, hites Ügyvéd.
 Zorkótz (Zorkótz) László, Bars Vgyei Tábla Biró.

P e s t e n ,

Petrózi Trattner Mátyásnál.